

Előterjesztés**Felsőlajos Község Önkormányzata Képviselő-testületének
2015. november 23-i ülésére**

Tárgy: Járási Esélyteremtő Program elfogadása

Az előterjesztést készítette:

Horváth Sándor
pályázati referens
Önkormányzati Iroda

Véleményezésre és tárgyalásra megkapta:

-

Törvényességi ellenőrzésre megkapta:

Muhariné Mayer Piroska
aljegyző

dr. Balogh László s.k.
jegyző

Előterjesztés

Felsőlajos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2015. november 23-i ülésére

Tárgy: Járási Esélyteremtő Program elfogadása

Ikt.sz: LMKOHFL./680/2/2015.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata támogatást nyert az „Esély és egyenlőség - Együttműködési programok a Kecskeméti járásban” című, ÁROP-1.A.3-2014-2014-0123 jelű projekt megvalósítására.

A pályázati konstrukció olyan modell jellegű együttműködési programokat támogatott, amelyek célja az egy járáshoz tartozó települések, helyi szereplők közötti területi együttműködések kialakítása és megerősítése a társadalmi felzárkózást elősegítő és a helyi esélyegyenlőségi programok végrehajtásához kapcsolódó – a járásszékhely települések által ellátott – koordinációs tevékenység megvalósításával.

A pályázat célkitűzése az volt, hogy egy járási szintű esélyteremtő program kerüljön kidolgozásra. A járási települések közül 11 járási település került bevonásra a megvalósítás során, amelyek Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatával együttműködési megállapodásokat kötöttek. Az együttműködési megállapodások az alábbi feladatokra terjedtek ki:

- Az együttműködő partnerek képviselői részt vesznek a járási szintű felzárkózási kerekasztalon.
- Az együttműködő partner képviselői szakmai munkájukkal hozzájárulnak a járási szintű Esélyteremtő Program elkészítéséhez.

A szakmai munkacsoportok tagjai, a program kidolgozásában részt vevő szakmai szervezetekkel és szakértőkkel együtt dolgoztak a projekt megvalósításán. Ennek keretében 2015. augusztustól három alkalommal „Járási szintű együttműködések erősítése” címmel, valamint tizenhat alkalommal „Járási szintű felzárkóztatási kerekasztal” címmel projektesemények kerültek megrendezésre, melyekre valamennyi együttműködő partner meghívást kapott. Felsőlajos Község Önkormányzatát a munkacsoportokban a Lajosmizsei Közös Önkormányzati Hivatal két munkatársa, Rostásné Rapcsák Renáta és Horváth Sándor képviselte.

Áttekintésre kerültek a Kecskeméti járáshoz tartozó települések helyi esélyegyenlőségi programjai, feltárásra került a térség szociális és foglalkoztatási helyzete, esélyegyenlőségi problémái, valamint dokumentálásra kerültek az elért eredmények is. Ezen helyzetelemzést követően került sor a Járási Esélyteremtő Program céljainak, intézkedési tervének a megfogalmazására.

A Járási Esélyteremtő Programban a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok a helyi esélyegyenlőségi programokhoz hasonlóan a következőképpen kerültek meghatározásra: nők, gyermekek, fogyatékkal élők, idősek, mélyszegénységben élők és romák. A célcsoportok helyzetére vonatkozóan különböző szempontok alapján intézkedési terv készült.

2015. november végéig megvalósulnak a Járási Esélyteremtő Programmal kapcsolatos ismeretterjesztő, tájékoztató tevékenységek. Ennek kapcsán Lajosmizsén 2015. november 17. napján Lajosmizse Város Művelődési Háza és Könyvtárában került bemutatásra a végső program.

Az elkészült Járási Esélyteremtő Program (mely 166 oldal) az *előterjesztés mellékletét* képezi, valamint elkészült a Program Függeléke is, ami 123 oldal. Ezek terjedelmük miatt papír alapon nem kerülnek kiküldésre. Elektronikusan elérhetők a www.felsőlajos.hu weboldalon az Önkormányzat menüpontban a Képviselő-testület, előterjesztések között a 2015. 11. 26. mappában. A Programot a Kecskeméti járás valamennyi település képviselő-testületének el kell fogadnia. A helyi esélyegyenlőségi programban meghatározott célok megvalósításával eleget tesz önkormányzatunk a járási szintű program célkitűzéseinek is, valamint e program megléte lehetőséget nyit egyes pályázati források elnyeréséhez.

Fentiek alapján az alábbi határozat-tervezetet terjesztem a Tisztelt Képviselő-testület elé:

Határozat-tervezet

...../2015. (.....) ÖH.

Járási Esélyteremtő Program elfogadása

Határozat

Felsőlajos Község Önkormányzatának Képviselő-testülete az előterjesztés mellékletét képző Járási Esélyteremtő Programot elfogadja.

Határidő: 2015. november 23.

Felelős: Képviselő-testület

Lajosmizse, 2015. november 17.

Juhász Gyula s.k.
polgármester

Kecskeméti Járás

Járási szintű esélyteremtő programterv

2015. november 16.

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0123

Mottó:

„Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van. Az emberek, ésszel és lelkiismerettel bírván, egymással szemben testvéri szellemben kell, hogy viseltessenek.”

/Emberi jogok egyetemes nyilatkozata- 1. cikk/

A járási szintű esélyteremtő programterv keretein belül együttműködő települések a Kecskeméti járásban:

Ágasegyháza község
Ballószög község
Felsőlajos község
Fülöpháza község
Fülöpjakab község
Kecskemét megyei jogú város
Kerekegyháza város
Kunbaracs község
Kunszállás község
Lajosmizse város
Nyárlőrinc község
Orgovány község

Tartalomjegyzék

A Kecskeméti Járás települései

1. Bevezetés	7
2. Célok	7
2.1. Az Esélyteremtő Programterv átfogó célja	7
2.2. Az ÁROP-1.A.3-as projekt indokoltsága és céljai	8
3. A Kecskeméti Járás bemutatása	10
3.1. A Kecskeméti Járás elhelyezkedése Magyarországon	10
3.2. A Kecskeméti Járás története	11
3.3. A Kecskeméti Járás települései	11
3.4. A Kecskeméti Járás lakónépességének változása	12
3.5. Nemzetiségek száma Magyarországon	20
4. A Kecskeméti Járás Településeinek bemutatása a helyi esélyegyenlőségi programok alapján	22
4.1. Ágasegyháza	22
4.2. Ballószög	24
4.3. Felsőlajos	25
4.4. Fülöpháza	26
4.5. Fülöpkab	27
4.6. Helvécia	27
4.7. Kerekegyháza	29
4.8. Jakabszállás	30
4.9. Kecskemét	32
4.10. Kunbaracs	34
4.11. Kunszállás	36
4.12. Ladánybene	36
4.13. Lajosmizse	37
4.14. Nyárlőrinc	39
4.15. Orgovány	42
4.16. Városföld	43

5. A Járási Esélyteremtő Program kereteit alkotó jogszabályi háttérgyűjtemény	45
6. Helyzetfelmérés (problémák beazonosítása) és megoldási javaslatok	55
6.1 Romák/Cigányok	55
6.1.1 Szakértői elemzés és megoldási javaslatok	55
6.1.2 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	60
6.1.3. Jövőre vonatkozó javaslatok a célcsoportra vonatkozóan	61
6.1.3.1 Összefoglaló tábla	61
6.1.3.2 Akcióterv	63
6.2 Mélyszegénységben élő	64
6.2.1 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció	64
6.2.2 Foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya	65
6.2.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások	66
6.2.4 Lakhatás, közművesítettség	67
6.2.5 Telepek, szegregátumok helyzete	67
6.2.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés	70
6.2.7 Következtetések: problémák beazonosítása, intézkedési lehetőségek feltárása	70
6.2.8 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	74
6.2.9 Jövőre vonatkozó javaslatok	75
6.2.9.1 Összefoglaló tábla	75
6.2.9.2 Járási akcióterv	77
6.3. Gyermekek	78
6.3.1. Gyermekek helyzetének szakértői elemzése	78
6.3.2. Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	96
6.3.3. A jövőre vonatkozó javaslatok	97
6.3.3.1 Összefoglaló tábla	97

6.3.3.2 Akcióterv	99
6.4 Nők	101
6.4.1 A nők helyzetének szakértői elemzése	101
6.4.2. Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	113
6.4.3. A jövőre vonatkozó javaslatok	114
6.4.3.1 Összefoglaló tábla	114
6.4.3.2 Akcióterv	115
6.5. Fogyatékossgal élők	117
6.5.1 Szakértői elemzés	117
6.5.2 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	128
6.5.3. Jövőre vonatkozó javaslatok	130
6.5.3.1 Összefoglaló tábla	130
6.5.3.2 Akcióterv	131
6.6 Idősek	134
6.6.1 Az idősek helyzete, esélyegyenlősége-szakértői elemzés	134
6.6.2 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	149
6.7 Megoldási javaslatok	150
6.7.1 Összefoglaló tábla	150
6.7.2 Akcióterv	152
7. Tervezett intézkedések	155

A Kecskeméti Járás települései
(véletlenszerű sorrendben)

Kecskemét

Kerekegyháza

Ágasegyháza

Lajosmizse

Ballószög

Felsőlajos

nincs címere

Fülöpháza

Fülöpjakab

Kunszállás

Nyárlőrinc

Orgovány

Helvécia

Kunbaracs

Ladánybene

Jakabszállás

Városföld

1. Bevezetés

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata Kecskemét Megyei Jogú Város Közgyűlése és szervei döntésein keresztül fejezi ki elkötelezettségét az esélyegyenlőség területén, hiszen a jogszabályokban meghatározott, ilyen irányú kötelező feladatok ellátásán túl a város nem önkormányzati fenntartású intézményeivel, társhivatalaival, civil szerveződésekkel, egyházaival közösen (gyakorta azok anyagi támogatása mellett) törekszik érvényre juttatni az esélyegyenlőség eszméjét a társadalmi élet minden területén.

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége során mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes programok, projektek és intézkedések kidolgozásában az érdekelt célcsoportok és civil szervezetek is aktív szerepet játszanak, elősegítve ezzel a város lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is.

Az esélyegyenlőség eszméjének egyre mélyebb és szélesebb körű társadalmi tudatosulása érdekében Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata, összhangban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Járási Esélyteremtő Programtervben rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Járási Esélyteremtő Programtervben (továbbiakban: JEP) koordinálja a járásban más települések együttműködését, valamint Kecskemét Megyei Jogú Város fenntartásában lévő intézmények működtetését.

2. Célok

2.1 Az Esélyteremtő Programterv átfogó célja

Kecskemét járása elkötelezett az esélyegyenlőség iránt, hisz az esélyegyenlőség megvalósításában, annak érdekében, hogy a járásban olyan települések legyenek, amelyben a kialakításra kerülő járási szintű Esélyteremtő Programtervben megjelenítésre kerülő esélyegyenlőségi célcsoportokba tartozó polgárok is emberhez méltó, emberi méltóságukat és értékeiket tiszteletben tartó és támogató lakó- és társadalmi környezetben élhetnek majd a jövőben. Az intézkedéseket és cselekvéseket ennek fényében kívánja az Önkormányzat és a járásba tartozó települések önkormányzatai is megvalósítani.

A következő célokat határoztuk meg jelen projekt során, melyek egybevágnak a helyi esélyegyenlőségi program célkitűzéseivel:

- hatékony és fenntartható együttműködés kialakítása a bevont önkormányzatokkal, civil és gazdasági szereplőkkel
- a helyi esélyegyenlőségi programok felülvizsgálata, ezek alapján a megfelelő Esélyteremtő Programterv és stratégia összeállítása
- az esélyteremtő intézkedések végrehajtása a járásban
- az esélyegyenlőségi intézkedések megfelelő disszeminálása, a végső kedvezményezettek tájékoztatása egyenlőségük javítása érdekében
- a járáson belüli feladatellátás hatékonyabbá tétele
- szakmai támogatás a kisebb önkormányzatok számára, módszerek, jó gyakorlatok átadása

Az ÁROP-1.A.3-as pályázat célkitűzései megegyeznek Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata esélyegyenlőségi céljaival, így projektünk mindenben illeszkedik az útmutatóban megfogalmazott elvárásokhoz.

2.2 Az ÁROP-1.A.3-as projekt indokltsága és céljai

Projektünk indokltságát az adja, hogy az önkormányzatok egyre több új feladattal és egyre nagyobb kihívásokkal szembesülnek folyamatosan, amelyeket egyedül, önállóan már nem lehet megoldani: közös stratégia és közös tervezés szükséges ahhoz, hogy eredményeket lehessen elérni. Ennek egyik színtere lehet a járás, ahol – az önkormányzati, államigazgatási, non- és forprofit szereplőkkel együttműködve – szervezetünk képes lehet előrelépésre és képes lehet segítséget nyújtani a végső kedvezményezettek számára.

Ahhoz, hogy a jelenlegi kihívásoknak képesek legyünk mindenben megfelelni, azokat hatékonyan kezelni és – ha lehetséges – a problémákat megelőzni, együttműködéseket kell kialakítanunk a járás szereplőivel, és közösen kell fellépünk. Éppen ezért már a projekt megkezdése előtt bevontuk a közigazgatási szerveket (így például 11 önkormányzatot).

A projekt tervezése során az alábbi problémás területekkel szembesültünk:

- foglalkoztatási problémák, amelyek a gazdasági visszaesés következtében alakultak ki;
- az elvándorlás, a lakosságmegtartás nehézségei;
- a humánszolgáltatások újrászervezésének szükségessége;
- a társadalmi problémák kezelése, a konfliktusok megelőzésének szükségessége
- az esélyteremtés és esélyegyenlőség fontosságára való figyelemfelhívás szükségessége

A projektől azt várjuk, hogy

- hosszú távú együttműködést tudjunk kialakítani az önkormányzatokkal, a civil és a gazdasági szférával
- sikeres esélyegyenlőségi fejlesztéseket valósítsunk meg közösen
- csökkenjen az előítéletesség és javuljon a társadalmi felzárkózás
- javuljon az esélyegyenlőségi célcsoport helyzete

Ezek alapján a következő alapvető célokat határoztuk meg:

- hatékony és fenntartható együttműködés kialakítása a bevont önkormányzatokkal, civil és gazdasági szereplőkkel
- a helyi esélyegyenlőségi programok felülvizsgálata, ezek alapján a megfelelő Esélyteremtő Programterv és stratégia összeállítása
- az esélyteremtő intézkedések végrehajtása a járásban
- az esélyegyenlőségi intézkedések megfelelő disszeminálása, a végső kedvezményezettek tájékoztatása egyenlőségük javítása érdekében
- a járáson belüli feladatellátás hatékonyabbá tétele
- szakmai támogatás a kisebb önkormányzatok számára, módszerek, jó gyakorlatok átadása

A projekt hatásaként hosszú távon a következőket várjuk:

- további, fenntartható együttműködés a járáson belül nemcsak az önkormányzatok, hanem a többi bevont szereplő között is
- sikeres felzárkózási, esélyegyenlőségi helyi fejlesztések a következő időszakban
- a közszolgáltatások szervezésének hatékonysága javulni fog, a munkamegosztás ideálisabb lesz
- ezáltal javul a közszolgáltatások minősége
- csökken az előítéletesség
- a társadalmi felzárkózás üteme felgyorsul
- az esélyegyenlőség céljaival és célrendszerével jobban tisztában lesznek mind a közvetlen, mind a közvetett célcsoport képviselői
- nő az esélyegyenlőség iránti elkötelezettség
- javul a végső kedvezményezettek, azaz a közvetett célcsoport, a helyi esélyegyenlőségi programok célcsoportjának helyzete

Ezért a projekt célcsoportját elsősorban az esélyegyenlőséggel foglalkozó szakértők, civilek, nemzetiségi önkormányzatok és egyéb szereplők alkotják, akik a stratégiát meghatározzák. A közvetett célcsoport a helyi esélyegyenlőségi programokban definiált célcsoport.

Fontosnak tartjuk az egyes települések helyi esélyegyenlőségi programjait, emellett azonban nagyobb sikert érhetünk el az említett területen, ha több önkormányzat összefogásával, járási szinten valósítjuk meg programunkat. Éppen ezért a pályázati projekt megvalósítása során létrehozandó Esélyteremtő Programterv fontos stratégiai dokumentuma lesz a később abból következő cselekvéseknek és intézkedéseknek, amelyek a társadalmi felzárkózást hivatottak elősegíteni.

A projekt során az esélyegyenlőséget kívánjuk érvényre juttatni egy közös stratégia kidolgozásával, ezen belül az egyes helyi esélyegyenlőségi tervek felülvizsgálatával. A tervek között szerepel az oktatás-képzés, a szociális ellátások, az egészségügy és a foglalkoztatás

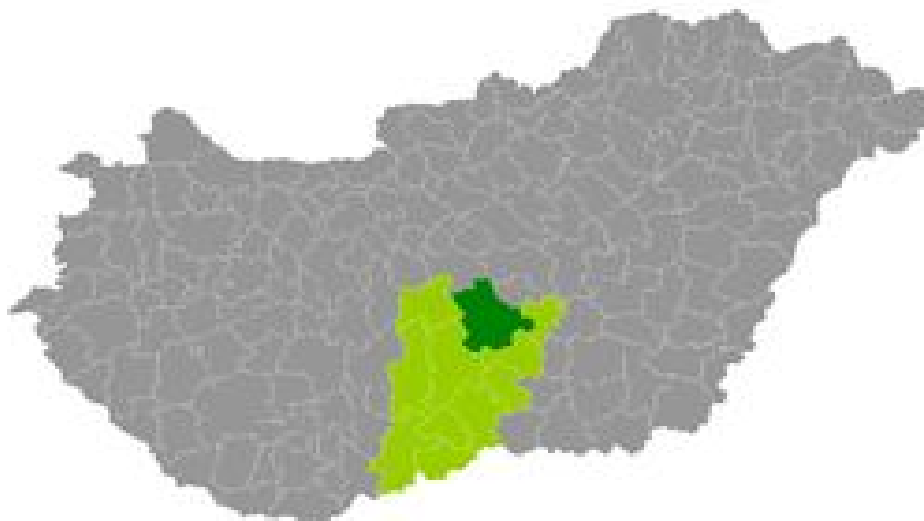
területének újraellenőrzése, a problémák feltárása, azonosítása, majd ezek után a szükséges lépések megfogalmazása és az Esélyteremtő Programtervben történő közreadása.

Mivel programunk a járási szintet veszi célba, a JEP-ben szintén megfogalmazott kistérségi koordinációs kapacitás bővítését is célul tűzi ki. A kistérségi szint koordinációja nagy haszonnal jár a települések határain túlnyúló feladatok ellátása tekintetében. Ekkor kézenfekvő, hogy ugyanazon tevékenység települési szintű szabályozása jelenik meg (ami nem igényel eltérő szabályozási tartalmakat és ezáltal külön előkészítési erőforrásokat).

Projektünk nagy részt vállal a társadalmi partnerek bevonásából is, hiszen nemcsak önkormányzatokat, hanem civil és gazdasági szereplőket is felkeresünk és bevonunk a megvalósításba. A költségvetésben és a tervekben részletezett egyes tevékenységek ezen felül erősítik a közéleti aktivitást, és így elősegíti a megfelelő kapacitásbővítést a hálózatépítés révén. A 1083/2006/EK rendelet 17. cikkében foglaltaknak megfelelően garantáljuk az esélyegyenlőséget is (pl. a nemzetiségi önkormányzatok felkérésével, bevonásával is). Programunk továbbá kapcsolódik az esélyegyenlőséggel szemben megfogalmazott EU-s és hazai elvárásokhoz, valamint figyelembe veszi a Strukturális Alapok támogatható tevékenységeit, és nem valósít meg olyan tevékenységet, amely nem támogatható.

3. A Kecskeméti járás bemutatása

3.1 A Kecskeméti járás elhelyezkedése Magyarországon

Bács-Kiskun az ország legnagyobb kiterjedésű megyéje; 8445 km²-en, az ország 9 százalékán terül el. Bács-Kiskun megyében 2011. október 1-jén az ország lakosságának 5,2 százaléka, több mint 520,3 ezer fő élt. Bács-Kiskun megye kiterjedt tanyavilággal rendelkezik. A 2011-es népszámláláskor az ország külterületi lakosságának csaknem 22 százaléka a megyében lakott. A magánháztartásban élő népesség 13 százaléka – több mint 64 ezer fő – külterületi lakos. Ez az arány az országban magasan a legnagyobb. A megyén belül legsűrűbben a Kecskeméti járásban laknak, ahol egy négyzetkilométerre 128 személy jutott, háromszor

annyi, mint a legritkábban lakott bácsalmásiban. 2011-ben a megye egy négyzetkilométerén átlagosan 62 fő élt, 45 fővel kevesebb, mint az országos átlag.

3.2 A Kecskeméti járás története

A Kecskeméti járás a járások 1983-as megszüntetése előtt is létezett 1950. február 1. és 1983. december 31. között.

A Kecskeméti járás az 1950-es megyerendezés során jött létre 1950. február 1-jén az Alsódabasi járás az újonnan létrejött Bács-Kiskun megyéhez került, továbbá a Kunszentmiklósi és a Kiskunfélegyházi járás Kecskeméhez közelebb eső községeiből.

Területe jelentősen megnövekedett 1950 és 1954 között, mivel a Kecskemét határából létrejött kilenc új községet ide osztották be. 1970-ben, amikor két szomszédos járás, a Dunavecsei és a Kiskunfélegyházi megszűnt, ezek területének egy részét is idecsatolták, ekkor érte el a Kecskeméti járás legnagyobb kiterjedését. 1973-tól kezdve viszont területe csökkent, mivel egyes községeit Kecskemét városkörnyékéhez osztották be.

1984. január 1-jétől új közigazgatási beosztás lépett életbe, ezért 1983. december 31-én valamennyi járás megszűnt, így a Kecskeméti is. Községei közül Kunszentmiklós és Tizsakécske városi jogú nagyközségi címet kapott, a többi község a Kecskeméti és a Kiskunfélegyházi városkörnyékhez, illetve a Kunszentmiklósi és a Tizsakécskei nagyközség környékhez került.

3.3 A Kecskeméti Járás települései

A Kecskeméti járás Bács-Kiskun megye járása mely magában foglalja a megyeszékhelyet, Kecskemétet is. Területe 1212,21 km², népessége 156 413 fő, népsűrűsége pedig 129 fő/km² volt 2013 elején. 2013. július 15-én 3 város (Kecskemét, Kerekegyháza és Lajosmizse) és 13 község tartozott hozzá, (Nyárlőrinc, Városföld, Kunszállás, Fülöpjakab, Jakabszállás, Orgovány, Helvécia, Ballószög, Ágasegyháza, Fülöpháza, Kunbaracs, Ladánybene, Felsőlajos).

A járás települési önkormányzata közül nyolc működtet önálló hivatalt, a többi nyolc pedig négy közös önkormányzati hivatalhoz tartozik.

3.4 A Kecskeméti járás lakónépességének változása (Forrás: TeIR)

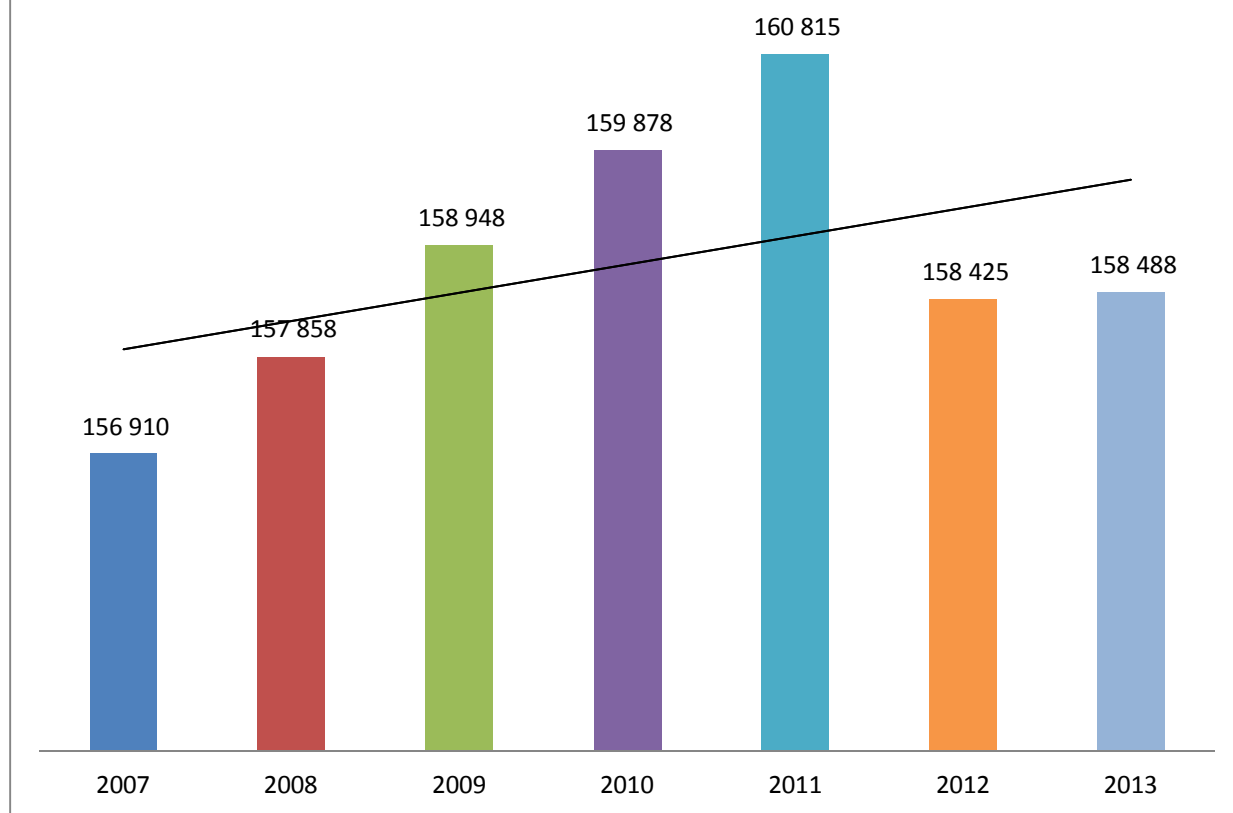
Lakónépesség	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	változás 2007-2013 (%)
Ágasegyháza	1947	1912	1934	1936	2018	1908	1892	-2,8
Ballószög	3300	3356	3424	3399	3418	3368	3366	+2,0
Felsőlajos	1014	1003	1016	1031	1012	862	858	-16,6
Fülöpháza	893	862	834	825	822	841	845	-5,8
Helvécia	4300	4362	4443	4471	4494	4440	4406	+2,5
Fülöpkab	1166	1169	1153	1143	1147	1164	1161	-0,4
Jakabszállás	2664	2645	2640	2636	2631	2646	2615	-1,8
Kerekegyháza	6180	6225	6349	6327	6300	6354	6330	+2,4

Kunbaracs	668	655	643	641	630	622	615	-7,9
Kunszállás	1672	1660	1650	1645	1640	1597	1574	-5,8
Ladánybene	1694	1688	1701	1685	1694	1 691	1 661	-1,9
Lajosmizse	11163	11053	11140	11149	11073	11188	11228	+0,6
Nyárlőrinc	2410	2364	2321	2285	2282	2319	2323	-3,6
Orgovány	3313	3282	3293	3256	3255	3377	3372	+1,8
Városföld	2203	2186	2165	2164	2162	2173	2158	-2,0
Kecskemét	110316	111428	112233	113275	114226	111863	112071	+1,6
Összesen	154903	155850	156939	157868	158804	156413	156475	+1,0

A Kecskeméti járás lakónépességének 71,6 %-a 2013-ban Kecskeméten lakott. Az adatok alapján megállapítható, hogy 2007 és 2013 között a Kecskeméti járás lakónépességének száma növekedett, ill. Kecskemét és az azt övező alvó települések (Kerekegyháza, Helvécia, Lajosmizse, Ballószög) ill., Orgovány lakónépessége növekedett. A járás többi településéé csökkent, Felsőlajos, Kunbaracs, Kunszállás, Fülöpháza lakónépessége nagyobb mértékben.

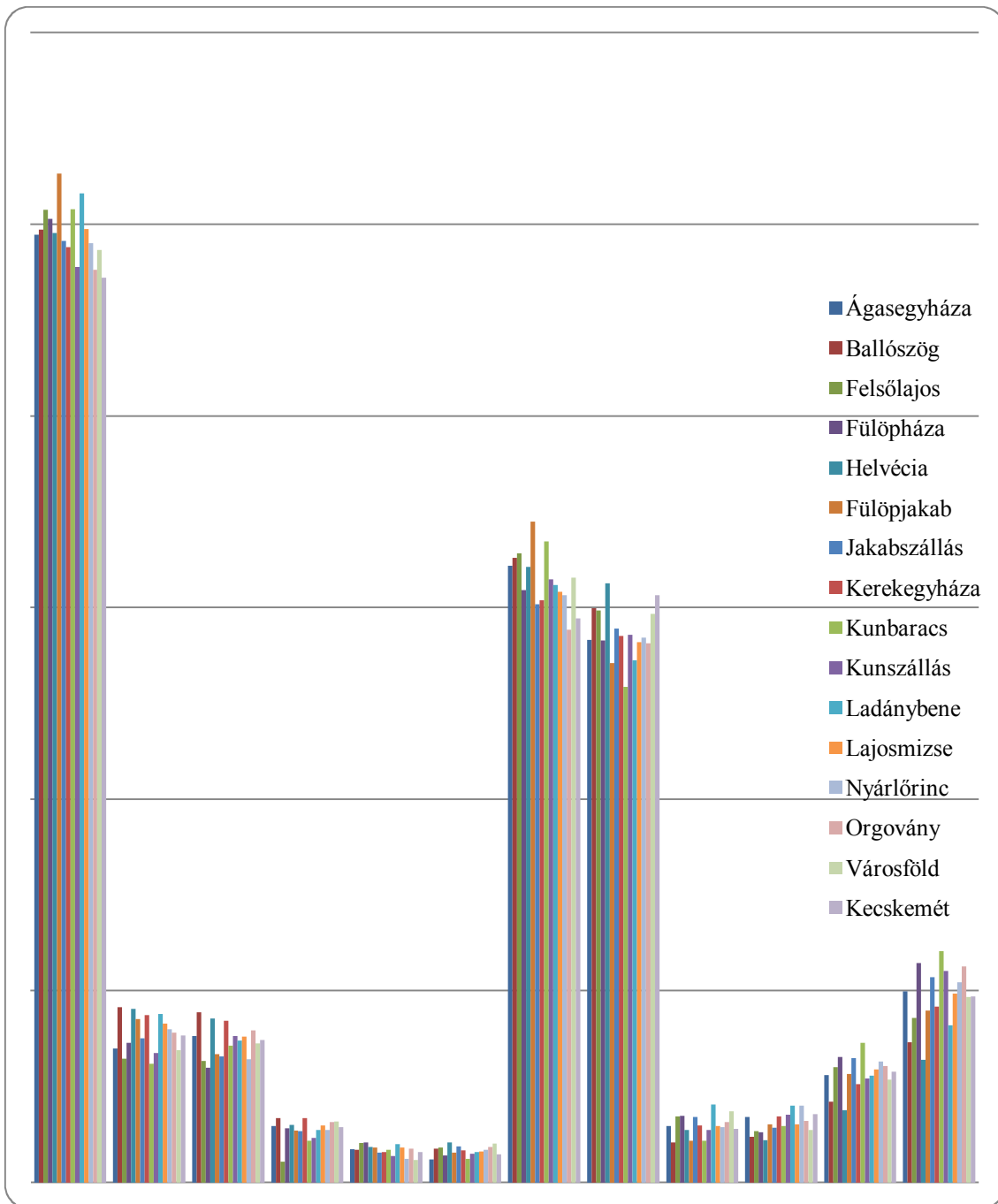
Kecskeméti Járás Lakónépessége

Állandó népesség száma korcsoportonként a Kecskeméti Járásban

Korcsoport	Fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
0-14 éves	11661	12280	23941	50,44	49,54
15-17 éves	2605	2668	5273	49,3	50,7
18-59 éves	45433	49805	95238	47,7	50,3
60-64 éves	4909	4715	9624	51	49
65 év feletti	15320	9017	24337	62,94	37,04

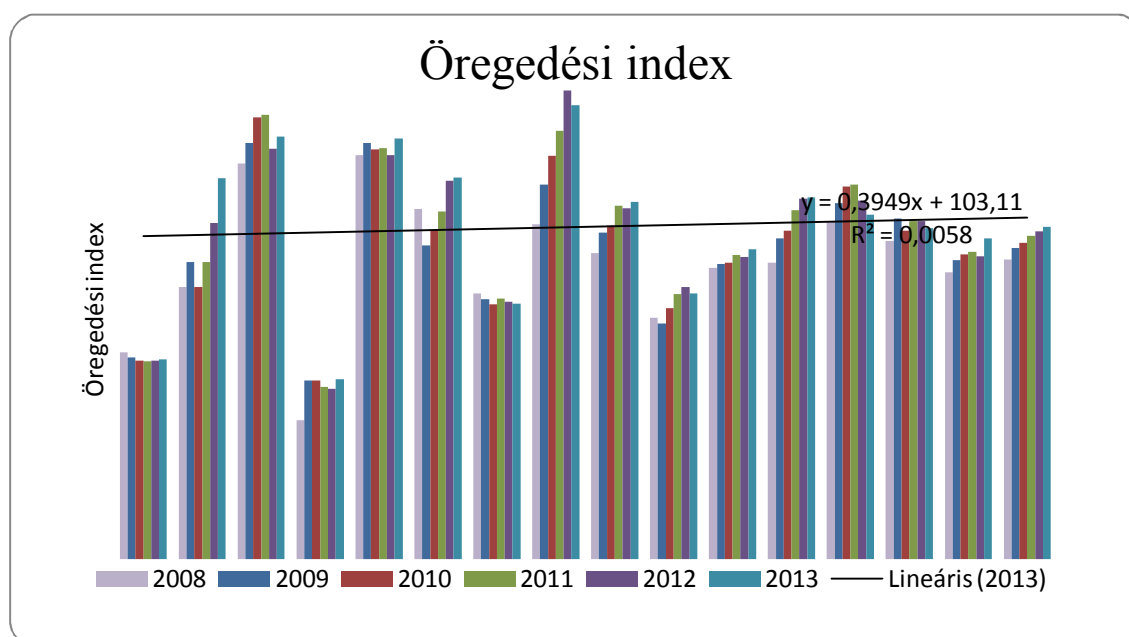
Forrás: TeIR

Öregedési index (Forrás: TeIR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	változás %
Ágasegyháza	110,5	111,6	114,4	104,6	110,5	106,5	-3,6
Ballószög	66,2	64,6	63,6	63,5	63,6	64	-3,3
Felsőlajos	87,2	95,2	87,1	95,1	107,7	122,1	-40,0
Fülöpháza	126,7	133,3	141,5	142,4	131,4	135,3	-6,8
Helvécia	44,6	57,3	57,2	55,2	54,5	57,7	-29,4
Fülöpjakab	129,5	133,4	131,3	131,6	129,4	134,7	-4,0
Jakabszállás	112,2	100,5	105,5	111,4	121,2	122,2	-8,9

Kerekegyháza	85,2	83,2	81,6	83,5	82,5	81,8	-4,0
Kunbaracs	107,2	120	129,3	137,2	150,1	145,4	-35,6
Kunszállás	98,1	104,7	106,9	113,2	112,4	114,5	-16,7
Ladánybene	77,3	75,6	80,5	85	87,2	85,2	-10,2
Lajosmizse	93,4	94,6	95	97,5	96,9	99,2	-6,2
Nyárlőrinc	94,9	102,8	105,2	111,8	115,4	115,9	-22,1
Orgovány	108,2	114,1	119,3	120	114,8	110,4	-2,0
Városföld	102	109,2	105,2	108,3	108,4	106	-3,9
Kecskemét	91,8	95,7	97,6	98,4	97,1	102,7	-11,8
Átlag	95,9	99,7	101,3	103,6	105,1	106,4	-13

Bács-Kiskun megye járásai közül, arányaiban a legtöbb gyermek, és a legkevesebb idős a kecskemétiében él.

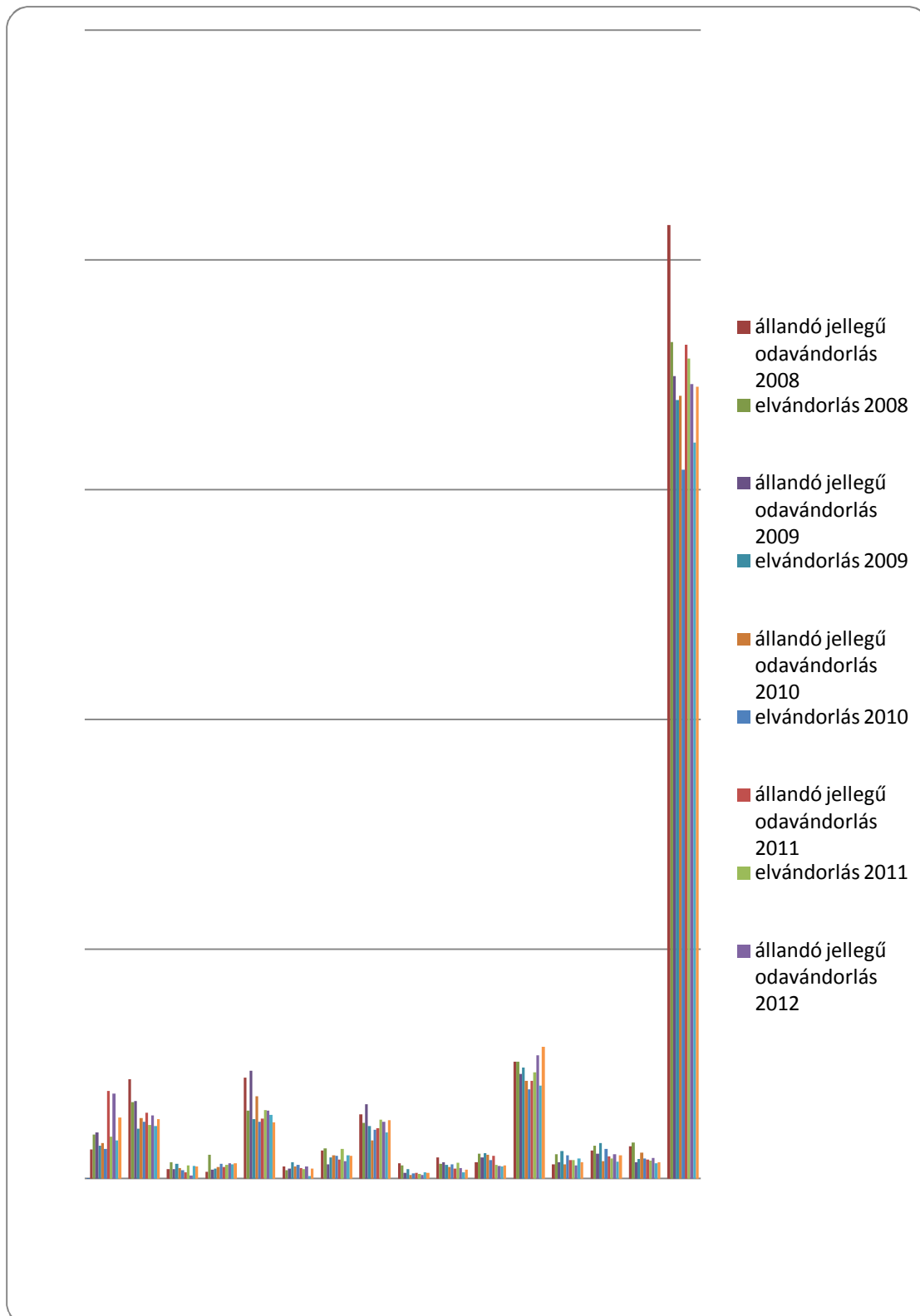
A kecskeméti járás települései közül arányaiban a legtöbb gyermek, és a legkevesebb idős Helvéciaán, Ballószögön, Kerekegyházán, Ladánybenén, él. Megállapítható, hogy a kecskeméti járásban a 0-14 éves korú gyermekek száma a vizsgált időszakban (2008-2013) minden településen csökkent, és a 65 év felettié száma emelkedett.

2008 és 2013 között legnagyobb mértékben Felsőlajos, Kunbaracs, Helvécia, Nyárlőrinc településeken növekedett az idősek, és csökkent a gyermekek száma.

Népmozgalom a Kecskeméti járásban (Forrás: TeIR)

Népmozgalom	Ágasegyháza	Ballószög	Felsőlajos	Fülöpháza	Helvécia	Fülöpiakab	Jakabszállás	Kerekegyháza	Kunbaracs	Kunszállás	Ladánybene	Lajosmizse	Nyárlőrinc	Orgovány	Városföld	Kecskemét
állandó jellegű odavándorlás 2008	64	217	21	16	220	27	62	140	34	47	36	255	32	62	71	2076
elvándorlás 2008	97	167	37	53	149	19	67	122	29	33	55	255	54	72	79	1821
állandó jellegű odavándorlás 2009	101	169	21	20	236	23	32	162	13	37	47	228	36	55	36	1747
elvándorlás 2009	72	109	33	22	130	37	47	115	21	31	56	242	61	78	43	1695
állandó jellegű odavándorlás 2010	78	133	24	26	180	27	52	84	9	26	53	213	32	39	57	1704
elvándorlás 2010	65	124	19	33	124	31	50	107	12	32	41	195	51	65	44	1543
állandó jellegű odavándorlás 2011	191	144	15	26	131	24	42	110	13	23	50	213	41	49	42	1815
elvándorlás 2011	92	117	30	31	150	21	65	129	11	35	31	232	41	44	40	1785
állandó jellegű odavándorlás 2012	186	138	7	34	149	27	39	124	9	24	28	269	29	54	46	1729
elvándorlás 2012	84	115	28	32	139	6	51	101	15	14	27	203	45	38	34	1602
állandó jellegű odavándorlás 2013	134	130	27	34	123	23	50	128	13	20	30	288	36	52	37	1724
elvándorlás 2013	103	126	29	24	141	15	46	151	17	41	12	233	41	63	30	1614

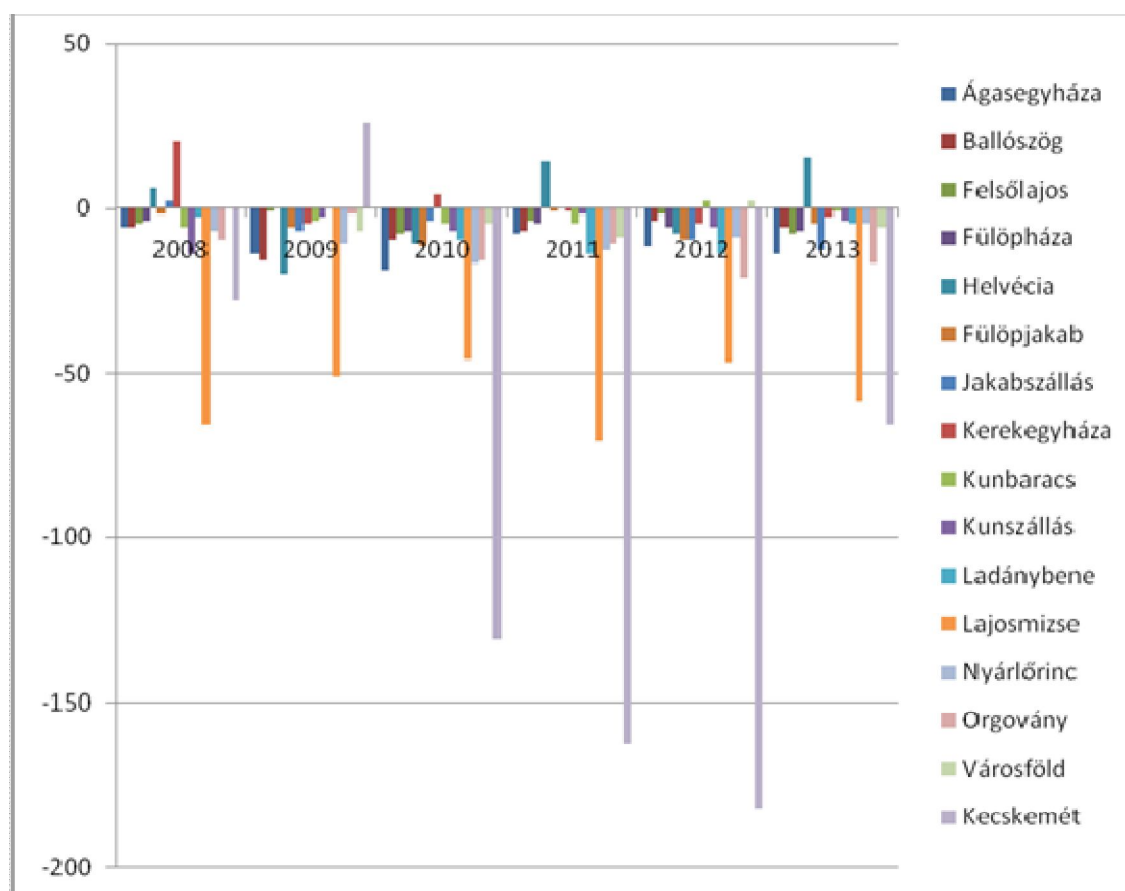
Népmozgalom a Kecskeméti Járásban (Forrás: TeIR)

Élve születettek és halálozások különbözete a Kecskeméti Járásban Forrás: TeIR

Élve születettek és halálozások különbözete a Kecskeméti Járásban	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	-6	-14	-19	-8	-12	-14
Ballószög	-6	-16	-10	-7	-4	-6
Felsőlajos	-5	-1	-8	-4	-2	-8
Fülöpháza	-4	-	-7	-5	-6	-7
Helvécia	6	-20	-11	14	-8	15
Fülöpjakab	-2	-6	-12	-1	-10	-5
Jakabszállás	2	-7	-4	-	-10	-13
Kerekegyháza	20	-5	4	-1	-5	-3
Kunbaracs	-6	-4	-5	-5	2	-1
Kunszállás	-14	-3	-7	-2	-6	-4
Ladánybene	-3		-10	-14	-14	-5
Lajosmizse	-66	-51	-46	-71	-47	-59
Nyárlőrinc	-7	-11	-17	-13	-9	-5
Orgovány	-10	-2	-16	-11	-21	-17
Városföld	-	-7	-5	-9	2	-6
Kecskemét	-28	26	-131	-163	-182	-66

Élve születettek és halálozások különbözete a Kecskeméti Járásban Forrás: TeIR

3.5 Nemzetiségek száma Magyarországon

A 2011. évi népszámlálásból a népesség nemzetiségi hovatartozását a nemzetiségi, az anyanyelv és a családi, baráti közösségben használt nyelv kérdéseire adott válaszok alapján lehet meghatározni. Magyarországon a többséget képviselő magyarság mellett a nemzetiségi törvény bejegyzett hazai nemzetiségnek tekinti a bolgárokat, a cigányokat (romákat), a görögöket, a horvátokat, a lengyeleket, a németeket, az örményeket, a románokat, a ruszinokat, a szerbeket, a szlovákokat, a szlovénokat és az ukránokat.

A népesség nemzetiség és nemek szerint Magyarországon 2011-ben

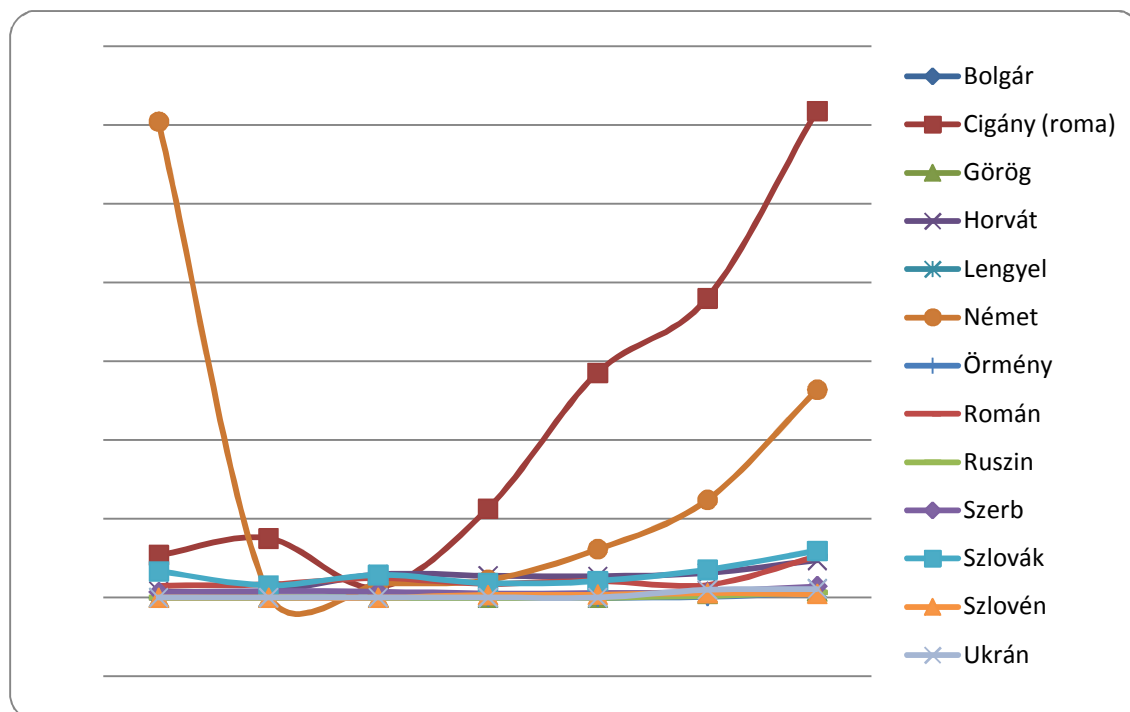
KSH adatok

Nemzetiség	1941	1949	1960	1980	1990	2001	2011
Bolgár	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1358	3556
Cigány (roma)	27 033	37598	6404	56404	142683	189984	308957
Görög	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	2509	3916

Horvát	4 177	4106	14710	13895	13570	15597	23561
Lengyel	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	2962	5730
Német	302198	2617	8640	11310	30824	62105	131951
Örmény	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	620	3293
Román	7565	8500	12326	8874	10740	7995	26345
Ruszin	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1098	3323
Szerb	3629	4190	3888	2805	2905	3816	7216
Szlovák	16677	7808	14340	9101	10459	17693	29647
Szlovén	n.a.	n.a.	n.a.	1731	1930	3025	2385
Ukrán	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	5070	5633
Magyar	8 918 868	9 104 640	9 837 275	10 638 974	10 142 072	9 416 045	8 314 029
Népesség	9 316 074	9 204 799	9 961 044	10 709 463	10 374 823	10 198 315	9 937 628

Nemzetiségek száma Magyarországon 2011

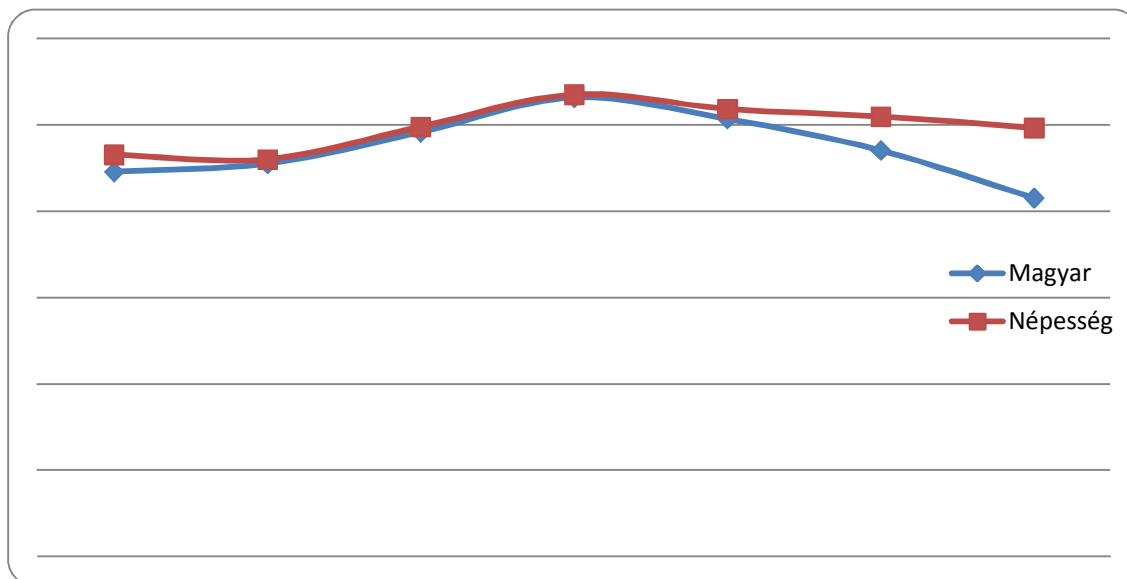
KSH adatok

Magyar nemzetiségűek száma Magyarországon 2011

KSH adatok

A 2011. évi népszámláláskor Bács-Kiskun megye lakosságának 6,3 százaléka, csaknem 33 ezren tartoztak valamely hazai nemzetiséghez, mintegy 11 ezer fővel többen, mint tíz évvel azelőtt. Miként 2001-ben, úgy egy évtized elteltével is a négy legnagyobb létszámú nemzetiségi csoportot a németek, a cigányok, a horvátok és a szlovákok alkották, melyek együttesen a hazai nemzetiségek 89 százalékát tették ki Bács-Kiskun megyében.

4. A Kecskeméti Járás Településeinek bemutatása a helyi esélyegyenlőségi programok alapján

4.1 Ágasegyháza

Ágasegyháza a Közép-Homokhátság területén, a történelmi Kiskunság peremvidékén helyezkedik el. Ha a tájegységnek a képét az 1000-1500 évvel ezelőtti állapotok szerint értékelnénk, akkor azt tapasztalnánk, hogy Ágasegyháza felszínét 2/3 részében víz, 1/3 részében pedig homok borította. A vidéken jellegzetes sztyeppei növényzet borította. Mivel megvoltak az élet fenntartásához szükséges alapvető feltételek – az ivóvíz, az élelemforrások és a viszonylagos védettség – településünk területe már a legkorábbi időkben is alkalmasnak bizonyult a megtelepedésre. Régészeti leletek tanúsága szerint ezen a helyen már a bronzkorban és a Duna-Tisza közének szarmata megszállása idején lakott települések alakultak ki. A terület népessége valószínűleg az első népvándorlási hullám idején sem csökkent, melynek bizonyítéka, hogy az Ágasegyházi-rét mellett található dombok felszántásakor, valamint a Platter-telep környéki erdőültetés során késő szarmata és avar kori

leletek kerültek elő. A Sashegy környékén megtalált honfoglalás-kori lovas katona sírmaradványainak feltárása pedig arról tanúskodik, hogy a település környéke a korai Árpád-korban is jelentős események helyszíne lehetett.

A mai Ágasegyháza területén a X-XIII. században valószínűleg 2-3 kisebb település is kialakulhatott. Ezek közül - az 1211-ben készült Tihanyi birtokösszeírás révén - Herbon falunak a neve maradt fent. Ezek - a körülbelül 50-100 lelket számláló - Árpád-kori kisfalvak azonban a tatárjárás idején valószínűleg mind elpusztultak. Az ezt követő évtizedekre nézve hiteles adatokkal nem rendelkezünk, így arról sincsenek dokumentumaink, hogy miként szerveződött újjá az élet 1241. után ezen a helyen, és arról sem, hogy milyen mértékben befolyásolta a kunok betelepítése a helyben kialakult hatalmi viszonyokat. Annyi bizonyos, hogy a tatárjárás után jöhetett létre az a település is, amely ágasfás, szelemenes templomáról kaphatta az Ágasegyháza nevet. A kis falut feltehetően néhány évtized múlva ismét lerombolták, mely ennek következtében elnéptelenedett. Erre, valamint katonai érdemeire hivatkozva kapta meg Ágasegyháza első ismert földesura – Karla fia, János – ezt a területet. E birtokadományozásról szóló 1353. évbéli oklevél azért is nevezetes, mert először ebben írták le a környéken található Kecskemét nevét is. Ugyancsak komoly forrásértékkel bíró munkának minősül Ágasegyháza 1359-es határleírása is, melyből kitűnik, hogy az egész településnek nevet adó falu valószínűleg az Ágasegyházi-rétnek azon a szigetén terülhetett el, amelyet a későbbiekben Karaszia-szigetnek, Templomdombnak, Csapó-szigetnek is neveztek. Karla János ugyan maga kun kapitány volt, de Ágasegyháza királyi hűbértartomány maradt, s így a települést az elkövetkező századokban több nagy nemesi család birtokolta. Azt a körülményt, hogy Ágasegyháza nem olvadt be a környező kun székekbe, azok az oklevél is bizonyítják, amelyek a helybelieknek a szomszédos kunokkal való határvitáit örökítették meg. Ágasegyháza területén már a korai Árpád-korban is építhettek templomot, de erre bizonyítékaink nincsenek. Az viszont bizonyos, hogy a Templomdombon már a XIV. században kőtemplom állott. Ágasegyháza ekkor már erős és virágzó település lehetett, s ezt a mai Szinnyai-tanya környékéről élőkörült nemesfémleletek is igazolják.

Pontos adataink ugyan nincsenek arra nézve, hogy a település mikor pusztult el a XVI. században, azt azonban alapos okkal feltehetjük, hogy falu már Szulejmán 1526-ban folytatott hadjárata idején megsemmisülhetett. Tény, hogy a török defterdárók adóösszeírásaiban és a kor más dokumentumaiban Ágasegyháza nevét csak üres pusztaként említik meg. A település, melyet a török közigazgatás Kecskeméthez csatolt, elnéptelenedett, s földje közel 150 évig parlagon maradt, melyet a nomád pusztai gazdálkodás elsilányított. Ennek következtében a rajta élő kultúr- és őshonos növényzet elpusztult, s így Ágasegyházát is elérte a Homokhátság többi településének a sorsa; a talaj döntő többségét képező homok a török kor végére mozgásba lendült, és a XVIII. század végén már Ágasegyháza felszínét is vándorbuckák borították. A pusztává vált település területe ezért a későbbiek során is csak nagyon nehezen népesült be. A török kiűzése után egy darabig a német lovagrend kezelésébe került, majd rövid átmenet után Kecskemét pusztája lett oly módon, hogy a nagy mezőváros polgársága megvásárolta. A XVIII-XIX. század fordulóján indultak meg a kitelepedés első hullámai. A környező mezővárosok - különösen Kecskemét - polgárai vásároltak először családjuk számára állattenyésztés céljából legelőket, majd a gyalog- és kocsutak mentén megjelentek az első csárdák is. A reformkor időszakában már egy-két tanyát is fel lehetett itt fedezni,

melyek környékén már a földművelés jeleit is tetten lehetett érni. A népesedési folyamat a XIX. század második felében felgyorsult. Néhány évtized alatt tanyák sokasága nőtt ki a földből, és a századfordulóra már tanyaközpont alakultak ki a rét mellékén, Sándortelep környékén és a Daruhát közelében. A lakossága etnikai összetételét tekintve magyar, vallását tekintve pedig részben katolikus, részben pedig református volt. A település gazdasági fejlődésén sokat lendített a Kecskemét-Fülöpszállás vasútvonal megépítése, közösséggé szerveződésében pedig komoly szerepet játszottak az első tanyasi népiskolák.

Az I. világháború idején a település férfi lakosságának igen számottevő része elpusztult, de az 1920-as évek közepén a falu népessége már elérte a háború előtti lélekszámot. A megélhetés legfőbb forrása továbbra is az állattenyésztés maradt, azonban egyre nagyobb teret hódított a földművelés, melyen belül látványosan fejlődött a szőlő- és gyümölcsstermesztés. Komoly mezőgazdasági nagyvállalkozások létesítettek a településen termelőbázisokat, így jött létre egyebekben a Platter- és a Fleismann-telep is. Pezsdítő hatást gyakoroltak a település életére az ún. Klebelsberg-korszakban felépült újabb népiskolák, amelyeknek a vonzáskörzetében megerősödtek a településközpontok. Ennek következtében, valamint a gazdaság harmincas években tapasztalható fellendülése folytán a lakosság száma tovább növekedett, s a második világháború kezdetére a jelenlegi lélekszámának a másfél, kétszeresét is elérte. Már ekkor felvetődött Ágasegyháza önálló közigazgatási egységként (községként) történő megszervezésnek a gondolata, azonban ezt a folyamatot a háború megakasztotta.

Ágasegyháza önálló településsé az 1950-es évek elején vált. A lakosság megélhetésének a fő forrását a helybéli szövetkezetekben, állami gazdaságban, valamint a magángazdaságokban folytatott tevékenység jelentette, de sokan vállaltak munkát a környező gyárakban, ipari és mezőgazdasági nagyüzemekben, a kereskedelemben is. A korábbiakban kialakult tanyaközpontok még sokáig fontos szerepet töltek be a település életében: a Sándortelep, a Platter telep, a Fleismann telep és Galambháza a település alközpontjait képezték. A gazdálkodás körülményeit Ágasegyházán is meghatározta az a tény, hogy a nagy folyamszabályozások következtében, valamint a DVCS megépítése miatt, valamint a későbbi meliorációs munkálatok folytán a talajvíz szintje métereket süllyedt. Ennek következtében az 1970-es 1980-as évekre az ágasegyházi táj félsivatagi arculatot öltött.

4.2 Ballószög

Az Árpád-korban létezett egy Ballószeg, illetve Ballóság nevű település. Ekkor már temploma is állt. Valószínűsíthető, hogy a település neve innen származik. A török hódoltság idején a település kihalt, a túlélők az időközben jelentősebbé vált Kecskemétre menekültek. A XIX. század elején még Kecskemét tulajdonát képezte Ballószög puszta. A futóhomok terjedésének megakadályozása végett 1810-ben a pusztát kiosztották erdősítés és gyümölcsfa ültetés céljából. Az 1900-as években szőlőt telepítettek, köztük Wéber Aladár, a Wéber-telep, s azon az első postaépület megalapítója. Mintagazdaságot hozott létre, melyben gyümölcsstermesztésre fektette a súlyt, üvegházaiból korai terményeket, virágokat

szállított piacra. Birtokára iparosokat telepített, szatócsbolt, vendéglő is üzemelt. 1911-ben Ballószög pusztát két részre osztották: Külső- és Belsőballószögre. Külsőballószög határai 1911. január 1. óta: Kadafalva, Izsáki út, Köncsög, Helvécia és Kerekegyháza. Az 1945-ben kisajátított Wéber-birtokon megindult a falu alapjainak lerakása. Az így felépült házak adták a tanyaközpont magját – ma Petőfi utca -, amelyből 1954-ben kialakult az önálló község.

Ballószög község a Kiskunsági Homokhátságon helyezkedik el, Kecskeméttől, a megyeszékhelytől 5 km-re, délnyugatra. Az 52-es út tőle északra, az M5-ös autópálya Kecskemétet elkerülő szakasza északkeletre húzódik. A település 36,280 hektárnyi területen fekszik. Lakosság száma 3270 fő, amely Kecskeméthez való közelsége miatt folyamatosan növekszik. A népesség gyarapodása annak az oka, hogy a belterületi rész erőteljes terjeszkedésnek indult. A község meglehetősen gyors gazdasági fejlődés jellemzi: 91 egyéni vállalkozás, 86 társas vállalkozás működik, 17 közülük egészen nagy jelentőséggel bír.

4.3 Felsőlajos

Felsőlajos a Bács-Kiskun megye északi határán, a kiskunsági homokhátság térségében, Kecskeméttől 20 km-re északnyugatra található. Lakosság száma 1008 fő. A település az 1900-as években vasúti megállóhelyéről és tanyai iskoláiról vált ismertté. A tanyák őslakossága kun és Jászberényből idetelepült jász, de évtizedek alatt a népesség összetétele jelentősen megváltozott. Az itteni futóhomok, melyet a helybeliek csak „posza homoknak” neveztek, szerény megélhetést nyújtott az itt élő családoknak. Jelentős volt az állattartás, a „közös legelő” elnevezést ma is őrzi a külterületi lakott hely a „Közös” nevet. A település központi részén az ún. „Besenyi földön” felépült sorházakat nevezték „Pucok falunak”. Az elnevezés onnan ered, hogy úgy emelkedtek ki ezek a házak a pusztasíkságból, mint a „pucok” túrások. Ez volt a mai közösség magja. Felsőlajos kialakulását az 1929-ben Amerikából hazatelepült Máthé József alapozta meg, aki ott ismerkedett meg különös almafajtákkal, úgy mint jonatán, golden, starking. Hazatérve eldöntötte, hogy Magyarországon is elterjeszti e fajták termesztését. Járt az országot, kereste a helyét a telepítésnek, így akadt rá a felsőlajosi pusztaságra. 50 hold földterületen kezdett hozzá az almatermesztéshez, ezzel munkalehetőséget teremtve az itt élő embereknek, akik az ő példáját követték. Faiskolát létesített, facsemetével fizetett a munkásainak, ezzel is támogatva őket saját gyümölcsöseik telepítésében. 1935 és 1940 között bevezette a villanyt, ezzel emberibb körülményeket biztosított. A háború visszavetette a település fejlődését, és jó néhány évet kellett várni arra, hogy elindulhasson a falu kialakulása.

1958-ban kapott a település rendezési tervet, ezt követően Lajosmizse-Közös néven tanyaközponttá vált, amely 1960-ban mindössze 60 lelket számlált. Ez azt jelentette, hogy feloldották az addigi építési tilalmat és engedélyezték újabb tanyák, lakóházak építését, ennek köszönhetően 15 év múlva már hatszor annyian laktak a tanyaközpontot. Nagy volt az építési kedv, néhány év alatt gomba módon szaporodtak a házak, ekkor épült a mai Iskola és Óvoda

utca által határolt tömbben mintegy 20 ház. Meghatározó volt Felsőlajos életében az Almavirág Termelőszövetkezeti Szakcsoport, amely 1961. február 21-én alakult meg 171 taggal, mezőgazdasági alaptevékenység közös végzésére. Sokáig ez az egyetlen munkahely biztosított munkalehetőséget az itt élők számára, ezáltal megalapozva a község fejlődését, növelve vonzerejét. 1974-ben kapta meg a település a Felsőlajos nevet külterületi lakott helyként.

1986. január 1-én az Elnöki Tanács Felsőlajost Lajosmizse Nagyközségének társközségévé nyilvánította. Az 1989-es szabad választások törvényei értelmében vált önálló községgé, önálló önkormányzattal. Európában már sok helyen ismertette a települést a Tanyacsárda, mely az Alföld romantikus atmoszféráját és hangulatát idézi. Mind a külföldi, mind a hazai turisták között népszerű és elismert idegenforgalmi látványosság lovasprogramjaival és gasztronómiai szolgáltatásaival.

Az általános jellemzők köréből nem hagyható ki a község kiváló közlekedés-földrajzi helyzete. A Budapest és Szeged tengelyvonalában elhelyezkedő település – az M5-ös autópályának és az 50-es számú főútnak köszönhetően – kapcsolódik Európa vérkeringéséhez. Az M8-as autópálya tervezett Lajosmizse mellett elhaladó nyomvonalának kiépítése tovább erősítheti Felsőlajos kedvező logisztikai adottságait, társadalmi gazdasági vonzerejét.

4.4 Fülöpháza

A kiskunsági homokhátságon Kecskeméttől nyugatra, az 52-es út felől megközelíthető Fülöpháza, melynek lakossága a kunoktól származik. A pogány kunokat Fülöp püspök térítette át a keresztény hitre, emlékére a vidéket Fülöpszállásként kezdték nevezni. A kunok több évszázad viszontagságai után 1745-ben szereztek vissza a kiváltságaikat. 1948-ban Fülöpháza pusztát önálló községgé szervezték. A település életét a természeti látnivalókra szervezett tanyai vendégfogadás határozza meg. A település határának mintegy felét teszi ki a Kiskunsági Nemzeti Park egyik leglátogatottabb védett térsége a Fülöpházi buckavidék. Területén homokbuckákat, gyepes területeket, a náddal részben fedett Kondor-tavat és az egykori szikes tavak időszakos vízállása körül gazdag védett madárvilágot tekinthetünk meg a Madárvártárol. Az 52-es út déli oldalán találjuk a Természetvédelmi Oktatási Központot, és kutatóállomást, körülötte a ma is változó futóhomokos részeket láthatjuk.

A községet elkerülte az ipar. 1978-ban sikerült ugyan egy ipari üzemet munkahelyteremtésre idecsalogatni, de ez a folytonos problémák miatt meg is szűnt. A községben ma is a lakosság túlnyomó többsége mezőgazdaságból és állattenyésztésből igyekszik megélni. Ez elsődlegesen a lakosság több, mint 50%-át kitevő tanyavilágra jellemző. Helyben a munkalehetőség csekély, így Kecskemét viszonylagos közelsége oldja meg a foglalkoztatások zömét. Többen dolgoznak a szomszédos Kerekegyházán is.

4.5 Fülöpkab

A település Bács-Kiskun megyében, Kecskeméttől 25 km, Kiskunfélegyházától 15 km, távolságra fekszik. Megközelíthető autóval és távolsági busszal. Kecskemétről az 5. számú főútról Kiskunfélegyházáról a 5302-es úton. Kiterjedése: 2315 ha 9602 m². A település közigazgatási területét Fülöpkab belterülete és a környező tanyavilág alkotja. A Fülöpkab önkormányzata Kunszállás önkormányzatával közös polgármesteri hivatalt hoztak létre, Kunszállási Közös Önkormányzati Hivatal néven. A fülöpkabai lakosok a Fülöpkabai Kirendeltségen intézhetik ügyeiket. Lakosok száma: 1.153 fő. Fülöpkab belterülete közművesített, (kivéve a csatornázást, melynek pályázata jelenleg zajlik), az utak pormentesítettek. Kiepített kerékpárút vezet Fülöpkab és Kunszállás között. Minden mobil szolgáltató megtalálható a településen, és több internet szolgáltató közül van lehetőség választani. Egy e-pont elérhető a településen a Faluházban. Óvodával és általános iskolával rendelkezik a település. Fülöpkabon könyvtár, Integrált Községi Szolgáltató Tér (Faluház) működik. Aktív szabadidős programokhoz rendelkezik a település futballpályával, kerékpárúttal, szabadidő parkkal. A településen két élelmiszer és vegyesbolt, tápbolt, Tüzép telep, italbolt üzemel. A településen pezsgő kulturális, hagyományőrző és közösségi élet zajlik. Aktív civil szervezetek és egyesületek működnek. Éves szinten számos rendezvény színesíti gyermekkortól a nyugdíjas korosztályba tartozó itt élők mindennapjait.

4.6 Helvécia

Helvécia nagyközség Bács-Kiskun megyében a megyeközpontról, Kecskeméttől 7 km-re, déli irányban fekszik, Kecskemét vonzáskörzetéhez tartozik. Kecskemétről közúton három irányból is jól elérhető. Kecskemétről közvetlen autóbuszjárat közlekedik. A nagyközség területe megközelítőleg 7 950 ha, ebből a belterület 125 ha. Sajátossága a két egymástól mintegy 3 km-re lévő településrész Helvécia és Helvécia Szabó Sándor-lakótelep, melyek lélekszáma megközelítően azonos, továbbá az igen kiterjedt tanyavilág. A lakosság több mint fele a külterületi tanyákon él. Megtalálható a történelmileg kialakult tanyasoros beépítés is, melyek szép példája az Iskolator, Magyarsor, Németsor, Csókasor, a ritkább beépítésű szórt tanyás területek is, mint pl. a Köncsögi és a Matkói tanyavilág, és a kettő közötti beépítési sűrűségű körzetek, mint pl. a Fehértői dűlő, Korhánközi dűlő, Lóvi dűlő. A település jellegzetes talajszerkezete miatt a szőlő-gyümölcs, és a takarmánynövények termesztése, valamint a jószágartás biztosítja a megélhetést. A lakosság egy része a mezőgazdaságból él, őstermelőként, családi gazdálkodóként, vagy kisvállalkozóként.

A településen élők jelentős hányada Kecskemétre és a környékbeli cégekhez jár munkába. Az iparosodás is egyre nagyobb ütemben fejlődik a településen. A kedvező ingatlanárak, a nagyközség fekvése, a főútvonalak, autópálya közelsége miatt egyre több nagyobb volumenű vállalkozás kezd meg működést Helvécián.

A városban élők közül viszont egyre többen szívesen költöznek ki a nyugodtabb falusi környezetbe, vagy a hobbikertekben konyhanövényeket és gyümölcsöt termesztnek.

Az időskorú lakosság egy része a nyugdíjból tartja fent magát, többen azonban rendszeres szociális ellátásból élnek, ezen kívül jó néhányan a földműveléssel foglalkoznak, vagy ezzel egészítik ki jövedelmüket.

A település története: 1870 után a történelmi borvidéket elpusztító filoxéravész értékelte föl a gyökértetűtől védett homoki területet. Helvécia nevét és határainkon túli ismertségét egy svájci születésű pedagógusnak köszönheti. Bárány Eötvös József kultuszminiszter hívta 1870-ben Magyarországra Heinrich Eduard Weber svájci képezdei tanárt. Első munkahelyén, Balatonfüreden ismerkedett meg magyar szőlősgazdákkal, a filoxéra pusztításaival. A munkát az emberformálás legfőbb tényezőjeként tekintő tanár által vezetett oktató-nevelő szeretetház is foglalkozott szőlőműveléssel. Ügyintézés közben ismerkedett meg az 1883-ban alapított, nemesített szőlővesszőket százezer számra előállító kecskeméti "kormányzó" felügyelőjével. A kecskeméti közgyűlés, és mindenekelőtt Lestár Péter polgármester támogatta Weber Ede földvásárlási kérelmét. A th. bizottság azzal a feltétellel szavazta meg 1891. november 20-án 2000 hold eladását, ha azonnal megkezdik a telepítést. 1892 tavaszán bandukolt ki a kecskeméti állomásról a pusztába a Zala, kisebb részről Veszprém megyéből érkezett, megélhetést itt remélő 88 magyar és 17 német anyanyelvű család. Új lakóhelyüket ettől kezdve nevezték az alapító iránti tiszteletből Helvéciának. A következő év őszén már 129 kis alapterületű ház adott oltalmat az embertelen nehéz munkát végző telepítőknek. Megnyílt az első bolt, még az ezredévi ünnepségek előtt felépült az első iroda, orvosi rendelő és szülésznői lak. A Helvéciát érintő vasútvonal átadása után egy évtizeddel, 1905-ben megkezdődtek a további fejlődés főbb feltételei.

Az első világháború kitörésekor már 1300-an laktak a pusztán. 1949-ben a bekötőúttal, a Kecskemét-kiskőrösi keskeny vágányú vasútvonal üzembe helyezésével közelebb került Helvécia az 1950-től megyeszékhely Kecskeméthez. A község 1952-ben lett önálló közigazgatás tekintetében. 1961-ben gyulladtak ki az elektromos lámpák, de csaknem évtized kellett a villanyvilágítás általánossá válásához. 1952-ben a helyi szövetkezetek 7542, az állami szektor gazdaságai 5356 kat. holdon gazdálkodtak. Az állami gazdaság megalakulása elősegítette a népességszám növekedését. 1970-ben 4360 főnyi volt a jelenlévő népesség. A rendszerváltás, gazdasági szerkezetátalakulás Helvéciát is jelentősen érintette. Megszűnt, felszámolás alá került az Állami Gazdaság, mely még 1989 nyarán is csaknem 1000 alkalmazottal, munkavállalóval dolgozott. A jó munkalehetőség vonzotta az idetelepülőket. Matkó elcsatolásával csökkent a népesség. 1995-ben 3439-en laktak Helvécián, mára közel 5000 főre emelkedett a lélekszám, jelenleg a megye egyik leginkább gyarapodó települése.

4.7 Kerekegyháza

Az 1856-ban alapított Kerekegyháza város az Alföld szívében, Bács-Kiskun megye északnyugati részén, a Duna-Tisza közti Homokhátságon fekszik, Kecskeméttől 19 km-re. Az 52-es út felől, valamint az M5 autópálya - Lajosmizse felől is megközelíthető, így mind az ország másik részéből, mind külföldről nagyon könnyen elérhető. Szomszédos települései északon Kunbaracs, északkeleten Lajosmizse, keleten Kecskemét és Ballószög, délen Ágasegyháza és Fülöpháza, nyugaton pedig Szabadszállás és Kunadacs. A település története az Árpád-korra nyúlik vissza, amikor is egy kör alakú templom épült, ahonnan a város a nevét kapta. Az első írásos dokumentumok 1323-ból származnak. Az itt élő emberek ősei a régmúlt időben pásztorkodással, földműveléssel, halászattal foglalkoztak. Az 1850-es években újjáalapított település szabályos szerkezete, a széles utcák, a tágas terek, a nagy zöldfelületek sajátos hangulatot biztosítanak. Turisztikai érdekességét a térség elsősorban földrajzának, a kiskunsági táj sajátosságainak, a végtelenbe nyúló pusztáinak, az egymásba omló homokbuckáinak, a homoki tölgyeseknek, az ősborókások világának, az apró hófehér tanyáknak és gémeskútjainak, Európa szerte egyedülálló növény- és állatvilágának köszönheti.

A település egyik legjelentősebb ágazata az idegenforgalom. Kerekegyháza külterületén, Kunpusztán kiépített idegenforgalmi létesítmények rövid idő alatt országos hírnévre tettek szert. A kialakított ökotúra útvonalak mentén megismerhetik az itt élő emberek hagyományait, szokásait, természeti és kulturális örökségeit (Tanyamúzeum, kunpusztai református templom, védett természeti értékek, Kondor-tó stb.). A sportolni vágyók számára lehetőség van lovaglásra, kocsikázásra, teniszezésre, tekézésre, golfozásra, fürdésre, kerékpározásra, stb.

A város központját képező Szent István teret számos emlékmű, köztéri alkotás díszíti. Több évtizedes gyűjtőmunka eredménye Borbély Béláné magángyűjteménye. Kerekegyháza életében mindig jelentős szerepet játszott a vallás közösségformáló ereje (római-katolikus, református, kunpusztai református templom).

Az elmúlt időben a növénytermesztés vesztett gazdasági jelentőségéből (aszály, talajvízszint süllyedése, szél pusztító hatása stb.) helyette a takarmánytermesztésen alapuló állattenyésztés, a baromfi, vízi szárnyas, tojótyúk tartása és feldolgozása került előtérbe. Jelenleg Kerekegyházán található az országos tojótyúk állomány közel 15 %-a. Az állattenyésztés mellett jelentős az alumíniumipar, a könnyűipar és az idegenforgalom. A település nemcsak lélekszámban, hanem gazdaságilag is folyamatosan fejlődik, népességvonzó- és megtartó képessége az utóbbi évtizedekben mindig a legjobbak között volt országos összehasonlításban is. Dinamikus gazdasága perspektivikus ipari ágazatok megjelenését ösztönzi, elősegítve ezzel újabb és újabb munkahelyek létrehozását. Az adófizetők aránya a településen az országos átlaghoz hasonló mértékű. Kerekegyháza település lakóinak száma az elmúlt évtizedben növekedett. 6469 fős állandó lakosával a Kecskeméti kistérség egyik meghatározó nagyságú települése. A lakosságszám kismértékben, de évről évre nő. Külterületen a lakosság 13%-a él.

4.8 Jakabszállás

Jakabszállás Bács-Kiskun megye – és egyben az ország - középső részén, a Duna-Tisza közén, Kecskeméttől délre 17 km távolságban sík vidéken az 54-es főút mellett fekszik. A település mezőgazdasági jellegű. A tájra jellemző szántók, kertek, szőlők, gyümölcsösök és erdő. A település közigazgatási területe 7086 ha. Ebből belterület 139 ha, külterület 6947 ha. A külterület művelési ág szerinti megoszlása: szántó 2005 ha, erdő 2817 ha, gyeperdő 1096 ha, gyümölcsös 367 ha, szőlő 203 ha. A fennmaradó terület kert és művelés alól kivett területet alkot. A település talajviszonyaira elsősorban a homokos talaj és a szikes tómeder jellemző. Tengerszint feletti magassága 100-150 m között van. Átlagos csapadék mennyiség az évi 500 mm körül van.

A környezeti állapot jónak mondható, mivel jelentős levegőszennyező forrás nincs a községben. Felszíni és felszín alatti vízszennyezés sem jellemző.

Jakabszállás fekvésénél fogva a megyeszékhely az 54. sz. főúton 15 perc alatt elérhető. A jó közlekedési lehetőséget biztosítja a gyakori buszközlekedés is. (Napi 28 alkalommal indul busz Kecskemétre és vissza.) Az 5302-es út mentén – mely érinti Jakabszállást - elérhető Kiskunfélegyháza és Izsák. A Kecskemét-Kiskunmajsa keskeny nyomtávú vasúti vonal keresztülszeli településünket. A település kül- és belterülete villamos áramvételi lehetőséggel el van látva. A belterület teljes egészén a vezetékes vízhálózat és a gázközmű ki van építve. A település 27 utcájából 19 utca pormentes úthálózattal van ellátva. A település ivóvízellátását 2 db mélyfúrású kút biztosítja, melynek éves termelési kapacitása 99.700 m³, melyből 79.200 m³ kerül értékesítésre.

Az ivóvízvezeték hálózat hossza: 17,4 km. Évente két alkalommal történik ivóvízhálózat fertőtlenítés. Ivóvízvezeték hálózatba csatolt lakások száma: 699.

A község büszkesége a megyében egyedülálló, korszerűen kiépített magánrepülőtér. A repülőtérén sétarepülés, pilótaoktatás, légibemutató igénybevételére van lehetőség. A magánrepülőtér mellett épült az AERO Hotel, mely 64 fő részére nyújt szállás lehetőséget. A modern technikával ellátott, szolgáltatásokban gazdag épületegyüttesben légkondicionált, TV-vel, telefonnal, minibárral, internet elérhetőséggel felszerelt szobák várják a vendégeket. A hotelben uszoda és szauna szolgálják a kényelmet. A vendégek a sportcentrum szolgáltatásait is igénybe vehetik: bowling, fallabda, biliárd, rex, csocsó, darts, pinpong, autókölcsönzés, lovas kocsikázás, lovasbemutató. A községben megalakult a Lovassport Egyesület, mely a szabadidő hasznos eltöltésének további lehetőségeit nyújtja. A repülőtér melletti lovaspályán lovaglási lehetőséget biztosít, és évenként megrendezi az amatőr fogathajtók versenyét. A puszta romantikáját biztosítja a Gedeon Panzió és fogadó. 2011. május 10-én, a Madarak és Fák Napján nyitotta meg kapuját vendégei előtt Jakabszálláson a Magyar kert - Magyarország öko-központja, Magyarország domborzati és vízrajzi 1:1000 méretarányú makettje, 93.000 négyzetméteren 3200 db növény gyűjteményes kertje, integrált kalandpark, alkotóművészi találkozóhely, öko-kikapcsolódási pont.

Ez Magyarország legnagyobb épített kertje, Európa legnagyobb mérethelyes makettje.

A település egészségügyi ellátásáról két házi orvos és egy fogorvos gondoskodik. A várandós kismamák ellátását védőnő és a havonta Kecskemétről kijáró nőgyógyász biztosítja. Az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága Szegedi Tudományegyetem Házi Orvosi Oktató Központja által szolgáltatott adatok alapján 1997-2007 év közötti időszakot áttekintve leggyakoribb a szív- és keringésrendszeri betegségek előfordulása, mely magába foglalja a magas vérnyomást, a szívelégtelenséget, az agyi érbetegségeket, és az érlemezésedet. Második helyet foglalja el a statisztikákban a mozgásszervi betegségek csoportja, melybe a csont-izomrendszer és a kötőszövet betegségei tartoznak. Harmadik leggyakrabban előforduló betegségcsoport a rosszindulatú daganatos megbetegedések, míg negyedik helyen az emésztőrendszer betegségei állnak. A betegségek kialakulásának számtalan tényezője van, pl.: genetikai okok, helytelen táplálkozás, mozgásszegény életmód, stresszes helyzetek, dohányzás. 1997-2007 évet áttekintve a halálozások az alábbiak szerint alakultak: első helyen a szív- és keringés rendszeri betegségben elhaltak állnak, második helyre a rosszindulatú daganatos betegek halálozása kerül, míg harmadik helyen a külső okok miatt elhunytak halálozása szerepel. (balesetek, öngyilkosságok, erőszakos halál).

A község hivatalos honlappal rendelkezik, mely a www.jakabszallas.hu weboldalon keresztül érhető el. A honlapon túl a Jakabszállási Lokálpatrióták Egyesülete Jakabszállási Hírlevél címmel nyomtatott formában is tájékoztatja a lakosokat a településen történt eseményekről.

A Művelődési Ház átépítésre szorul, hiányzik belőle a szociális helyiség. Rendezvényekre biztosított a tornaterem, a reptér, a parkban lévő szabadtéri színpad. Rendszeresen az ÁMK tanulóinak, óvodásainak műsorai.

Közművelődés feltételei adottak: Népfőiskola, Toborzó Alapítvány, Lokálpatrióták Egyesülete Jakabszállási Népdalkör, TIT által megkötött közművelődési megállapodás alapján.

A fenti szervezetek közös összefogásával megoldottak a szabadidős programok.

2007. év szeptemberétől a demográfiai változások, a pénzügyi szabályozók és a közoktatási törvény változásának hatására az oktatás átszervezésre került a településen. Társulást hozott létre a szomszédos Fülöpjakab község iskolájával és óvodájával Jakabszállás-Fülöpjakab Általános Művelődési Központ néven. A társulás önkormányzatai egymástól függetlenül, kölcsönös előnyök alapján döntenek a közös intézmény keretében történő feladatellátásról. A közös feladatellátáshoz csatlakozó önkormányzat a fenntartói jogait és a feladatellátáshoz szükséges vagyont használati jogát engedte át a társulásnak. A használatba adott vagyont továbbra is az önkormányzat tulajdonában van. A Társulás által benyújtott TÁMOP-3.1.4/08/2. kódszámú, „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés- Innovatív intézményekben” című felhívás kedvező elbírálása folytán 31.858.984.-Ft összeget fordíthatott a két település az oktatási módszerek korszerűsítésére. A települési szilárd hulladék begyűjtésével, szállításával, hasznosításával és ártalmatlanításával kapcsolatos feladatokat a Saubermacher Magyarország Kft. (1181. Budapest Zádor u. 4.) látja el a településen. A begyűjtött hulladék elhelyezése, hasznosítása és ártalmatlanítása a Kecskeméti Regionális Hulladéklerakón kialakított lerakóhelyen történik. A hulladék szállítását

kéthetenkét végzi a szolgáltató. A szolgáltató évente egy alkalommal lomtalanítási akciót végez az önkormányzattal egyeztetett időpontban. Az elektronikai hulladék elszállítása a lomtalanítási akció keretében, de attól elkülönítetten történik. A szilárd hulladékkezelés, szállítás kedvezményei ebben az évben is jelentős összegűek amellet, hogy a jogszabályi követelményeknek ma már megfelel a település. Kb. két év alatt a lakosság szinte zökkenőmentesen állt át a szelektív hulladékgyűjtésre, a szállító pedig gondos és pontos szolgáltatást nyújt. Ugyancsak az önkormányzat költségvetését terheli a szelektív hulladékot tároló konténerek alkalmankénti ürítése és a lomtalanítás költsége is. A településen körzeti megbízott szolgálja a lakosságot, akinek a mezőőr rendszeres segítségét nyújt. Az önkormányzat tervezi, hogy térfigyelő rendszer kiépítésére nyújt be pályázatot a lehetőségek függvényében. A településen polgárőrség is működik melyhez az önkormányzat lehetőségeihez mérten támogatást nyújt.

4.9 Kecskemét

Kecskemét Bács-Kiskun megye székhelye a Duna-Tisza közti Homokhátság közepén, közel azonos távolságban Budapest és Szeged között, a Kelet - Nyugat, illetve az Észak - Dél irányú főközlekedési utak kereszteződésében helyezkedik el, lakosainak száma meghaladja a 110.000 főt. A megyeszékhely gazdasági szerepe és munkaerő felszívó ereje jelentős, szerepkörének megfelelő teljes közigazgatási, köznevelési, szociális, egészségügyi, kulturális, sport intézményi ellátottsággal rendelkezik. A város összterülete 321 km², melyből a belterület 32 km², míg a külterület 257 km². A település szerkezetét tekintve található a nagyvárost jellemző lakótelepek, bevásárló központok, áruházláncok, de megtalálhatók a kertvárosi részek és a csatolt településrészek is. A város sajátossága a rendkívül nagy területű és helyenként sűrűn beépített külterület is. Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata által 2014-ben elfogadott Településfejlesztési Konceptiójának adatai szerint az elmúlt bő évtizedben folyamatosan emelkedett a vállalkozások száma. A vállalkozások közül dinamikus bővülés tapasztalható a jogi személyiségű társaságoknál, melyek az összes vállalkozáson belül növekvő arányt képviselnek: 2000-ben az összes vállalkozás 18%-át, míg 2012-ben már 28%-át adták. Ez azért lényeges, mert az ilyen típusú vállalkozások általában stabilabbak, piacképesebbek, s több embernek adnak munkát, mint az egyéni vállalkozások. A kft. és az rt. gazdálkodási forma népszerűségében szerepet játszott az alapításukhoz szükséges minimális alaptőke mértékének leszállítása is, ugyanakkor ez az érték ismét az eredeti mértékre került visszaállításra. A városban tevékenykedő vállalkozások méretéről elmondható, hogy döntő többségük – az országos helyzethez hasonlóan – igen kis létszámmal működik, hosszú ideje közel 95%-uk 10 főnél kevesebbet foglalkoztat. Általános trendként ebben a tekintetben az mondható el, hogy a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató regisztrált vállalkozások száma növekedett az elmúlt években, csakúgy, mint a 10-19 főt foglalkoztató cégeké. Ugyanakkor csökkent a 20-49 főt foglalkoztató vállalkozások száma, az 50 fő fölött foglalkoztató vállalkozások körében jelentős arányváltozás nem történt, míg az 500 főnél többet foglalkoztató cégek száma emelkedett. A város legnagyobb munkáltatója (a közszférán kívül) a Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft., amely már több mint 3 ezer embernek ad

munkát (a harmadik műszak bevezetésével 3500 fő). A másik jelentős foglalkoztató a Phoenix Mecano Kecskemét Kft., ahol közel 1.100 fő dolgozik. Ötszáz és ezer közötti létszámúak körében többféle ágazat képviselteti magát, pl. a Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft., a Freudenberg Simmering Kft., a Bácsvíz Zrt, a KEFAG Zrt., a CabTec Kft., a Fornetti Kft., az Univer-Coop Zrt, a Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt. Több száz dolgozója van pl. a Gallfood Kft.-nek, a Kecskeméti Konzervgyár Kft.-nek, valamint a Bosal Hungary Kft.-nek. A kecskeméti vállalkozások kétharmada 20 millió Ft-nál kevesebb árbevételt realizált 2012-ben, 13%-uk 21 millió és 300 millió Ft közötti bevételt ért el. Egy-öt milliárd Ft közötti árbevételt 91 vállalkozás jelentett be, 5 milliárd feletti árbevétele 23 cégnek volt. A kecskeméti székhelyű vállalkozások mellett több olyan céget is találunk, melyeknek csak telephelye található a városban, ugyanakkor ezek is jelentős árbevétellel rendelkeznek. Ezek között található több bankot (OTP, K&H, Erste, MKB), közüzemi szolgáltatókat (GDF SUEZ Energia Magyarország Kft., EDF Démász Zrt), távközlési társaságokat (Magyar Telekom Nyrt., Invitel Távközlési Zrt., DIGI Kft.), valamint kiskereskedelemben érdekelt multinacionális cégeket (Metro Kereskedelmi Kft, Auchan Magyarország Kft, Tesco-Global Áruházak Zrt.), illetve más társaságokat is (pl. Magyar Posta Zrt, Strabag Zrt, stb.). A felsorolt cégek telephelyeinek pontos bevételi adataival azonban nem rendelkezünk. A város gazdasági életében ugyanakkor ezek a társaságok meghatározó szerepet játszanak, mind a foglalkoztatás, mind pedig az adózás szempontjából.

Megállapítható, hogy a város gazdaságának ágazati szerkezete kiegyensúlyozott, és folyamatos átalakulásban van, melynek a legfőbb jellemzői a következők: a mezőgazdaság elmúlt években történő erőteljes visszaesése ellenére, az összes vállalkozástöbb mint 2%-a ebben az ágazatban található. Az erős agrár-élelmiszeripari hagyományok (amit jól mutat az is, hogy az agrárvállalkozások arányát tekintve Kecskemét a megyei jogúvárosok rangsorában a 3. helyen szerepel), a kialakult munkakultúra, a meglévő termelési technológia, a hosszú évtizedek alatt kiépült értékesítési kapcsolatok mind-mind nagyerősségét képezhetik a jövőbeli kecskeméti gazdaságnak. Nagy hagyományokkal és erős pozícióval rendelkezik az építőipar is a városban, hiszen a vállalkozások mintegy 8,7%-ában az ágazatban regisztrálhatjuk. Egyre erősödik a város feldolgozóipari szerepe, amely elsősorban nem a vállalkozások számában és arányában (7,4%) figyelhető meg, sokkal inkább az előállított jövedelem tekintetében. Kecskemét kereskedelmi és szolgáltatási ellátottsága kiemelkedő, erősödik a kereskedelem (20,4%), a szállítás és raktározás (4,2%), valamint az ingatlanügyletekkel foglalkozó ágazat pozíciója (4,1%). A szolgáltatásokon belül meghatározó az egészségügy (5,7%), a köznevelés (4,6%), az információs-kommunikációs ágazat (4%) és a pénzügyi szolgáltatások (3,8%) területén dolgozó vállalkozások száma. Kecskemét Megyei Jogú Város egészségügyi, köznevelési, szociális, lakhatási és kulturális ellátottsági szintje, szolgáltatási rendszere jó színvonalú, megfelel a kor követelményeinek, az említett közzolgáltatási szegmensek jelentős városfejlesztési potenciált képviselnek.

A nehéz helyzetben lévő közzolgáltatási területek megmentése, pozícióinak javítása Kecskemét számára fontos, hiszen az önkormányzat jelentős szerepet szán ennek a szférának a helyi társadalom szervezett megújításában.

A településen elérhető közszolgáltatások mennyisége és minősége döntő fontosságú pillére az önkormányzat esélyegyenlőségi tevékenységének, valamint a polgárok életminőségének is, ezért ezeknek a közszolgáltatásoknak a részletes bemutatását az Esélyegyenlőségi Program helyzetelemző részében végezzük el. Kecskemét Megyei Jogú Város büszke arra, hogy története folyamán mindvégig olyan polgárok laktak, akik befogadó szellemiségükkel, egymás iránti kölcsönös tiszteletükkel és türelmükkel, kitartó munkájukkal és példás összefogásukkal megteremtették egy emberi, élhető, pezsgő szellemi és kulturális hagyományokkal és étellel rendelkező, a gazdasági jólét potenciálját magában hordozó város lehetőségét. Kecskeméten a különböző nemzetiségek, vallások, generációk mindig békében éltek egymás mellett, egymás értékeinek elismerésével, közös teljesítményükkel hozták létre a mai virágzó várost.

4.10 Kunbaracs

Baracs története a XIII. században kezdődik. A tatárjárás után itt a teljesen elhagyott homokbuckás vidéken telepedtek meg a IV. Béla király által Bulgáriából visszahívott kunok. Egyes történétírók szerint éppen egy gazdag, előkelő kun nemzetségfőről, arról a Baracs (Boroch) vitéztől kapta a nevét a település, aki a vándorló, portyázó kunjait itt telepítette le. A nép emlékezetében azonban máig él egy legenda, mely szerint egy gazdag, előkelő kun nemzetségfőnek 3 lánya volt: Adacs, Baracs és Peszér. A nemzetségfő halála előtt szétosztotta területét három lánya között, s Adacsnak jutott a mai Kunadacs, Baracsnak a mai Kunbaracs, és Peszérnek a mai Kunpeszér területe. Tény, hogy a XIV. század közepén, már templom állt Baracson. Köveit távoli vidékekről szállították ide. (Romjait a XIX. század közepéig még láthatták az itt élők.) Nagy Lajos király korában gótikus kastély emelkedett a környék legmagasabb dombján. (Ennek maradványait a 20. századi ásatások hozták felszínre - egy korabeli kályhacsempe darab a helytörténeti kiállításon is látható.)

A kastély alatt, a domb lábánál vert falú házakban lakott az egyszerű nép. Földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoztak. 1440-ben a település Barócz néven fordul elő - egy oklevél tanúsága szerint. A kastély a jómódú köznemes Barach család tulajdona volt, akiket 1508-ban II. Ulászló király is megerősített birtokukban. A pusztán nagyállattartás folyt. Ezt őrzik a máig fennmaradt dülőnevek: Sarlósár, Szabadrét, Göbolyjárás, Tinójárás, stb. Az 1789-ben 9.303 holdnyi pusztának nagy része: 7.467 hold legelő volt. Pásztorok, gulyások laktak itt.

Az egykori Ráday birtokon a XIX. Században előbb a gróf Teleki család, majd Zeyk József, Halász Mihály és Eduárd, Zembery Imre és a nemes Földváry család osztozott. 1856-ban 345 főt számláltak Baracson az összeírás alkalmával. 1875-től a pusztát két nagy majorságra tagolódtak: az egyik Földváry Gáboré, a másik Gencsy Gézáé volt, aki 120.000 forintért vásárolta meg a Teleki örökösöktől a pusztarészt. A pusztán lakók földnélküli parasztok és majorsági cselédek voltak. A gazdálkodás irányítói a más vidékekről származó intézők.

A XX. század elején még jellemző a szarvasmarha-, sertés- és juhtenyésztés. A fogatolásban az ökör szerepét már a ló vette át. Az erdők zöme akác, nyár és tölgyfa volt. Nagyobb

lendületet vett a szőlőtermesztés. A szőlők közül ekkor a borszőlők a mérvadók: olaszrizling, kövidinka és a mézes fehér.

A majorsági parasztok gyermekeinek oktatásáról a XX. századig nem gondoskodtak. Csak 1916-ban létesített számukra iskolát Járvás Imre Baracs pusztai birtokos. A Vörös kastélynál (épült 1820-30 között) egy gazdasági épületben, 1 tanteremben kezdődött meg a tanítás, de a járhatlan utak, a nagy távolság miatt csak a közelben lakóknak volt megközelíthető.

Még 1934-ben megkezdték a baracsi tanyák, majorok utakkal való összekötését. A nagy homok miatt addig az utak járhatatlanok voltak, emiatt a baracsi pusztákon lakók óriási károkat szenvedtek terményeik értékesítése terén. Ide vásárolni senki sem jött el.

Az oktatás terén is lehetetlen helyzet uralkodott. Az 1930/31. tanévben 102 tanköteles, 2 továbbképzős és 50 ismétlős gyerek oktatását kellett volna megoldani egyetlen tanítónak a Vörös kastélyban lévő kicsiny tanteremben. De a 9800 holdas pusztán szétszórtan élő mintegy 100 gyerek számára ez egyszerűen megközelíthetetlen volt, ezért ők egyáltalán nem járhattak iskolába. Az egészségügyi ellátást Tatárszentgyörgyön 1929-től egy szülésznő jelentette. A főszolgabíró javaslatot tett a puszták szülésznőkkel való ellátására, de azt elutasították, mondván Baracs Kerekegyházáról megközelíthető. A 30-as évektől mégis lett szülésznője Baracsnak Papp Mihályné személyében, akit 1943-ban Beszterceiné Szántó Mária váltott fel.

Tatárszentgyörgynek Baracs, Bánómajor, Bánórész egy része, Beneszél, Csarada major, Daruhát, Felső major, Gombai major, Kastélydűlő, Kopaszdűlő, Kövesút külterületi lakott helyeiből alakult meg mai község. Egy ideig Újbaracs néven szerepelt, majd az Országos Községi Törzskönyvbizottság az Oklevéltár véleménye alapján 1950. november 10-én Kunbaracs végleges néven vette nyilvántartásba.

1951-ben tanácsháza, iskola és tanítói lakás épült. 1954-ben határozták el a község villamosítását, de csak 1958-ban valósult meg. 1955-ben kultúrház építését határozták el. 1957-től működik orvos a községben 1957-ben már Daruháton is van iskola, és sportpálya építéséről döntenek. 1966-ban vízmű épült. 1989-ben épült fel az új községi postahivatal. 2000-ben fejeződött be a Vörös kastély rekonstrukciója. A község lakossága 1960 óta csökken, nagy az elvándorlás, kevés a munkalehetőség. A lakosság jó része valamilyen szinten foglalkozik mezőgazdasággal. Az egykor kiterjedt pusztai legelők látványa a szántóföldi művelés térhódítása miatt már a múlté. Az elmúlt évtizedekben eredményesen kezdték el természeteni a helyiek a dohányt. A község igazi értékét meglévő intézményei mellett a homokkal, időjárással és politikával dacoló ember adja, aki szereti szűkebb hazáját, itt marad, a rendelkezésre álló földet megműveli. A jövő további reménye a viszonylag nagy számban jelen lévő fiatalság. A község alakjai között kiemelkedő jellem volt Bagó Lajos szőlőnemesítő. Róla nevezték el a község belterületén megmaradt, egykor kiterjedt homoki tölgyesek egy foltját: a „Bagó erdőt”. Egykori háza egy ideig turisztikai célokat szolgált. A ma is látható szőlészeti-borászati eszközök pusztulnak az épülettel együtt, a jobb sorsra érdemes ingatlan újrahasznosításra, fejlesztésre vár. A tanyák egy részének villamosítása máig nem fejeződött be. A tanyavillamosítási program szerepel a község fejlesztési koncepciójában, de a megvalósítás túlmutat a község erőforrásainak elérhető keretein. A kül- és belterületi úthálózat kiépítése, felújítása több ütemben zajlik.

Telekommunikáció. A 90-es évek végére kiépült a vezetékes telefonhálózat, mára mindhárom mobiltelefon szolgáltató teljes kapacitással működik a községben. Szélessávú internetet a lakosság számára a Hiperkom Kft. 2006. évtől szolgáltat. Közösségi internet hozzáférés a Teleházban, e-Magyarország Ponton és az iskolai multimédiás oktatási laborban.

4.11 Kunszállás

A település Bács-Kiskun megyében, Kecskeméttől 18 km, Kiskunfélegyházától 12 km, távolságra fekszik. Megközelíthető autóval, vonattal és távolsági busszal. A település közigazgatási területét Kunszállás és a környező tanyavilág alkotja. Kunszállás és Fülöpkabab közösen tartja fent a kunszállási Közös Önkormányzati Hivatalt. Lakosok száma: 1710 fő. Kunszállás belterülete közművesített, (kivéve a csatornázást), a pormentesített utak az összes utca 95 %-át teszik ki.

Kiépített kerékpárút vezet Fülöpkababig. Minden mobil szolgáltató megtalálható a településen, és több internet szolgáltató közül van lehetőség választani. Egy E-Magyarországpont elérhető a településen.

Magas színvonalon működő 60 férőhelyes óvodával és 200 fő férőhelyes általános iskolával rendelkezik a település. A településen könyvtár, művelődési ház, közösségi szolgáltató ház és tájház is működik. Aktív szabadidős programokhoz rendelkezik a település tornacsarnokkal, futballpályával, kerékpárúttal, horgászási lehetőséggel, fogathajtó pályával és lovassporttal kapcsolatos lehetőségekkel. Jelenleg heti egy alkalommal üzemel a piac, ahol helyi termelésű élelmiszereket kínálnak az árusok. A településen három élelmiszer és vegyesbolt, egy háztartási bolt, egy étterem van. A településen pezsgő kulturális, hagyományőrző és közösségi élet zajlik. Aktív civil szervezetek és egyesületek működnek. Éves szinten számos rendezvény színesíti gyermekkortól a nyugdíjas korosztályba tartozó itt élők mindennapjait.

4.12 Ladánybene

Ladánybene a nevét a Benepuszta és Jászladány nevek összekapcsolódásából kapta az 1800-as évek közepén. A terület mint pusztát, a honfoglalás korában Solt fejedelem birtokát képezte, aki 922-ben I. Berengár olasz császár védelmében jelen volt Itáliában. Az egyik katonája volt „Bene vitéz” (pontos nevét nem ismerjük, egyes források Örs ölbő-ként említik), aki tettéért jutalmul kapta a fejedelemtől a pusztát. A sírját a benei pusztán az 1800-as évek elején tárták fel, ahol az ékességeivel és a lovával együtt volt eltemetve. Terület a törökidő idején (1599) Dimitri Zselik tímár birtokát képezte. A Rákóczi szabadságharc idején a jázságot kinötte az ottani pásztorkodás, ezért terjeszkedni kezdtek. Folyamatosan húzódtak le a Duna-Tisza közére. Így került bérleményébe Jászladánynak és Jászberénynek Bene pusztát. 1745-ben a jászok a területet jogilag is megkapták. Bene pusztát felét Jászladány kapta meg. Az 1800-as

évek közepétől kialakult egy önálló település, mely 1878-tól önálló, saját iskolával rendelkezett. Ladánybene a magyar királyi belügyminiszter 137968/1907. számú rendeletével alakult meg, mint nagyközség 1909. január 1-től.

4.13 Lajosmizse

A város a hajdani Ős-Duna törmelékkúpján települt, határában ligetes, erdős táj volt. A homok területi megnövekedése csak későbbi természeti események következménye. Lajosmizse területén már a bronzkorban éltek emberek. Honfoglalás kori leletek kerültek elő Bene területéről. Az első településeket a tatárjárás után a kunok létesítették. A kunok szervezetileg hét úgynevezett széket alkottak, ezek egyike volt Mizseszék, amely egyben székkapitánysági székhely is lett. A legenda szerint nevét IV. Kun László király utolsó nádoráról, a mohamedán Mizsétől kapta. Mizseszék kőtemplommal is rendelkezett, amelynek ma már csak a - helyi védett műemlékké nyilvánított - romjai láthatók.

A település Mátyás királlyal való kapcsolatát egy 1469-es oklevél bizonyítja, melyben felmenti a mizsei kunokat a kamarahaszna-adó fizetése alól. A török hódoltság éveiben először Bene, majd Lajos és Mizse is elnéptelenedett, a meghódított területek török tisztek birtokába kerültek, akik ezeket a pusztává lett területeket bérletek formájában hasznosították.

Nagykőrösi, kecskeméti gazdák béreltek legelőket, kerteket, majd a török kiűzése után a Habsburg-ház használta a területet. A gazdasági hasznosítás továbbra is bérletek formájában történt, csak az addigi bérlők mellett megjelenik Jászberény is. Mária Terézia engedélyével 1745-ben az eladott területek lakossága az akkori tulajdonosoknak, a Pesti Invalidusoknak a vételárat visszafizette, megváltotta (redemptio), a területeknek ettől az időtől számítódik a jászokkal, Jászberénnyel való szorosabb kapcsolata.

A lakosság növekedése következtében 1877-ben történik meg az önálló településsé válás Jász-Lajos-Mizse néven. Az új község lakói legnagyobb részben Jászberényből települtek ki, de érkeztek Jászladányból is betelepülők. A népesség egyre nő, 1890-ben már 7000 lakost számlálnak és határában 539 tanyát. 1895-96-ban megépül a római katolikus, 1903-ban a református templom. A vasúti közlekedés a falu és a főváros között 1889-ben, Kecskemétre 1905-ben indult meg. 1908-ban a településen keresztül köves út épült, az E-5-ös utat 1934 októberében adták át a forgalomnak. Lajosmizse nevének mai formája 1902-től van érvényben. A II. világháború idején a községet kiürítették. A falusi lakosság nagy része elhagyta otthonát. A harcok során néhány ház megsérült, több a tűz martaléka lett. A nagyközségi címet 1970-ben nyerte el, a városi rangot 1993-ban kapta meg településünk. A település a Duna-Tisza közén, a kiskunsági tájegységen, a Homokhátság É-i részén található. A város védettséget alá helyezett természeti területekkel és értékekkel büszkélkedhet.

Közigazgatási szempontból a város a Dél-alföldi régióhoz tartozó Bács-Kiskun megyében, a kecskeméti statisztikai kistérségben helyezkedik el. A dél-alföldi régió az Európai Unió besorolása szerint konvergencia-régió. Területe 16.466 ha, amelyből a belterületi rész 551 ha (3,3 %), a külterület 15.915 ha (96,7 %). A település legnagyobb átmérője 15 km, a városközponttól legtávolabbi külterületi rész (Mizse) 8 km-re található.

A mezőgazdasági földterületek jelentős részben hasznosítottak, igen alacsony a természetes állapotban megmaradt élőhelyek aránya. Ezen kevesek egyike az Iskola-tó és környéke, amely országos védettség alatt áll. A városfejlesztési, értékmentési törekvések központi témaköre az élőhely rehabilitációja, természetvédelmi és rekreációs funkciójának kialakítása. Védettség alá helyezett természeti területek és értékek még a Horgász-tó és környéke, a 70-200 év közötti becsült korra tehető 6 db kocsányos tölgy, és 1 db vadkörtefa, valamint a 141 db platán- és vadgesztenyefa, a Templomkert kertépítészete, a központi park és növényzete. Az általános jellemzők köréből nem hagyható ki a város kiváló közlekedés-földrajzi helyzete. A Budapest és Szeged tengelyvonalában elhelyezkedő település – az M5-ös autópályának és az 50-es számú főútnak köszönhetően – kapcsolódik Európa vérkeringéséhez. Az M8-as autópálya tervezett Lajosmizse mellett elhaladó nyomvonalának kiépítése tovább erősítheti Lajosmizse kedvező logisztikai adottságait, társadalmi gazdasági vonzerejét.

A város rendkívül jelentős közúti környezeti terheit együttesen okozza a jelentős átmeneti és helyi forgalom. A helyi közúti áruszállítással foglalkozó gazdálkodó szervezeteknek minden esetben telephellyel kellene rendelkezni a tehergépjárművek tárolása céljából. Pillanatnyilag ez nem minden esetben valósul meg, ezért esetenként akadályozzák a biztonságos közlekedést. A város jelenlegi forgalmi helyzete hosszabb fejlődés eredménye, a kialakult állapotokat a földrajzi elhelyezkedés, az É-D-i, ill. K-Ny-i tengelyekre felfűződés determinálta. Ezekre az adottságokra terhelődött (terhelődik) rá az elmúlt 10-20 év motorizációs robbanása, a lemaradt közúthálózat felújítással szemben. Mindezek ellenére a település néhány utcájának burkolat felújítását a 2007-2009-es években elsősorban pályázatokon elnyert támogatásokból, és az azokhoz kapcsolódó saját forrásból az Önkormányzatnak sikerült megoldania (az elnyert támogatás összege összesen 41 587 244 Ft volt, mely 9 utca útburkolatának felújítását tette lehetővé.). A város közműellátása jónak tekinthető. A gázellátás a belterületen teljes körű, a külterületeken részlegesen kiépített. A vezetékes ivóvíz ellátás szinte teljes egészében megvalósított. „A Lajosmizse város csatornahálózatának kiépítése és szennyvíztisztító telepének bővítése” elnevezéssel benyújtott nyertes pályázat a megvalósítás szakaszában van, befejezésének várható ideje 2014. első féléve. A fejlesztéssel megvalósul Lajosmizse város belterületének csaknem 100%-os csatornahálózattal történő kiépítése, továbbá a meglévő szennyvíztisztító telep bővítése a megnövekedett kapacitás befogadása érdekében. A tapasztalatok szerint e beruházás maga után vonja a vezetékes ivóvízhálózatba eddig be nem kötött lakások esetében a lakók rákötési hajlandóságát. Lajosmizse Város Önkormányzata az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. Tv. 152. §. (1) bekezdésében meghatározott kötelező, és az egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladatainak részben Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézménye, részben egészségügyi feladat-ellátási szerződések útján látja el, melyek a következők: házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, fogorvosi ellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, védőnői ellátás, iskola-egészségügyi ellátás. A „Lajosmizsei Egészség ház komplex

akadálymentesítése DAOP-4.3.1” 2007-es sikeres pályázatnak köszönhetően 2008 decemberében megtörtént az intézmény földszintjének teljes körű akadálymentesítése. Ezt követően 2009 évben a DAOP-4.1.1/A. pályázati felhívásra a „Lajosmizsei Egészség ház infrastrukturális fejlesztése, kialakítása” címmel benyújtott sikeres pályázat eredményeként infrastrukturális fejlesztések, gép-és műszerek beszerzése, valamint új szakrendelések bevezetése valósulhatott meg. Összességében elmondható, hogy az épület az elmúlt évek során megújult, az új eszközök, bútorok beszerzésével egyidejűleg „emberbarát” környezet került kialakításra (mind az épületen belül, mind annak környezetében). Számos szakellátás vehető igénybe, így működik laboratórium (mintavételi hely), reumatológia-, szemészet-, fizioterápia- kardiológia-, bőrgyógyászat-, pszichiátriai-, nőgyógyászati szakrendelés is. A háziorvosi tevékenységet 6 felnőtt és 2 gyermek- és csecsemőgyógyász orvos látja el. A térség természeti adottságaiból adódóan Lajosmizsén jellemző gazdálkodási tevékenység a szántóföldi növénytermesztés, a kertgazdálkodás, a szőlő- és gyümölcsstermesztés, jelen van az állattenyésztés is. A földterület 75,24 %-a művelés alatt áll (Forrás: Bács-Kiskun Megyei Földhivatal). A város gyengébb minőségű földterületei pihentetett, illetve parlag területek. Az ipari tevékenységek körében megtalálhatók nehézipari-, könnyűipari-, élelmiszer- és építőipari cégek. A városban nem található nagy ipari szennyező telephely. A településen az elmúlt évtizedekben az országos trendeknek megfelelően gyorsan nőtt a kereskedelem, a vendéglátás és a szolgáltatások szerepe. Lajosmizse ilyen szempontból mikro-körzetközponti szerepet töltött be. Kecskemétet követően a legnagyobb vállalkozási sűrűség a kistérségben Lajosmizsén volt található. Az utóbbi néhány évet a gazdasági regresszió jellemzi, a stagnáló fizetések és a kereskedelmi forgalom csökkenése.

4.14 Nyárlőrinc

Nyárlőrinc területén a bronz-korban is volt élet. 1984-ben végzett ásatások során a bronz-korból származó koponyarészlet és avar-kori leletet is találtak – egy lovas avar vitéz csontvázát. Nyárlőrincnek hét évszázadra visszatekintő írásos emlékei vannak. Nyárlőrinc Szent Lőrinc tiszteletére szentelt templomról kapta nevét a XIII. században. Első írásos említése 1354-ből való, I. Lajos király adománylevelében szerepel a Zenthlewryncz név. Mária Királynő 1392-ben kelt levelében a falu birtokosainak pallos jogot adományozott. Egy 1488-ból származó oklevélen olvasható a Szentlőrinci kismemesek neve. Lázár deák térképén, mely 1528-ban készült, a falu neve fel van tüntetve. A XVI. század második felében török fennhatóság alá kerül a település. Az akkori adóösszeírások szerint 1546 és 1590 között az itt élő családok száma 17 és 45 között változott. A reformáció idején a református hitre áttért lakosság a török megszállás és a török kiűzésével együtt járó hadjáratoknak esett áldozatul. A falu elnéptelenedett, lakói a közeli mezővárosba, Kecskemétre költöztek be. Magukkal vitték a Szentlőrinci gyülekezet 1644-ben Tar Illés által készített Úrasztali poharát, mely a Dunamelléki Református Egyházkerület Egyházművészeti Múzeumában található. Ez a templom egyetlen fennmaradt liturgikus tárgya. A XVII. század végén pusztulásnak indult templom falai még évszázadokig álltak. Az 1853-ban megjelent Magyarország és Erdély képekben című könyvben még a torony 7 méter magas volt. Szentlőrincet pusztította a török, járványok

és a tűzvész. I. Leopold által 1668-ban kiadott védlevél következtében kezd visszatérni az élet a pusztába. I. Rákóczi Ferenc a területet 1676-ban részbirtokként zálogba adta Koháry István bárónak. A Koháry nevet a Szentlőrinc névhez kapcsolva a falu új neve Kohári-Szentlőrinc. Gróf Koháry István hadvezér országbíró és költő, 1649-től 1731-ig élt. Az utolsó Koháry Ferenc gróf hercegi címet kapott, leányát német gróf vette feleségül, Szász- Koburg Góthai Ferdinánd, így lett a falu 1907-ig német birtok. 1872-es helység névtárban mint önálló Község szerepel. 1880-ban Alpárhoz csatolják, majd 1892-ben újra önálló település lesz. Az 1896-ban átadott vasútvonal segítségével Kohári-Szentlőrinc közvetlenül bekapcsolódik az ország vérkeringésébe. A földterületek nagy bérlők kezébe kerültek, 2000-2500 holdas területekkel. A bérleti rendszer 1913-ban szűnt meg, ekkor a falu lakói Kecskemét polgárai lettek. A település benépesülése 1920-ban indul el. Kecskemét nyolcvan holdnyi területen a középkori falu helyén 374 négyszögöles telkeket oszt. 1922-ben a letelepülők ingyen házhelyeket kaptak. Megindul a szőlőtelepítés, így a szőlő termelés hagyománnyá válik a lakosság körében. A község katolikus templomát 1924-ben kezdték el építeni. A plébánia épületét 1942-ben adják át. Szentlőrinc-pusztta első iskoláját Kecskemét város állította 1855-ben, az iskola 1863-ig működött. Az oktatás 1886-ban indult újra, legidősebb Buzás János tanító tevékenységével, aki munkásságával megalapozta a Szentlőrinci népoktatást. A Honfoglalás ezer éves évfordulójára építették az első korszerű iskola épületet a mai napig Buzás iskola néven emlegetett iskolát. 1913-ban kezdődött a népoktatásban a második „Buzás korszak”, az ifjabb Buzás János megkezdte tanítói tevékenységét és édesapját is túlszárnyalta, 45 éven keresztül munkálkodott Nyárlőrinc lakosainak érdekében. A lakóházak száma gyors növekedést mutat. 1945-ban 42 ház, 1950-ben 50, 1960-ban 254 ház állt. A teljes önállóságát 1950-ben kapta meg, a falunak ekkor alakult meg önálló képviselőtestülete és kapta új nevét: Nyárlőrinc. A név utal az évszázados névre a Szentlőrincre és a futóhomokot megkötő nyárfaerdőkre. A község területe ma 6636 hektár, lakóházainak száma 995, melyekben 2419 ember él. A település első templomát még valószínűleg az Árpád-kor végén emelték, a 13-14. század fordulóján már állott. Döngölt agyagalapozásra téglából épített falú, félköríves szentélyű, kisméretű templom volt. Ezt az első templomot a 14-15. század fordulóján átépítették és kibővítették. Ennek során a megnagyobbodott templomhajó falát a sarkoknál és a diadalívet kívülről támpillérekkel erősítették meg. A templom bejárata a déli oldalon lehetett. A hajó nyugati végében megtalált két hengeres pillér egykor a tornyot és a karzatot tartotta. A karzatszélőnyerő nyoma a délnyugati sarokban maradt meg. A gótikus templom szentélyének északi feléhez a 15. században vagy a 16. század elején négyszögletes sekrestyét építettek. A templom belső terét egykor főlizlopok tagolták és színes falfestés díszítette. A templomot kőből épített kerítőfal vette körül, ez a terület egyben a falu temetője, az itt élők végső nyughelye volt. A templom pusztulása az 1680-as években indult meg, romjai a 19. század végéig álltak. A 19. században több rajz készült a romokról. Ekkortájt még több azóta elbontott vagy beépített templomrom is volt a környéken (Borbás, Szentkirály). A templom helyén 1982 és 1992 között folyt régészeti kutatás. Ennek során történt meg a templom alapfalainak kibontása, építési periódusainak megállapítása és a temető 541 sírjának feltárása. A megtalált sírok leletei alapján a temetőt főleg a 14-17. század közepéig használták. A sírokból viszonylag gazdag késő középkori leletanyag került elő, főleg ékszerek, ruhadíszek, viseleti tárgyak. Ezek a tárgyak az egykor itt élő falusi lakosság gazdag és sokszínű kultúráját idézik elénk. Az ásatás során előkerült leletanyagot a kecskeméti

Katona József Múzeum régészeti gyűjteményében őrzik. Az ásatás során előkerült falmaradványok újabb adatokkal bővítették a Duna-Tisza közti középkori egyházi építészetére vonatkozó ismereteinket. A rom jelentőségét az is jelzi, hogy a soltszentimrei és mizsei templomok után a megye harmadik megmaradt középkori templommaradványa. A templomrom fokozott védelme lehetőséget ad a település múltjának méltó ápolására. A Millecentenárius évében, 1996-ban Felföldi Zoltánné tanárnő és akkor hatodik osztályos tanítványai úgy határoztak, hogy létrehoznak valami maradandót lakóhelyükön. Ezzel kívántak tisztelni a honfoglalás 1000. évfordulójának, mint ahogy 100 évvel korábban tették ezt a külterületi Buzás János Iskola udvarán a hét vezér tiszteletére ültetett hét tölgyfával Buzás János tanító úr és tanítványai. A tanítónő és diákjai nem hét, hanem gyermekeként hét fát ültettek el a gázfogadó állomás körüli bogáncsos területen. A fák azóta a talajtól és az időjárás viszontagságaitól függően növegték, és növegetnek. Két évvel később, 1998-ban a község lakóinak adakozásából és többek társadalmi munkájával, a tanárnő jelentős áldozatvállalásával létrejött egy kis emlékmű, amely egy hármashalmon lévő turulmadarat ábrázol, ezzel állítva emléket honfoglaló őseinknek. Az emlékmű 1998. október 23-án került felavatásra, és azóta minden évben van megemlékezés az emlékparkban, amelyen a megjelentek koszorút helyeznek el őseik tiszteletére. A park területén 2000-ben pályázati pénzből játszótér épült. Ezzel sikerült a község gyermekeinek és fiataljainak kulturált gyülekezőhelyet, és a szabadidő eltöltéséhez lehetőséget biztosítani.

A nagyüzemi mezőgazdasági termelés és az erre épülő feldolgozó ipar egyik helyi képviselője a nyárlőrinci székhelyű Kecskemét-Szikrai Állami Gazdaság volt, melynek fő profilja a szőlő- és gyümölcstermesztés, a faiskola és az élelmiszeripari főágazatok – borászat, gyümölcsle előállítás voltak. Az élelmiszeripari főágazatból 1984-ben kivált a gyümölcslé előállító üzem OLYMPOS Kft-vé, majd napjainkra MASPEX OLYMPOS Kft-vé alakult. A lengyel tulajdonban lévő Maspex Wadowice Csoport nyárlőrinci gyáregységében készült Olympos, TopJoy és Fiona termékcsaládokat a cég több mint 20 országba exportálja. A TopJoy honlapját az érdeklődők megtekinthetik a www.olympos.hu oldalain. Az állami gazdaság a rendszerváltást követően 12 kft-re vált szét. Ezek számszerű többsége azóta eladásra került, vagy megszűnt.

A hajdani állami gazdaságból alakult és ma is jelentős gazdálkodó szervezet a Szikrai Borászati Kft. A Szikrai Borászati Kft fő profilja a szőlőfeldolgozás, borászati tevékenység, de más élelmiszeripari termékek gyártásával is foglalkozik. Termékeik palettáját (pl: BioVita-termék-család) és a borturizmus iránt érdeklődők is megtekinthetik a www.szikravin.hu oldalain. A rendszerváltás előtti időben a másik nagy mezőgazdasági nagyüzem a Nyárlőrinci Szövetkezet eredetileg 3000 hektáron gazdálkodott. Mára csupán 200 hektár földet bérel a magántulajdonosoktól. A rendszerváltás utáni évtized közepére Nyárlőrincen is megerősödött a magánszféra. Jelenleg kb. 120 egyéni vállalkozó, 16 gazdasági társaság és 34 üzlet van, mely főleg kiskereskedelmi egységből, illetve vendéglátó egységből áll. A mezőgazdaságból élő főállásúak elsősorban kalászos, kukorica és napraforgó termesztéssel foglalkoznak. A lakosság jelentős hányada vállalkozói tevékenysége, vagy alkalmazotti munkája mellett kiegészítő tevékenységként mezőgazdasági termeléssel is foglalkozik. Korábban kiemelkedő volt, jelenleg már csökkenő tendenciát mutat a szőlő, gyümölcs (alma, őszibarack, kajszli) ültetvényekkel foglalkozók száma.

Kecskemét közelsége révén igen sokan ingáznak munkavégzés céljából a nagyváros és Nyárlőrinc között.

4.15 Orgovány

Orgovány a Duna–Tisza közti homokhátság déli részén Kecskeméttől 26 km-re fekszik. A megyeszékhelyről az 54-es úton közelíthető meg legkönnyebben. Orgovány településről a Kr. u. I–II. századtól vannak tárgyi emlékek, de a török uralma alatt elnéptelenedik és 1901-ben történt községgé alakításáig Kunszentmiklós pusztája. A legrégebbi máig fennmaradt emléket Orgoványon a szarmaták hagyták ránk, akik Kr. u. I–II. században éltek a Duna-Tisza közén. 1978-ban településmaradvány nyomai kerültek felszínre. A településnek 51 lakó- illetve hulladékgyűjtőből jelentős mennyiségű szarmata leletanyag került elő. Egy másik helyszínen feltártak 30 szarmata- és hunkori sírt. A sírokból többféle lelet került a felszínre, karneol, borostyán, festett pasztagyöngyök, vaskés, fibula, karkötő. Meglepő módon római kori emlékeket is találtak a falunkban 1966-ban. Nevezetesen családom ősi birtokán, az Aczél-tanya melletti domb területén bronzkori és szarmata cserépmaradványok mellett egyebek között egy bronzpáncél-töredék is előkerült. A megmaradt lemez dísz a kiterjesztett szárnyú római sas, a győzelmi koszorút tartó Victoria, lábai alatt elhelyezett GEM felirattal, majd ez alatt egy bika látható. A páncélt egy iker-légióhoz (geminos) tartozó személy viselte. Az iker-légió Kr. u. 107 táján a Duna-Tisza közén keresztül Daciába (Erdély területe, római tartomány volt) vonult. Feltehetően a díszpáncélt ezen az úton vesztette el a viselője. Az ásatások és régészeti feltárások a település közvetlen környezetében a következő leleteket eredményezték. 1967-ben Kr. u. V–VIII. századból való öt szegényes avar sírt tártak fel. 1976-ban Árpád-kori (honfoglalás-kori) rotunda (kerek alaprajzú épület) és a körülötte elterülő temető maradványa került felszínre. 1961-ben, majd 1978-ban Zsigmond- és Mátyás-kori érem került felszínre, továbbá egy övdísz és két gyűrű. Felszínre került kőhalmok templommaradványra utaltak. 1978-ban II. Lajos korabeli (1521–1526) dénárok kerültek elő szántás közben. A község elnevezésével kapcsolatban több variáció kering a köztudatban, mindegyik valószínűsíthető, de egyik sem bizonyított. Az egyik nézet szerint a település nevének eredete a honfoglalás korára vezethető vissza. Orgovány, akárcsak a környékbeli falvak (Tázlár, Bócsa, Kötöny) honfoglalás kori vezérekről kapták a neveiket, akik ezen a környéken területet kaptak. A község elnevezését kapcsolatba hozták még az orgona növényvel, vagy másképp orgovány fával is. Emellett a település betelepülés előtti területe mocsaras, ingoványos volt, ezért elképzelhető az elnevezés innen való eredete. A XV. századtól Orbogán szállásként említik, mely elnevezést kun eredetűnek tartják. A község kialakulása tehát nem 107 éve kezdődött, hanem lényegesen régebben. Ennek bizonyítását a fent említett régészeti kutatások eredményei is igazolták. A tanyavilág központjainak elnevezéséről az 1800-as évek közepéről maradt írásos dokumentum, mely megnevezi a központokat: Kargala, Kápolna, Nyakvágó, Alsójárás, Felsőjárás. Ezeket az elnevezéseket még ma is használja a falu közössége. Török eredetre vezethető vissza a Kargala-dűlő elnevezés: „Karg Allah!” - Isten segíts! jelentés alapján. Ezért egyesek a községet azóta is török eredetűnek vélik, ugyanis a török nyelvben *orgo* alsót, *vány* felsőt jelent. Ezt látszik

bizonyítani két mai elnevezés is a településen: Alsójárás, Felsőjárás. Ha meg is van a kétségtelen nyelvi rokonság a török szavakkal, mégis valószínűbb, hogy a község elnevezése a kunoktól származik.

A középkorban kunok lakták a területet. 1436 és 1505 között a település a halasi székhez tartozott. Ez idő tájt már a népesebb kuntelepülések között tartják számon. Az 1559. évi török kincstári fejadólajstrom öt önálló településként tartja számon, öt adóköteles házzal.

1436-tól egészen a török időkig bizonyítottan lakott település volt Orgovány. Erre utalnak a temető-maradványok, a középkori kápolna-maradványai, melynek romjait az 1700-as években is láthatták az orgoványi pásztorok, csikósok. Köveiből épült meg a kunszentmiklósi református templom talapzata. Valamikor a XV-XVI. Században Orgoványon épült egy templom, ami azt jelenti, hogy ekkor már jelentős település volt. 1526-os mohácsi vést követően viszont az Alföldön lévő régi falvak a másfél évszázados török uralom alatt eltűntek, helyükön pusztaság lett. Területe az 1600-as években gyakran gazdát cserélt. A Rákóczi-szabadságharc idején Kecskemét, Cegléd és Nagykőrös katonasága Orgovány területére gyülekezett Szentmihályi jászkun kapitány vezényletével, és itt, valamint Ágasegyházán, a pusztán állítottak fel védővonalat a bebetörő rácok ellen. 1745-ben a jászkun területek visszanyerték önállóságukat. Orgovány lakossága ekkor igen gyér. A területen létrejött tanyavilág ekkor a kunszentmiklósi járáshoz tartozott. Lakossága az állatokat őrző pásztorokat kivéve nem volt. A szilaj állattartó életforma az 1870-es évekig tartott, ekkor kezdődött a terület felparcellázása a szentmiklósi gazdák között. Közülük kevesen, de mégis letelepedtek ezen a területen. Többségében középbirtokos, református vallású családok, akiknek nem volt egyszerű dolguk a földműves munkával, mert a terület 80 %-a homokos volt. 1890-ben újabb parcellázás során más településről is érkeztek földéhes földvásárló bevándorlók, akik nagy része le is telepedett. Nem sokkal ezután – 1902. január elsején – Orgovány község tekintetes közönsége el is szakadt Kunszentmiklóstól, és önálló közigazgatással rendelkező községgé alakult, közigazgatási és anyakönyvi ügyeket önállóan vezetett. Elkezdődött a munka, benépesült a nemrégiben kihalt pusztá. Ekkor még úgynevezett belterület nem volt, a mostani református paplakon és a csárdán kívül csak két-három ház állott. A községháza építésére 1903-ban került sor. A belterület kijelölése és szabályozása 1922-ben történt.

4.16 Városföld

Városföld a Duna-Tisza közötti Kiskunsági löszös hát kistáj része, Kecskeméttől 15 km-re, délkeletre. AZ E5-ös főközlekedési úton és vasúton (Kecskemét-Szeged) is könnyen elérhető. A belterület útjai teljesen burkoltak. Talajára jellemző, hogy a homokbuckákat 1,5 m vastag löszös lepel fedi. Éghajlata mérsékelten meleg, száraz. A csapadék évi átlaga 540-560 mm. A talajvíz mélysége többnyire 2-4 m között van. Erdőtársulásai: a löszös tölgyek, a pusztai tölgyesek és a sziki tölgyesek. A mezőgazdaság elterjedtebb fő növényei a búza, kukorica és a lucerna.

Városföld Kecskemét város pusztája volt már a VIV. Században, innen kapta nevét is. A terület a városi polgárok örök tulajdonát képezte. A története ennek megfelelően mindig szorosan kapcsolódott Kecskemét történetéhez. A jó minőségű talajon már a XVII. Században gabonát termesztettek. A város 1622-ben 3 országos vásár tartására kapott engedélyt II. Ferdinándtól, ettől kezdve élénkült e vidéken is a kereskedelem. A török uralom alatt csak az ún. "járt utakon" volt tanácsos közlekedni, és Szeged felé menve Városföld is egy ilyen útvonalba esett. 1740-ben indult postajárat Kecskemét és Szeged között, mely szintén keresztülhaladt a településen. A II. József-kori katonai térkép (1785) Kecskemét környékén 200 tanya-települést tüntet fel, köztük a Városföld területén lévőket is, utakkal, dűlőutakkal együtt. 1802-ben a VI. sz. országos postaútvonal ugyancsak Városföld területén haladt át Szeged-Temesvár irányába. 1853. augusztus 18-án történt a Cegléd-Kecskemét-Félegyháza vasútvonal műszaki bejárása, próbaútja. Ekkorra épült fel az állomás Városföldön, amelyet Pusztapáka néven tüntettek fel a hivatalos menetrendben. 1857-ben kezdődött meg a népiskolai oktatás egy bérelt tanyaépületben. A gazdák Kecskemétről való kiköltözése az 1860-as években nagyobb lendületet vett, a városi tanács ekkor nem, tiltotta már a kintlakást. Az 1891. évi népszámlálás szerint a házak száma 379, a lakosság száma 1776 fő. Ebben az évben épült fel az első népiskola a kiskunfélegyházi út-vasút kereszteződésében, 1 tanteremmel és 2 szobás tanítói lakással. 1899-ben újabb iskola épült "Alsóvárosföldi" néven, melyet 1913-tól Galambosi iskolának hívtak. Orvos Kecskemétről járt ki Városföldre, szülésznői állást is csak 1922-ben létesítettek a településen. Klebelsberg Kuno kultuszminiszter tanyai iskolaépítő politikájának köszönhetően 1916-ban újabb iskola épült. 1929-ben Szappanos István tekintélyes birtokos kezdeményezésére szerveződött meg a Városföldi Gazdakör. 1935-ben épült ki a nemzetközi autótűt kecskemét-kiskunfélegyházi szakasza, mely természetesen érintette Városföldet is.

1935-ben természeti csapás sújtotta Kecskemétet és Városföldet is. Méteres hó zárta el a települést, inségmunkások tették szabaddá a közlekedést. A természeti csapások 1936-ban és 38-ban is folytatódtak. Mindkét alkalommal hatalmas nyári jégverés verte el a termést. A gazdakör kezdeményezte nyilvános távbeszélő felállításának terve 1939-ben megdőlt. 1941-ben honfoglalás kori leletre bukkantak Városföldön. Kecskemét Tisztiorvosi Hivatala 1943-ban orvosi rendelő és lakás felállítását határozta el Városföldön, addig is rendszeres orvosi rendelés indult meg a Galambosi iskolában. (Jelenleg orvosi rendelő és gyógyszertár is van a településen.) A II. világháború vége felé, 1944. júniusában a városföldi vasútállomáson repülőgépről leadott géppuskatűz robbantotta fel a németek itt tárolt üzemanyag-készletét. A város kényszerű kiürítése Városföldet is érintette, a lakosság elhagyta a települést, és csak 1945 elején kezdtek visszatérni a gazdák családjukkal.

Az 1948-ban alakult Dózsa Tsz mintegy 110 kh-on gazdálkodott. 1951-ben egyesült a szintén városföldi Törekvés Tsz-el, így területe 1200 kh-ra nőtt, a tagok száma 65 fő lett. A gazdálkodás azonban nehezen ment, mert a szövetkezet területe Városföld és Kecskemét területén szétszórtan helyezkedett el. 1956-ban a volt Törekvés termelőszövetkezet rész különvált, de 1961-ben újra egyesültek. 1963-ban a Dózsa Tsz egyesült a hetényegyházi Micsurin Tsz-el, majd 1968-ban a nyárlőrinci Petőfi Tsz-el is. Az egyesülések után a tsz területe 6348 kh, taglétszáma 511 fő lett. Két fő gazdasági ágazat volt, a növénytermesztés és az állattenyésztés. Kenyér- és gabonát, takarmánygabonát termesztettek, 400 kh-on szőlőt

telepítettek, szarvasmarha-, sertés,- juhtenyésztéssel foglalkoztak. 1962-ben egy Petőfi nevű mgtsz is alakult Városföldön (jogelődjei: Hunyadi, Petőfi, helvéciai Szabadság, Tácsics).

Még 1951-ben állami gazdaságot hoztak létre Városföldön, 4593 kh területtel. (1959-ben hozzácsatolták a Bugaci ÁG-t 3335 kh-dal, 1962-ben Kiskunfélegyházi Tangazdaság került hozzá 3135 kh-dal.) Szántóföldi növénytermesztés, állattenyésztés és kertészet képezte a gazdálkodás alapját. Almatárolásra nagy hűtőházat építettek. 1952. január elsejétől önálló község lett Városföld. 1981-ben a hívek adományából a római katolikus egyház telket vásárolt, 1983-ban történt meg a templom alapkövetétele. A lakosság közös munkájával 1987-re épült fel. 1986-ban harangot is kapott a templom. 1987. május 3-án szentelték fel Munkás Szent József tiszteletére. A községben 6 részvénytársaság fejt ki gazdasági tevékenységet, de egyiknek sem Városföldön van a telephelye. Rajtuk kívül 11 kft és 6 bt. Működik. A 76 egyéni vállalkozóból egy üz ipari tevékenységet, 17 pedig kereskedői, és 9 szolgáltató tevékenységet. Igen magas a munkanélküliség: 16 %-os (180 főt érint). Döntő többségben azonban a semmiféle képesítéssel nem rendelkezők (150 fő) nem jutnak munkalehetőséghez. A község teljes egészében villamosított. 1981-ben épült fel a víztorony. A helyi vízmű tulajdonosa a Bácsvíz Zrt. 755 lakás van a településen, vezetéke ivóvíz van 620 lakásban, vezetékes gáz 562 lakást ért el. A lakások 58 %-ában van telefon, a helyi kábeltévé-hálózatba 240 lakást kötöttek be. 1926-ban épült fel a Mindszenti úti iskola. A háború alatt megrongálódott Szappanos kúriát 1946-ban helyreállították és gyermeküdülőként kezdték hasznosítani. 1948-ban iskolává alakították át (1975-ben bővítették). Jelenleg egy központi iskola van a faluban (a Mindszenti úti iskola 1996-ban szűnt meg). A napközi otthonos óvoda bővítését 1996-ban fejezték be. 1999-ben kialakításra került a szabadidőpart és sportpálya, valamint 2000-ben felépült a sportöltöző. A község kulturális életét az 1984-ben felépült Városföldi Klubkönyvtár szervezi, a település hatókörén túlmutató intenzitással és eredményességgel: az olvasnivalók biztosításán túl helyt ad a szórakozásnak, kiállítások rendezésének, előadások tartásának, sőt borversenyeknek is. "Városföld" címen 1990-től 1996-ig jelent meg újság. 1995-ben adták ki a "Városföldi Kalendárium" c. kiadványt.

5. A Járási Esélyteremtő Program kereteit alkotó jogszabályi háttérgyűjtemény

5.1 Nemzetközi jogforrások:

- Egyesült Nemzetek Szövetségének Alapokmánya (Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 1956. évi I. törvény)
- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1976. évi 8. törvényerejű rendelet)
- Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya (1976. évi 9. törvényerejű rendelet)
- Emberi Jogok Európai Egyezménye (1993. évi XXXI. törvény)
- Regionális vagy Kisebbségi nyelvek Európai Kartája (1999. évi XL. törvény)

5.2 Európai Unió jogforrások

- Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2007. évi CLXVIII. törvény az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződés kihirdetéséről)
- Európai Szociális Karta.
- 1083/2006/EK rendelet az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról
- 2000/43/EK irányelv a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról
- 1999. évi XL. törvény a Regionális vagy Kisebbségi nyelvek Európai Kartája kihirdetéséről
- 1999. évi XXXIV. törvény az Európai Kisebbségvédelmi Keretegyezmény kihirdetéséről
- 79/7/EGK irányelv – Nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód – Munkavégzés megszüntetése miatti juttatás – A munkavállalóknak nemüktől függően eltérő korban nyújtott adóelőny
- 92/85/EGK irányelv - a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről
- 2004/113/EK irányelv - a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról.
- 2006/54/EK irányelv - a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról
- 2010/18/EU tanácsi irányelv - a szülői szabadságról kötött, felülvizsgált keretmegállapodás végrehajtásáról
- 2010/41/EK irányelv - az önálló vállalkozói tevékenységet folytató férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról
- 2011/36/EU irányelv - az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről
- 2011/99/EU irányelv - az európai védelmi határozatról

5.3 Nemzeti jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye
- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról
- 1993. évi III. a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1995. évi LXIV. törvény a Gyermek- és Ifjúsági Alapról, valamint a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Közalapítványról
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítási eljárásról
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítási eljárásról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 1998. évi LXVI. törvény az egészségügyi hozzájárulásról
- 1999. évi XLIII. törvény a temetőkről és a temetkezésről
- 1999. évi C. törvény, az Európai Szociális Karta kihirdetéséről
- 2000. évi LXIX. törvény a foglalkoztatás alsó korhatáráról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1973. évi 58. ülészakán elfogadott 138. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2000. évi LX. törvény a foglalkoztatásból és a foglalkozásból eredő hátrányos megkülönböztetéséről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1958. évi 42. ülészakán elfogadott 111. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2000. évi LVIII. törvény az anyaság védelméről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1952. évi 35. ülészakán elfogadott 103. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2000. évi LVII. törvény, a férfi és a női munkaerőnek egyenlő értékű munka esetén járó egyenlő díjazásáról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1951. évi 34. ülészakán elfogadott 100. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2000. évi XLIX. törvény a gyermekek és fiatalok nem-ipari munkára való alkalmasságát megállapító orvosi vizsgálatról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1946. évi 29. ülészakán elfogadott 78. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2001. évi CXX. törvény a tőkepiacról
- 2001. évi LX. törvény a nőekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló, 1979. december 18-án, New Yorkban elfogadott Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről
- 2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség biztosításáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség biztosításáról (2000/43/EK)
- 2004. évi I. törvény a sportról
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2004. évi CXI. törvény a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 88. ülészakán elfogadott, az anyaság védelméről szóló 183. számú Egyezmény kihirdetéséről

- 2005. évi LXXX. törvény a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 2009. évi CLXI. törvény a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv megerősítéséről és kihirdetéséről
- 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollattartásról szóló
- 2009. évi CXXV. törvény a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról
- 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról
- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CXXXVII. törvény a szakképzésről
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2011. évi CCXI. törvény a családok védelméről
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 2013. évi LXXVIII. törvény a felnőtt képzésről
- 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról
- 2014. évi XC. törvény, a nemzetközi fejlesztési együttműködésről és a nemzetközi humanitárius segítségnyújtásról
- 1985. évi 9. törvényerejű rendelet a Genfben, az 1983. évi június hó 20. napján kelt, a szakmai rehabilitációról és a foglalkoztatásról (rokkant személyek) szóló egyezmény kihirdetéséről
- 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről
- 1982. évi 10. törvényerejű rendelet a nőekkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezmény kihirdetéséről
- 9/1993. (II. 17.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról
- 218/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról
- 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról

- 91/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet, a támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről
- 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet, a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló
- 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról
- 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról
- 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról
- 214/2012. (VII. 30.) Korm. rendelet az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 325/2013. (VIII.30) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről
- 74/2015. (III. 30.) Korm. rendelet a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról
- 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet, a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerő-piaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról
- 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételeiről
- 1/2000 (I. 7.) SZCSM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendelet a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről
- 58/2004. (VI. 18.) ESzCsM-BM együttes rendelet az Idősbarát Önkormányzat Díj alapításáról és adományozásáról
- 131/2004. (IX. 11.) FVM rendelet, a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételeinek általános szabályairól
- 2/2005. (III. 1.) OM rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet a jogi segítségnyújtás igénybevételeinek részletes szabályairól
- 9/2008. (III. 29.) OKM rendelet, az esélyegyenlőséget, felzárkóztatást segítő támogatások igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól

- 13/2009. (V. 29.) SZMM-ÖM együttes rendelet, a szegregált lakókörnyezet felszámolásáról
- 49/2009. (XII. 29.) EüM rendelet a súlyos fogyatékoság minősítéséről és igazolásáról
- 28/2010. (V. 12.) EüM rendelet a gyógyító-megelőző eljárások során alkalmazott egészségügyi technológiák egészségbiztosítási finanszírozásba történő befogadásához kapcsolódó eljárás során alkalmazandó szakmai szempontrendszerrel és szakmapolitikai prioritásokról, valamint a befogadásához kapcsolódó egyes eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról
- 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 5/2012. (III. 1.) BM rendelet az önkormányzati felzárkóztatási támogatás igénybevételeiről
- 8/2012. (II. 21.) NEFMI rendelet, a foglalkozási rehabilitációs szakértőkről
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 44/2013. (VI. 26.) EMMI rendelet a Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjról
- 84/2013. (XII. 30.) EMMI rendelet a fejezeti kezelésű előirányzatok kezeléséről és felhasználásáról
- 4/2014. (I. 31.) BM rendelet az egyes önkormányzati feladatokhoz kapcsolódó fejlesztési támogatás igénybevételeinek részletes szabályairól

5.4 Egyéb jogi normák

- 65/2007. (VI. 27.) OGY határozat a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról
- 68/2007. (VI. 28.) OGY határozat, a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervéről
- 126/2008. (XII. 4.) OGY határozat a Nemzeti Tehetség Program elfogadásáról, a Nemzeti Tehetség Program finanszírozásának elveiről, valamint a Nemzeti Tehetségügyi Koordinációs Fórum létrehozásának és működésének elveiről
- 37/2009. (V. 12.) OGY határozata nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek költségvetési támogatásáról
- 81/2009. (X. 2.) OGY határozat az Idősügyi Nemzeti Stratégiáról
- 88/2009. (X. 29.) OGY határozat a Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról
- 48/2012. (VI. 19.) OGY határozata Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Terve és a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia - mélyszegénység, gyermekszegénység, romák - összhangjáról szóló jelentés elfogadásáról
- 15/2015. (IV. 7.) OGY határozat az Országos Fogyatékosügyi Programról (2015–2025.)
- 1087/2010. (IV. 9.) Korm. határozat az Idősügyi Nemzeti Stratégia I. Cselekvési Terv 2010-2012.
- 1199/2010. (IX. 29.) Korm. határozat, a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság létrehozásáról
- 1102/2011. (IV. 15.) Korm. határozat a Roma Koordinációs Tanács (ROK-T) létrehozásáról
- 1058/2014. (II. 11.) Korm. határozat a "Társadalmi és gazdasági felzárkózás által vezérelt térségi integrált program" megtervezéséhez kapcsolódó feladatokról

- 1712/2014. (XII. 5.) Korm. határozat az Idősek Tanácsáról
- 1603/2014. (XI. 4.) Korm. határozat az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiájáról,
- 1653/2015. (IX. 14.) Korm. határozat az Országos Fogyatékosügyi Program végrehajtásának 2015–2018. évekre vonatkozó Intézkedési Tervéről
- 1672/2015. (IX. 22.) Korm. határozat a Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II. végrehajtásának a 2015-2017. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről
- 1686/2015. (IX. 25.) Korm. határozat a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó, a telepszerű lakhatás kezelését megalapozó szakpolitikai stratégia elfogadásáról
- 5/2004. (SK 3.) KSH utasítása KSH Központ Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 10/2002. (SK 4-5.) KSH utasítás módosítás
- 42/2014. (XII. 5.) EMMI utasítás az Emberi Erőforrások Minisztériuma európai uniós fejlesztéspolitikáért felelős államtitkárának irányítása alá tartozó szervezeti egységek feladatairól és eljárásuk rendjéről

5.5 Célterületekre vonatkozó jogi szabályzók

5.5.1 Romák/cigányok

- Az Alaptörvény Állam című fejezet 2. cikk (2) bekezdése
- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről
- 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról
- 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 131/2004. (IX. 11.) FVM rendelet a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételeinek általános szabályairól
- 44/2013. (VI. 26.) EMMI rendelet a Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjról
- 84/2013. (XII. 30.) EMMI rendelet a fejezeti kezelésű előirányzatok kezeléséről és felhasználásáról
- a Nemzeti Tehetségügyi Koordinációs Fórum létrehozásának és működésének elveiről szóló 126/2008. (XII. 4.) OGY határozat, stb.)
- a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek költségvetési támogatásáról szóló 37/2009. (V. 12.) OGY határozat; a Nemzeti Tehetség Program elfogadásáról, a Nemzeti Tehetség Program finanszírozásának elveiről,
- a Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról szóló 88/2009. (X. 29.) OGY határozat;

5.5.2 Mélyszegénységben élők

- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 2014. évi XC. törvény a nemzetközi fejlesztési együttműködésről és a nemzetközi humanitárius segítségnyújtásról
- 11/2005. (I. 26.) Korm. rendelet az egyes lakáscélú kölcsönökből eredő adósságok rendezéséről
- 152/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet az Útravaló Ösztöndíjprogramról 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól
- az 5/2012. (III. 1.) BM rendelet az önkormányzati felzárkóztatási támogatás igénybevételének részletes feltételeiről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 4/2014. (I. 31.) BM rendelet az egyes önkormányzati feladatokhoz kapcsolódó fejlesztési támogatás igénybevételének részletes szabályairól

5.5.3 Gyermekek

- Alaptörvény XV. Cikk
- 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1995. évi LXIV. törvény a Gyermekek- és Ifjúsági Alapról, valamint a Nemzeti Gyermekek- és Ifjúsági Közalapítványról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról szóló
- 2000. évi L. és 2000. évi XLIX. törvény a gyermekek és fiatalok nem-ipari munkára való alkalmasságát megállapító orvosi vizsgálatról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1946. évi 29. ülésén elfogadott 78. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2000. évi LXIX. törvény a foglalkoztatás alsó korhatáráról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1973. évi 58. ülésén elfogadott 138. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2005. évi LXXX. törvény a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről
- 2009. évi VI. törvénnyel kihirdetett Módosított Európai Szociális Karta
- 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollétéről

- 2009. évi CLXI. törvény a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról
- 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CCXI. törvény a családok védelméről
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2015. évi CXXIII. törvény az egészségügyi alapellátásról
- 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 288/2009. (XII. 15.) Korm. rendelet az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program adatgyűjtéseiről és adatátvételeiről a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatása irányelveinek kiadásáról szóló

5.5.4 Nők

- Alaptörvény „Szabadság és egyenlőség” Fejezet XV. cikk
- az Európai Unió működéséről szóló szerződés (továbbiakban EUSZ) 2. és 8. cikke
- Alapjogi Charta 21. cikke
- 2001. Évi LX. törvény a Nőkkel Szembeni Hátrányos Megkülönböztetés Minden Formájának Kiküszöböléséről Szóló, 1979. December 18-án, New Yorkban Elfogadott Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve Kihirdetéséről
- 1982. évi 10. törvényerejű rendelet, a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezmény kihirdetéséről

5.5.5 Idősek

- WHO által 2001-ben publikált „Aktív Időskor” címet viselő dokumentum
- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 1998. évi LXVI. törvény az egészségügyi hozzájárulásról 1999. évi C. törvény az Európai Szociális Karta kihirdetéséről
- 2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról
- 2007. évi CLXVIII. törvény a Módosított Európai Szociális Kartáról
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról szóló

- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételeiről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 58/2004. (VI. 18.) ESzCsM-BM együttes rendelet az Idősbarát Önkormányzat Díj alapításáról és adományozásáról
- 81/2009. (X.2.) OGY határozat az Idősügyi Nemzeti Stratégiáról
- 1712/2014. (XII. 5.) Korm. határozat az Idősek Tanácsáról
- 1087/2010. (IV. 9.) Korm. határozat az Idősügyi Nemzeti Stratégia I. Cselekvési Terv 2010-2012.
- 5/2004. (SK 3.) KSH utasítás a KSH Központ Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 10/2002. (SK 4-5.) KSH utasítás módosításáról

5.5.6 Fogyatékkal élők

- 1956. évi I. törvény az Egyesült Nemzetek Szövetségének Alapokmánya kihirdetéséről
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 1976. évi 8. törvényerejű rendelet a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről
- 1976. évi 9. törvényerejű rendelet a gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya kihirdetéséről
- 1985. évi 9. törvényerejű rendelet a Genfben, az 1983. évi június hó 20. napján kelt, a szakmai rehabilitációról és a foglalkoztatásról (rokkant személyek) szóló egyezmény kihirdetéséről
- 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről a Miniszteri Bizottság Rec (2006) 5. sz. ajánlása

6. Helyzetfelmérés (problémák beazonosítása) és megoldási javaslatok

6.1 Romák/cigányok

6.1.1 Szakértői elemzés és megoldási javaslatok

Roma vagy cigány. A cigányság népcsoportokba történő sorolása párhuzamosan több szempontrendszer szerint történik. Néhány gyakori szempont például nyelvjárás szerinti, lakóhely szerinti, mesterség szerinti és életmód szerinti besorolások.

A cigányság diaszpórikus jellegéből kifolyóan egy népcsoport nagy földrajzi területen szétszórva él, ugyanakkor szűkebb területen több népcsoporthoz tartozó közösség él egymás közelében.

Azt a személyt tekintjük romának vagy cigánynak, aki annak vallja magát. Valamely nemzetiségi csoporthoz tartozás (roma származás) vállalása és kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga, ezért a kisebbségi csoporthoz tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető, kivétel, amennyiben a törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály valamely nemzetiségi jog gyakorlását az egyén nyilatkozatához köti (ld. a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 11. § (1)-(3) bekezdését).

Gyakran a cigányság érdekartikulációs és érdekérvényesítő képessége alacsony szintű. Erősíteni kellene a kapcsolatokat a települési önkormányzat és a cigányság között, fontos az információáramlás hatékonyságának növelése, a hivatal tevékenységébe való betekintés, a bizalmatlanság mérséklésére irányuló pontos tájékoztatás érdekében.

A szabad identitásválasztás alapelve szerint az önkéntes asszimiláció is az egyén korlátozhatatlan emberi joga, a kisebbségek fennmaradása érdekében aktív, a kisebbségi csoportok nyelvét, kultúráját támogató politikát kell folytatni, olyan feltételeket kell megteremtteni, mely képes a kisebbségi létből fakadó hátrányokat ellensúlyozni. E cél elérése nem oldható meg csupán a jogi szabályozással, de tudatosítani kell a többségi nemzetben, hogy a kisebbségek államalkotó, az országot gazdagító, azt a szomszéd népekhez és Európához kapcsoló tényezői a magyar társadalomnak, másrészt tudatosítani kell a kisebbségekben is, hogy a magyar társadalom számít kultúrájukra, kötődéseikre. Ennek megfelelően a törvény a kisebbségeknek biztosított jogokat nem a többség adományaként és nem a kisebbség kiváltságaként fogja fel, hanem azokat eleve megillető jogként, a szabad identitásválasztás alapvető jogaként nevezi meg.

Az iskolázatlanság, a munkanélküliség és a szegénység együtt járnak, de a cigányság esetében még súlyosbítja a helyzetet az előítéletes gondolkodás és a diszkrimináció is. Ez a társadalmi réteg nem rendelkezik megfelelő vagyoni tőkével, sem olyan kulturális és kapcsolati tőkével, amely révén a munkaerőpiacon boldogulni tudna. Olyan súlyos hátrányt jelent mindez, amit

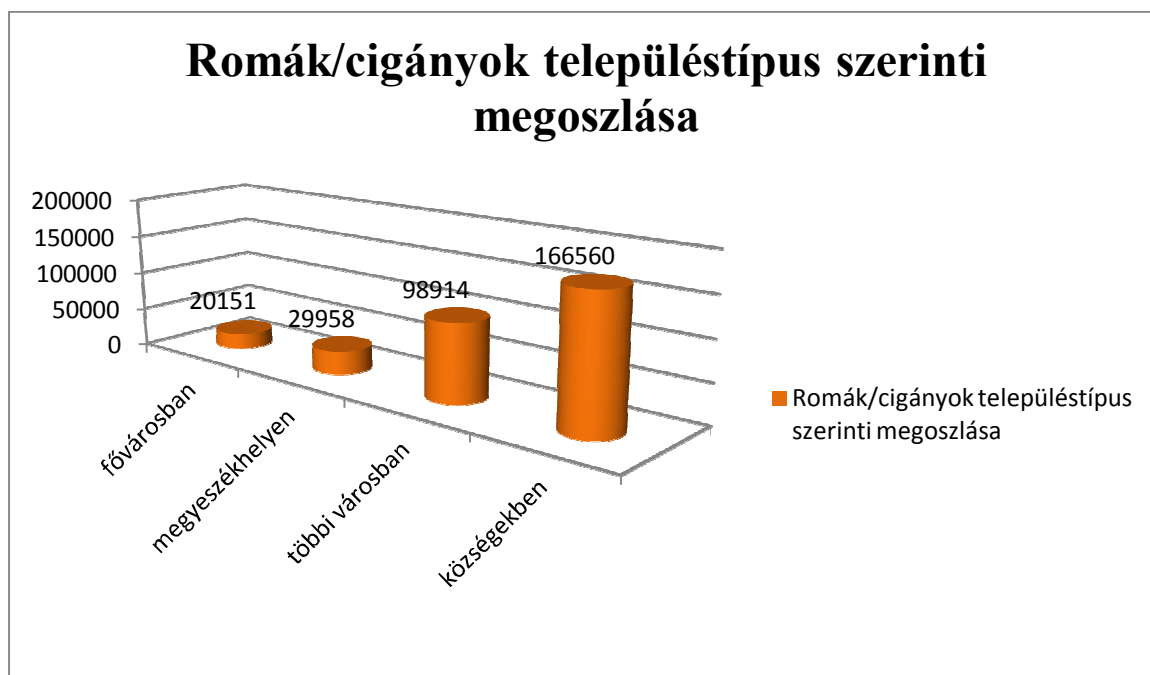
ez a társadalmi réteg egyedül nem tud behozni. A probléma az, hogy a szegénység kultúrája öröklődik, a gyermekek jövőjét szülei társadalmi státusza nagymértékben meghatározza.

A szegénységben élők, a roma közösségek helyzetének elemzése során vizsgálni kell az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) által rögzített, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának érvényesülését. Az Ebktv. 8. és 9. §-ai értelmében közvetlen, illetve közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt nemzetiséghez tartozása, társadalmi származása, vagyoni helyzete miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, vagy az a rendelkezés, amely e személyeket, csoportokat lényegesen nagyobb arányban hozza hátrányos helyzetbe, mint a velük összehasonlítható személyeket, csoportokat.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint Magyarországon 315.583 fő vallotta magát cigány (roma) nemzetiséghez tartozónak, ezzel ez volt a legnagyobb létszámú nemzetiségi csoport az országban. A magas létszám már önmagában is indokoltá teszi, hogy ezzel a nemzetiséggel önállóan foglalkozzunk, amit alátámaszt még az a körülmény is, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programok – a mélyszegénységben élőkkel együtt – nevesítik ezt a nemzetiséget, mint esélyegyenlőségi szempontból kiemelt figyelmet érdemlő célcsoportot.

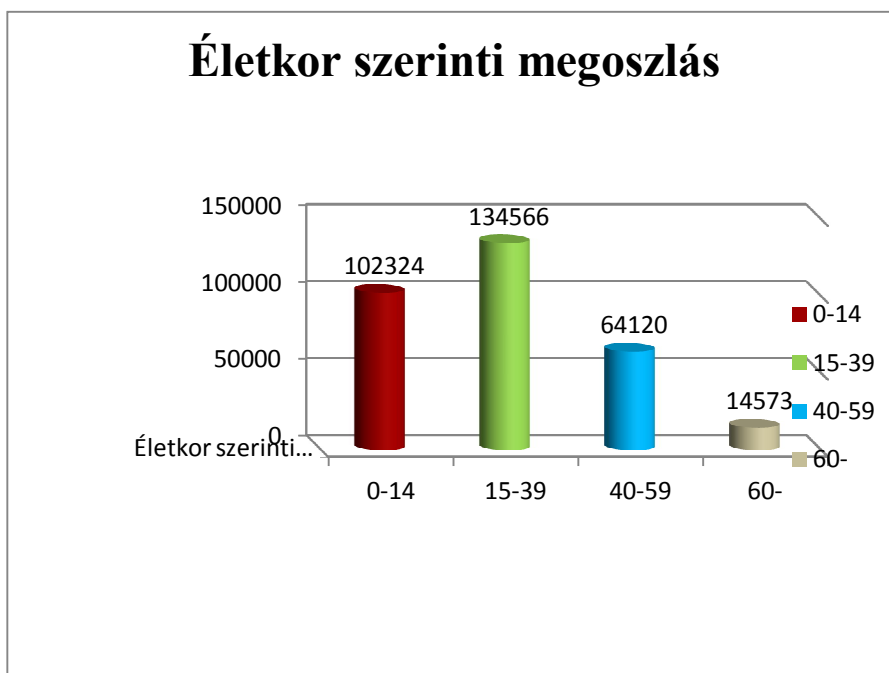
Ugyanakkor nem hagyhatjuk azt sem figyelmen kívül, hogy a KSH népszámlálási adatai szerint a romák/cigányok többsége vidéken, községekben, nagyközségekben él, ahol még inkább nehéz az elhelyezkedés, a munkahely megtartása.

A KSH népszámlálási adatai szerint a romák/cigányok településtípus és nemenkénti megoszlása a következők szerint alakult:

A 2011. évi népszámlálási adatok arra is rámutatnak, hogy a cigány (roma) nemzetiséghez tartozók átlagos életkora 26,35 év, szemben a nem cigány (roma) lakosság 41,5 éves átlagos életkorával. A statisztikai adatok továbbá azt is jól mutatják, hogy rendkívül magas a gyermekek és a fiatalok aránya, ugyanakkor az idősek száma és aránya csekély. Ezek a demográfiai adatok nyilvánvalóan hatással vannak az esélyegyenlőségi szempontokra is, hiszen az eltartandó gyermekek számának növekedésével egyenes arányban növekszik a szegénység kockázata.

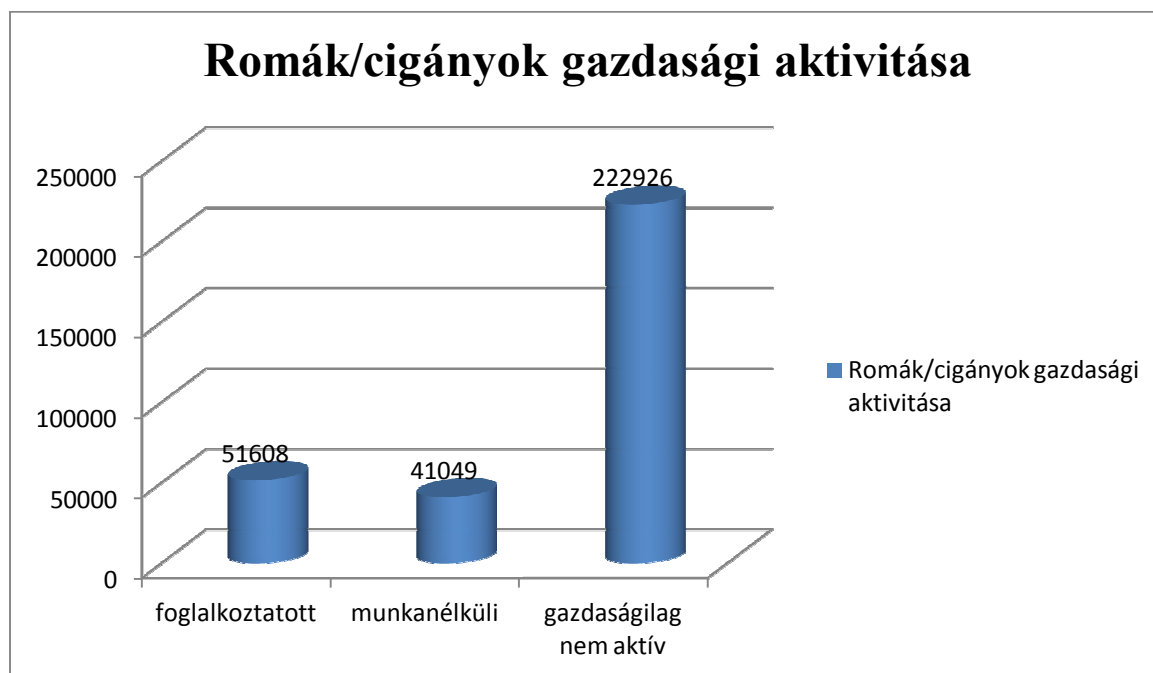

A gyermekek és fiatalok magas száma és aránya komoly kihívásként jelentkezik az oktatás-köznevelés terén is.

Az országos adatok szerint (forrás: KSH) a 15-19 éves korosztályba tartozó gyerekek, fiatal felnőttek közül 6356-an nem fejezték be az általános iskolát, míg a munkaképes korosztályba (20-59 korszávba) tartozók közül 114.966-an általános iskolai vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek. A magukat cigánynak/romának vallók közül pedig csak elenyésző számban, 2607-en rendelkeznek egyetemi vagy főiskolai diplomával.

Bács-Kiskun megyében a cigány nemzetiségűek iskolázottsági szintje speciális vonásokat mutat, hiszen 50 százalékuk az általános iskola nyolc évfolyamát sem fejezte be, 38 százalékuk pedig csupán általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Felsőfokú oklevelet a romák, 0,7 százaléka szerzett. Az egyik legfontosabb kihívása már a legközelebbi jövőnek is, hogy a roma gyermekeket és fiatalokat integrálni kell a köznevelési rendszerbe és piacképes tudáshoz kell juttatni őket. Támogatni kell a roma fiatalokat a tanulásban, képessé kell tenni őket képességeik kiaknázására, meg kell teremteni számukra az ehhez szükséges támogató környezetet és szükséges kialakítani egy cigány (roma) értelmiségi elitet, amelynek tagjai egyrészt példaképek lehetnek a cigány (roma) közösségek fiataljai számára, másrészt enyhíteni tudják a többségi társadalomban esetlegesen kialakult sztereotípiákat.

Az oktatási-köznevelési esélyegyenlőtlenséggel, hátrányokkal természetesen szorosan összefüggnek a munkaerő-piaci, foglalkoztatottsági hátrányok is. Az alacsony foglalkoztatottsági szint a cigányokat (romákat) különösen erősen sújtja, ezt mutatják a KSH adatai is:

A KSH adatai szerint azokon a területeken, ahol a cigány, romani, beás népcsoporthoz tartozók aránya átlag feletti, ott a nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népesség százalékában ugyancsak átlag feletti. Az ország délnyugat-északkeleti átlóján található ezek a települések és régiók, éppen ott, ahol a leghátrányosabb helyzetű térségek is. A négy legnagyobb hazai nemzetiség közül a legkedvezőbb foglalkoztatottsági mutatók a szlovákoknál (44 százalék), a legkedvezőtlenebbek pedig a cigányoknál (romáknál) figyelhetők meg a 2011. évi népszámlálási adatok szerint. Míg a foglalkoztatottak aránya a cigányok (romák) körében mindössze 16 százalék volt, addig ugyanez az érték a magukat magyar nemzetiségűnek tartók esetében már a 38 százalékot is elérte. Mind a munkanélküliek, mind az eltartottak nagyobb számban fordultak elő a cigánysághoz tartozók körében; előbbi 8, utóbbi 21 százalékponttal volt magasabb a magukat a magyar nemzetiséghez sorolókénál.

A gazdaságilag nem aktív cigányok/romák közül kiemelendő a gyermekgondozási ellátásban részesülők száma, s ezen belül is a roma nők aránya, ugyanis a 22793 ezen ellátásban részesülő közül 21814 nő, akiknek a munka világába történő beilleszkedése vagy visszatérése a legnehezebb, egyrészt alacsony képzettségük, másrészt sok és kisgyermekes állapotukra tekintettel. Sok esetben éppen ezen körülmények következtében vállalnak ezek a családok további gyermeket, fokozva a szegénységeket, különösen a gyermekszegénységet. A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia is kiemelten foglalkozott a roma nők helyzetével. E szerint Magyarországon a roma nők fokozott hátrányt szenvednek. A kutatások alapján elmondható, hogy a roma nőket a roma férfikkal összevetve alacsonyabb iskolai végzettség, nagyobb munkaerőpiaci hátrány, alacsonyabb jövedelem jellemzi. Egészségi állapotuk rosszabb, kevésbé jutnak hozzá az egészségügyi és szociális ellátó rendszerekhez, így várható élettartamuk is rövidebb. A roma nők szinte minden téren: az iskolai végzettség, a munkaerőpiaci részvétel, illetve a jövedelem viszonylatában is elmaradnak a roma és a nem roma férfiktól valamint a nem roma nőktől. Az esetek nagy részében nem kap elég hangsúlyt veszélyeztetettségük: családon belüli kiszolgáltatottságuk. A roma nőkkel szembeni nemi alapú diszkrimináció származási diszkriminációval is tetéződik.

Az oktatás és a foglalkoztatás mellett a célcsoportban fokozottan jelentkeznek a lakhatási problémák is, hiszen a cigány (roma) népesség jelentős része lakik hátrányos helyzetű térségekben, ahol a lakhatási viszonyok és az infrastrukturális feltételek egyaránt hagynak kívánni valót maguk után. A cigány (roma) lakosság ráadásul azokon a területeken felülreprezentált jellemzően, amelyeken a falvak, községek számítanak a leggyakoribb településtípusnak, míg a fővárosban vagy megyei jogú városokban csupán a cigány (roma) lakosság kisebb hányada él. Ezek a területek jellemzően infrastruktúra- és szolgáltatáshiányosak, környezetükben kevés az elérhető munkahely, fennáll a gettósodás és a lakhatási szegregáció veszélye is. A munkajövedelmek hiánya miatt valós veszélyként jelentkezik továbbá az eladósodás, a lakhatási költségek kitermelésére való képtelenség is, ami tovább fokozza az említett hátrányokat.

A korábban említett demográfiai tendenciák, a képzettség és a foglalkoztatottság hiánya, valamint az elégtelen lakhatási körülmények következtében a cigány (roma) lakosság várható élettartama alacsonyabb, egészségi mutatói rosszabbak. E tekintetben feladat lehet az

egészségtudatos életmódra nevelés, a higiénés ismeretek növelése és az egyéni-közösségi szintű felelősségvállalás megerősítése.

Civil szervezetek demokratikus társadalmi célkitűzései, önkéntességük, önszerveződésük, öntevékenységük, függetlenségük és nyilvánosságuk a garancia a települési közösségek nehézségeinek kezelésében. Az érintett társadalmi csoportok részvételének biztosítása fontos a pl. döntések meghozatalában a civil szervezetek számára, a civil szervezetek intézményesültsége pedig az önkormányzatok számára jelenthet előnyt civil szervezetek települési feladatainak ellátásában. A civilek kisebbségi szervezetekben végzett munkája lehetőséget ad arra, hogy a romák/beások/cigányok kulturális értékei is megjelenhessenek az iskolákban, azaz a gyermekek szabadon kinyilváníthassák kulturális hovatartozásukat, és ki is bontakoztathassák azt a közoktatás intézményeiben.

A kecskeméti járás 16 települése közül Roma Nemzetiségi Önkormányzat Kecskeméten és Lajosmizsén működik.

6.1.2 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján (2013.)

Esélyegyenlőségi célcsoport:	ROMÁK	
Ssz.:	Beazonosított probléma (2013.) a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	Települések, amelyeken a probléma beazonosításra került
1.	Munkanélküliség, elhelyezkedési gondok a foglalkoztatáshoz jutás és a foglalkoztatásban való megmaradás, munkajövedelem hiánya	Ballószög Felsőlajos Helvécia Kecskemét Kerekegyháza Kunbaracs Lajosmizse
2.	Eladósodás	Ballószög
3.	Anyagi okok miatt fűtési nehézségek	Ballószög
4.	Hivatalos ügyek intézésének nehézségei	Ballószög
5.	A hátrányos helyzet sok esetben több generáción keresztül öröklődik	Helvécia

6.1.3.Jövőre vonatkozó javaslatok a célcsoportra vonatkozóan

6.1.3.1 Összefoglaló tábla

Romák/cigányok	
	rövid és hosszútávú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	<ul style="list-style-type: none"> – Adathiány: a roma származásúak pontos létszámára, lakhatási körülményeikre, tényleges foglalkoztatottságukra stb. – tartós munkanélküliek magas aránya – generációkon át örökített szegénység – Nincs az önkormányzatnak rendszeres és szervezett adatgyűjtése arra vonatkozóan, hogy az általa működtetett, vagy felügyelt közszolgáltatásokhoz (szociális ellátás, egészségügy, közétkeztetés, gyermekjólét, közművelődés) való hozzáférés mennyire biztosított a településen élő mélyszegénységben élők és romák számára. – Nincsenek hátránykompenzáló szolgáltatások és juttatások a mélyszegénységben élők és romák számára a szociális ellátás, egészségügy, közétkeztetés, gyermekjólét, közművelődés terén – A helyi szintű közművelődésben nem jelenik meg a roma kultúra támogatása, népszerűsítése – Alapvető lakás és higiéniai körülmények hiánya
Célok - általánosan:	<p>A roma nemzetiség általános feltérképezése, problémáik, nehézségeik, szükségleteik pontosítása, a felhasználható erőforrások tisztázása</p> <p>A tartósan munkanélküli romák, ezen belül a roma nők számának csökkentése, elhelyezkedési esélyeik növelése, a szegénység átörökítésének visszaszorítása</p> <p>Szakmai fórum létrehozása és rendszeres működtetése a roma/cigány emberekkel foglalkozó szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak részvételével. A fórum célja a hálózatosodásban rejlő szinergiák kiaknázása, a probléma komplex kezeléséhez szükséges sokrétű szakmai tudás és tapasztalatok megosztása, illetve az információáramlás és a szakmai kommunikáció elősegítése.</p>
Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)	<p>Hatékony adatgyűjtési rendszer kidolgozása, önkormányzatok, hatóságok, szociális és gyermekintézmények bevonásával, önkéntes adatszolgáltatás alapján</p> <p>A probléma kezelésében résztvevő szereplők (önkormányzatok, szervezetek, szolgálatok, egyházak) szakmai, szervezeti szerepének, kompetenciájának meghatározása.</p> <p>Rendszeres szakmai együttműködés elindítása.</p>

<p>Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)</p>	<p>Az önkormányzat célzott programokkal a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítésével segítse a mélyszegénységben élők felzárkózását.</p> <p>A foglalkoztathatóság növelése: speciális képzések, életvezetési tanácsadás útján</p>
<p>Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)</p>	<p>Az önkormányzatok foglalkoztatóként maguk is növeljék a romák foglalkoztatási arányát, pl. azáltal, hogy intézményeikben (polgármesteri hivatal, óvodák, iskolák, egészségügyi és más intézmények) roma szakképzett és nem szakképzett (közfoglalkoztatás) munkaerőt alkalmaznak.</p> <p>A pozitív diszkriminációs rendszer kidolgozása a mélyszegénységben élők és romák speciális helyzetének és igényeinek figyelembevételével</p> <p>A szegregált településrészek felszámolása, az egészséges lakhatás feltételeihez való hozzájutás segítése</p> <p>Közösségi házak létrehozása és működtetése</p>
<p>Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:</p>	<p>A romák/cigányok megyén, illetve járáson belüli elhelyezkedésének kimutatása, probléma-centrikusan</p> <p>Cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása, az elérd eredmények folyamatos értékelése</p>
<p>Megvalósítási kockázatok:</p>	<p>Az adatok összegyűjtésében, a problémák feltárásában a romák aktivitásának hiánya.</p> <p>A környezet visszahúzó ereje</p>
<p>Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:</p>	<p>Pozitív diszkriminációs rendszer kidolgozása</p> <p>Az adatgyűjtést ténylegesen végzők körébe is a romák minél nagyobb számban történő bevonása</p>
<p>A JEP-ben foglalt akcióterv végrehajtásához szükséges erőforrások: (anyagi, emberi, szervezési, stb.)</p>	<p>A célcsoport által ismert személyek, civil szervezetek, egyházak bevonása és együttműködése; társadalmi érzékenyítés. (Diszkriminációt, társadalmi előítéletességet csökkentő programok tervezése.)</p> <p>Pontos diagnosztika és szakmai intervenciók.</p>

6.1.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Romák/cigányok		
<p>A roma nemzetiség általános feltérképezése, problémáik, nehézségeik, szükségleteik pontosítása, a felhasználható erőforrások tisztázása</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek</p>	<p>Az önkormányzat célzott programokkal a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítésével segítse a mélyszegénységben élők felzárkózását.</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Az önkormányzatok foglalkoztatóként maguk is növeljék a romák foglalkoztatási arányát, pl. azáltal, hogy intézményeikben (polgármesteri hivatal, óvodák, iskolák, egészségügyi és más intézmények) roma szakképzett és nem szakképzett munkaerőt alkalmaznak.</p> <p>Határidő: 2018. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
<p>A probléma kezelésében résztvevő szereplők (önkormányzatok, szervezetek, szolgálatok, egyházak) szakmai, szervezeti szerepének, kompetenciájának meghatározása.</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>A foglalkoztathatóság növelése: speciális képzések, életvezetési tanácsadás útján</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>A szegregált településrészek felszámolása, az egészséges lakhatás feltételeihez való hozzájutás segítése</p> <p>Határidő: 2020. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
<p>Rendszeres szakmai együttműködés elindítása.</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p>		<p>A pozitív diszkriminációs rendszer kidolgozása a mélyszegénységben élők és romák speciális helyzetének és igényeinek figyelembevételével</p>

Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok		Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
		Közösségi házak létrehozása és működtetése Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok

6.2 Mélyszegénységben élők

6.2.1 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A mélyszegénységben élők helyzetét döntő mértékben határozza meg a társadalmi réteget fokozottan érintő foglalkoztatottsági és munkaerő-piaci hátrányos helyzet. A munkajövedelem hiánya és a transzferjövedelmek ennek következtében bekövetkező fokozódó aránya a háztartások bevételeiben a mélyszegénység kialakulásának és konzerválódásának egyik legfőbb oka. A jövedelmi helyzet munkajövedelmi bevételforrás hiányában bekövetkező romlása és ezzel párhuzamosan a mélyszegénységbe kerülés kockázata nyilvánvalóan függ tehát össze a munkanélküliséggel és az inaktivitással. Természetesen a mélyszegénységben élők körében megfigyelhető alacsony foglalkoztatottsági ráta szorosan kapcsolódik a népességnek ebben a rétegében ugyancsak megfigyelhető alacsony iskolázottsági és képzettségi szinttel, ezért a mélyszegénységben élők munkaerő-piaci integrációjának elősegítése és fejlesztése csak az oktatási-képzési szakterülettel együtt, komplex és szinergikus módon képzelhető el.

A mélyszegénységben élő emberek foglalkoztatottsági és munkaerő-piaci helyzetét a fenti tényezőkön kívül az is befolyásolja, hogy milyen településtípuson élnek, hiszen a kistelepülésen vagy hátrányos helyzetű térségben élők között felülreprezentáltak a munkanélküli és inaktív, mélyszegénységben élő emberek. További kockázati tényező ebből a szempontból az is, ha valaki megváltozott munkaképességűvé válik, illetve a mélyszegénység előfordulásának, valamint a munkaerő-piacról való kiesés valószínűségének esélyét egyaránt növeli a családba születő gyermekek száma és a roma származás is. Nem elhanyagolható tényező az sem, hogy a munkaerő-piacról való kiesés időtartamával egyenes arányban erősödnek azok a mentális és pszichés tünetek együttesek, amelyek fokozatosan vezetnek el a

motiváció elvesztéséhez, a helyzetbe való beletörődéshez és a „tanult tehetetlenség” kialakulásához. A társadalom esetleges elutasító attitűdje csak súlyosbítja ezt az állapotot, és tovább marginalizálja ezeket az embereket.

A fentieket összegezve a munkaerő-piacra jutás legfőbb akadályai a mélyszegénységben élő emberek körében a következők: a regionálisan egyenlőtlen munkahelykínálat (kistelepülések és hátrányos helyzetű régiók), az alacsony iskolázottság és képzettség, a gyermekek száma, illetve a tartós munkanélküliség állapotából fakadó motivációs problémák és pszichés-mentális állapotromlás.

6.2.2 Foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya

A Kecskeméti járás településeinek a nyilvántartott álláskeresőkre és tartós munkanélküliekre vonatkozó, 2015. július havi adatait az alábbi táblázat mutatja be. A táblázatban megjelenő relatív mutató a nyilvántartott álláskeresőknek a munkavállalási korú népességhez viszonyított százalékos arányát adja meg az egyes településeken. Az utolsó oszlopban látható arányszám pedig a relatív mutatónak az országos relatív mutatóhoz viszonyított aránya.

Település	Nyilvántartott álláskereső összesen (fő)	365 napnál régebben folyamatosan nyilvántartott álláskereső (fő)	15-64 évesek száma	Relatív mutató	Arányszám
Ágasegyháza	74	24	1407	5,26	1,00
Ballószög	101	35	2435	4,15	0,79
Felsőlajos	38	10	677	5,61	1,07
Fülöpháza	43	16	632	6,80	1,30
Fülöpjakab	46	17	808	5,69	1,09
Helvécia	163	48	3358	4,85	0,93
Jakabszállás	89	22	1875	4,75	0,91
Kecskemét	4097	1276	78009	5,25	1,00
Kerekegyháza	206	56	4461	4,62	0,88
Kunbaracs	25	8	435	5,75	1,10
Kunszállás	44	12	1160	3,79	0,72
Ladánybene	64	25	1204	5,32	1,02
Lajosmizse	608	217	8041	7,56	1,44
Nyárlőrinc	58	12	1584	3,66	0,70
Orgovány	144	52	2273	6,34	1,21
Városföld	72	23	1589	4,53	0,86

(Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat településsoros adatai)

A táblázat adataiból látható, hogy mind a relatív mutató, mind pedig az arányszám tekintetében a járás települései közül Lajosmizsén, Fülöpházán és Orgoványon a legkedvezőtlenebb a helyzet. Hasonló tendenciák mutatkoznak akkor is, ha a 365 napnál régebben folyamatosan nyilvántartott álláskeresőket vizsgáljuk meg, hiszen az említett három településen a nyilvántartott álláskeresők több, mint 35%-a tartozik ebbe, a mélyszegénység

által különösen veszélyeztetett csoportba. Az egész járás tekintetében is kijelenthető, hogy a tartósan munkanélküliek aránya aggasztó, hiszen a nyilvántartott álláskeresők jelentős része, járási átlagot tekintve 31,55%-a nem tud a munkaerő-piacra visszaintegrálódni több, mint egy esztendeje.

Az ellenpontot mind a relatív mutató, mind pedig az arányszám tekintetében a járás települései közül Nyárlőrinc, Kunszállás és Ballószög képviselik. Ugyanakkor ezeken a településeken is megfigyelhető, hogy – Nyárlőrinc kivételével – a tartósan munkanélküliek aránya a nyilvántartott álláskeresőkhöz viszonyítva meghaladja a 25%-ot, Ballószögön például 34,65%.

6.2.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A járás egyes településein járadék és segély típusú ellátásban, valamint foglalkoztatást helyettesítő támogatásban és rendszeres szociális segélyben részesülők számáról ad felvilágosítást a következő táblázat a 2015. július havi állapotokra vonatkozóan.

Település	Nyilvántartott álláskereső összesen (fő)	Járadék típusú ellátásban részesülő (fő)	Segély típusú ellátásban részesülő (fő)	FHT, RSZS (fő)	15-64 évesek száma	Relatív mutató
Ágasegyháza	74	4	3	34	1407	5,26
Ballószög	101	13	7	30	2435	4,15
Felsőlajos	38	5	3	16	677	5,61
Fülöpháza	43	4	3	18	632	6,80
Fülöpjakab	46	4	0	15	808	5,69
Helvécia	163	16	10	56	3358	4,85
Jakabszállás	89	6	3	35	1875	4,75
Kecskemét	4097	577	158	1696	78009	5,25
Kerekegyháza	206	17	7	74	4461	4,62
Kunbaracs	25	0	3	10	435	5,75
Kunszállás	44	4	2	11	1160	3,79
Ladánybene	64	3	4	9	1204	5,32
Lajosmizse	608	42	19	324	8041	7,56
Nyárlőrinc	58	9	5	19	1584	3,66
Orgovány	144	6	7	56	2273	6,34
Városföld	72	11	5	14	1589	4,53

(Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat településsoros adatai)

Az adatok értelmében a járás településein 5.872 fő nyilvántartott álláskereső él összesen, akik közül 3.377-en részesülnek a táblázatban szereplő ellátási formák, támogatások vagy segélyek valamelyikében. Ez azt jelenti, hogy a járás településein nyilvántartott álláskeresők 42,5%-a a fentiekben részletezett ellátások, támogatások, segélyek egyikében sem részesül. A transzferjöveldelmek hiánya mélyszegénységi kockázati tényező lehet.

6.2.4 Lakhatás, közművesítettség

Település	Összes lakás száma/ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma (db)	Bérlakás állomány (db)	Szociális lakás állomány (db)	Lakásfenntartási támogatásban részesítettek száma (fő)	Adósságsökkentési támogatásban részesülők száma (fő)
Ágasegyháza	902/3	0	0	74	0
Ballószög	NA	NA	NA	NA	NA
Felsőlajos	412/0	0	0	30	0
Fülöpháza	481/0	5	6	59	0
Fülöpjakab	NA	NA	NA	NA	NA
Helvécia	1661/0	3	0	220	0
Jakabszállás	1255/0	0	0	211	0
Kecskemét	47040/0	1450	723	4450	591
Kerekegyháza	2793/0	0	0	420	0
Kunbaracs	329/0	2	2	NA	NA
Kunszállás	NA	NA	NA	NA	NA
Ladánybene	804/0	0	0	15	0
Lajosmizse	4922/550	6	3	286	0
Nyárlőrinc	NA	NA	NA	59	0
Orgovány	1660/55	10	0	239	0
Városföld	NA	NA	NA	NA	NA

(Forrás: az egyes települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjaihoz készített indikátor táblák)

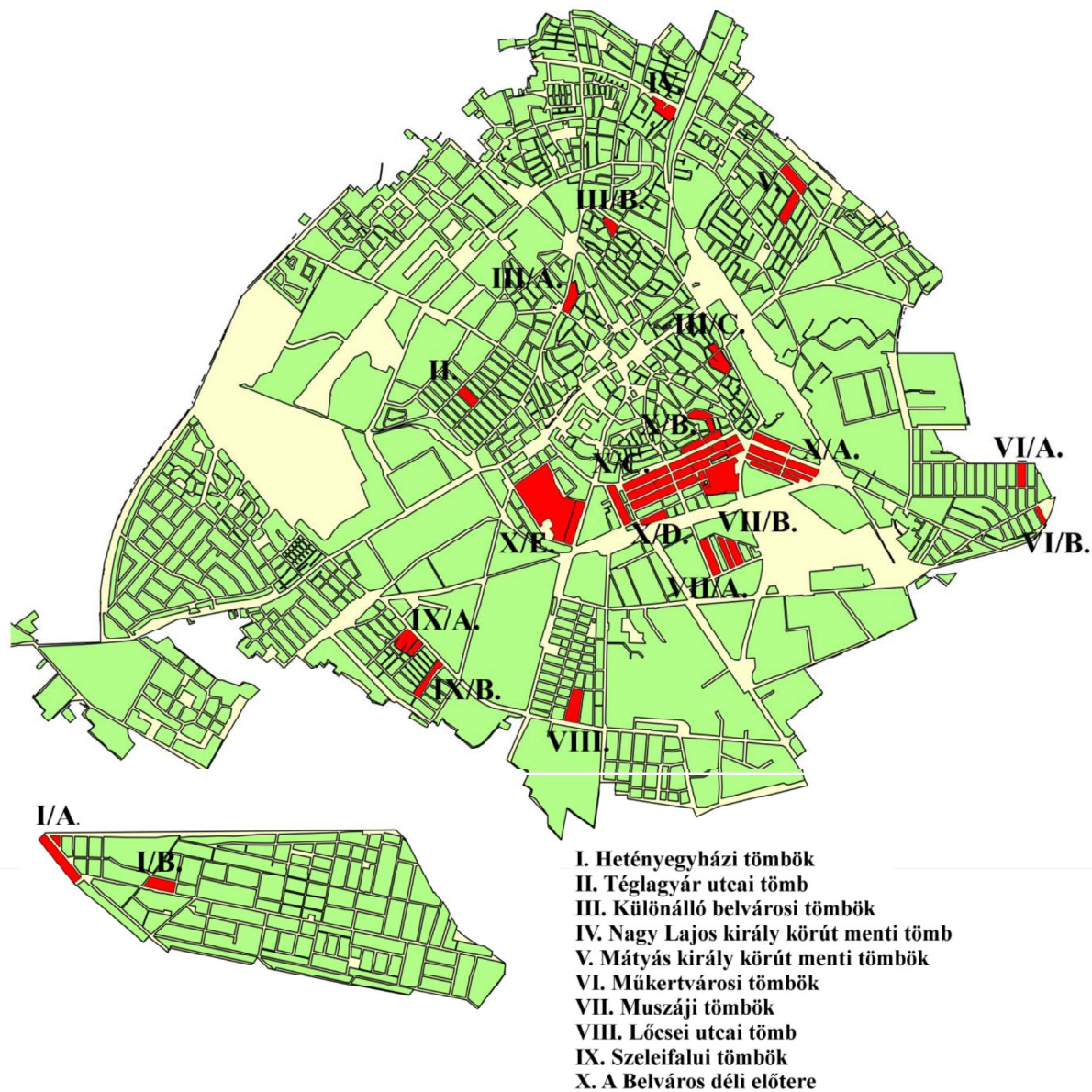
MEGJEGYZÉS: a - gal jelölt adatok 2011. évek, a többi 2012. évi

6.2.5 Telepek, szegregátumok helyzete

A járáshoz tartozó települések közül Kecskeméten található olyan városrészi körzetek, amelyek szegregátumoknak, vagy szegregációval veszélyeztetett területeknek tekinthetők. A Központi Statisztikai Hivatal által létrehozott és használt meghatározás szerint szegregátumok az úgynevezett alacsony státuszú népesség aránya, vagyis a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezőknek és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezőknek az aktív korúakon belüli aránya alapján jelölhető ki. Szegregátumnak minősülnek azok a területek, ahol az alacsony státuszú népesség aránya meghaladja a 40%-ot.

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata Integrált Településfejlesztési Stratégiájának képezi részét az Anti-szegregációs Program, amely a szegregáció elleni küzdelem alapvető önkormányzati stratégiai dokumentuma. Összefoglalja a szegregáció tudományos és városfejlesztési célú értelmezéseit, az antiszegregációs tervezés jogszabályi kereteit, áttekinti a szegregációs folyamatok alakulását Kecskeméten, illetve összegzi a szegregáció ellen tett lépéseket napjainkig, valamint célkitűzéseket fogalmaz meg a témával kapcsolatban a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan.

Az említett Anti-szegregációs Program adatai szerint a Kecskeméten jelenleg létező szegregátumokat mutatja be a következő ábra:

A bemutatott kecskeméti körzetekben természetesen a szegregációs folyamatok nem egyforma mértékben vannak jelen. A muszáji tömbök, a szeleifalui tömbök, valamint a belváros déli előtere azok a területek, amelyek esetében különösen érdemes figyelmet fordítani a negatív térbeli folyamatokra.

Utóbbi városrészt érintette a „Mezeiváros és Ürgés integrált szociális jellegű városrehabilitációja” című DAOP (DAOP-2009-5.1.2/C-09-1f-2011-0002) projekt, amelynek elszámolható költsége: 573.900.421 Ft volt, melyből az Európai Unió által biztosított támogatás összege: 487.815.358 Ft volt. A projekt átfogó célja a város legkiterjedtebb,

legnagyobb lélekszámú szegregálódási folyamatokkal jellemezhető területének közösségi és szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése, megújítása, az ott élők életkörülményeinek javítása, a lakosság társadalmi integrációjának előmozdítása és a helyi identitás erősítése volt. A projekt megvalósításában az önkormányzat mellett konzorciumi tagként a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Dél-Alföldi Régiója vett még részt.

A projekt során több beruházási-építési projektelem is megvalósult a célterületen, amelyek közül a legfontosabbak a következők voltak:

- 12 darab önkormányzati bérlakás teljes körű felújítása, korszerűsítése,
- új, többfunkciós, akadálymentesített Közösségi Ház építése (nettó alapterület cca. 280 m²),
- közterület-fejlesztési, környezetrendezési munkák, mint például sportudvar és a játszótér kialakítása, az Erzsébet és Kossuth körutak mentén növénytelepítés padka és árokrendezés, valamint környezet- és településkép-védelmi beavatkozások,
- útépitési, útfelújítási és egyéb mélyépítési munkák, mint például a Gödröstemető, a Dankó Pista és a Puskás Tivadar utcákban aszfaltozott utak kiépítése, míg a Mezei és a Zsinór utcában útfelújítások, a Műkerti sétány megállóhelyein, valamint az Erzsébet és Kossuth krt. mentén fedett buszvárók kialakítása, illetve a Műkerti sétány középső részének felújítása és kommunális hulladékgyűjtő pont kialakítása.

A szociális városrehabilitációs projekt keretében 25 darab ún. társadalmi (SOFT) projektelem megvalósítására is sor került, melyek költségvetése 82 millió Ft volt. A társadalmi akciók célja a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása és integrációjuk elősegítése volt. A 25 társadalmi projekt, amelyeket helyi civil és szakmai szervezetek valósítottak meg, a következő témaköröket érintette:

- a közösségfejlesztést segítő hagyományörző, kulturális és egyéb programok, rendezvények megvalósítása,
- családsegítő és egyéb szociális szolgáltatások biztosítása a célcsoport számára,
- életvezetési, mentálhigiénés tanácsadás,
- a romák társadalmi befogadását és integrációját segítő programok, tréningek,
- felnőttek részére kompetencia alapú oktatás és különböző szakmát adó képzési programok 45 fő munkaerő-piaci szempontból halmozottan hátrányos helyzetű ember számára,
- bűnmegelőzést és közbiztonságot erősítő programok,
- a lakókörnyezet szépítéséhez, a környezettudatosság erősítéséhez kapcsolódó társadalmi akciók (pl. illegális személtalrakók felszámolása) megvalósítása,
- szabadidős és sporttevékenységek támogatása.

Összességében azt lehet mondani, hogy az egyes programok mind azt a célt szolgálták, hogy elindulhasson a párbeszéd, a társadalmi közeledés a hátrányos helyzetű roma csoportok és a többségi társadalom között. A megfogalmazott programok az oktatásra, képzésre, a közösségfejlesztésre, a társadalmi normák minél könnyebb befogadására helyezték a hangsúlyt, mely követendő példaként kíván szolgálni más városrészek, illetve települések részére a társadalmi kirekesztés, a szegregáció elleni harcban.

6.2.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés jogszabályi kereteit az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény, illetve a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény határozza meg. Mindkét törvény tartalmazza azokat az egészségügyi és szociális ellátási, szolgáltatási kötelezettségeket, amelyeket az egyes önkormányzatoknak teljesíteni kell. Természetesen az adott település méretétől, lakosságszámától függően ezek az ellátási kötelezettségek változnak. A járás települései eleget tesznek a törvényi kötelezettségeiknek, az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz a különböző településeken élők megkülönböztetés nélkül hozzáférhetnek.

6.2.7 Következtetések: problémák beazonosítása, intézkedési lehetőségek feltárása

Mint a fentiekből láhattuk, a mélyszegénység olyan komplex, több szegmenset érintő társadalmi tény és egyben élethelyzet, létállapot, amely számos probléma beazonosítását és az ezekre adott megoldási, intézkedési lehetőségek feltárását követeli meg.

A mélyszegénységben élő emberekkel történő foglalkozás során az első probléma, amellyel szembesülünk, a konszenzusos, szttenderként elfogadott mélyszegénység definíció hiánya. A különböző módszertanok és a különböző szempontú megközelítések (jövedelmi, deprivációs, stb.) párhuzamos jelenléte és keveredése nem teszi lehetővé a célcsoport egységes meghatározását, ami nyilvánvalóan gátolja a pontos probléma meghatározást, ennek következtében pedig a hatékony intézkedések megfogalmazásának lehetőségét is. Fontos és hasznos lenne – bár meghaladja egy Járási Esélyegyenlőségi Program kereteit, ezért csak javaslatként fogalmazzuk meg – a létező meghatározások áttekintését követően egy homogén, standardizált, széles körű konszenzuson alapuló mélyszegénység definíció megalkotása.

A fenti nehézséggel szorosan összefügg az is, hogy a mélyszegénység látens társadalmi jelenség, vagyis a mélyszegénységben élő emberek a társadalom perifériájára szorultak, ráadásul gyakran egyaránt kiestek a munkaerő-piaci és a szociális ellátórendszerből is. Ez természetesen együtt jár a munka- és transzferjövedelmek radikális csökkenésével, majd akár teljes hiányával, ami konzerválja és súlyosbítja a krízishelyzetet. A jelenség látens volta kívánatosá teszi egy járási szintű mélyszegénység-térkép létrehozását a települési veszélyeztetettséget és krízishelyzetet észlelő jelzőrendszerek tagjainak, továbbá a mélyszegénységben élők támogatásával foglalkozó civil és egyházi szervezeteknek a bevonásával és együttműködésével.

A mélyszegénységgel összefüggő problémák beazonosítása során nem kerülhető meg a foglalkoztatottság kérdése, a munkaerő-piaci részvétel hiánya, a munkaerő-piaci (re) integráció alacsony foka. A munkaerő-piaci aktivitás hiánya az egyik legkomolyabb mélyszegénységi kockázat több szempontból is. Az inaktivitással együtt jár a munkajövedelem kiesése, aminek következtében a legfőbb bevételi forrássá a transzferjövedelmek válnak.

A foglalkoztatottság terén az egész járásra jellemző, hogy a nyilvántartott álláskereső jelentős hányada, közel egyharmada tartósan munkanélküli, vagyis több, mint 365 napja nem került vissza a munkaerő-piacra. A hosszú távú inaktivitás amellet, hogy a jövedelmi mélyszegénység „előszobájának” is tekinthető, olyan mentális és pszichés állapotromlást is képes előidézni az érintett embereknél, amely könnyen eredményezhet depressziót, feleslegesség-érzést, illetve a tanult tehetetlenség révén a munkaerő-piacra való visszakerülés motivációját és esélyét is alapvetően gyengíti.

A foglalkoztatottság hiányának már említett súlyos következménye, hogy a transzferjövedelmek válnak a legfontosabb bevételi forrássá. Az 6.2.3 pont adatai alapján láthattuk azonban, hogy a járás területén nyilvántartott álláskereső jelentős része már kiesni látszik a szociális ellátórendszerből, hiszen az ott felsorolt ellátás- vagy segélytípusok egyikében sem részesül.

A munkaerő-piaci szempontból hátrányos vagy halmozottan hátrányos emberek számára a járás legtöbb településén a közfoglalkoztatásban való részvétel a leghozzáférhetőbb megoldási lehetőség. A járás településein az egyes közfoglalkoztatási programokban részt vevők számáról ad tájékoztatást a következő táblázat a 2014. évre vonatkozóan:

Közfoglalkoztatásban részt vevők átlagos havi létszáma (2014)				
Település neve	Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása (fő)	Országos közfoglalkoztatási program támogatása (fő)	Mindösszesen (fő)	Regisztrált álláskeresők száma zárónapon (2014)
Ágasegyháza	11	5	16	101
Ballószög	12	3	15	124
Felsőlajos	15	-	15	47
Fülöpháza	6	10	16	46
Fülöpjakab	4	5	9	55
Helvécia	25	8	33	177
Jakabszállás	13	4	17	114
Kecskemét	533	233 (megjegyzés: plusz 5 fő járási startmunka mintaprogram támogatásban)	771	4165
Kerekegyháza	50	7 (megjegyzés: plusz 1 fő járási startmunka mintaprogram támogatásban)	58	239
Kunbaracs	4	15	19	34
Kunszállás	8	4	12	51
Ladánybene	10	2	12	83
Lajosmizse	79	4	83	591
Nyárlőrinc	22	5	27	74
Orgovány	29	42 (megjegyzés: plusz 3 fő járási startmunka mintaprogram)	74	154

		támogatásban)		
Városföld	18	2	20	74
Összesen	839	349 (plusz 9 fő járási startmunka mintaprogram támogatásban)	1197	6075

(Forrás: kozfoglalkoztatás.kormany.hu)

A fenti adatok értelmében 2014-ben a járás településein regisztrált 6075 álláskereső közül 1197 vett részt valamilyen közfoglalkoztatási programban, ami a regisztrált álláskeresők közel 20%-át jelentette. Az egyes települések között azonban jelentős eltérések vannak ebben a tekintetben, hiszen amíg Orgoványon ez az arány 48%, addig például Ballószögön csak 12%. Ugyanakkor kijelenthető, hogy a közfoglalkoztatásban való részvétel a jövőben is a munkaerő-piaci reintegráció egyik legfontosabb eszköze lehet az önkormányzatok számára az ebből a szempontból hátrányos helyzetű emberek esetében.

A munkaerő-piaci inaktivitás, mint mélyszegénységi kockázati tényező és beazonosított probléma evidens módon szoros kapcsolatban van az érintett emberek alacsony iskolázottsági és képzettségi szintjével is. Mivel a szegregátumok meghatározásának egyik szempontja az adott területen élő, alacsony iskolai végzettségű személyek száma, joggal feltételezhetjük, hogy a mélyszegénységben élő emberek között arányaiban több az alacsony iskolai végzettségű, legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező személy. A szociokulturális hátrányok következtében olyan készség-, képesség- és kompetenciabeli hiányosságok jelentkeznek, amelyek behozhatatlan hátrányt jelentenek a munkaerő-piaci versenyben az érintettek számára. A legfontosabb feladat ezzel kapcsolatban ezeknek az embereknek a kompetencia-felmérése. Az említett hátrányok és hiányosságok csökkentése érdekében, továbbá a munkaerő-piacra történő bekerülés esélyeit növelendő feltétlenül szükséges továbbá az érintetteknek – különösen a gyermekeknek – a felmérés eredményein alapuló készség-, képesség- és kompetencia fejlesztése, a köznevelési rendszerben való részvételük támogatása, a lemorzsolódási arányuk radikális csökkentése. Mindezekhez hasznos lehet a nem-formális oktatásban és képzési formákban rejlő lehetőségek számbavétele, kiaknázása.

A lakhatás is azok közé a beazonosított problémák közé tartozik, amelyek a mélyszegénységben élők körében hatványozottan jelentkeznek. Ebben a célcsoportban gyakran merülnek fel a lakhatással kapcsolatos megfizethetőségi problémák, nem mindig biztosított az alapszolgáltatásokhoz és infrastruktúrához való hozzáférés, sem minőségi, sem pedig mennyiségi értelemben nem kielégítő a lakások száma (Lajosmizsén például a teljes lakásállomány 11%-a volt elégtelen lakhatási körülményeket biztosító a rendelkezésre álló 2011. évi adatok alapján), ráadásul ezek jelentős hányada rossz szociális környezetben található. A felsorolt problémák természetesen járási szinten is megoldási javaslatokat, beavatkozásokat igényelnek.

Akárcsak országos viszonylatban, a Kecskeméti Járásban is rendkívül alacsony a bérlakásban, különösen a megfizethető, megfelelő minőségű szociális bérlakásban élők aránya, még Kecskeméten is csupán az összes lakás alig valamivel több, mint 3%-a volt bérlakás 2012-ben, míg a szociális bérlakások aránya ekkor csupán a teljes lakásállomány 1,5%-a volt. A

jövőre nézve javaslatként fogalmazható meg tehát egy megfizethető szociális bérlakás szektor megteremtése. Ez nem feltétlenül jelenti új, ilyen típusú lakások építését – bár természetesen nem is zárja ki – hanem a már meglévő ingatlanok szükség szerinti korszerűsítését, illetve a meglévő lakásállomány szociális bérlakás állományba történő bevonásának is szerepet érdemes szánni. Természetesen mindehhez megfontolandó egy járási szintű lakáskataszter létrehozása is, amely segítene felmérni a szóba jöhető, esetlegesen üresen is álló ingatlanokat, továbbá általános, átfogó képet adna a terület lakásállományáról is.

A mélyszegénységbe kerülés egyik fontos kockázati tényezője a lakhatási költségek miatti eladósodás, különösen a közműtartozás, de a lakbér- vagy lakáshitel elmaradás mértéke sem hanyagolható el. A kormányzati intézkedések (rezsicsökkentés) mérsékeltek ugyan a lakásfenntartási kiadásokat, ugyanakkor a mélyszegénységben élő, különösen veszélyeztetett célcsoport tekintetében kevesebb eredménnyel járt. Indokolt lehet ezért ennek a rétegnek a viszonylatában a célzott lakhatási támogatási formák, mint például az átgondolt lakásfenntartási támogatás (települési támogatás), a pénzügyi mentorálás vagy az épületenergetikai felújítás támogatása a jövőben is. A lakásvesztés lehetőségével veszélyeztetett családok számára tehát valamiféle komplex megoldás kidolgozása szükséges, amely egyszerre segíti a hitel- és közműdíj hátralékok törlesztését, valamint az adósságspirálból való kikerülést.

A mélyszegénységben élők körébe tartoznak azok az emberek is, akik már semmilyen lakhatással sem rendelkeznek. A hajléktalanság, mint speciális létállapot és szakterület ugyancsak komplex kezelést igényel, amely ötvözi az azonnali, gyakran életmentő tüneti kezelést, valamint a hosszú távú megoldásokat, amelyek célja a valamikori önálló lakhatás esélyének megteremtése. A hajléktalanság kérdése a járás települései közül lakosságszámát tekintve is Kecskemétet érinti leginkább, ahol a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület feladatátvállalási szerződéssel magas színvonalú komplex hajléktalanelátó-szolgáltatást végez.

A munkaerő-piaci, iskolázottsági és lakhatási problémák egyszerre jelentkeznek a szegregátumok esetében. A járás települései közül egyedül Kecskemétről vannak információk arra nézve, hogy egyes jól meghatározható területek szegregációval veszélyeztetettnek számítanak, vagy szegregációknak tekinthetők. Ezeknek a területeknek a közös jellemzője, hogy megfigyelhető bennük a foglalkoztatottsági és iskolázottsági szempontból hátrányos helyzetű népesség térbeli koncentrációja, a lakhatási körülmények leromlott színvonala, valamint az egyes közszolgáltatások (bölcsőde, óvoda, orvosi rendelő, stb.) hiánya. Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata az Anti-szegregációs Programjában és a Helyi Esélyegyenlőségi Programjában kitűzött céloknak és feladatoknak megfelelően eddig is kiemelt figyelmet fordított ezekre a területekre, és ugyanezt tervezi tenni a jövőben is. Ezeket a komplex szociális jellegű városrehabilitációs törekvéseket nagymértékben segíthetik elő a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program által biztosított lehetőségek is.

6.2.8 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján (2013.)

Esélyegyenlőségi célcsoport:		MÉLYSZEGÉNYSÉG
Ssz.:	Beazonosított probléma (2013.) a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	Települések, amelyeken a probléma beazonosításra került
1.	A nyilvántartott álláskeresők közül leginkább az alacsony iskolai végzettségű 41-45 éves korosztály nem talál munkát.	Ballószög
2.	Munkanélküliség, elhelyezkedési gondok a foglalkoztatáshoz jutás és a foglalkoztatásban való megmaradás	Ballószög Fülöpjakab Helvécia Kerekegyháza Kunbaracs Kunszállás Lajosmizse Nyárlőrinc Orgovány
3.	Eladósodás	Ballószög Kerekegyháza Orgovány
4.	Anyagi okok miatt fűtési nehézségek	Ballószög
5.	Hivatalos ügyek intézésének nehézségei	Ballószög
6.	A szervezett szűrővizsgálatokon, alacsony a résztvevők száma, különös tekintettel a mélyszegénységben élők körében, a lakosság rossz egészségügyi állapota	Fülöpjakab Kerekegyháza Kunszállás Nyárlőrinc
7.	A hátrányos helyzet sok esetben több generáción keresztül öröklődik	Helvécia Kerekegyháza Orgovány
8.	Digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedését, internetes szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya	Kerekegyháza Nyárlőrinc
9.	Aluliskolázottság, korlátozott továbbtanulási lehetőségek	Ladánybene
10.	Előítélet	Ladánybene
11.	Külterületen, tanyán élők életminőségének javítása	Nyárlőrinc
12.	Lakhatási és oktatási szegregáció felszámolása	Városföld

13.	Tájékoztatás erősítése	Városföld
14.	Közösségi élet fejlesztése	Városföld

6.2.9 Jövőre vonatkozó javaslatok

A mélyszegénységgel kapcsolatos legfontosabb feltárt problémák rövid összefoglalását, illetve az ezekre vonatkozó, jövőbeli megoldásokra tett, járási szintű javaslatokat a következő táblázatok foglalják össze:

6.2.9.1 Összefoglaló tábla

Mélyszegénységben élők	
	rövid és hosszútávú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	<p>Ha a mélyszegénységgel, mint társadalmi jelenséggel kívánunk foglalkozni, több szakmai nehézséggel, kihívással is szembesülnünk kell. Az első ezek közül a konszenzusos, sztenderdként elfogadott mélyszegénység definíció hiánya. A jövedelmi megközelítésű meghatározások, illetve a deprivációs megközelítések mellé a saját definíciós javaslatunk a következő: mélyszegénységben élő embernek azt tekintjük, akinek elemi létfenntartási szükségletei átmenetileg vagy tartósan veszélyeztetettek.</p> <p>Ugyancsak komoly kihívást jelent az is, hogy a mélyszegénységben élő emberek rejtőzködnek, nehezen feltérképezhetőek. Mivel jelentős részük kiesett mind a munkaerő-piacról, mind pedig a szociális ellátórendszerből, nem könnyű a kapcsolatfelvétel sem velük. Ehhez járul még az alacsony képzettségi szintjük is, aminek eredményeképpen egy komplex halmozottan hátrányos helyzet alakul ki, amelynek részét képezik a jövedelem, a lakhatási lehetőségek, a munkahely és a képzettség hiányából fakadó hátrányok egyaránt. Természetesen ennek a léhelyzetnek velejárója az egészségügyi, mentális és pszichés állapot leromlása, a depresszió, egyfajta beletörődés, a tanult tehetetlenség kialakulása is. Mindez a társadalomból való teljes kirekesztődéshez vezet, amihez társul a többségi társadalom negatív attitűdje, előítéletessége is.</p> <p>A mélyszegénység ráadásul többnyire konzerválódik, illetve öröklődik is. Mivel a mélyszegénységben élő emberek körében nem ritka a sokgyermekes család, a halmozottan hátrányos helyzet sok gyermeket is érint. A gyermekek számának növekedésével pedig egyenes arányban növekszik a mélyszegénység kockázata is. További kockázati tényező a súlyos eladósodottság, ami a jövedelem, a bevételi források szűkösségének, illetve a pénzügyi kultúra rendkívül alacsony szintjének a következménye.</p>
Célok - általánosan:	<ul style="list-style-type: none"> – A mélyszegénységben élők számának jelentős csökkentése érdekében a következő általános célok kitűzését javasoljuk:

	<ul style="list-style-type: none"> – Szakmai fórum létrehozása és rendszeres működtetése a mélyszegénységben élő emberekkel foglalkozó szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak részvételével. A fórum célja a hálózatosodásban rejlő szinergiák kiaknázása, a probléma komplex kezeléséhez szükséges sokrétű szakmai tudás és tapasztalatok megosztása, illetve az információáramlás és a szakmai kommunikáció elősegítése. – A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése, felderítése. – A mélyszegénységben élő emberek szükségleteinek felmérése, a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása.
Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)	<ul style="list-style-type: none"> – Egységes, konszenzuson alapuló fogalom meghatározás és használata. – Szakmai fórum létrehozása, tudás- és információmegosztás a célcsoportra vonatkozóan, networking. – A probléma kezelésében résztvevő szereplők (önkormányzatok, szervezetek, szolgálatok, egyházak) szakmai, szervezeti szerepének, kompetenciájának meghatározása. – Rendszeres szakmai együttműködés elindítása.
Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	<ul style="list-style-type: none"> – A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése, szükségleteinek felmérése (kvázi szociális térkép), a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása. – A mélyszegénységben élő emberek tájékoztatása a rendelkezésükre álló lehetőségekről.
Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)	<ul style="list-style-type: none"> – A szükségletek, az erőforrások és a prioritások ismeretében cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	<ul style="list-style-type: none"> – 1 db járási szintű szociális térkép – 1 db járási szintű cselekvési terv
Megvalósítási kockázatok:	<ul style="list-style-type: none"> – A célcsoport látens volta, a komplex halmozottan hátrányos helyzet miatti alacsony együttműködési készség, a társadalmi elutasítás, a „hal és a háló dilemmája”. – A hátrányos helyzetű szervezetek együttműködésének hiányos volta, szakmai rivalizálás, kölcsönös kommunikációs csatornák hiánya. – Finanziális és humán erőforrás, valamint egyes szolgáltatások hiánya.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	<ul style="list-style-type: none"> – Szociális térkép; a célcsoport által ismert személyek, civil szervezetek, egyházak bevonása és együttműködése; társadalmi érzékenyítés. (Diszkriminációt, társadalmi előítéletességet csökkentő programok tervezése.) – Pontos diagnosztika és szakmai intervenciók.

6.2.9.2 Járási akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Mélyszegénységben élők		
Szakmai fórum létrehozása, tudás- és információ megosztás a célcsoportra vonatkozóan, networking.	A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése (szociális térkép), szükségleteinek felmérése, a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása.	A szükségletek, az erőforrások és a prioritások ismeretében cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása.
A probléma kezelésében résztvevő szereplők szakmai, szervezeti szerepének, kompetenciájának meghatározása.	A mélyszegénységben élő emberek tájékoztatása a rendelkezésükre álló lehetőségekről.	
Rendszeres szakmai együttműködés elindítása.		
HATÁRIDŐ: mindhárom rövidtávú feladat esetében 2016. március 31. KÖZREMŰKÖDŐK: a Járási Esélyegyenlőségi Program által érintett önkormányzatok, a településeken működő szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak.	HATÁRIDŐ: mindkét középtávú feladat esetében 2016. augusztus 31. KÖZREMŰKÖDŐK: a Járási Esélyegyenlőségi Program által érintett önkormányzatok, a településeken működő szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak.	HATÁRIDŐ: 2020. augusztus 31. KÖZREMŰKÖDŐK: a Járási Esélyegyenlőségi Program által érintett önkormányzatok, a településeken működő szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak.

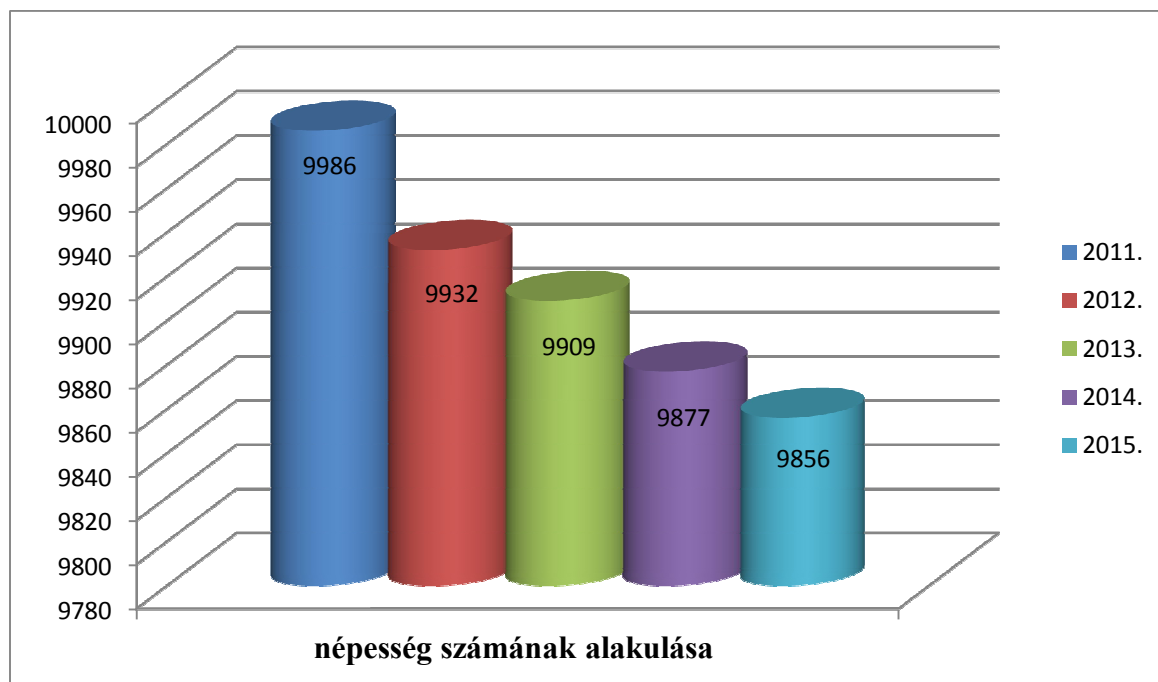

6.3. Gyermek

6.3.1. Gyermek helyzetének szakértői elemzése

Magyarország jövőbeni gazdasági, társadalmi és politikai fejlődése azon múlik, hogy a most felnövekvő gyermekek felnőttként mennyire lesznek boldogok, egészségesek, jól képzettek, mennyire érzik magukat biztonságban, mennyire lesz erős az önbizalmuk, önbecsülésük. A növekvő idősödés világosan mutatja, hogy maximalizálni szükséges a jövőbeni humán erőforrásokat, vagyis maximalizálni kell az összes gyerek lehetőségét a jövőben, és a szegénység, a kirekesztődés problémáját hatékonyan kell kezelni. A hátrányos, halmozottan hátrányos, köztük roma gyermekek helyzetének javítása, a szegénység újragenerálódásának megakadályozása kulcskérdése a társadalmi felzárkózásnak.

A 2014. évi KSH statisztikai adatok szerint 2015. január 1-jén az ország népessége 9 millió 856 ezer fő volt, ebből 1 millió 757 ezer a kiskorúak, azaz a 18 éven aluliak száma. Bár a lakosságszám folyamatosan csökken, a születések száma 2014. évben kedvezőbb képet mutatott, mintegy 3 %-kal nőtt a megelőző évhez képest.

Forrás: KSH 2015.

Bács-Kiskun megyében az országos folyamatokhoz hasonló népességcsökkenés tapasztalható. Az elmúlt öt év távlatában mintegy 11 ezerrel kevesebben élnek a megyében. Bár a születések száma 2015. I. félévében az előző évi adatokhoz viszonyítva emelkedett, ennek ellenére a kiskorú lakosság száma folyamatos csökkenést mutat a KSH 2015. évi statisztikai adatai alapján.

A népességszám alakulása, népsűrűség adatai január 1-én				
Év	A lakónépesség			Egy km ² -re jutó lakónépesség
	száma	változása az előző év azonos időpontjához képest, %	az országos százalékában	
2011	524 841	99,3	5,3	62
2012	521 852	99,4	5,3	62
2013	519 930	99,6	5,2	62
2014	516 892	99,4	5,2	61
2015	513 687	99,4	5,2	61

A lakónépesség nem és korcsoport szerint, 2015. január 1.				
Korcsoport, év	Férfi	Nő	Összesen	
			fő	előző év azonos időpontja=100,0
– 4	11 520	10 941	22 461	99,1
5– 9	12 936	12 385	25 321	99,7
10–14	13 204	12 530	25 734	99,8
15–19	14 237	13 502	27 739	94,6

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal 2015. évi kiadványa

A rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint a Kecskeméti Járást alkotó települések többsége leképezi az országos és a megyei tendenciát. A települések jelentős részének a lakosságszám folyamatos fogyásával kell szembesülniük, néhány esetben a népességszám stagnál vagy csak kis tartományban mozog, míg Nyárlőrinc vagy Ballószög, illetve a megyeszékhely viszonylatában a népesség számának fokozatos emelkedése figyelhető meg a 2007-2012 közötti időszak adatai alapján, 2015. évi adatok e tekintetben nem állnak rendelkezésre.

A települések állandó lakosainak száma és ezen belül a kiskorúak száma 2015. január 1. napján a következők szerint alakult:

Település	Állandó lakosok száma	0-18 éves korosztály
Ágasegyháza	2016	373
Ballószög	3512	799
Felsőlajos	939	165
Fülöpháza	916	160
Fülöpkab	1118	214
Helvécia	4725	1095
Jakabszállás	2717	517
Kecskemét	111985	21394
Kerekegyháza	6579	1423
Kunbaracs	649	113
Kunszállás	1707	320
Ladánybene	1713	352
Lajosmizse	11842	2414
Nyárlőrinc	2304	425
Orgovány	3407	712
Városföld	2245	412

Forrás: KSH

A természetes szaporodás, a születések számának alakulása ugyanakkor érdekes képet mutat a járás települései viszonylatában, a megelőző évek statisztikái szerint. Amíg a városokban a születések számának csökkenése tapasztalható, addig a kistelepüléseken, a falvakban több gyermek születik. Erre a tényre pedig azért is figyelemmel kell lenni az elkövetkezendő években, mert az országos adatok szerint a gyermekszegénységgel érintett gyerekek, ide értve a roma gyerekeket is, többsége falusias környezetben, kistelepülésen él.

A gyerekek 17 százaléka szegénységben él, vagyis a családjukban az egy főre eső jövedelem nem éri el az átlag 50-60 százalékát. Az UNICEF Magyar Bizottság gyerekjóléti jelentése szerinti kutatásban a 15 erőforrást három nagy csoportba sorolva vizsgálták.

Az elsőbe a társas, közösségi szükségleteket sorolták, ilyen például, hogy a gyerek meg tudja-e hívni a barátait rendszeresen, hogy évente el tud-e menni egyszer nyaralni, hogy tud-e valamilyen rendszeres szabadidős tevékenységet űzni, sportol vagy zenél-e. De idesorolták azt is, hogy van-e a lakóhelye közelében biztonságos játszótér, vannak-e játékaik.

A következő csoportba az oktatási szükségleteket sorolták, hogy van-e egy olyan hely, ahol a gyerek nyugodtan meg tudja írni a leckéjét, vagy, hogy vannak-e könyvei a tankönyveken kívül.

A harmadik az alapvető szükségletek csoportja, tud-e a gyerek naponta háromszor enni, kap-e naponta húst, friss zöldséget, van-e legalább két pár, megfelelő méretű cipője és legalább egy, újonnan vásárolt ruhája.

A jelentés szerint elsősorban a gyerekek egészséges társas kapcsolataival, úgynevezett kortárskötődéseivel kapcsolatos szükségleteik vannak veszélyben. 42 %-uk például nem tudja

rendszeresen meghívni magához a barátait, 35 %-uk nem jut el évente nyaralni, 29 %-uk pedig anyagi okok miatt nem űzhet valamilyen hobbit.

Nem meglepő, hogy az alapvető szükségletek, mint amilyen a megfelelő minőségű étkezés vagy a ruházkodás, az alacsony jövedelmű családoknak okoznak problémát. A gyerekek 21 %-a nem kap például új ruhát. Ugyanakkor az oktatáshoz kapcsolódó szükségletek vizsgálatakor, mint amilyen egy tanulószobák vagy az életkornak megfelelő könyvek, valamennyi jövedelmi csoport esetén magas kockázatot találtak. Minden ötödik gyerek kimarad a fizetős iskolai programokból. Tíz gyerekből egy nem jut naponta húshoz és zöldséghez.

A kockázati tényezők közül a legerősebb a szülők alacsony iskolai végzettsége. Vagyis minél iskolázatlanabbak a szülők, annál nagyobb esélye van a gyereküknek arra, hogy nélkülöznie kell. Ezt követi, ha munkanélküli van a családban, a harmadik legerősebb kockázati tényező pedig a gyereket egyedül nevelő szülő. További kockázatot jelent, ha a családfő 35 évesnél fiatalabb, ha nő a családfenntartó, ha a család sokgyermekes vagy bevándorló, de növeli a kockázatot a vidéki lakóhely is.

Ma Magyarországon minden második gyerek jól van, de mögöttük, az árnyékban áll ugyanennyi gyerek, akik nélkülöznek!

Ma Magyarországon a gyermekek 20 százaléka él az EU-ban általánosan elfogadott szegénységi küszöb alatt. A mérések szerint a 2,2 millió gyermek közül 430 ezren nagyon szegénynek tekinthető, de a szociológusok szerint a jelenlegi válságban már 600 ezer gyermek súlyosan érintett. Magyar viszonylatban a szegénység valamilyen formában mintegy 750 ezer gyereket érint (ők a gyermekvédelmi támogatásban részesülők).

A gyerekszegénység az eddig is rossz vagy bizonytalan helyzetű családok körében mélyült; a kirekesztés és szegregálás folyamatai az előítéletekkel együtt erősödnek; a szegénység társadalmi újratermelődésének feltételei folyamatosan, a jelenlegi feltételek mellett hosszú távon is újratermelődnek.

A gyermekek esélyegyenlőtlenségének csökkentése több párhuzamos területen valósulhat meg, a közoktatás, szociális és gyermekvédelmi ellátások, családvédelem, bűnüldözés és bűnmegelőzés területein.

A jelenlegi helyzet azt mutatja, hogy a legfontosabb problémát valamennyi járási településen az elszegényedés és a munkanélküliség jelenti. A települések egy része elöregedő település, a fiatalok elvándorolnak, a falvak a népesség megtartó erejüket elvesztik. Problémát jelent valamennyi korosztályban a lakosok elszigetelődése is, egyre kevesebb civil szervezet, közösségi program működik a térségben.

A településeken működő helyi ellátórendszerek különféle támogatásokkal és szolgáltatásokkal segítik a családokat a gyermek nevelésében, megfelelő támogatások és szolgáltatások nyújtásával védelmet biztosítanak. A helyi rendszer további jellemzője, hogy a veszélyeztetettség megelőzését szolgálja. A megelőző tevékenység a köznevelési,

egészségügyi, szociális, és közművelődési intézményhálózaton keresztül valósul meg, és az egyes ágazatok együttműködésén alapul.

Hátrányos helyzet és veszélyeztetettség adatok

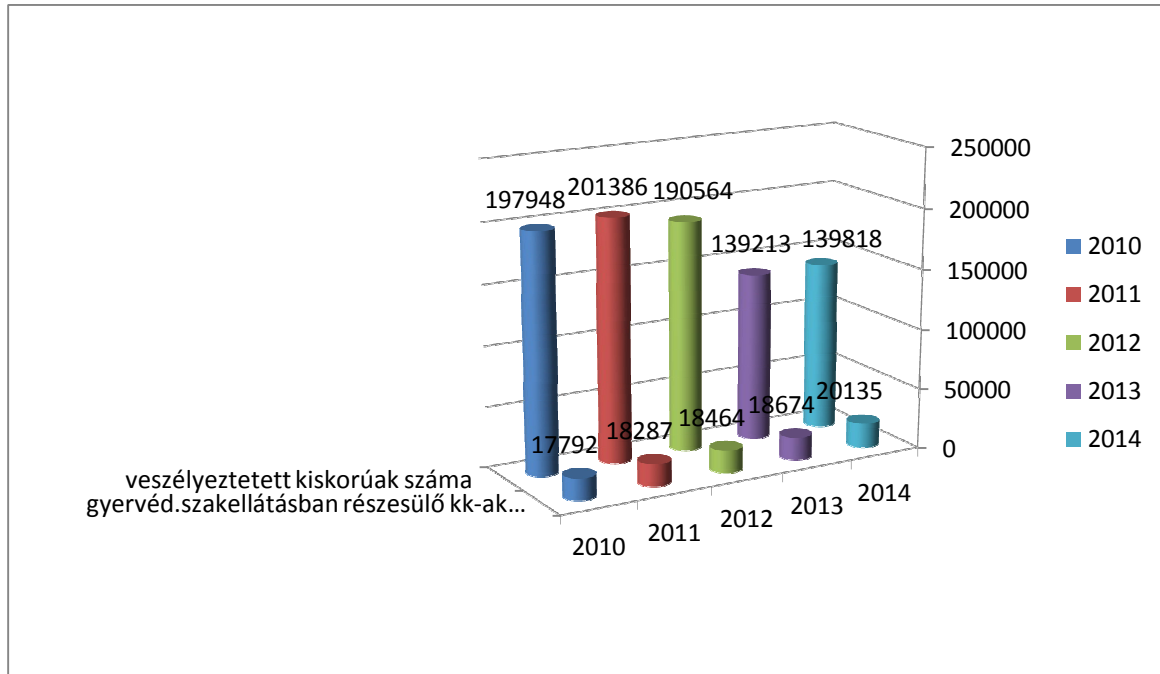
A hátrányos helyzet a jelen kor fogalma. A társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében tudni kell arról, hogy kit kell támogatni, kinek van joga igénybe venni a különféle szociális kedvezményeket. Ha a család szegény, vagy nyomorban él, jövedelme főként segély, nyugdíj, nyugdíjszerű ellátás, esetleg alkalmi munka után járó jövedelem. Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban sokan laknak együtt, így kevés az egy személyre jutó alapterület. A lakhatási feltételek egészségtelenek, például vizes, salétromos falak, nagy páratartalom. A felszereltség rossz, hiányzik a konyha, a fürdőszoba, beltéri WC, nincsenek alapvetőnek tartott háztartási készülékek. A szülők iskolázatlansága: csak általános iskolát végeztek, vagy olyan érettségit nem igénylő szakképzettségük van, amivel szinte lehetetlen munkát találni. A deviáns környezetben elszenvedett szocializációs ártalmak, a közeli hozzátartozók például alkoholisták, drogfüggők, játékszenvedélytől szenvednek. Nincs család, a gyerekek nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban élnek vagy a fiatal onnan került ki, egyszülős családban nevelkedik, a szülei elváltak, az egyik szülő meghalt, vagy éppen a családban több generáció, illetve távolabbi rokonok élnek együtt.

A gyermekvédelmi törvény értelmében hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, akinek szülője vagy gyámja alacsony, legfeljebb alapfokú iskolai végzettségű, vagy a szülő, illetve gyám alacsony foglalkoztatottságú, mert aktív korúak ellátására jogosult vagy 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy, továbbá az elégtelen lakókörnyezet, illetve lakáskörülményei okán, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek. A hátrányos helyzet megállapításához elegendő egyetlen, a fentiekben megjelölt körülmény fennállása, míg több hátrányos körülmény egyidejűsége halmozottan hátrányos helyzetet eredményez.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban Gyvt.) értelmezése szerint a veszélyeztetettség olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. (Gyvt. 5. § n) pont)

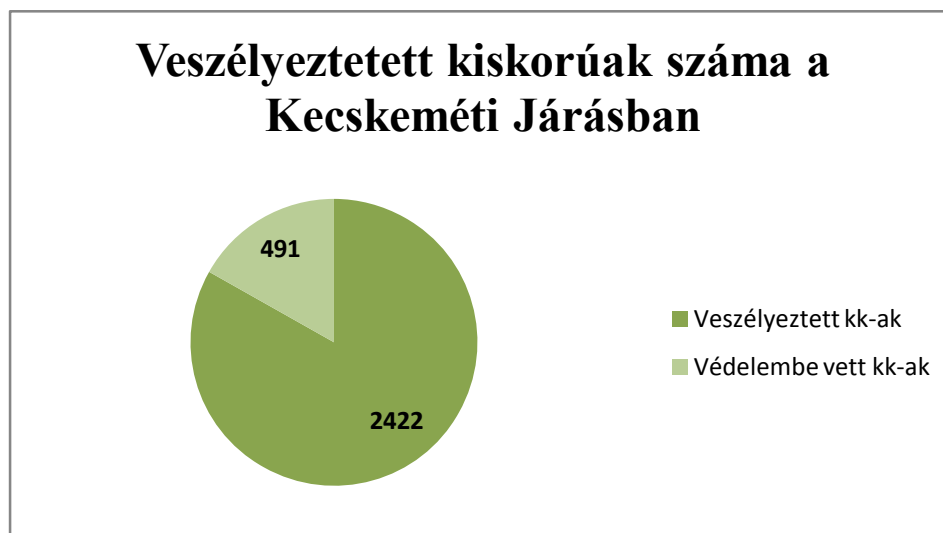
A védelembé vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermekvédelembé vétele a gyermekjóléti szolgáltatás feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket védelembé veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés).

A KSH adatai szerint a veszélyeztetett gyerekek száma és ezen belül a védelembe vettek aránya hullámzó teljesítményt mutat, mert 2011-ben még meghaladta a 201 ezer főt, a védelembe vettek száma pedig 29 ezer volt, míg 2013-ban már csak 139 ezer veszélyeztetett gyermeket tartottak nyilván, s 22 ezer gyermekvédelembe vételét rendelték el. Ugyanakkor az országos átlagos adatok szerint minden ezer gyermekre 15 védelembe vétel jut.

Forrás: KSH 2015. évi adatok

A Kecskeméti Járásban a veszélyeztetett és a védelembe vett kiskorúak számának alakulását a következő ábra mutatja (forrás: települések 2013. évi statisztikai adatszolgáltatása):

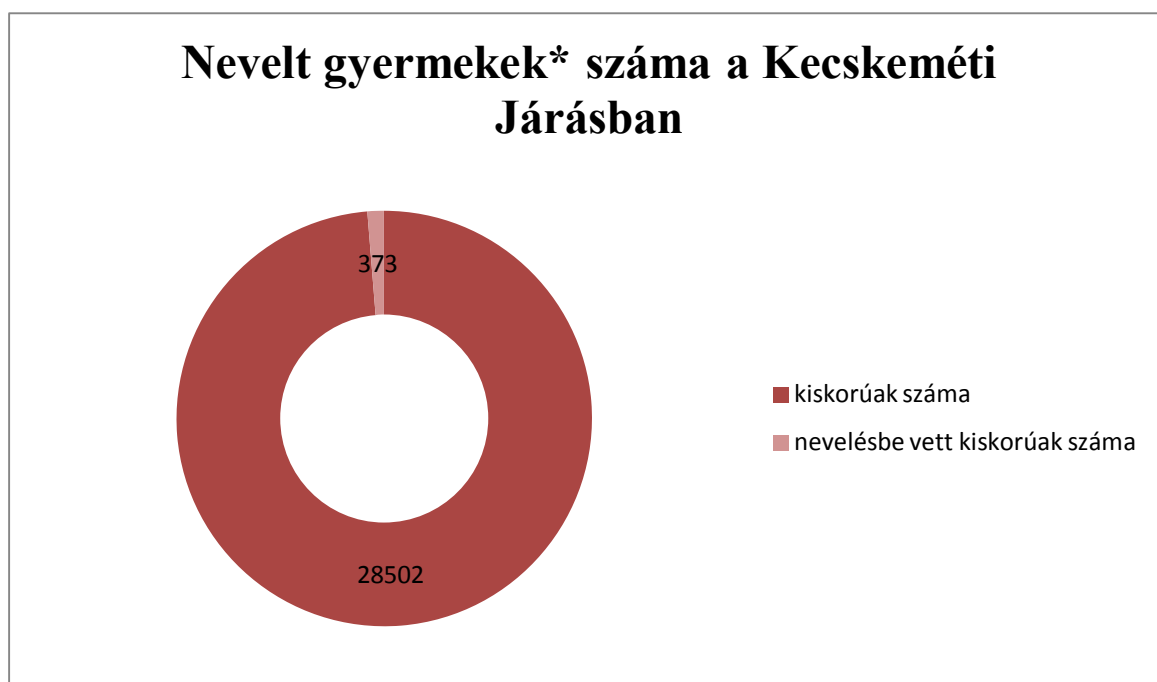

A gyermekek túlnyomó többségét anyagi okok miatt tartják nyilván a gyámhatóságok, de évek óta erőteljesen emelkedő tendenciát mutat a magatartási okokból veszélyeztetettek száma, amelynek hátterében sok esetben sorozatos iskolai kudarcok, súlyos krízisekkel, konfliktusokkal terhelt családi körülmények állnak.

Egyre nagyobb arányban kerülnek be a szakellátó rendszerbe 12–14 éves, illetve ennél magasabb életkorú gyermekek. A bekerülési okok között nagyrészt iskolai problémák, csavargás, iskolakerülés, súlyos magatartási, beilleszkedési zavarok állnak, amelyeknek a kezelését nagyban hátráltatják a gyermek-és serdülő pszichiátriai ellátás súlyos hiányosságai. Nem csökken a – komoly állami költségráfordítást igénylő – szakellátásban eltöltött időtartam sem, kevés gyermeket sikerül visszagondozni a családjába, amelyben egyaránt közrejátszik a családoknak a gyermekre nézve súlyosan veszélyeztető állapota, a szülők munkanélkülisége, jövedelemnélkülisége, illetve a gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátórendszer kapacitáshiánya.

Gyermekvédelmi szakellátásban országosan 22 ezer gyermek és fiatal felnőtt élt, közülük 19 ezer a kiskorú. A Gyvt. 2014. évi rendelkezéseiből következően az állam gondoskodására szoruló gyerekek és fiatal felnőttek többsége – mintegy 64 %-a – nevelőszülőnél élt, 36 %-uk pedig gyermekotthonokban, szociális vagy más típusú intézményekben. A 2013-as országos átlagos adatok szerint minden 10 ezer azonos korú gyermek közül 80 állami gondoskodásra szorult.

A nevelt gyermekek számának alakulása a Kecskeméti Járáshoz tartozó településekre vonatkozóan (forrás: járási gyámhivatal 2014. évről adott statisztikai jelentése)

*Nevelt gyermekek fogalma alatt a nevelőszülőnél, gyermekotthonban élő, állami gondoskodásban részesülő gyermekek értendők

Gyermekek ellátását biztosító intézmények, szolgáltatások

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, gyermekszegénység, romák 2011-2020 dokumentumban megfogalmazott alapelv értelmében a szegénységben élő, hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózásának segítése csak a szülők bevonásával együtt lehet sikeres. A hátrányos helyzetű családok gondozásában, a gyermekeket veszélyeztető helyzetek kialakulásának megelőzésében, megszüntetésében kitüntetett szerepe van a gyermekjóléti szolgálatoknak.

A gyermekjóléti szolgáltatás nyújtása a Gyvt. értelmében ma még valamennyi települési önkormányzatot terhelő kötelező önkormányzati feladat. Ezen kötelezettségnek eleget téve a Kecskeméti Járás valamennyi települése biztosítja ezen közszolgáltatást, jellemzően intézményes formában vagy családgondozó foglalkoztatásával, illetve Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata gyermekjóléti központot működtet, amely magasabb színvonalú és szélesebb spektrumú közszolgáltatás nyújtására ad lehetőséget.

2016. január 1. napjától azonban a gyermekjóléti szolgálat fenntartásának minden településre kiterjedő kötelezettsége megszűnik. Ez a változás pedig jelenti

- egyrészt a feladatellátás strukturálódását azáltal, hogy a prevenció, illetve a hatósági intézkedést nem igénylő veszélyeztetettség kezelése a polgármesteri hivatalt vagy közös önkormányzati hivatalt működtető települési önkormányzatokat terheli, míg a hatósági döntéshez, tipikusan a védelembe vételhez kapcsolódó közszolgáltatások nyújtása a járásszékhely önkormányzatának kötelező feladata lesz a járás egészére kiterjedő illetékességgel. A fenti változásokkal egyidejűleg a járásszékhelyen család- és gyermekjóléti központ, míg a feladatellátásra kötelezett többi települési önkormányzat esetében család- és gyermekjóléti szolgálat működik majd.
- másrészt lehetőség nyílik a veszélyeztetettség komplex, család szintű kezelésére.

A gyermekek napközbeni ellátásának megszervezésére a Gyvt. ugyan több szolgáltatási formát is nevesít, mégis kevés az ilyen ellátást biztosító önkormányzati intézmények száma a járásban. A Kecskeméti Járáshoz tartozó települések közül csupán ötben érhető el a gyermek 20 hetes korától 3 éves koráig ellátást biztosító bölcsődei ellátás. Sajnos leginkább a kistépeléseken hiányzik ez a szolgáltatás, amely mindenképpen összefüggésbe hozható a munkahelyek és foglalkoztatás hiányával és azzal a szemlélettel, hogy ha a szülő úgy is otthon van, akkor nem kell a gyermek számára bölcsődei ellátást biztosítani. A megyeszékhelyen az önkormányzati fenntartású bölcsődék mellett két civil fenntartó is működtet bölcsődét, azonban ezen intézmények tekintetében inkább a piaci alapon történő szolgáltatásnyújtás dominál, mintegy kizárva az ellátásból a szegény családokat és az általuk nevelt gyerekeket.

Bár családi napközi kisebb létszámmal és lényegesen egyszerűbb tárgyi és személyi feltételekkel is megszervezhető, települési önkormányzatok ilyen közszolgáltatást nem nyújtanak, jellemzően civil szervezetek piaci alapon tartanak fenn családi napköziket. A Kecskeméti Járásban 37 családi napközi működik. .

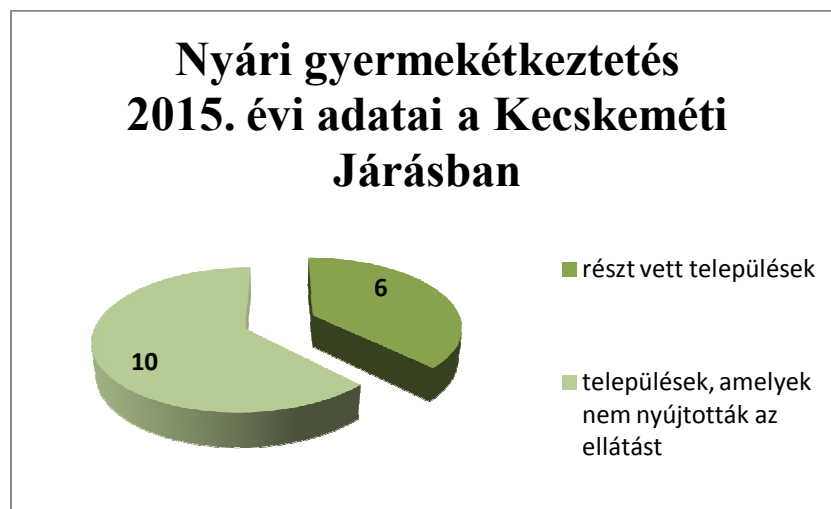
A Köznevelési törvény 2015. szeptember 1. napjától kötelezővé tette a gyermekek 3. életévének betöltésétől az óvodai ellátás igénybevételét. Óvoda valamennyi településen elérhető.

A fentiek alapján pedig azt mondhatjuk, hogy a kistelepüléseken a gyerekek jellemzően a 3. életév betöltésétől kezdődően részesülhetnek intézményes ellátásban, még akkor is, ha veszélyeztetettségük indokolttá tenné napközbeni ellátásuk családon kívüli biztosítását.

A gyermekek átmeneti gondozását biztosító intézmények tekintetében is mutat lemaradást a Kecskeméti Járás, mert gyermekek átmeneti otthona a járás területén nem működik, családok átmeneti otthona is csupán egy a megyeszékhelyen civil szervezet fenntartásában, s ugyanitt található az egyetlen helyettes szülő is.

A gyermekszegénység elleni program keretében évente nyílik lehetőség a nyári gyermekétkeztetés pályázat útján történő biztosítására. 2015. évben a Kecskeméti Járás települései közül csupán hat település pályázott, s ezek közül is csupán három kistelepülés (forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal).

Szegregált, teleszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A városrészek helyzetelemzéséhez és összehasonlításához a KSH 2001-es népszámlálási adatai nyújtanak segítséget, melynek alapján meghatározható az egyes városrészek társadalmi státusza és egymáshoz viszonyított helyzete. A népszámlálási adatok segítséget nyújtanak a szegregátumok meghatározásához is, különösen az alacsony iskolai végzettséget megjelenítő, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mutatók. A két mutató együttes teljesülését jeleníti meg az ún. szegregációs mutató; minél magasabb ezen mutató értéke, annál magasabb fokú a szegregáltsága az adott területnek.

Az önkormányzatoknak a helyi ismeretei alapján az adatokat aktualizálni kell. A helyzetelemzésben meg kell határozni, hogy mely városrészekre érvényes jelenleg a 2001-es népszámláláskor felvett állapot, vagyis melyek azok a területek, ahol nem történt nagyobb változás a népesség összetételében (pl. ahol nem volt jelentős mértékű lakásépítés és bontás, amely az intenzívebb mobilitási folyamatokra utal), illetve mely területek dinamizálódtak (új lakás és egyéb építések) és melyek azok, ahol a társadalmi összetétel romlott azóta.

A "Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, gyermekszegénység, romák 2011-2020" dokumentum adatai alapján Magyarországon legkevesebb 284 ezer (legfeljebb 315 ezer) ember él szegregált lakókörülmények között, ez az ország lakosságának mintegy 3%-át jelenti. A szegregátumokban élők (nagy számban romák) specifikus problémáira komplex megközelítéssel szükséges reagálni, amely magában foglalja többek között a prevenció programokat, az egészséges lakhatáshoz és környezethez való hozzáférést, a foglalkoztathatóság javítását, valamint a szolgáltatásokhoz való hozzáférést egyaránt.

A szegregáció komplex kezelésére adhatnak lehetőséget szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek kezelése, mielőbbi rehabilitációja, veszélyeztetett területeken a közterületek, intézményi felújítások megvalósítása, infrastrukturális fejlesztése, foglalkoztatást támogató programok, gyermekekre irányuló iskolán kívüli programok szervezése, mentorok képzése helyiek bevonásával, egészségügyi prevenció programok, életvezetési tanácsadások, közösségi háló erősítése civil szervezetek működésének támogatásával, integrációt, toleranciát települési vagy több települési, járási szinten erősítő események, programok támogatása.

Biztos kezdet program és Gyerekházak létesítése azon kistépüléseken, ahol szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület található, az itt élő családok felkutatása és programba történő bevonása. A szolgáltatáshiányos településeken és településrészekben a Gyerekházak létrehozásával biztosítható a szolgáltatások és a szükséges szakemberek elérhetősége, azok a települések és településrészek, ahol nincs bölcsőde és/vagy óvoda, a gyerekházakkal pótolhatók az 5 év alatti gyerekek biztonságos, fejlődést elősegítő ellátása.

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

Gyermekétkeztetés

A gyermekek egészséges fejlődésének alapfeltétele az egészséges étkezés. A tartósan rászoruló gyermekek közül otthon sokan nem jutnak megfelelő mennyiségű egészséges táplálékhoz, így a gyermek életkorának megfelelő fejlettsége elmarad, kevésbé ellenálló a betegségekkel szemben, csökken a teljesítőképessége. Ezért nagy jelentőségű az ingyenes közétkeztetés olyan bölcsődés és óvodás korú gyermekek részére, akiknek szülei jövedelmi viszonyaik alapján nem lennének képesek az étkeztetés költségének megfizetésére, továbbá az 1-8. évfolyamon tanulók közül a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek részére. Probléma azonban, hogy a közétkeztetés csak ellátási vagy nevelési, iskolai napokon biztosítja a megfelelő élelemhez való hozzájutást a gyerekek számára, továbbá a nyári szünetekben a nyári szociális gyermekétkeztetés, amennyiben azt a települési önkormányzat biztosítja. Ugyanakkor megoldatlanok a hétvégéken, a tanítási év közbeni szünetek alatt az arra rászoruló gyermekek étkeztetése. A tapasztalatok azt mutatják, hogy szükséges lenne a gyermekétkeztetés folyamatos, az év minden napjára kiterjedő biztosítása, a segítségre szoruló gyermekek étkeztetését célzó programok folytatása, fejlesztése, ugyanakkor indokolt az ingyenes közétkeztetést minden általános iskolásra kiterjeszteni.

A gyermekek ellátását biztosító intézmények

A szegénységben élő, hátrányos helyzetű gyerekek felzárkózásának segítése csak a szülők bevonásával együtt lehet sikeres. A hátrányos helyzetű családok gondozásában, a gyermekeket veszélyeztető helyzetek kialakulásának megelőzésében, megszüntetésében, az ágazatközi (oktatási, egészségügyi, gyermekjóléti) együttműködés megszervezésében kitüntetett szerepe van a gyermekjóléti szolgálatoknak, a jövő év elejétől pedig a család- és gyermekjóléti szolgálatoknak. Komoly problémát jelent a szolgáltatások színvonalbeli és kapacitásbeli különbözősége, illetve az, hogy ahol a legnagyobb szükség lenne az ellátásokra, ott állnak a legkevésbé rendelkezésre. Rendkívül fontos feladat ezeken a területeken a minőségi ellátás fejlesztése, illetve kiépítése, amelyre várhatóan a család- és gyermekjóléti szolgálat lehetőséget ad. A 2016. január 1. napjától változó ellátási rendszerben azonban kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a hatósági intézkedéshez kapcsolódó, a járásszékhely önkormányzata által járás egészére biztosított családgondozástól elkülönülő preventív feladatellátás ne sikkadjon el, a gyerekek veszélyeztetett helyzetének mielőbbi feltárása új lendületet kapjon, több idő jusson a helyi jelzőrendszer működtetésére, s ha szükséges, újjászervezésére.

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátórendszer szolgáltatásaira, intézményeire is jellemzők – a kisebb településeken fokozott mértékben – a fenntartási problémák és a szakemberhiány, illetve a leterheltség. Az intézmény- és szolgáltató rendszert tekintve továbbra is törekedni kell a hiányosságok megszüntetésére, hiszen e nélkül nem férhet hozzá valamennyi településen minden gyermek egyenlő eséllyel a szükségleteinek leginkább megfelelő minőségi ellátáshoz. E településeken a szülők sem kaphatnak megfelelő segítséget gondozási, nevelési, életviteli problémáik megoldásához, ami a szegény családokban élő gyermekek társadalmi esélyeit rendkívüli mértékben rontja.

A gyermekek átmeneti gondozását biztosító ellátórendszer egyes elemei (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona) nem épültek ki országosan, a családok átmeneti otthonainak egy része pedig férőhelyhiánnyal küzd. Főként a kistépülések viszonylatában javasolt a helyettes szülői szolgáltatásnyújtás megszervezése.

A gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó gyermekek napközbeni ellátásainak nélkülözhetetlen szerepük van a szülők munkába állásában, de ugyanilyen fontos a hátrányos helyzetű gyermekek korai szocializációjában betöltött szerepük is. A három éven aluliak napközbeni ellátását biztosító bölcsődei kapacitások szűkösek, probléma továbbá, hogy a járáshoz tartozó települések többségében nem működik bölcsőde, illetve a többnyire szintén bölcsődés korosztályt ellátó, családi napközi sem. A meglévő családi napközik is többnyire a városokban nyújtanak szolgáltatást.

Azokon a kistépüléseken, ahol a gyermekek száma nem teszi lehetővé önálló bölcsődei csoport létrehozását, lehetőség van az óvodán belül önálló szakmai egységként bölcsőde kialakítására is, vagy ott, ahol kevesebb 3 év alatti gyermek ellátására van szükség az egységes óvoda-bölcsőde létrehozására. A családi napköziben fizetendő magas térítési díjat a szegénységben élő családok nem tudják kifizetni, ezért a gyermekek ezt a napközbeni ellátási formát kevésbé, vagy egyáltalán nem tudják igénybe venni, önkormányzati fenntartásban

létrehozandó és működtetendő családi napközikkel azonban a szegény családok gyermekei számára is hozzáférhetővé tehető ez az ellátási forma.

A halmozottan hátrányos helyzetű, köztük roma kisgyermek korai képességgondozását szolgálja a kedvező tapasztalatok nyomán az elmúlt években hosszú távon is fenntartható hazai finanszírozási alapokra helyezett Biztos Kezdet program, amely a szülő bevonásával a lehető legkorábbi életkorban biztosít esélyt azoknak a szegénységben élő, 5 év alatti gyermekeknek, akik a család forrásainak szűkössége, illetve hátrányos helyzetű térségben levő lakóhelyük, vagy más szocio-kulturális okok miatt nem jutnak hozzá jó minőségű szolgáltatáshoz.

Külterületen élő gyermekek helyzete

Bács-Kiskun megyére és ezen belül a Kecskeméti Járásra is jellemző a tanyás településszerkezet, ebből következően jelentős a külterületen élő lakónépesség és ezen belül a gyerekek száma és aránya. A régiók tekintetében is a Dél-Alföldön él a népesség legnagyobb hányada a település központjától akár néhány száz méterre, akár több kilométerre fekvő külterületen. Ezen területek eltérő – de többnyire kedvezőtlen, hiányos, illetve elavult – infrastruktúrával rendelkeznek (tömegközlekedés, burkolt út hiánya), s különböző mértékben szembesülnek az alapvető – egészségügyi, oktatási, szociális, kereskedelmi – szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségeivel.

A külterületen élő gyermekek intézményekbe történő eljuttatása napi szintű probléma, különösen a csapadékosabb őszi és téli hónapokban. A gyakran munkanélküli, minimális gazdálkodásból vagy sokszor segélyből élő szülők számára megoldhatatlan problémát jelent a gyerekek iskolába, óvodába történő eljuttatása, míg az egyéb programokon, rendezvényeken történő részvétel szinte teljesen kimarad az életükből. Bár több település törekszik iskola-busz biztosítására, az így nyújtott szolgáltatások köre azonban korántsem teljes. Mindenképpen megfontolandó a külterületen élő gyerekek intézményi – nemcsak oktatási, hanem egészségügyi vagy éppen kulturális – ellátásának segítése, a gyermekszállítás helyi szintű megvalósítása.

Gyermekszegénység

A szegénység, ezen belül a gyermekszegénység összetett jelenség. A szűkös és bizonytalan jövedelmek létbizonytalanságot, tehát elégtelen és egészségtelen táplálkozást, rossz lakásviszonyokat, fázást, sok kielégítetlen alapszükségletet, eladósodást és szorongást jelentenek.

A hátrányos, halmozottan hátrányos, köztük roma gyermekek helyzetének javítása, a szegénység átörökítésének megakadályozása kulcskérdése a társadalmi felzárkózásnak.

A gyermekes családok fokozott szegénységi kockázata a magyarországi szegénység meghatározó jellemzője. A szegénység átörökítése szempontjából a helyzet jelentős romlását mutatja a foglalkoztatott nélküli háztartásokban élő gyermekek számának egyértelmű növekedése, illetve a problémák koncentrációját jellemző területi eloszlása. A gyermekek 11%-át veszélyeztetettként tartják nyilván a gyámhatóságok, túlnyomó többségüket anyagi

okok miatt, de évek óta erőteljesen emelkedő tendenciát mutat a magatartási okokból veszélyeztetettek száma, amelynek háttérében sok esetben sorozatos iskolai kudarcok, súlyos krízisekkel, konfliktusokkal terhelt családi körülmények állnak.

A szegénység okai és következményei közé tartozik mindemellett a szülők munkahiánya; a területi, intézményi szegregáció, amely egyre jobban elválasztja a szegényeket a társadalom többi részétől; a gyerekek képességeit rosszul fejlesztő, esélyeiket gyakran inkább rontó, mint javító nevelő-, képzőintézmények; az egyenlőtlen hozzáférés a humán szolgáltatásokhoz, az információhoz; a megbecsülés hiánya; a jogok sérelme, legyen szó faji megkülönböztetésről, gyermeki, emberi, vagy szociális jogokról. A romák jelentős részét a felsorolt társadalmi hátrányok súlyosan érintik, de helyzetüket a diszkrimináció számtalan formája tovább rontja.

A szegénységnek számos további jellemzője van a munkanélküliségtől az iskolázatlanságig. Számos olyan életfeltétel, tárgy, gyakorlat van, amelyeket a szegénységben élők a család, vagy a gyerekek számára pénz hiányában nem tudnak megszerezni, legyen szó tápláló és ízletes ételről, valamilyen gyógyszerről vagy gyógyászati segédeszközről, állatkerti látogatásról, gyerekbicikliről, nyaralásról, nyelvóráról, számítógépről. Országos szinten jellemezheti a szegénység mértékét az óvodába járók aránya, az általános iskolát 15 éves korig el nem végzők aránya, a középiskolából lemorzsolódók aránya.

Fentiekre tekintettel az intézményi ellátás, a gyermekek napközbeni ellátásának – bölcsőde, családi napközi – általánossá tételével biztosítható minden három év alatti gyermek számára a szolgáltatáshoz történő hozzáférés, a szegény családok gyermekei esetében térítésmentesen.

Sajátos nevelési igényű gyerekek, különösen a fogyatékos gyermekek ellátása

A tapasztalatok szerint a kevés gyermekvédelmi intézményekben – bölcsőde, családi napközi – még kevesebb sajátos nevelési igényű, illetve fogyatékos gyermeket látnak el, részben azért, mert maga az intézmény sem rendelkezik az ezen gyermekek ellátásához szükséges személyi vagy tárgyi feltételekkel, kellő szakmai ismeretekkel. Sok épület még ma sem közelíthető meg akadálymentesen, nincsenek fejlesztő játékok és fejlesztést végző szakemberek sem. Sok esetben maga a szülő sem meri gyermekét az intézményre bízni, mert egyrészt fél a visszautasítástól, illetve attól, hogy gyermeke nem kapja meg a számára megfelelő szolgáltatást, másrészt az intézmények többségében nincs lehetőség rövid időtartamú szolgáltatás igénybevételére. Ugyanakkor az is tapasztalható, hogy az intézmények vagy kevesebb vagy éppen elégséges szakdolgozói létszámmal működnek, így számukra gyakorlatilag megoldhatatlan egy sajátos nevelési igényű, illetve fogyatékos gyermek számára a fokozottabb felügyelet biztosítása.

Azon néhány intézmény esetében, ahol nem zárkoznak el a fogyatékos gyermek fogadásától, a lakókörnyezetnek nincs tudomása ezen közszolgáltatási lehetőségről, mert az intézmény erről nem tájékoztatja a közvéleményt, ha „betéved” a szülő, akkor fogadják.

A probléma kezelése érdekében indokolt a gyermekintézmények megerősítése, „fogyatékosbaráttá” tétele, a tárgyi feltételek, szakképzett személyzet biztosítása, valamint egész napos ellátás helyett rövid időtartamú gyermekfelügyelet biztosításának általánossá tétele.

Illegálisan Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárságú gyerekek ellátása

A külföldi állampolgárságú gyerekek tankötelezettségének teljesítésével kapcsolatos probléma a Kecskeméti Járásban főként román állampolgárságú gyerekeket érint. Az ezen gyerekeket nevelő családok sok esetben idénymunkára, mezőgazdasági munkavégzésre érkeznek Magyarországra, márciustól szeptember végéig tartózkodnak egy-egy településen, de többen már „letelepedésszerűen” élnek a járás területén. Általánosnak mondható, hogy hivatalos iratokkal vagy éppen magyar nyelvű iratokkal nem rendelkeznek, melyek pótlása vagy beszerzése gyakran éveket vesz igénybe. Ugyanakkor ezen dokumentumok nélkül nincs lehetőség az óvodai vagy iskolai nevelés, az egészségügyi ellátás igénybevételére, így a gyerekek ellátatlanok.

Sok család évek óta ugyanazon településen él, tartózkodásukat mégsem legalizálták, bár erre nincs is lehetőségük, mert munkavégzésüket nem tudják igazolni, zömében bejelentés nélkül vállalnak munkát. Gyermekük nem járnak iskolába arra hivatkozással, hogy a tankötelezettség alól felmentettek és majd az állampolgárságuk szerinti országban vizsgáznak, valójában ezen a gyerekek teljesen kimaradnak az oktatásból. Sokan nem tudnak írni, olvasni, s mivel gyermekként többnyire Magyarországon tartózkodnak, itt nőnek fel, vélhetően nagykorúságukat követően is itt fognak maradni, tovább örökítve a tudatlanságot, a szegénységet.

A Bács-Kiskun Megye településein megjelenő román családok viszonylag zárt közösséget alkotnak, lehetőségeikhez képest segítik, de védik is egymást, amely megnehezíti pl. a tankötelezettséget nem teljesítő gyerekek felkutatását és a veszélyeztetettség felderítését.

Lakhatási körülményeikre az alacsony, de még elfogadható színvonal a jellemző. Zömében albérletben élnek vagy a munkaadó biztosít szállást, ugyanakkor sok a vándorló család, két – három családgondozói látogatás után máshova, ismeretlen helyre költöznek. Főként a tanyavilágban élnek, így felkutatásuk, a gyerekek számának, hovatartozásának tisztázása nehézkes. Mindezek alapján pedig alaposan feltételezhető, hogy sok gyermek veszélyeztetettsége látens marad.

A külföldi állampolgárságú gyerekek veszélyeztetettségének kezelése főként gyermekjóléti alapellátás és családsegítés keretében történik.

Nagy problémát jelent, hogy nincsenek konkrét adatok és nyilvántartás az illegálisan Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárságú gyerekekről, ezért szükséges lenne, hogy a gyermekjóléti szolgálatok készítsenek felmérést a település közigazgatási területén élő, illegálisan tartózkodó külföldi családokról, az általuk nevelt gyermekekről, iskolázottságukról, szükségleteikről, gondoskodjanak ezen nyilvántartás folyamatos aktualizálásáról, a gyerekek igényeihez igazodó programokról.

A megfelelő eredmény érdekében azonban indokolt a köznevelés és az alapfokú egészségügyi ellátás biztosítása szabályainak újragondolása és kiterjesztése minden külföldi gyermekre arra tekintet nélkül, hogy jogszerűen vagy jogsértően tartózkodik Magyarország területén.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Az köznevelés a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának leginkább jövőbe mutató eszköze.

A köznevelési rendszer számos – különösen a leszakadó rétegeket, köztük a romákat sújtó – problémával küzd. A hatékony fellépést a méltányosság alapelveinek tiszteletben tartásán kívül az a tény is sürgeti, hogy a romák az iskoláskorú népesség, és ezáltal a jövő munkavállalóinak jelentős és egyre növekedő csoportját képviselik. A magyar oktatási rendszer egyike az esélyegyenlőséget legkevésbé biztosító rendszereknek, a gyerekek iskolai eredményességét nagymértékben a szülők iskolai végzettsége, foglalkozása határozza meg. Az oktatási rendszer alapvető problémája, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók egy része a helyben elérhető oktatási szolgáltatásokat sem kapja meg. Nincs kellő együttműködés más ágazatokkal, így elsősorban a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatásokkal, és nem kap kellő hangsúlyt a szülőkkel való partneri viszony sem. Jelentős probléma a minőségi oktatásból való kirekesztődés, mely egyrészt a jobb társadalmi státuszú tanulók iskolai elvándorlása, másrészt a területi elkülönülés és az iskolarendszer szelektivitása következtében alakul ki. Az olyan iskolákban illetve osztályokban, ahol az ilyen folyamatok eredményeként elkülönülnek a mélyszegénységben élő és roma tanulók, rosszabb az oktatás színvonala: alacsonyabb a szaktanárok által megtartott órák száma, az érintett intézmények gyengébb felszereltségük más helyi iskoláknál és osztályoknál. Mindezek következtében erősödnek a meglévő társadalmi különbségek.

Az oktatás nem biztosítja eléggé a munkaerő-piaci részvételhez szükséges alapkészségeket, nem alapozza meg az egészségkultúrát, az egész életen át tartó tanulást. A kevés továbbtanuló roma fiatal nagy része szakiskolákban (szakmunkásképzőkben) tanul tovább. Körükben sokkal nagyobb arányú a lemorzsolódás, mint a nem romák körében. A lemorzsolódás csökkentése és kezelése mellett biztosítani kell, hogy a jó eredményű roma tanulók is a képességeiknek megfelelő intézményeket célozzanak meg.

Bár a magántanulói státusz választása tanulói jog, az intézményvezetők – a szülők hiányos ismereteit vagy félelmét kihasználva – egyoldalúan döntenek a magántanulói státusz kialakításáról, például a diákok „magatartási problémái miatt”, így megfosztva az egyébként is segítségre szoruló tanulót a közoktatásban nyújtott szolgáltatásoktól. Még mindig kiemelt figyelmet szükséges fordítani arra, hogy megalapozatlanul ne kerülhessen sor a tanulók fogyatékosá – sajátos nevelési igényűvé – nyilvánítására, illetve csupán a túlkorosság (többszörös évismétlő gyerekek, akik kinőttek az adott évfolyamból) miatt ne kerüljön sor magántanulói státuszba helyezésükre. Ez az utóbbi években növekvő tendenciát mutató jelenség nagyban hozzájárul a fiatalok munkanélküliség és szegénység növekedéséhez, meghatározó szerepet játszik az alacsony iskolai végzettségű népesség újratermelődésében. Ennek elkerülése érdekében a magántanulói státusz járjon együtt a kifejezetten ezen státuszban lévő gyermekek számára szervezett speciális ellátással és programokkal – a köznevelés biztosítása szükség szerint a gyermek saját otthonában, a gyermek igényeihez igazodóan; az iskola részvétele a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezésében stb. –

amelyekkel biztosítható a rendszeres iskolai nevelés hiányában is a tudás, főként gyakorlati tudás megszerzése és ezzel a későbbi elhelyezkedés esélyeinek növelése.

A települések feladatellátásai

Kecskeméten a gyermekjóléti alapellátások körében az önkormányzat a gyermekek napközbeni ellátását az Egészségügyi és Szociális Intézmények keretében hét önkormányzati bölcsőde működtetésével biztosítja, illetve ugyanezen intézmény részeként működik a Gyermekjóléti Központ is.

A bölcsődei ellátást elsősorban annak a gyermeknek nyújtja az intézmény, akinek eltartója kereső tevékenységet folytat, de a felvétel során a Gyvt. által megnevezett célcsoportok (aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, akinek a szülője munkaviszonyban áll) előnyben részesülnek, ugyanakkor a napközbeni ellátás biztosításában részt vesznek a városban működő családi napközök is.

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata és az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa között létrejött ellátási szerződés értelmében 2009. január 1-jétől gyermekjóléti alapellátás körében a Kecskeméti SOS-Gyermekfalu helyettes szülői ellátást működtet. A szerződés hatálya 2009. január 1-től 2011. december 31-ig terjedt. A szerződés 2012. január 1-től határozatlan időtartamra ismételt megkötésre került. A szerződéssel a gyermekfalu egy időben 5 olyan kiskorú befogadását, gondozását, ellátását biztosítja, akiknek családban történő nevelését a szülő meghatározott, általában rajta kívülálló okok miatt átmenetileg nem tudja biztosítani

A város rendkívül fontos feladatnak tartja a gyermekek helyzetének javítása és esélyegyenlőségük biztosítása terén, hogy az önkormányzat, annak szakmai szervei és intézményei, valamint a helyi civil szervezetek együttesen biztosítsanak színvonalas és hasznos szabadidős és szünidei programokat, amelyek hozzájárulnak a gyermekek jóllétéhez és esélyegyenlőtlenségének csökkentéséhez. A programok szervezője elsősorban a Gyermekjóléti Központ.

Ágasegyháza a gyermekjóléti szolgálati feladatokat az Egyesített Szociális Intézmény és Egészségügyi Központ Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat útján látja el. Évente 1-2 kiskorú gyermek kerül a gyermekvédelmi szakellátásba. A hátrányos és különösen a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nyilvántartása nem minden esetben került regisztrálásra.

Bölcsődei ellátást nem tud biztosítani, a krízishelyzetbe kerülő családok számára a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat közvetítéssel biztosítja az ilyen típusú szolgáltatások igénybevételét.

A Helvéciai Mikrotérségi Szociális Szolgáltató Központ Helvécia, Ballószög, Jakabszállás, Orgovány települések közigazgatási területén látja el a szociális és gyermekjóléti feladatokat. Az intézmény minden településen önálló telephellyel biztosítja a gyermekjóléti szolgálatot, családsegítő szolgálatot, házi segítségnyújtást, étkeztetést. A támogató szolgáltatásnak Helvécian van a központja, az ellátási területe a négy társult település közigazgatási területe. A

gyermek védelme és az ifjúság segítése csak egy része annak a komplex szolgáltatásnak, melyet az intézmény biztosít a településen élő gyerekek részére.

A családgondozók munkájuk egy részét külső helyszíneken végzik. Elhelyezési, felülvizsgálati értekezletre mennek Kecskemétre a gyámhivatalba, a gyermekvédelmi szakszolgálatba, felkeresik a gyámügyi-szociális ügyintézőt; a háziorvost, védőnőt, iskolát, óvodát.

Előfordul, hogy azonnali intézkedés szükséges, orvos, mentő, rendőrség hívása. A lakosság által felajánlott ruhaneműt, cipőt, bútorokat eljuttatják a rászorulóknak, illetve rendszeresen tartanak ruhabörzést.

A jelzőrendszer tagjaival rendszeresen tartják a kapcsolatot. Évente 6 alkalommal szakmaközi megbeszélést tartanak, amelynek állandó meghívottai a jelzőrendszer tagjai: védőnők, háziorvosok, családsegítő szolgálat családgondozója, iskola, óvoda gyermekvédelmi felelősei, helyi gyámügyi ügyintéző, körzeti megbízott.

Az önkormányzat a tanyagondnoki busz segítségével térítésmentesen biztosítja a rászoruló gyermekek számára az óvodába, iskolába szállítást és hazaszállítást.

Felsőlajoson a gyermekjóléti szolgálat munkatársai aktívan részt vesznek és közreműködnek a lakhatási feltételeket javító adományok, felajánlások közvetítésében. Egyre elterjedtebb, hogy maguk a köznevelési, gyermekjóléti intézmények adomány gyűjtési programokat szerveznek vagy részt vesznek adomány kiosztásában. A feladatok ellátásában a civil szervezetek, egyházak részvétele bővíti a segítségnyújtás eszközeit. A gyermekjóléti alapellátás és a gyermekvédelem társulásban teljes körűen működik a Lajosmizse Város Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézményén keresztül.

Fülöpjakabon jól működik a jelzőrendszer, melynek tagjai között találjuk az óvoda, az iskola képviselőit, a háziorvost és a védőnőt, valamint a helyi körzeti megbízottat és az önkormányzati hivatal ügyintézőjét és nem utolsósorban a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját. Az ő közreműködésük szükséges az esetleges problémák feltárásához.

Az óvodában és az iskolában elvégezhető fejlesztések helyben történnek, egyébként Kiskunfélegyházán és a megyeszékhelyen ellátás igényelhető. Gyermekvédelem feladatkör a Járási Hivatal hatáskörébe került át.

Kerekegyháza, Ágasegyháza, Ladánybene, Kunbaracs szakemberei a jelzőrendszer áttekintésére szakmai megbeszélést tartottak, melyen megegyeztek az együttműködés adott formával, szakmaközi megbeszélések szükségességéről. Kerekegyházán a gyermekvédelmi ellátások kiépültek, a preventív gyermekvédelem minden gyermekkel foglalkozó intézményben, szakmai programban jelen van.

A települések a törvényi feltételeknek megfelelően megvalósítják az ellátandó feladataikat, azonban azt a legtöbb esetben a településen belül működő szervezetek útján, s csak néhány település esetében jön létre a feladatok ellátására együttműködés. Azonban ezen együttműködések során is jellemzően az ellátó rendszer a közös, a benne dolgozók egy-egy településen magukra maradnak a feladattal.

A települések által megfogalmazott beazonosított problémákon túlmenően az mutatkozik leginkább szükségesnek, hogy szakmaközi megbeszélések, mentális megsegítések, megfelelő információáramlás történjen járási szinten.

Következtetések: problémák beazonosítása, intézkedési lehetőségek feltárása

Az elsődleges probléma, mely a településekre egységesen jellemző, a gyermekszegénység, a gyermekes családokat érintő szegénység jelenléte, az érzelmi, testi bántalmazások, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség.

Egységes nyilvántartási rendszer hiánya a hátrányos illetve különösen a halmozottan hátrányos helyzetű kiskorúak vonatkozásában a gyermekekkel kapcsolatban álló intézmények között; amelynek következtében a számukra biztosított illetve biztosítható ellátások, juttatások illetve azokhoz való hozzájutás elérésének nyomon követése nem megoldott. Több település szakember hiánnyal küzd, pl. 5 településnek pszichológus kellene a nehéz esetek feldolgozásához, a mozgást is fejlesztenék szakemberek segítségével.

A legnagyobb problémát az információhiány jelenti, ez pedig gátja a települések együttműködésének is.

A gyermekeknek a boldogulásra való esélyeit, lehetőségeit súlyosan csökkenti, ha veszélyeztető körülmények között élnek. A gyermekjóléti, gyermekvédelmi rendszer által ellátott veszélyeztetett, védelembe vett, családjából kiemelt gyermekek száma nem csökken, melyben közrejátszhatnak többek között a család életviteli problémái, a jövedelemhiány, a lakhatás elégtelensége, és amelyeknek gyakori következménye a gyermek iskolai sikertelensége, súlyos magatartási, beilleszkedési problémái, illetve rossz egészségi állapota. A problémák kezelését nehezítik a gyermekjóléti és szociális ellátórendszer hiányosságai, a szolgáltatások területi egyenetlenségei, az ágazatközi intézményi együttműködések hiánya. A leghátrányosabb helyzetű csoportok számára, a helyi igények figyelembe vételével kidolgozott, a legkorábbi életkortól induló, a szülők bevonásával történő beavatkozásokra van szükség. Kiemelt figyelmet kell fordítani a roma lányok végzettség nélküli iskolaelhagyásának megelőzésére, mert sokuk gyermekként már gyermeket nevel, terhessége okán kimarad az iskolából és szülőként már nincs is lehetősége oda visszatérni. Szolgáltatáshiányos, magas gyermekszámú kistelepüléseken integrált közösségi szolgáltatásokat kell biztosítani a gyermekkorú és ifjúsági korosztálynak. A tartósan rászoruló gyermekek étkeztetése (hétvégi, nyári) további beavatkozásokat igényel. A koragyermekkori fejlődést segítő – a társadalmi felzárkózás szempontjából kiemelkedő jelentőségű – napközbeni kisgyermekellátások a szegénységben élő, hátrányos helyzetű családok gyermekei számára nehezen érhetőek el.

6.3.2. Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján (2013.)

Esélyegyenlőségi célcsoport:		GYERMEKEK	
Ssz.:	Beazonosított probléma (2013.)	Települések,	

	a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	amelyeken a probléma beazonosításra került
1.	A külterületen élő családok/gyermekok oktatási és nevelési intézménybe történő biztonságos közlekedésének, eljuttatásának biztosítása, kerékpárút hiánya	Ágasegyháza Ballószög
2.	A külterületi gyermekek vonatkozásában a nyári gyermekétkeztetéshez való hozzájutás, hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek étkeztetése	Ágasegyháza Ballószög
3.	Egységes nyilvántartási rendszer hiánya a hátrányos illetve különösen a halmozottan hátrányos helyzetű kiskorúak vonatkozásában, a gyermekekkel kapcsolatban álló intézmények között; amelynek következtében a számukra biztosított illetve biztosítható ellátások, juttatások illetve azokhoz való hozzájutás elérésének nyomon követése nem megoldott	Ágasegyháza Ladánybene Orgovány
4.	Hasznos, nyári szabadidős tevékenység hiánya	Ágasegyháza Nyárlőrinc Orgovány
5.	Gyermekek nyári elhelyezésének, felügyeletének biztosítása	Fülöpjakab Kunbaracs
6.	Óvodai férőhelyhiány	Ballószög
7.	Bölcsődés korú gyermekek elhelyezése, bölcsődei férőhelyek biztosítása	Nyárlőrinc
8.	Egyes bölcsődei épületek korszerűtlen műszaki állapota	Kecskemét
9.	A vendégmunkások családjában élő gyermekek helyzetének javítása	Felsőlajos Kerekegyháza Lajosmizse Orgovány
10.	A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi nehézségei, a család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedése	Kerekegyháza Ladánybene
11.	A gyermekszegénység, a gyermekes családokat érintő szegénység jelenléte.	Kecskemét
12.	Oktatási, nevelési és gyermekintézmények akadálymentesítése	Kunbaracs
13.	Gyógypedagógiai szakemberhiány	Orgovány
14.	A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számához és arányához viszonyítva kevesen vesznek részt az ösztöndíj- vagy tehetséggondozó programokban	Helvécia

15.	A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma nem csökken	Helvécia
16.	Gyermekintézmények alacsony kihasználtsága	Kunbaracs

6.3.3. A jövőre vonatkozó javaslatok

6.3.3.1 Összefoglaló tábla

Gyermekek (0-18 év)	
	rövid és hosszú távú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	<p>A KSH „A jövedelmen kívüli tényezőkben megnyilvánuló gyermekszegénység és kirekesztődés” című internetes kiadványában feltárta az életmód, életvitel területén megmutatkozó nélkülözést, ezen belül is a gyermekek nevelésének feltételeiben jelentkező nehézségeket, így:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az elégtelen és egészségtelen táplálkozást, a rossz lakásviszonyokat és a kielégítetlen alapszükségleteket - a gyermekeket nevelő család jövedelemszegénysége, ami nem ritkán jár együtt a szülők negatív munkaerő-piaci potenciáljával. - a háztartás jövedelemszegénysége nagyobb eséllyel társul a javak halmozott nélkülözéséhez. <p>Szülők életvezetési problémái, szocializációs hiányosság és kulturális különbözőségek – eltérő hagyományok: korai párkapcsolatok, tanulmányok abbahagyása</p> <p>A roma származású gyermekek gyakran már gyermekkorban párkapcsolatot létesítenek, kimaradnak az oktatásból, gyermekként maguk is gyermekről gondoskodnak</p>
Célok - általánosan:	<p>Gyermekszegénység csökkentése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermekek megfelelő intézményi ellátásának biztosítása - az ellátásokhoz való hozzájutás segítése - napi egyszeri meleg étel biztosítása a hét minden napján - a sajátos nevelési igényű gyerekek, de különösen a fogyatékos gyerekek napközbeni intézményi ellátásának kiterjesztése - a rendszeres oktatás alól felmentett vagy túlkoros gyerekek képzésének, a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezése
Célok rövidtávon	A gyermekszegénységgel érintett gyerekek számának pontos felmérése, körülményeik megismerése, a probléma kezeléséhez

(2016. március 31-ig)	igénybe vehető helyi lehetőségek felmérése (üres intézményi férőhelyek száma, a férőhelybővítés lehetőségének felmérése), a feladatba bevonható szervezetek és személyek meghatározása Intézményeken keresztül adatgyűjtés
Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	Annak vizsgálata, hogy a megvalósítás igényel –e jogszabály-módosítást és melyek ezek a jogszabályok. Jogszabály-módosítási javaslatok kidolgozása. az engedélyhez kötött tevékenységek (férőhelybővítés stb.) vonatkozásában az engedélyezés kezdeményezése, az engedélyek beszerzése Gyermekek intézménybe való juttatása helyi szinten felmerülő igények szerint Szülők képzése, támogató tájékoztatás nyújtása az életvitel megváltoztatására vonatkozóan védőnők és gyermekvédelmi szakemberek bevonásával
Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)	A hét minden napján a gyerekek napi egyszeri meleg étellel történő ellátásának biztosítása, általános jelleggel A szegregált településrészek felszámolása, az egészséges lakhatás feltételeihez való hozzájutás segítése A foglalkoztathatóság növelése: speciális képzések, életvezetési tanácsadás útján A tanyán élő gyerekek nevelésének aktív és folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekjóléti szolgálatok megerősítése Speciális oktatás a túlkoros vagy a rendszeres iskolába járás alól felmentett gyerekek számára Közösségi házak létrehozása és működtetése
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	<ul style="list-style-type: none"> – Programban részt vevők száma – Étkeztetésben részesülő kiskorúak száma – Intézményi férőhely-kihasználtság – Veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak számának csökkentése
Megvalósítási kockázatok:	A programokban éppen az érintettek nem vesznek részt. Pályázati lehetőségek hiánya

Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Együttműködés a roma közösségekkel, önkormányzatokkal. Közreműködésükkel a roma közösség tagjainak a bevonása a programokba
A JEP-ben foglalt akcióterv végrehajtásához szükséges erőforrások: (anyagi, emberi, szervezési, stb.)	Pályázati források útján az Önkormányzat által megvalósítható (kapcsolt pályázatok)

6.3.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Gyermekek 0-18 éves korig		
A gyermekszegénységgel érintett gyerekek számának pontos felmérése, körülményeik megismerése, a feladatba bevonható szervezetek és személyek meghatározása Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Annak vizsgálata, hogy a megvalósítás igényel –e jogszabály-módosítást és melyek ezek a jogszabályok. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A hét minden napján a gyerekek napi egyszeri meleg étellel történő ellátásának biztosítása, általános jelleggel Határidő: 2018. szeptember 1. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
A probléma kezeléséhez igénybe vehető helyi lehetőségek felmérése (üres intézményi férőhelyek száma, a férőhelybővítés lehetőségének felmérése) Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Jogszabály-módosítási javaslatok kidolgozása. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A szegregált településrészek felszámolása, az egészséges lakhatás feltételeihez való hozzájutás segítése Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Intézményeken keresztül adatgyűjtés	Az engedélyhez kötött tevékenységek	A foglalkoztathatóság növelése: speciális képzések,

<p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>(férőhelybővítés stb.) az engedélyezés kezdeményezése, az engedélyek beszerzése</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>életvezetési tanácsadás útján</p> <p>Határidő: 2020. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
	<p>Gyermekek intézménybe való juttatása helyi szinten felmerülő igények szerint</p> <p>Határidő: 2016. szeptember 1.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>A tanyán élő gyerekek nevelésének aktív és folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekjóléti szolgálatok megerősítése</p> <p>Határidő: 2018. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
	<p>Szülők képzése, támogató tájékoztatás nyújtása az életvitel megváltoztatására vonatkozóan védőnők és gyermekvédelmi szakemberek bevonásával</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Speciális oktatás a túlkoros vagy a rendszeres iskolába járás alól felmentett gyerekek számára</p> <p>Határidő: 2020. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
		<p>Közösségi házak létrehozása és működtetése</p> <p>Határidő: 2020. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>

6.4 Nők

6.4.1 A nők helyzetének szakértői elemzése

A nők politikai jogaira vonatkozóan az ENSZ Egyezményt fogadott el New Yorkban 1953. évi március hó 31-én.

Az ENSZ Közgyűlése 1979-ben fogadta el a CEDAW Egyezményt (a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló, 1979. december 18-

án New Yorkban elfogadott Egyezmény). Magyarország az Egyezményt az 1982. évi 10. számú törvényerejű rendelettel ratifikálta. Az Egyezményhez való csatlakozás kormányzati elköteleződést jelent az emberi jogok teljes biztosítására a nők és leánygyermek számára, valamint a nők és férfiak közötti egyenlőség elérése érdekében az akadályok lebontására és az igazságosságra. Az Egyezmény egyértelműen meghatározza, mit jelent a nőekkel szembeni megkülönböztetés, valamint menetrendet is létrehoz a nők és férfiak közötti egyenlőség eléréséhez. Magyarország az Egyezményben vállalt kötelezettségeinek megfelelően négyévente jelentést nyújt be a CEDAW megvalósulását ellenőrző Bizottsághoz. Legutóbbi jelentését a Magyar Kormány 2011 elején küldte el. Magyarország nemzetközi normák iránti további elköteleződését jelzi, hogy a CEDAW Egyezményhez csatolt Kiegészítő Jegyzőkönyvet is ratifikálta (2001. évi LX. törvény). A Kiegészítő Jegyzőkönyv megteremtette a CEDAW Egyezményben foglalt jogok megsértéséhez kapcsolódó egyéni panaszjogot.

A nők érvényesülésének támogatása, a nők és férfiak közötti egyenlőség megteremtése az Európai Uniónak is egyik alapvető értéke.

A nemek közötti egyenlőség előmozdítására irányuló politikák létfontosságúak a gazdasági, növekedés, a jólét és a versenyképesség szempontjából is. Különbséget szokás tenni az egyenlő bánásmód biztosítása és az esélyegyenlőség politikája között. A nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód biztosítása a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés, azaz a diszkrimináció tilalmát jelenti. Az egyenlő bánásmóddal szemben az esélyegyenlőségi politika azt kívánja meg a tagállamoktól, hogy tegyenek lépéseket a nők tényleges egyenjogúsítása érdekében az élet legkülönbözőbb területein: szociális biztonság, oktatás, egészségügy, munkaerőpiac, stb. Az Európai Bizottság 5 fő fejlesztési területet határozott meg a nemek közötti egyenlőségére vonatkozó stratégiájában (2010-2015), melyek a következők:

1. A nők gazdasági függetlensége. A nők foglalkoztatási aránya jelentősen megnőtt az elmúlt évtizedben. Ennek a növekedésnek azonban folytatódnia kell ahhoz, hogy megvalósuljon az Európa 2020 stratégiában meghatározott 75%-os foglalkoztatási arány, és ki kell terjednie a nőkre, akiknek a legalacsonyabb a foglalkoztatási aránya. A munkahelyek, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúllyal foglalkozó politikák színvonalának javításához előrelépésre van szükség.
2. Egyenlő díjazás: továbbra is bérszakadék áll fenn a férfiak és a nők között, még az egyenlő és egyenlő értékű munka esetén is. E szakadéknak számos oka van, többek között az oktatás területén és a munkaerőpiacon érvényesülő szegregáció.
3. Egyenlőség a döntéshozatalban: a nők alulreprezentáltak a döntéshozatali folyamatokban, a nemzeti parlamentekben és kormányokban, illetve a nagyvállalatok igazgatótanácsában egyaránt. Ennek ellenére az Unióban a munkavállalók fele, a friss diplomásoknak pedig több mint fele nő.
4. Méltóság, sérthetlenség és a nemi alapú erőszak megszüntetése: becslések szerint az Unióban élő nők 20–25%-a életében már legalább egyszer szenvedett el fizikai erőszakot.
5. A nemek közötti egyenlőség az Unió külpolitikájában. A tagállamoknak a nemzeti reformprogramjaik kidolgozása és végrehajtása során törekedniük kell a nemek közötti egyenlőségre irányuló megközelítés alkalmazására, valamint a nemek közötti

egyenlőséget célzó szakpolitikák ösztönzésére – tekintettel mindenekelőtt a foglalkoztatási iránymutatásokra.

Fentiekkel összhangban mondja ki Magyarország Alaptörvényének XV. cikke többek között, hogy

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak.

(4) Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

A KSH 2015. évi adatai szerint a nemek aránya a következők szerint alakult Magyarországon:

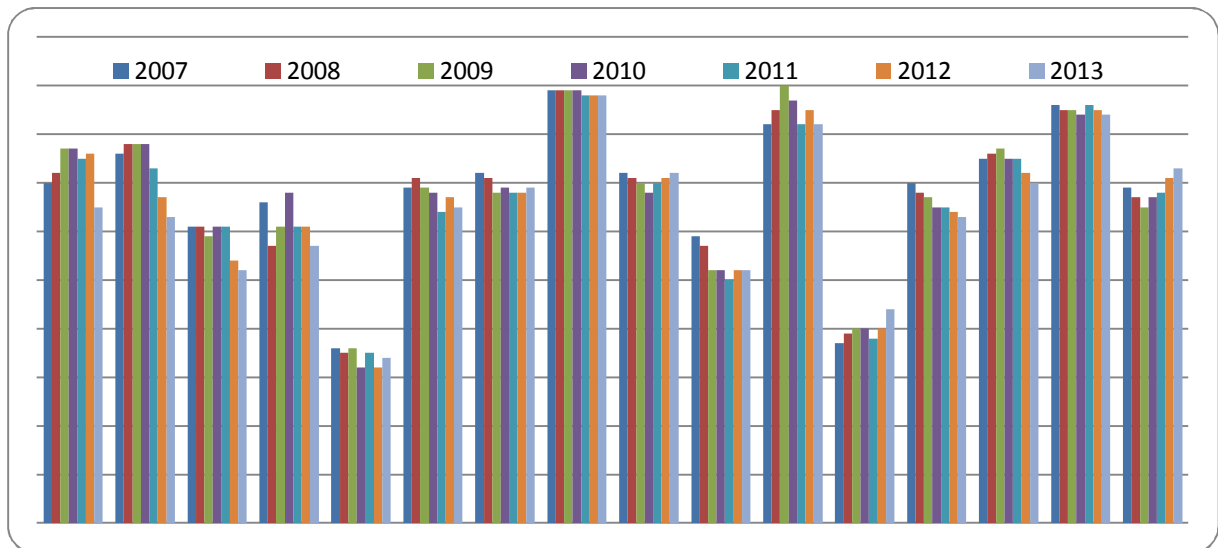
A fenti adatok szerint a nemek aránya eltolódott a nők irányába, jelenleg minden 1000 nőre 910 férfi jut.

A nők száma a Kecskeméti Járásban az országos átlagnak megfelelően alakult a következők szerint:

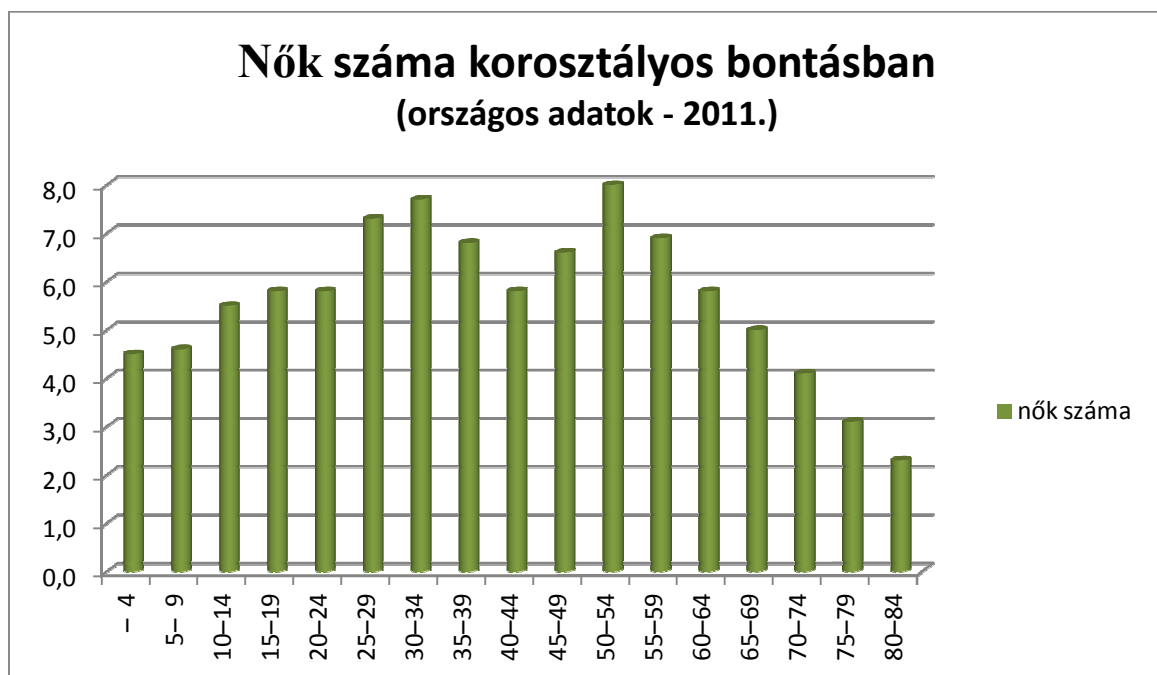
Település	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	51,	51,2	51,7	51,7	51,5	51,6	50,5
Ballószög	51,6	51,8	51,8	51,8	51,3	50,7	50,3
Felsőlajos	50,1	50,1	49,9	50,1	50,1	49,4	49,2
Fülöpháza	50,6	49,7	50,1	50,8	50,1	50,1	49,7
Fülöpjakab	47,6	47,5	47,6	47,2	47,5	47,2	47,4
Helvécia	50,9	51,1	50,9	50,8	50,4	50,7	50,5
Jakabszállás	51,2	51,1	50,8	50,9	50,8	50,8	50,9
Kecskemét	52,9	52,9	52,9	52,9	52,8	52,8	52,8
Kerekegyháza	51,2	51,1	51,	50,8	51,	51,1	51,2
Kunbaracs	49,9	49,7	49,2	49,2	49,	49,2	49,2

Kunszállás	52,2	52,5	53,	52,7	52,2	52,5	52,2
Ladánybene	47,7	47,9	48,	48,	47,8	48,	48,4
Lajosmizse	51,	50,8	50,7	50,5	50,5	50,4	50,3
Nyárlőrinc	51,5	51,6	51,7	51,5	51,5	51,2	51,
Orgovány	52,6	52,5	52,5	52,4	52,6	52,5	52,4
Városföld	50,9	50,7	50,5	50,7	50,8	51,1	51,3

Forrás: TeIR

Az adatokból megállapítható, hogy legtöbb nő a Kecskeméti Járásban Kecskeméten, Orgoványon, és Kunszálláson élt 2013-ban, legkevesebb pedig Fülöpjakabon, és Felsőlajoson.

Forrás: KSH – 2011. népszámlálási adatok

A táblázat adataiból jól látható, hogy a korosztályos bontásban a 25-34 éves, illetve az 50-59 éves korú nők aránya a legnagyobb, ez az adat pedig azért is figyelemfelkeltő, mert a nők közül az a korosztály a leginkább hátrányos helyzetű, akik kisgyermeket nevelnek, nehezen tudnak visszailleszkedni a munka világába, és a munkáltatók is leginkább az ilyen feltételekkel rendelkező nők foglalkoztatását preferálják a legkevésbé, annak ellenére, hogy a 25-34 éves korosztályú nők rendelkeznek a legnagyobb szellemi és fizikai potenciállal.

A nők és férfiak közötti egyenlőség – mely az alapvető emberi jogok sorába tartozik – az Európai Unió (EU) egyik fő prioritása, és mára az EU tagállamok alkotmányában rögzítettek szerint a nőket és a férfiakat egyenlő jogok illetik meg. Jogi értelemben nincsen megkülönböztetés, mégis tény, hogy napjainkban számos nő továbbra sem tud élni jogaival.

A nők személyes és szakmai kiteljesedését nehezíti az a hagyományos felfogás és gyakorlat, miszerint a háztartás vezetése és a gyermeknevelés elsődlegesen a nők feladata. Különösen az első gyermek megszületése jelent fordulópontot a párok életében, ha az alatt az idő alatt, míg az anya otthon van gyerekével, ezek a gyakorlatok rögzülnek. A gyermekek számának növekedése a nőket megbízhatatlan, míg a férfiakat megbízható munkaerőnek tünteti fel a munkaadók szemében, mivel a nők feladatának tartják a gyermeknevelést, s ezért csak „másodlagos” munkaerőnek tartja őket a munkaerő-piac. Gyakran ezeket a sztereotípiákat a nők is elfogadják megfelelő segítő szolgáltatások híján – kényszerűségből.

A KSH 2014-es adatai szerint a mintegy 4100 ezer foglalkoztatottból 1880 ezer volt a nő, vagyis a nemek arányát tekintve annak ellenére, hogy a lakosság számon belül több a nők száma, foglalkoztatottsági hányaduk kisebb, mint a férfiaké.

A nők munkaerő-piaci részvétele a férfiakénál tehát alacsonyabb, ami azt mutatja, hogy a nők lényegesen nagyobb hányada marad távol a munkaerő-piacról, mint a férfiak – főleg a családi és munkahelyi köteleességek összeegyeztetésének nehézsége miatt. A gazdaságilag inaktív nők korcsoportos megoszlásából kitűnik, hogy elsősorban fiatalabb életkorban maradnak távol a munkaerő-piacról. A 30 és 35 év közötti inaktív állomány több mint 80 százalékát a nők teszik ki. A nők munkaerőpiacra történő későbbi belépése egyértelműen a gyermekvállalással hozható összefüggésbe.

A nők alacsonyabb foglalkoztatásának további oka lehet, hogy a gyermekgondozási feladatok mellett és a háztartáson kívül a beteg- és idősgondozás feladatai is általában a nőkre hárulnak. A munkavállalás és a családi kötelezettségek összehangolása a többség számára nem csupán azért jelenthet gondot, mert nincs kire hagyni a gyereket, hanem azért is, mert másként nem oldható meg a rászoruló felnőtt (idős, beteg) hozzátartozó ápolása. A későbbre tolódott gyermekvállalás következtében gyakran szorúlnak „szendvics” pozícióba mind a férfiak, mind a nők: a munkavállalás mellett egyszerre kell gondoskodniuk mind a kiskorú gyermekekről, mind az idős szülőkről, ami sokszor szinte megoldhatatlan feladatot jelent. Ez sok esetben odavezet, hogy az egyik félnek fel kell adnia a munkahelyét a gondozási feladatok ellátása érdekében. Ez a kényszerű megoldás jelentős jövedelemcsökkenéssel, a munkaerőpiacra való későbbi visszatérés újabb nehézségével, a későbbiekben pedig alacsonyabb nyugdíjjal jár.

A beteg- és idősgondozói szakmában dolgozók is szinte kivétel nélkül nők. Ugyanakkor a nők nagy túlterhelése kevésbé vette figyelembe a család és munka összeegyeztetési nehézségeit: a rugalmas vagy részmunkaidő nem terjedt el (az alacsony bérek és adminisztratív okok miatt), nem volt közpolitikai prioritás a gyermekgondozási és idősgondozási szolgáltatások fejlesztése, de a működő napközbeni ellátásra specializálódott intézmények nyitvatartási rendje sem minden esetben alkalmazkodik a munkavállaló nők igényeihez. A gyermekek felügyeletének megoldását nehezíti a nyári iskolai szünet és a napközbeni ellátó intézmények 1 hónapos bezárása, de nem jellemző ezen intézményekre a nyitvatartási időn túli gyermekfelügyelet biztosítása sem. Alig vagy egyáltalán nincsenek családbarát munkahelyek, amelyek rugalmas munkaidőt, túlóramentességet, rugalmas képzéseket biztosíthatnának vagy segítséget a gyermekfelügyelet biztosításában a nők számára.

Ami a női béreket illeti: mindig alatta maradtak a férfiakénak, mindazonáltal a közszférában megvalósul a nemek közötti egyenlő bérezés a törvényileg meghatározott feltételrendszerből következően. A bérek közti különbséggel kapcsolatban, ami az okokat illeti, különösen azonos végzettségű, beosztású, és munkakörű, de eltérő nemű személyek esetén, azok többnyire mindenféle racionalitást nélkülöznek, és alapjuk pusztán mélyen rögzült, helytelen konvenció.

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12. §-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerőpiaci viszonyokat kell figyelembe venni.

Az Ebktv. megfogalmazza a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát, amely rögzíti, hogy az adott személy olyan tulajdonsága miatt kerül hátrányba más, összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest, amit nem tud befolyásolni. Védett tulajdonságként nevezi meg a törvény a nemet, családi állapotot, az anyaságot és terhességet is.

A bérkülönbségek főleg az alábbiakból adódnak: a statisztikák alapján a nők összességében később és kisebb arányban válnak gazdaságilag aktívvá, kisebb arányú részvételben jutnak el foglalkoztatásuk maximumához, kisebb arányát képviselik az aktív munkakeresőknek. Továbbá hamarabb elhagyják a munkaerőpiacot és jóval nagyobb körökben az inaktivitás, mint a férfiaknál. Emellett rendkívüli módon behatárolt, hogy pályafutásuk során milyen pozícióba juthatnak el: a felsővezetők között a nők alulreprezentáltak („üvegplafon”), továbbá horizontális foglalkoztatási szegregáció is érzékelhető („üvegfal”). Ez azt jelenti, hogy bizonyos foglalkozási ágak viszonylatában még mindig tartják magukat olyan nézetek, miszerint az „nem nőknek való”. Mindezen hibás berögződések leküzdése a gazdasági fejlődés szempontjából elengedhetetlen, hiszen abban a nőknek is részt kell venniük.

Az otthoni és munkahelyi kötelezettségek összehangolását segítő rugalmas foglalkoztatási formák korlátozott elterjedtsége, valamint a napközbeni gyermek-elhelyezési lehetőségek nehézségei – elsősorban a 0-3 éves korúak számára a bölcsődék és családi napközik hiánya – akadályát képezik a kisgyermekes nők munkaerőpiaci részvételének, gátolják a gyermekgondozási szabadságon lévők visszatérését a keresőmunkába.

Bölcsődék száma a Kecskeméti Járásban

Település	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	,	,	,	,	,	,	,
Ballószög	,	,	,	,	,	,	,
Felsőlajos	,	,	,	,	,	,	,
Fülöpháza	,	,	,	,	,	,	,
Fülöpjakab	,	,	,	,	,	,	,
Helvécia	,	,	,	,	,	,	,
Jakabszállás	,	,	,	,	,	,	1,
Kecskemét	7,	7,	7,	7,	7,	7,	7,
Kerekegyháza	,	,	,	,	,	1,	1,
Kunbaracs	,	,	,	,	,	,	,
Kunszállás	,	,	,	,	,	,	,
Ladánybene	,	,	,	,	,	,	,
Lajosmizse	,	,	,	,	1,	1,	1,
Nyárlőrinc	,	,	,	,	,	,	,
Orgovány	,	,	,	1,	1,	1,	1,
Városföld	,	,	,	,	,	,	,

Forrás: TeIR

Bölcsödébe beiratott gyermekek száma a Kecskeméti Járásban

Település	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	,	,	,	,	,	,	,
Ballószög	,	,	,	,	,	,	,
Felsőlajos	,	,	,	,	,	,	,
Fülöpháza	,	,	,	,	,	,	,
Fülöpjakab	,	,	,	,	,	,	,
Helvécia	,	,	,	,	,	,	,
Jakabszállás	,	,	,	,	,	,	19,
Kecskemét	828,	796,	821,	813,	871,	866,	846,
Kerekegyháza	,	,	,	,	,	37,	43,
Kunbaracs	,	,	,	,	,	,	,
Kunszállás	,	,	,	1,	1,	1,	,
Ladánybene	,	,	,	,	,	,	,
Lajosmizse	,	,	,	,	,	24,	24,
Nyárlőrinc	,	,	,	,	,	,	,
Orgovány	,	,	,	14,	13,	16,	15,
Városföld	,	,	,	,	,	,	,

Forrás: TeIR

Családi napköziben engedélyezett férőhelyek száma december 31-én a Kecskeméti Járásban

Település	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	,	,	,	7,	,	,
Ballószög	,	,	,	,	,	,
Felsőlajos	,	,	,	,	,	,
Fülöpháza	,	,	,	,	,	,
Fülöpjakab	,	,	,	,	,	,
Helvécia	,	,	,	,	,	,
Jakabszállás	7,	,	,	,	5,	5,
Kecskemét	21,	35,	106,	139,	184,	139,
Kerekegyháza	,	,	,	,	,	,
Kunbaracs	,	,	,	,	,	,
Kunszállás	,	,	,	,	,	,
Ladánybene	,	,	,	,	,	,
Lajosmizse	35,	35,	40,	28,	35,	34,
Nyárlőrinc	,	,	,	,	,	,
Orgovány	,	,	,	,	,	,
Városföld	,	,	7,	7,	7,	7,

Forrás: TeIR

A hosszú munkaerő-piaci kiesés pedig - különösen, ha alacsonyabb iskolázottsági szintről van szó - nagyon kedvezőtlen elhelyezkedési esélyeket ad a nők számára. Ezért merülhet fel számukra további és sok esetben vélhetően egyetlen megoldásként a következő gyerekvállalás, mely újabb munkaerő-piaci kiesésként tovább nehezíti a nők elhelyezkedési esélyeit. A kisgyermekes nők, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező nők, valamint az

55 év feletti nők mellett, a legveszélyeztetettebb csoportnak tekinthetők tehát a munkaerő-piaci részvételt illetően. Nemcsak nehezebben térnek vissza a munka világába, de állásuk elvesztését követően alig találnak munkát és nehezebben illeszkednek vissza a munkaerő-piacra.

Tovább nehezíti helyzetüket, hogy pl. a kisvállalkozók nem szeretnek kisgyermekeseket alkalmazni, mivel „nehezen kitermelhetőnek” érzik a kisgyermekes anyák foglalkoztatásával járó többlet-költségeket, márpedig a települések többségén a kisvállalkozói foglalkoztatók vannak többségében jelen. A gyermekgondozási szabadságon lévő nőknek csak ritkán reális alternatíva, hogy vállalkozóvá váljanak.

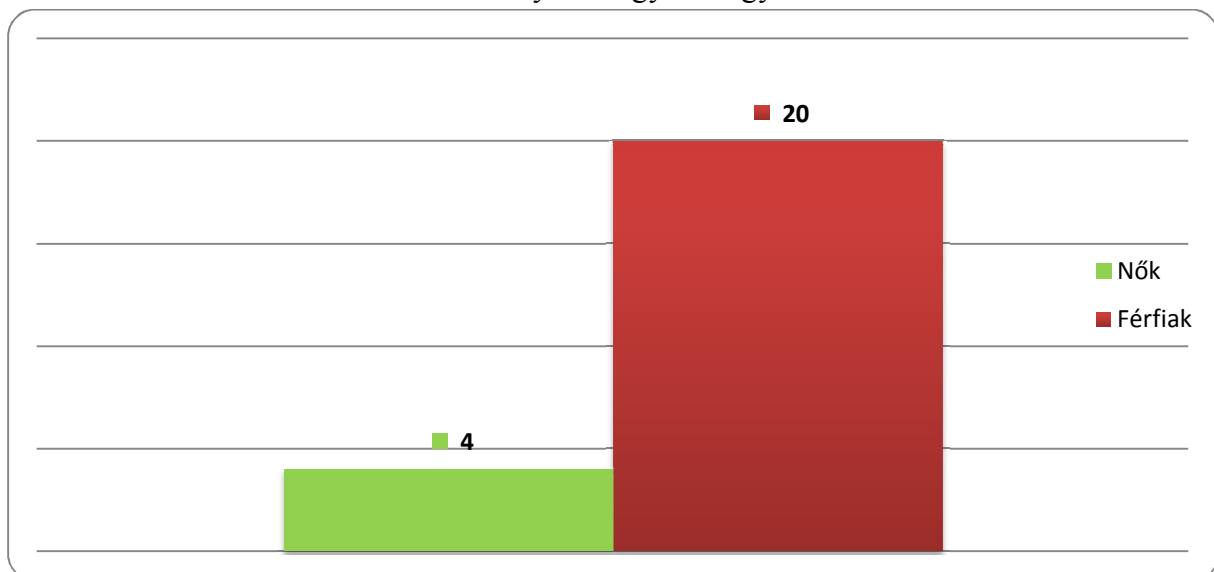
A nők tanulásba fektetett energiáinak hasznosítása mind az országnak, mind a nőknek és férfiaknak alapvető érdeke. A magasan képzett nők azzal a nehézséggel szembesülnek, hogy az oktatásban eltöltött évek és a karrierkezdés miatt jelentősen lecsökken a termékeny periódusuk, miközben a potenciális anyaszerepek betöltése miatt a pályakezdés során is diszkriminációval szembesülnek. A magasan képzett nők munkát is és családot is szeretnének – előbb munkát és egzisztenciát, utána családot. Az alacsony iskolai végzettségük számára pedig az eleve nehéz elhelyezkedés és/vagy visszatérési lehetőség teszi kockázatosá a

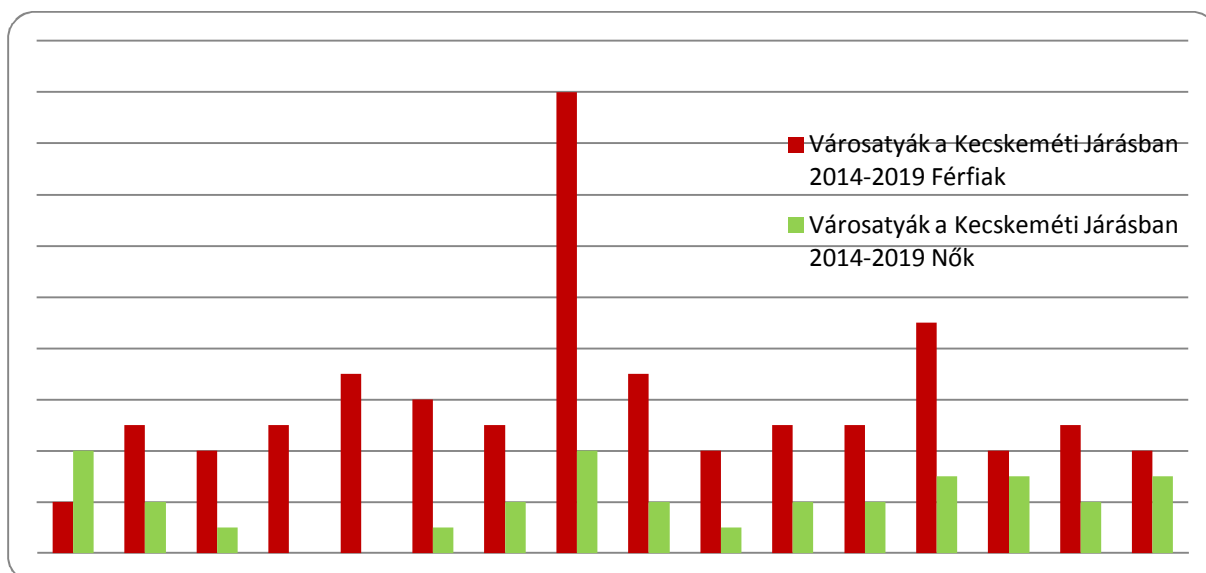
gyermekvállalási döntést. A foglalkozási szegregáció mindkét formája változatlanul jelen van a munkaerőpiacon, és gátolja a nemek egyenlő esélyét.

A vertikális szegregáció sem csökken: a nők továbbra is alulreprezentáltak a vezető pozíciókban, különböző, pl. politikai tisztségek betöltésében és a vezetői szinteken is látványos a lemaradásuk a férfiakhoz viszonyítva. Napjainkban a nemzeti, az európai és a nemzetközi szinten egyre nagyobb figyelem övezi a nők gazdasági döntéshozatalban való részvételét, így különös hangsúlyt kap a nemi sokszínűség gazdasági dimenziója. Az oktatási expanziót követően a nők nagy létszámban kerültek be a felsőoktatási intézményekbe, ma már a diplomás nők száma és aránya meghaladja a férfiakét, ugyanakkor a felső vezetésben, politikai életben alulreprezentáltak. A magasan képzett nők készségeinek alacsony szintű igénybevétele azt jelenti, hogy potenciális gazdasági növekedés megy veszendőbe.

A tudományos, oktatási pálya szegregációja ugyanezt a képet mutatja, így az oktatásban résztvevő fiatal lányok kevés modellt láthatnak a munka és a családi élet/magánélet összehangolására, hiszen a női munkavállalók, különösen a hivatásukat komolyan vevő nők nem jelennek meg példaként a médiában, hanem gyakorta elutasítón, „karrieristának” bélyegezve, ugyanakkor nem pozitív szerepmoделlek a három vagy többgyermekes nők sem.

A nemek aránya a megyei közgyűlésben

A kisgyermeket nevelő nők mellett a másik veszélyeztetett korcsoport, a 65 éves vagy e feletti korosztály, akik éppen kikerülnek a foglalkoztatási szférából, esetükben ugyanis a fizikai és szellemi aktivitás minél hosszabb ideig történő megőrzése a fő cél annak érdekében, hogy minél később veszítsék el az önmagukról történő gondoskodás lehetőségét. Ez egy öregedő Európában és Magyarországon kulcsfontosságú kérdés.

Az idősebb nők többszörös nyomásnak vannak kitéve: szegénységnek, alacsony jövedelemnek, társadalmi elszigeteltségnek és a színvonal alatti lakáskörülményeknek. Az idősebb emberek legszegényebb csoportjában nagy valószínűséggel aránytalanul sok az olyan nő, aki magányosan, családi támogatás nélkül él. Az idősebb nők gyakran rosszabb egészségi állapotban vannak, mint az idősebb férfiak.

A nők a férfiaknál kisebb valószínűséggel élveznek teljes nyugdíjat, mert az anyaság és a család ellátásának időszakában megszakadt a munkaviszonyuk. Több idősebb nő jut özvegyiségre. Az idősebb nők nagyobb valószínűséggel szorulnak szociális segítségre. A nők korosodása során az életminőségre ható egyik igen fontos tényező, hogy családtagjukat ápolniuk kell. A nőknek egyedi egészségi problémái vannak. Jóllehet a nők tovább élnek, mint a férfiak, ezeknek az extra éveknél az életminőségét jelentősen befolyásolja a rák (főként az emlő-, tüdő- és a vastagbélrák), a szívbetegség, az osteoporosis, a depresszió és társadalmi elszigeteltség, valamint az általános esendőség, törékenységi. Ezek az állapotok nem az életkor elkerülhetetlen pusztításai, hanem sok esetben megelőzhetőek és kezelhetőek lennének.

Állandó népességből a 65 évesnél idősebb nők aránya a Kecskeméti Járásban

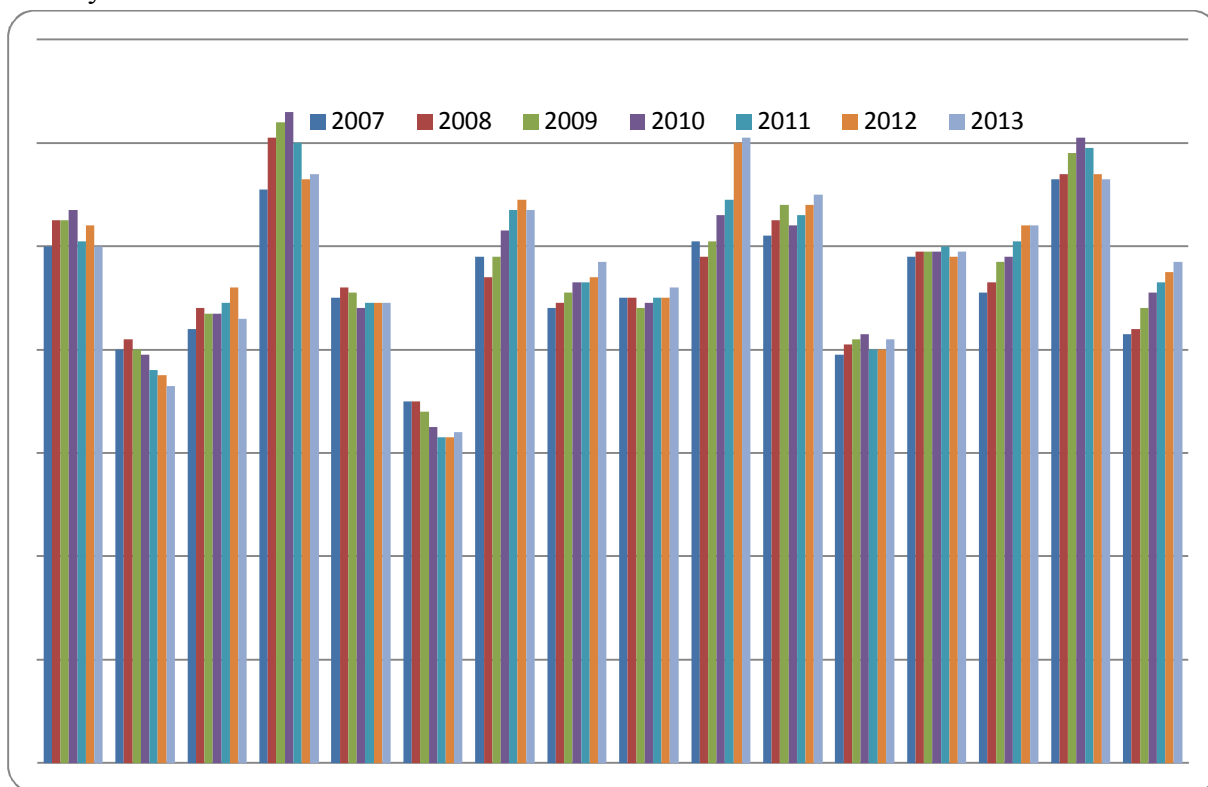
Település	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	10,	10,5	10,5	10,7	10,1	10,4	10,
Ballószög	8,	8,2	8,	7,9	7,6	7,5	7,3
Felsőlajos	8,4	8,8	8,7	8,7	8,9	9,2	8,6
Fülöpháza	11,1	12,1	12,4	12,6	12,	11,3	11,4

Fülöpjakab	9,	9,2	9,1	8,8	8,9	8,9	8,9
Helvécia	7,	7,	6,8	6,5	6,3	6,3	6,4
Jakabszállás	9,8	9,4	9,8	10,3	10,7	10,9	10,7
Kecskemét	8,8	8,9	9,1	9,3	9,3	9,4	9,7
Kerekegyháza	9,	9,	8,8	8,9	9,	9,	9,2
Kunbaracs	10,1	9,8	10,1	10,6	10,9	12,	12,1
Kunszállás	10,2	10,5	10,8	10,4	10,6	10,8	11,
Ladánybene	7,9	8,1	8,2	8,3	8,	8,	8,2
Lajosmizse	9,8	9,9	9,9	9,9	10,	9,8	9,9
Nyárlőrinc	9,1	9,3	9,7	9,8	10,1	10,4	10,4
Orgovány	11,3	11,4	11,8	12,1	11,9	11,4	11,3
Városföld	8,3	8,4	8,8	9,1	9,3	9,5	9,7

Forrás: TeIR

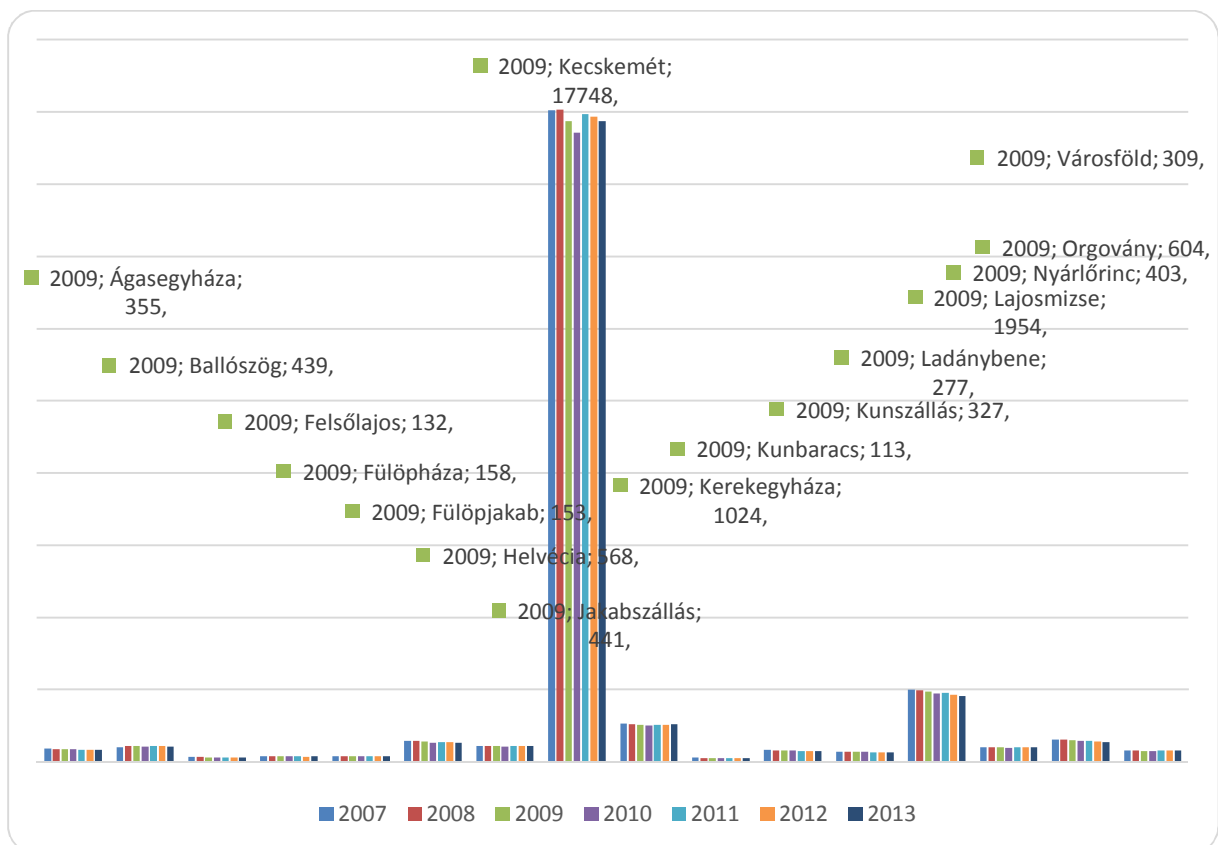
A táblázat adataiból is megállapítható, hogy a legtöbb 65 év feletti nő Kunbaracson, Fülöpházán, és Orgoványon él, a legtöbb 65 év alatti pedig Helvécian, Ballószögön és Ladánybenén.

Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők a Kecskeméti Járásban

Település	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ágasegyháza	365,	355,	355,	348,	342,	343,	335,
Ballószög	412,	443,	439,	430,	449,	436,	433,
Felsőlajos	146,	135,	132,	133,	122,	125,	120,
Fülöpháza	158,	156,	158,	157,	158,	151,	155,
Fülöpjakab	156,	159,	153,	152,	155,	154,	160,
Helvécia	590,	582,	568,	534,	551,	558,	535,
Jakabszállás	448,	444,	441,	433,	441,	441,	436,
Kecskemét	18039,	18059,	17748,	17431,	17940,	17861,	17754,
Kerekegyháza	1056,	1045,	1024,	1012,	1030,	1038,	1046,
Kunbaracs	119,	114,	113,	109,	113,	110,	108,
Kunszállás	332,	328,	327,	312,	310,	308,	306,
Ladánybene	278,	282,	277,	282,	272,	266,	267,
Lajosmizse	2012,	1987,	1954,	1905,	1922,	1855,	1828,
Nyárlőrinc	407,	410,	403,	395,	415,	413,	415,
Orgovány	630,	618,	604,	586,	583,	565,	554,
Városföld	322,	315,	309,	308,	319,	325,	321,

Forrás: TeIR

A nők elleni erőszak visszaszorításában hazánk az elmúlt években aktív lépéseket tett, mind a jogszabályok módosítása, mind az áldozatokat támogató intézményrendszer kiépítése és fenntartása terén, mert az országos adatok azt mutatják, hogy ötször gyakrabban jelennek meg nők sértettként, mint elkövetőként.

A családon belüli erőszak az Országos Kriminológiai Intézet meghatározása szerint nem más, mint „az együtt élő és egymással fizikai, érzelmi, anyagi, jogi függésben lévő személyek között megvalósuló erőszak, bántalmazás, visszaélés, amely magába foglalja a fizikai, szexuális, érzelmi bántalmazás vagy elhanyagolás valamennyi formáját”. A családon belüli erőszak önálló tényállásként került be az új Büntető törvénykönyvbe kapcsolati erőszak néven, mely 2013. július 1-jén lépett hatályba. A tényállás értelmében: aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja sérelmére rendszeresen az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartást tanúsít, a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyona tartozó anyagi javakat von el és ezzel a sértettet súlyos nélkülözésnek teszi ki, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Minősített esetben: rendszeres elkövetés esetén testi sértést, vagy becsületsértést követ el, büntett miatt három évig, testi sértést, személyi szabadság megsértését, kényszerítés esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Az ORFK országos adatai azt mutatják, hogy Magyarországon mindent ötödik nőt ért már valaha erőszakos bántalmazásnak minősülő cselekedet.

A Kecskeméti Járásban lévő települések esetében csak kevés adattal rendelkezünk a nők sérelmére családon belül elkövetett erőszakos bűncselekményekre vonatkozóan, így féltő, hogy nagy a látencia ezen a területen. A Kecskeméti Járáshoz tartozó települések többsége sem jelölte meg a családon belüli erőszak körét fajsúlyos problémaként, miközben a megyei adatok, főként a gyermekjóléti szolgálatok által közölt esetszámok (forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal) 2014. évben 239 családon belüli erőszakról számoltak be, mely adatok nem jelentettek változást a megelőző évekhez képest. A tényleges helyzet megismerését gátolja, hogy nehéz a bizonyíthatóság, a sérelmet szenvedett nő későn vagy egyáltalán tesz jelzést, a bántalmazott nem mert nyilatkozni, inkább „benne marad a helyzetben”, a családon belüli erőszak súlyos családi problémák jellemző kísérő jelensége (alkoholizáló életmód, mélyszegénység, tartós munkanélküliség stb.), nincs hova menekülnie a családnak és jellemző a környezet passzivitása.

6.4.2. Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján (2013.)

Esélyegyenlőségi célcsoport:		NŐK
Ssz.:	Beazonosított probléma (2013.) a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	Települések, amelyeken a probléma beazonosításra került

1.	A nők munkába állását (munkaerő-piacra való visszatérését) nehezítik az alábbi körülmények: 1. igényeknek nem megfelelő napközbeni ellátás (alternatív napközbeni ellátások hiánya) 2. iskolai szünetekben nem áll rendelkezésre alternatív napközbeni ellátás	Ágasegyháza Ballószög
2.	Nincs lehetőség atipikus foglalkoztatási formában elhelyezkedni (részmunkaidő, rugalmas vagy otthon is végezhető munka), a kisgyermekes anyák elhelyezkedésének nehézségei	Ágasegyháza Fülöpjakab Kunszállás Nyárlőrinc Orgovány
3.	Adatok hiányában nem tudható, azonban feltételezhető, hogy a nők szabadidő felhasználása nem megfelelő: 1. család és munkahely nem megfelelő összeegyeztetése 2. lelki és/vagy anyagi terhek nem megfelelő feldolgozása 3. gyermeknevelésben kapott segítség hiánya	Ágasegyháza
4.	Eltitkolt családon belüli erőszak; áldozattá válás esélyének csökkentése	Ballószög Városföld
5.	Munkanélküliség, a nők egy része a Gyes, Gyed után nem tud visszamenni előző munkahelyére	Ballószög Kerekegyháza Kunbaracs Ladánybene Városföld
6.	A nemek esélyegyenlőségével kapcsolatban nem állnak rendelkezésre megfelelő adatok	Ballószög
7.	A hátrányos helyzetben élő nők és roma nők helyzetének, életminőségének javítása, felzárkóztatásuk elősegítése	Felsőlajos Lajosmizse
8.	Munka és magánélet egyensúlyának hiánya	Kecskemét
9.	Magányérzet kialakulása, amely befolyással van a családi életre is	Kerekegyháza Ladánybene

6.4.3. A jövőre vonatkozó javaslatok

6.4.3.1 Összefoglaló tábla

Nők	
rövid és hosszú távú feladatok	
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	Az álláskereső nők alacsony iskolai végzettsége Gyermeekes nők munkába-állási, munkahely-megtartási problémája (- A munkaerő piacon történő elhelyezkedés nehéz, megfelelő

	<p>végzettség nélkül az elhelyezkedés nehéz vagy lehetetlen</p> <p>-A munkáltatók nem vagy nehezen tolerálják a betegség, egyébek miatti távolléteket)</p>
Célok - általánosan:	Hatékony cselekvési programok kidolgozása az Alaptörvényben foglaltak megvalósítására. Felzárkóztató és továbbképző programok szervezése, Bölcsődei/ családi napközi ellátás biztosítása kis településeken is.
Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)	Továbbképzésekről, gyermek-elhelyezési lehetőségekről tájékoztatás nyújtása az érintettek részére.
Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	<p>Felmérés készítése az óvodai, bölcsődei ellátás plusz igényeiről.</p> <p>Megoldási lehetőségek feltérképezése (óvodák bővítése, bölcsődei ellátás megszervezése/ kiszervezése)</p> <p>Igényfelmérés a munkaerő-piaci igényekhez igazítás.</p>
Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)	Szükségletek, igény szerinti férőhely fenntartás. Képzéseken való részvétel ösztönzése Munkaügyi Központtal együtt.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	<p>A továbbképzéseken részt vevő majd munkát vállalók számának növekedése.</p> <p>Az óvodai, bölcsődei férőhelyek kihasználtsága alapvetően mutatni fogja az eredményességet.</p>
Megvalósítási kockázatok:	<p>A továbbképzéseken a részt vevők nem fejezik be a tanulmányokat.</p> <p>Az óvodai, bölcsődei beruházások elmaradnak forrás hiányában.</p>
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Pályázati lehetőségek optimalizálása

6.4.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
--	---	---

Nők		
Továbbképzésekről, gyermek-elhelyezési lehetőségekről tájékoztatás nyújtása az érintettek részére Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Felmérés készítése az óvodai, bölcsődei plusz igényekről. Munkaerő piaci igényfelmérés a szükséges képzésekről Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Szükségletek szerinti férőhely fenntartás, bővítés (óvoda, bölcsőde) Központi képzésekhez való hozzáférési lehetőségek biztosítása Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Külterületi földutak állagmegóvása, karbantartása, fejlesztése Tájékoztatás pályázati lehetőségekről Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Infrastrukturális fejlesztési lehetőségek, tervek készítése a közszolgáltatókkal egyeztetés Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Beruházási folyamatok összeegyeztetése, optimalizálása. Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Motiváció kialakítása, Szemléletformálás, előadások gyermekeknek, érintett felnőtteknek Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Az alapellátások (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás) feladatkörének kiszélesítés, lehetőségek biztosítása a problémák feltárására Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Önálló életvitel kialakításának segítése Közösségi szolgáltató házak létrehozása Határidő: 2017. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Pénzbeli, természetbeni ellátások igénybevételeéről tájékoztatás Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Provizórikus ellátások kiépítése Jelzőrendszer komplex fejlesztése Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Nem véglegesen előforduló problémák enyhítése Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Programok, intézmények továbbfejlesztése, kiépítése Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fejlesztési lehetőségek megtervezése Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A valós igények felmérését követően az anyaothonok/gyermekintézmények építése, fejlesztése Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP

		végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Részmunkaidős foglalkoztatások bevezetésének szorgalmazása Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Nagy foglalkoztatóknál (min.30 fő foglalkoztatott) a rugalmas munkaidő-beosztás támogatása. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Munkahelyek megtartásának segítése Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok

6.5. Fogyatékosággal élők

6.5.1 Szakértői elemzés

A történelem során a fogyatékosággal élők társadalmi megítélésének két fő modellje alakult ki: az orvosi és a szociális modell. Előbbi a fogyatékoságot személyes problémaként ítéli meg, a fogyatékos és a nem fogyatékos emberek közötti határt csak a fizikai különbségekben látja, és a megfelelő orvosi kezelés és rehabilitáció biztosításával enyhíthetőnek ítéli hátrányos helyzetüket. Ezzel szemben a 20. század második felében elterjedt szociális megközelítés szerint a fogyatékoság nem bizonyos képességek hiánya, hanem a fogyatékosággal élők társadalmi részvételben való akadályozottsága, így nem csupán egyéni, hanem kollektív, társadalmi felelősség. A fogyatékosággal élők igényét az önálló, független élethez biztosítani kell, szociális ellátások nyújtásával elő kell segíteni teljes körű társadalmi részvételüket, a diszkriminációt és a megfélemlítést pedig meg kell szüntetni.

A fogyatékosok körének meghatározása szoros kapcsolatban van a szakpolitikai intézkedésekkel, így közvetlen hatása van a fogyatékosági ellátásokat, támogatásokat, kedvezményeket igénybe vevők körére és ezek finanszírozási hátterére is. A fogalom-meghatározások különbözősége nem utolsósorban jelentősen befolyásolja a rendelkezésre álló adatokat is.

Fogyatékosággal élők a magyar társadalomban

Fogalmi meghatározás szerint „fogyatékoságnak tekintjük azt a maradandó állapotot vagy sajátosságot, amikor a személy testi, értelmi, érzékszervi, mozgásszervi vagy kommunikációs képességét számottevően vagy egyáltalán nem birtokolja, és ez jelentős mértékben gátolja a

társadalmi életben való részvételében, a megszokott, a hagyományosan elvárható életvitel gyakorlásában.

A kategóriák:

Mozgássérült az a személy, akinél a **mozgásos tapasztalatszerzés**, szocializáció **jelentős és maradandó akadályozottsága** áll fenn. Ennek oka a tartó és/vagy a mozgató szervrendszer sérülése, károsodása, funkciózavara.

Autista az a személy, akinek társas viselkedési készségek területén hiányosságai vannak.

Értelmi fogyatékos az a személy, akinek általános értelmi képessége az átlagostól számottevően elmarad, önálló életvezetése jelentősen akadályozott.

Mentálisan sérült (pszichés sérült) az a személy, aki elmeorvosi, pszichiátriai (nem pszichológiai!) kezelés alatt áll, vagy állt korábban. A pszichés sérülés tehát nincs összefüggésben az értelmi képességekkel, nem azonos az értelmi fogyatékossgal! Korábban az ilyen személyt nevezték pszichiátriai betegnek.

Beszédhibás a személy, ha a beszédképző szervei anatómiai sérülésének, fejletlenségének vagy működési zavarának következtében beszéd közben kiejtési hibákat vét (pl. pöszeség, selypítés, raccsolás, dadogás, orrhangzós beszéd).

Beszéd fogyatékos az a személy, akinek a beszéd- és nyelvi fejlődése különböző okok következményeként nem indult meg, lassan indult meg, kórosan késik, vagy a már kialakult beszéd szenved különféle szintű sérülést. Beszéd-fogyatékossg például az artikuláció jellegzetes zavara, a kifejező beszéd zavara, a beszédmegértés zavara, a szerzett aphasia epilepsziával. A beszéd és a nyelv fejlődésének zavarait gyakran követi társuló probléma, pl. olvasási, helyesírási nehézség, személyközi kapcsolatok zavara.

Gyengénlátó, aliglátó az a személy, akinek súlyos látásgyengülése van, látása szemüveggel, kontaktlencsével, gyógyszerrel vagy műtéttel nem javítható, de a tárgyak meglétét, helyét érzékeli.

Vak az a személy, aki egyik szemére sem vagy csak egyik szemére lát fényt, illetve fényérzése van ugyan, de éleslátása nem alkalmas tárgyak felismerésére.

A **nagyothalló** hallókészüléket használva vagy orvosi rehabilitációval és fejlesztéssel, jelnyelv használata nélkül képes a másokkal történő beszédbe (hangos) kommunikációra.

A **siket** hallása hallókészülékkel, orvosi rehabilitációval és fejlesztéssel nem javítható, általában jelnyelv használatával érintkezik más személlyel.

Siket-vak az a személy, akinél a látás- és hallássérülés egyidejűleg fennáll. Vele kapcsolatot felvenni, kommunikációt kialakítani, fenntartani csak speciális módszerekkel lehet.

A fogyatékossgal élők jellemzői

Társadalmi jellemzők

A fogyatékos személyek létszámának felmérésére az 1990. évi és a 2001. évi népszámláláskor került sor, ez utóbbi szerint 577 ezer fő volt a számuk, ez a népesség **5,7%-át** tette ki. Az adatfelvétel –a KSH szerint is –alulbecsüli a fogyatékos népesség adatait, így a létszám 600 ezer főre becsülhető.

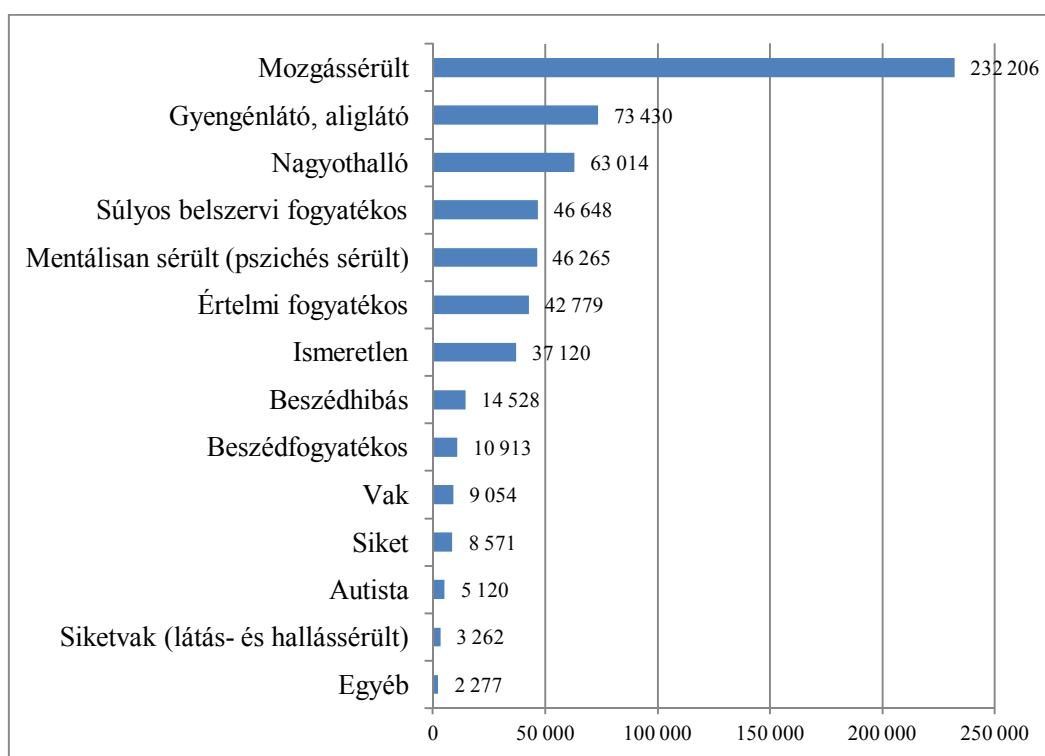
A fogyatékos személyek demográfiai összetételére jellemző, hogy közöttük jelentősebb számban vannak időskorúak, amelynek oka, hogy a fogyatékos személyek nagy része nem születésétől fogva sérült, hanem életkora előrehaladtával betegség, vagy baleset következtében vált azzá. A fogyatékos személyek között a 60 évnél idősebbek aránya 44,8%, több mint kétszerese a népesség egészében képviselt arányhoz viszonyítva. A fogyatékos állapotot leginkább valamilyen tartós betegség idézi elő (53,8%). A fogyatékos személyek 17%-a születésétől fogva sérült.

A 2001. évi népszámlálás kategóriái szerint megállapítható, hogy a fogyatékos személyek közül legnagyobb arányt a testi fogyatékosok és a mozgássérültek együttesen képviselik (43,6%), míg az értelmi fogyatékosok aránya megközelítőleg 10%, a vakok és gyengén-látók aránya 14,4%. Az egyéb fogyatékosokban szenvedők aránya az 1990. évi adathoz képest 6,7%-ról 21,6%-ra növekedett. Hallás-, beszédzavar-fogyatékosokban körülbelül 10%-uk szenved. A fogyatékos személyek 22,7%-a egyedül élt, 57%-a lakott másodmagával (de nem fogyatékos személlyel), további 10,5%-uk háromfős vagy annál nagyobb létszámú háztartásban élt, míg megközelítőleg 8%-uk intézetben kapott elhelyezést.

A 2011-es népszámlálás során 490 578 személy, a teljes népesség **4,9 százalék**a azonosította magát fogyatékosággal élőknek.

A fogyatékosokkal kapcsolatos demográfiai adatok:

A fogyatékosággal élők a fogyatékoság típusa szerint

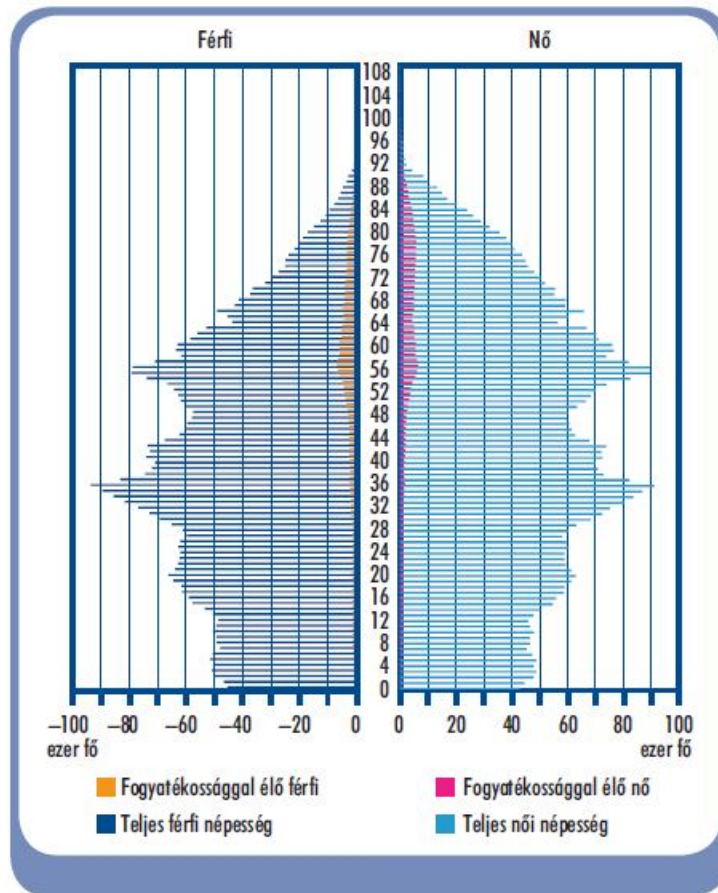
A leggyakoribb fogyatékoság a mozgássérültség, ezzel jellemezhető a fogyatékosággal élők csaknem

fele. A második népesebb csoportot az időskorban gyakoribb fogyatékoságok: a gyengénlátás, az aliglátás és a nagyothallás alkotja.

A fogyatékosággal élők megoszlása fogyatékoság típusa és korcsoport szerint (%)

A fogyatékoság típusa	-19	20-39	40-59	60-	Összesen
2001					
Mozgássérült	3,2	7,4	35,8	53,7	100
Vak	6,7	9,4	21,3	62,6	100
Értelmi fogyatékos	28,3	32,4	23,5	15,7	100
Nagyothalló	4,3	7,3	19,7	68,6	100
Beszédhibás	19,3	22,9	29,0	28,8	100
2011					
Mozgássérült	3,0	6,4	29,0	61,6	100
Vak	4,8	12,8	23,6	58,8	100
Értelmi fogyatékos	23,8	35,1	26,3	14,8	100
Nagyothalló	3,9	7,4	18,8	69,9	100
Beszédhibás	20,0	21,8	29,8	28,4	100

A fogyatékossgal élők és a teljes népesség életkor és nemek szerint

3. táblázat

A fogyatékossgal élő férfiak átlagos életkora 53,8, a nőké 61,1 év.

A férfiak és nők aránya megegyezik a fogyatékossgal élők és a teljes népesség körében: mindkét

csoportban ugyanolyan arányú nőtöbbség mutatkozik (férfiak 47, nők 53 százalék)

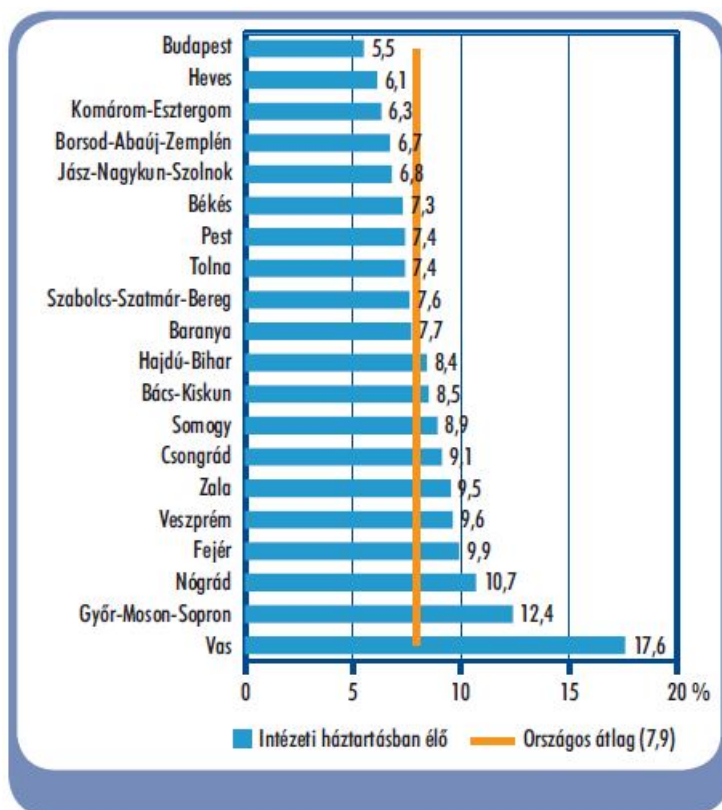
A teljes népesség és a fogyatékossgal élők korstruktúrája szignifikánsan eltér egymástól: a fogyatékossgal élők körében jóval alacsonyabb a gyermekek aránya, miközben az idősebb korosztály jelentősen magasabb arányban képviselteti magát. Míg a fogyatékossgal élők több mint fele 60 éves vagy idősebb, addig e korosztály teljes népességen belüli aránya 24 százalék az értelmi fogyatékos emberek körében a leggyakoribb az intézeti lét: továbbra is egyharmaduk él valamilyen bentlakásos intézményben

A nemek szerinti arányok nem rendeződtek át a vizsgált időszakban: az értelmi fogyatékosok és a beszédhibások csoportjában maradt férfi többség, a mozgássérültek, a vakok és a nagyothallók csoportjában a nőtöbbség.

A fogyatékossgal élők háztartásai, családjai

A fogyatékossgal élők 92 százaléka magánháztartásban él. Közel 39 ezer személy, a fogyatékossgal élők 8 százaléka intézeti háztartás tagja, bentlakásos intézmény (pl. ápológondozó otthon, idősök otthona) lakója. A teljes népességben az intézetben élők aránya 2 százalék.

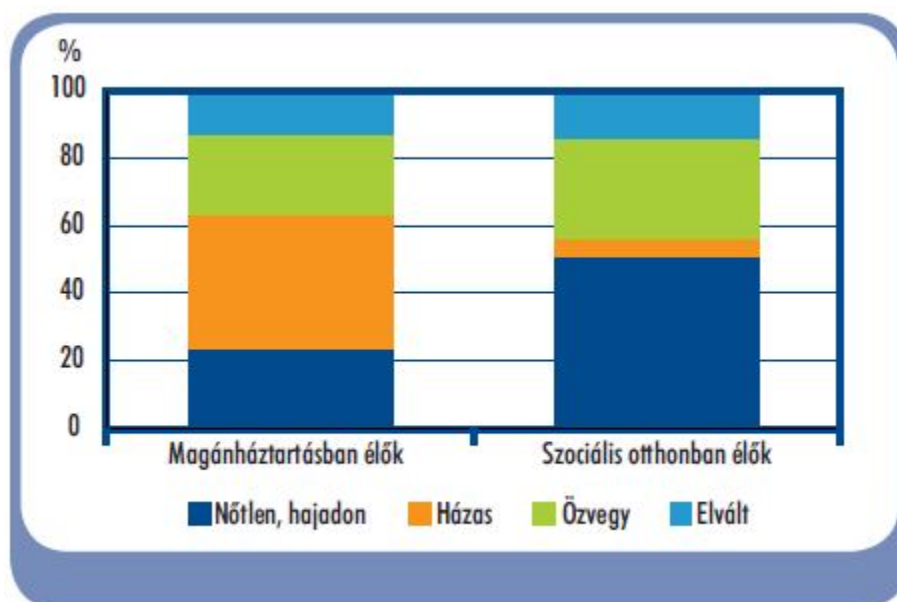
Az értelmi fogyatékos emberek körében a leggyakoribb az intézeti lét: továbbra is egyharmaduk él valamilyen bentlakásos intézményben.

Bács-Kiskun megye alig haladja meg az országos átlagot 0,5 %-kal.

A magyar családok 2,3 százalékában van fogyatékossgal élő gyermek. A 66 ezer fogyatékossgal élő gyermek közül több mint 10 ezer olyan, akinek egyik vagy mindkét szülője maga is fogyatékossgal élő.

Az értelmi fogyatékos személyek körében fordul elő leggyakrabban, az esetek egyharmadában, hogy egyszülős háztartásban élnek. A korábbiakban már szóltunk róla, hogy a fogyatékos gyermek születése gyakran vezet a párkapcsolatok felbomlásához. Gyakoribb a fogyatékos-sággal élő gyermek nevelése a házasságban, élettársi kapcsolatban élő családokban

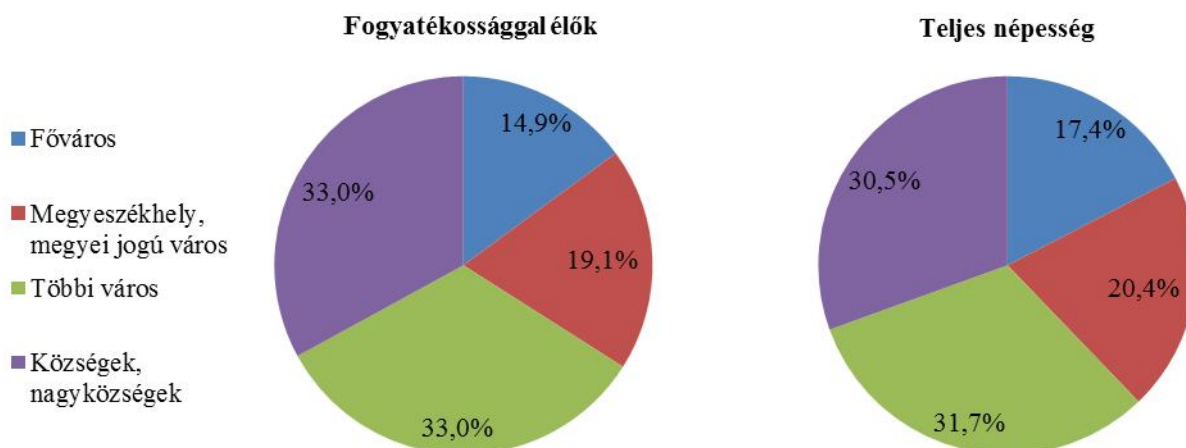
akkor, ha mindkét vagy legalább az egyik szülő maga is fogyatékos, mint amikor a szülőknek nincs fogyatékos-ságuk. A fogyatékos-sággal élő emberek helyzetével foglalkozó kutatások egyik megállapítása, hogy a veleszületetten fogyatékos vagy fogyatékos-sá váló gyermekpszichológiai terhei, a gondozásuk okozta nehézségek gyakorta vezetnek a családok felbomlásához.

A tartós bentlakásos otthonokban élő fogyatékosok megoszlása a fogyatékos-ság típusa és nemek szerint, 2013

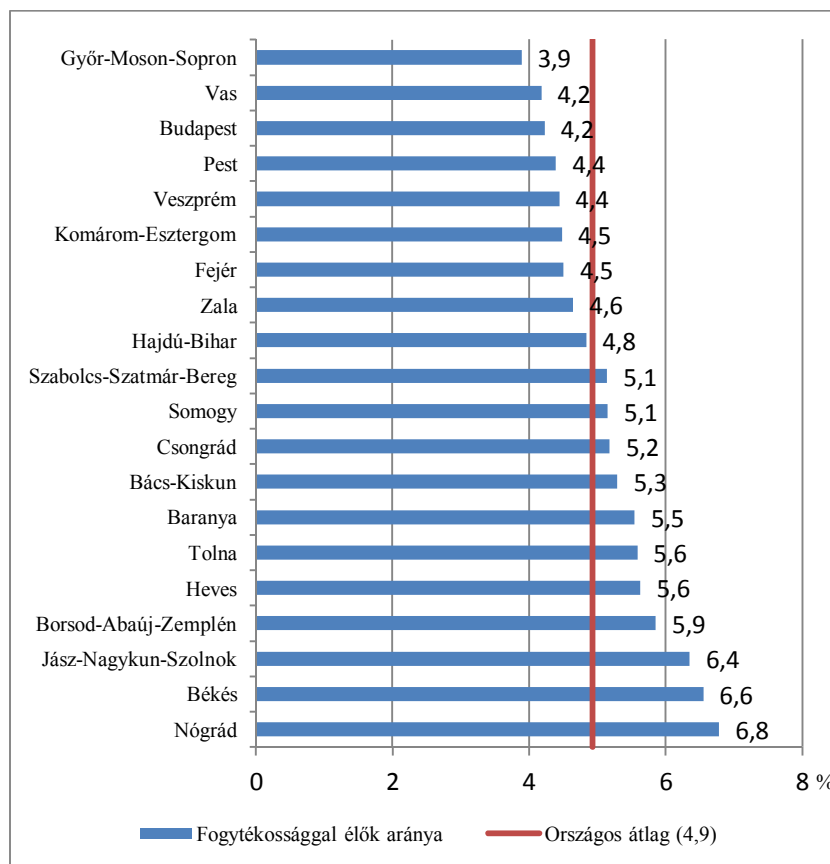
A fogyatékos-ság típusa	Férfi	Nő	Együtt
Látássérült	6,7	9,6	8,4
Hallássérült	5,2	7,3	6,4
Mozgáskorlátozott	25,4	33,6	30,1
Értelmileg akadályozott	35,1	26,1	29,8
Kommunikációban számottevően korlátozott	4,6	5,3	5,0
Autizmussal élő	0,9	0,3	0,5
Súlyosan, halmozottan fogyatékos	22,1	17,9	19,6
Összesen	100,0	100,0	100,0

A fogyatékossgal élők és a teljes népesség megoszlása településtípus szerint

A fogyatékossgal élők és a teljes népesség lakóhelyének településtípus szerinti megoszlásában kismértékű az eltérés. A fogyatékossgal élők között némileg kisebb a fővárosban, megyeszékhelyen lakók aránya, többen laknak közülük kisvárosban és községben.

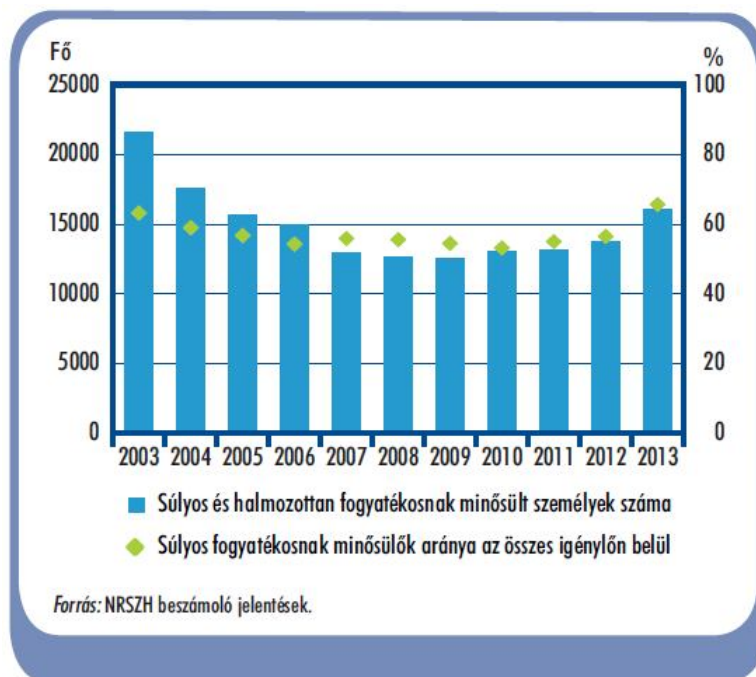
A fogyatékossgal élők aránya a teljes népesség százalékában megyénként

8. táblázat

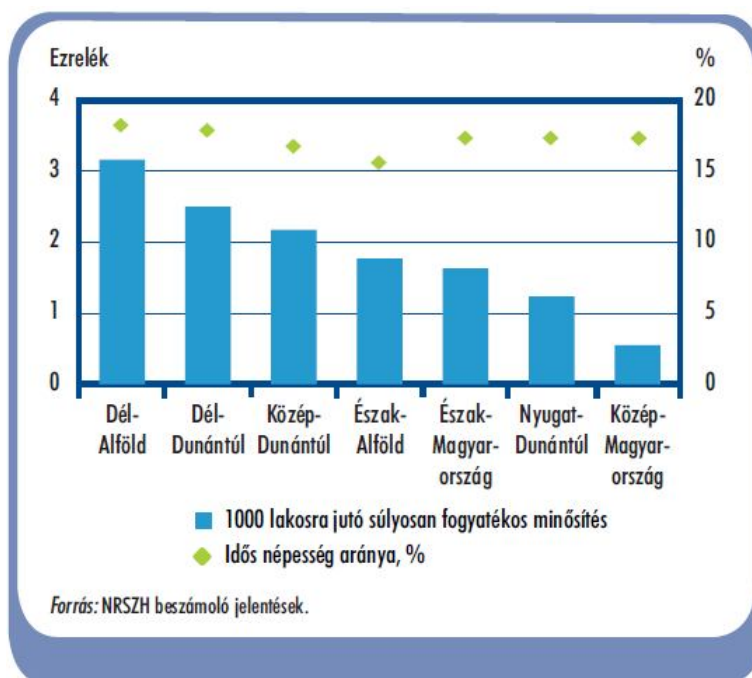
Bács-Kiskun megye 0,4 %-kal haladja meg az országos átlagot.

A fogyatékosok minősítés országos adatai

9. táblázat

A minősítések évenkénti alakulása

10. táblázat

Régióink helyzete a minősítés területi bontásában (1. hely)

A 15 éves és idősebb fogyatékossgal élők és a teljes népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint (fő)

Nem csupán a fogyatékossgal élő személyeket sújtják hátrányok a munkaerőpiacon, hanem azokat a háztartásokat is, amelyekben élnek: az ilyen háztartásokban valamivel kisebb az esélye annak, hogy valamelyik felnőtt foglalkoztatott legyen. Míg a teljes népességen belül a háztartások 62 százalékában van foglalkoztatott személy, addig a fogyatékossgal élők háztartásainak csak 58 százalékában.

A 15 éves és idősebb fogyatékossgal élők és a teljes népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011						
Gazdasági aktivitás	Fogyatékossgal élők			Népesség		
	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen
Gazdaságilag aktív népesség						
foglalkoztatott	36 961	28 620	65 581	2 101 551	1 841 172	3 942 723
munkanélküli	9 256	6 711	15 967	304 364	264 133	568 497
Gazdaságilag aktív népesség együtt	46 217	35 331	81 548	2 405 915	2 105 305	4 511 220
Gazdaságilag nem aktív népesség						
gyermekgondozási ellátásban részesülő	97	2 088	2 185	4 969	240 878	245 847
saját jogú öregségi nyugdíjas, járadékos	76 961	114 416	191 377	773 680	1 224 098	1 997 778
rokkantsági nyugdíjas, baleseti járadékos	60 387	55 033	115 420	205 271	223 158	428 429
hozzátartozói jogú nyugdíjas, járadékos	1 288	15 198	16 486	4 016	90 408	94 424
egyéb inaktív kereső	19 584	18 372	37 956	80 930	102 319	183 249
Inaktív kereső együtt	158 317	205 107	363 424	1 068 866	1 880 861	2 949 727
nappali tagozatos tanuló	7 245	5 525	12 770	383 577	369 967	753 544
egyéb eltartott	4 662	4 984	9 646	116 876	158 602	275 478
Eltartott együtt	11 907	10 509	22 416	500 453	528 569	1 029 022
Gazdaságilag nem aktív népesség együtt	170 224	215 616	385 840	1 569 319	2 409 430	3 978 749
Összesen	216 441	250 947	467 388	3 975 234	4 514 735	8 489 969

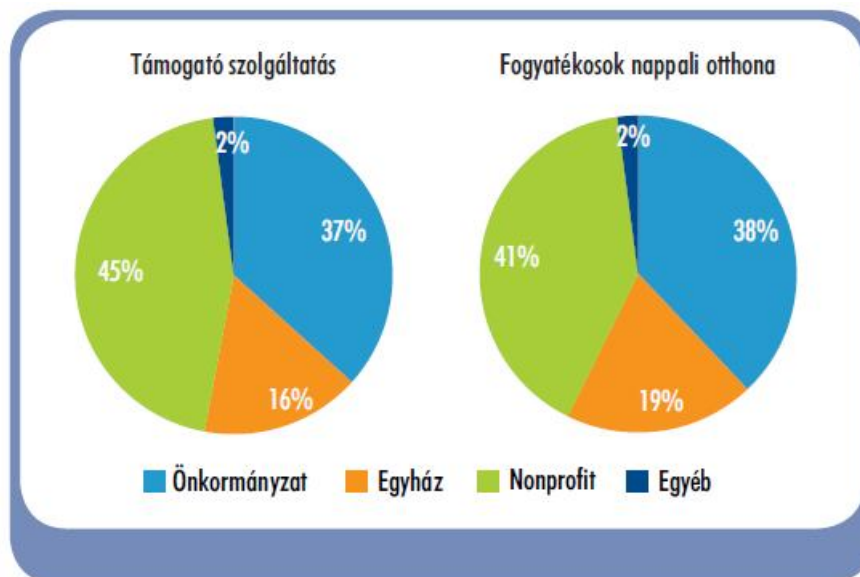
11. táblázat

A fogyatékossgal élők csupán 14 százaléka volt foglalkoztatott 2011-ben, míg a teljes népességben a foglalkoztatottak aránya 46 százalékot tett ki. A korstruktúra eltérése is magyarázza, hogy miért magas a fogyatékossgal élők körében az öregségi nyugdíjasok, járadékosok és alacsony a nappali tagozatos tanulók aránya. Ha nincs lehetőség munkát találni, akkor a megélhetés csak valamilyen rokkantsági ellátásból biztosítható a fogyatékossgal élők számára: e csoport negyede rokkantsági nyugdíjas vagy baleseti járadékos.

A fogyatékos emberek hátrányban vannak a munkaerőpiacon, de ha a fogyatékos személy ráadásul nő, és mint az előzőekben láthattuk, jó eséllyel alacsonyabb az iskolai végzettsége is, akkor hátrányai fokozottak. A lakóhely a népesség egészében és a fogyatékos személyek körében is befolyásolja a foglalkoztatási esélyeket: a fővárostól a községek felé haladva a települési lejtőn mindkét csoportban csökken a munkaerőpiacra bekapcsolódás valószínűség és nő az inaktív keresők aránya.

Országos adatok alapján a szociális alapellátás két elemének fenntartó szerinti megoszlása a következőképpen alakult

12. táblázat

A fogyatékos személyekre vonatkozó nemzetközi dokumentumok közül jelentőséggel bír az Európa Tanács (ET) Miniszteri Bizottságának 2006-ban elfogadott Akcióterve, amelynek célja a fogyatékosokkal élő emberek jogainak biztosítása, teljes körű társadalmi részvételének előmozdítása és életminőségük javítása. Az Akcióterv 15 „intézkedési kulcsterületen” ad célokat és javasol intézkedéseket.

Az egyik kulcsterület a „integrált életvitel” (communityliving), amelynek célja, hogy lehetővé tegye a fogyatékos emberek számára a lehető legmagasabb fokú önállóságot, és megteremtse a szabad választás lehetőségét azzal kapcsolatban, hogy hol és hogyan kívánnak élni” (3.8. szakasz). Az Akcióterv három konkrét célt fogalmaz meg:

- Hozzásegíteni a fogyatékos embereket, hogy saját maguk tervezhessék életüket és a lehető legnagyobb fokú önállósággal élhessenek a lakóhelyükön (a közösségben);
- Minőségi, közösségi támogató szolgáltatások széles körének biztosítása a választás szabadságának lehetővé tétele érdekében;
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a fogyatékos gyermeket/gyermeket nevelő családok helyzetére, amely magában foglalja a családok képzését, valamint a fogyatékosokkal élő szülők megfelelő támogatását és képzését is a gyermekek gondozásához, neveléséhez kapcsolódó területeken.

Az önálló életvitel céljának megvalósítása érdekében az alábbi területeken való beavatkozások szükségességét fogalmazza meg a dokumentum:

- A minőségi közösségi támogató szolgáltatások összehangolása annak érdekében, hogy a fogyatékos emberek saját lakóhelyükön (közösségükben) éljenek és javuljon életminőségük.
- Olyan lakáspolitikai és programok kidolgozása és ösztönzése, amelyek lehetővé teszik, hogy a fogyatékos emberek lakóhelyükön megfelelő környezetben éljenek.

A fogyatékosokat érintő legfontosabb problémákra adandó válaszok akcióterve (azonnali-közép távú) az Esélyegyenlőségi tv. előírásait figyelembe véve:

Alapvető cél az egész magyar társadalom megerősítése anyagi, pszichés, kulturális vonatkozásban, majd a lemaradó, marginálódott, deprivált társadalmi csoportok megsegítése, melynek elemei:

- a civil szféra bevonása
- szemléletformálás, érzékenyítés
- programok, rendezvények
- képzések, tréningek
- eü. ellátás megszervezése
- munkahelyteremtés
- kulturális, művészeti alkalmak biztosítása
- integrációs - normalizációs lehetőségek biztosítása
- az intézményi ellátás modernizálása (kiscsoportos lakóotthonok, állapot-függő bánásmód, humánus légkör)
- a családok anyagi támogatásának növelése
- járási szinten települési együttműködés a fogyatékosok nappali ellátása, a védett munkahelyek kialakítása, a közös akciók érdekében

Javaslatok: szükséges a jelenlegi - fent említett jogszabályi környezet betartásán, megvalósításán túl, a társadalmi környezetet, tudatot **érzékenyítő, empátia, tolerancia tréningekkel** formálni, a települési, járási programokba, rendezvényekbe a fogyatékos személyeket, szervezeteket bevonni.

A róluk szóló döntések előkészítésébe bevonni őket, ill. képviselőiket, az érdekérvényesítés biztosítása.

Az egyházak, a civil szervezetek figyelemfelhívó jellegű kampányokat folytathatnak annak érdekében, hogy több figyelemben, megértésben legyen részük a fogyatékkal élőknek, az őket gondozó családoknak. A rokonság, a szomszédság, az önkormányzati illetékesek monitoring szerepet vállalhatnak az anyagi, pszichés (mentálhigiénés), egészségügyi, foglalkoztatási, konfliktus-kezelési szükségletek felderítésében és azok megoldásában: források, segítő személyek felkutatásában, a terhek közös vállalásában.

Járási szinten egy-egy referens állás létrehozása minden célcsoport problémáinak koordinálása érdekében.

Érdemes járási szinten (is) a nemzetközi törekvéseket tanulmányozni, a használható, adaptálhat elemeket beépíteni a magyar (országos, járási, települési) gyakorlatba.

6.5.2 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján (2013.)

Esélyegyenlőségi célcsoport:		FOGYATÉKKAL ÉLŐK
Ssz.:	Beazonosított probléma (2013.) a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	Települések, amelyeken a probléma beazonosításra került
1.	A fogyatékkal élők esélyegyenlőségével kapcsolatban nem állnak rendelkezésre megfelelő adatok.	Ágasegyháza Orgovány
2.	A településen nincs olyan cég, társaság, amely a megváltozott munkaképességű emberek (az érzékszervi- látás-, hallásszervi, - mozgásszervi fogyatékossgal élő emberek) foglalkoztatását (is) felvállalná.	Ágasegyháza Kunbaracs Orgovány
3.	Középületek és közutak, járdák, helyi élelmiszerboltok és az egyéb üzletek, intézmények akadálymentesítése és a közszolgáltatásokhoz kapcsolódó egyes webhelyek akadálymentesítése nem minden esetben megoldott.	Ágasegyháza Ballószög Felsőlajos Fülöpjakab Helvécia Kerekegyháza Kunszállás Ladánybene Lajosmizse Nyárlőrinc Orgovány
4.	Adatok hiányában nem tudható, ugyanakkor feltételezhető, hogy az egészségügyi, szociális és közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés nem biztosított a külterületen élő, fogyatékos személyek számára.	Ágasegyháza
5.	Adatok hiányában nem tudható, azonban feltételezhető, hogy a lakosság nem rendelkezik megfelelő információkkal, ismeretekkel a fogyatékos személyekről és életmódjukról, ezért sok	Ágasegyháza

	esetben tévesen ítélik meg helyzetüket.	
6.	Fogyatékos személyekhez nem minden esetben jutnak el az információk azokról a juttatásokról, amiben ők érintettek.	Ballószög
7.	Kevés a lehetőség kapcsolatteremtésre, önszervező csoportokban való részvételre, közösségi élet fejlesztése	Kerekegyháza Ladánybene Nyárlőrinc Városföld
8.	Szűrőprogramokon történő alacsony részvétel	Ladánybene
9.	Nyomtatványok elektronikus kitöltésének támogatása, nyomtatványok körének bővítése	Városföld

Fogyatékosok helyzetének meghatározása, megoldási lehetőségekkel

Helyzet	Probléma	Megoldás
Fogyatékosok nagy aránya a társadalomban	Diszkrimináció, elfogadás hiánya. A társadalom nem rendelkezik megfelelő információval a sérült emberekről.	Szemléletformáló elméleti előadások. Egymás megismerését, elfogadását elősegítő közös programok.
	Ellátásuk megoldatlansága.	Intézmények, civil szervezetek jobb együttműködése, ellátás megszervezése.
	Foglalkoztatás hiánya.	Védőmunkahelyek és távmunka lehetőségének megteremtése.
	Speciális egészségügyi szűrővizsgálatok hiánya	Fogyatékosági típusnak megfelelően szakemberek képzése, felkészítése a szűrővizsgálatok elvégzésére.
	A fogyatékos ellátó családoknak nincs jövőképük, betegség, haláleset esetén, nincs, aki gondoskodjon a sérült hozzátartozóról.	Felkészítés a jövőre, szakemberek által. Lakóotthonok, átmeneti intézmények létrehozása.

	Egyenlő esélyű hozzáférés hiánya a szolgáltatásokhoz, képzésekhez, kulturális rendezvényekhez.	Sérültek tájékoztatása széles körben, illetve szállításuk, kíséretük megszervezése.
Közlekedési nehézségek	Akadálymentesítés hiánya	Akadálymentesítés anyagi feltételeinek megteremtése. Támogató Szolgálatok működésének kiterjesztése.

6.5.3 Jövőre vonatkozó javaslatok

6.5.3.1 Összefoglaló tábla

A fogyatékkal élők	
	rövid és hosszú távú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	Sok a fogyatékkal élő, számuk egyre növekszik. Csökken a családok teherbíró képessége. A gazdasági válsággal kevesebb figyelem fordul felénk.
Célok - általánosan:	Társadalmi elfogadás elősegítése. Életminőség javítása, diszkrimináció csökkentése. Foglalkoztatási lehetőségek kialakítása, az intézményi ellátás korszerűsítése. Normalizációs-integrációs lehetőségek biztosítása A fogyatékosokat képviselő szervezetek munkájának koordinálása
Célok rövidtávon (2016. márc. 31-ig)	Az 1998. évi XXVI. (Esélyegyenlőségi) tv. előírásainak időarányos megvalósítása Igények felmérése, feltárása. Helyi fogyatékosokat képviselő civil szervezetek megkeresése, célok megbeszélése kerekasztal formájában, egyeztető fórumok szervezése. Közvélemény szemléletének formálása, érdeklődésének felkeltése, sérültek iránti empátia felkeltése, tolerancia kialakítása. Médiákon keresztül riportok, híryanagok, melyek a sérült emberek értékeire felhívja a figyelmet. Projektvezető, projekt menedzser, koordinátor kijelölése.
Célok középtávon (2016. aug. 31-ig)	Előadások, közös szemléletváltó programok, célcsoport: ifjúság. Kézműves foglalkozások, sportnapok, közös tánc. Települési együttműködések kialakítása a nappali ellátás (fogyatékos napközi), a védett foglalkoztatás lehetőségének megteremtése érdekében
Célok	Mozgáskorlátozottak részére kialakított busz, mely a programokra

hosszútávon (2016. szept. 1- 2020. aug. 31-ig)	történi eljutást, valamint szolgáltatásokhoz való hozzáférést teszi lehetővé a különböző fogyatékkal élők számára. Pl.: orvoshoz, szakorvoshoz, uszodába szállítás, kísérés. Közös programok szervezése, igények felmérése, kielégítése folyamatosan. A Kormány által meghatározott 30 éves program elemeinek végrehajtása
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	Résztevők, igénybevevők regisztrálása folyamatosan.
Megvalósítási kockázatok:	Nem találunk meg minden rászoruló, vagy elzárkózik a segítségadástól.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Hirdetések, tájékoztatók széles körben terjesztése.

6.5.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc. 31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec. 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Adat és állapotfelmérés (építve az önkormányzatok szociális szolgáltatásszervezési koncepciójára és a HEP-ekre is): - fogyatékkal élők létszáma, - összetételére (mozgás, látás, hallás stb. sérülés) Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatási igényeinek felmérése Határidő: 2016. június 30.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatásának megszervezése az igények függvényében Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
A fogyatékkal élő személyeket ellátó intézmények szabályszerű működésének áttekintése (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, valamint a fenntartó által végzett	Annak vizsgálata, hogy a fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatási igényeinek megszervezése milyen	Autista ellátás fejlesztése: Felnőtt autisták nappali ellátását szolgáló intézmény fenntartását végző szervezettel történő hosszú

<p>ellenőrzések tapasztalatainak megismerése)</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>jogszabály-módosításokat igényel</p> <p>Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>távú megállapodás megkötése, vagy ilyen típusú intézmény létrehozása, az autizmus specifikus ellátás biztosítása az említett célcsoport számára.</p> <p>Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
<p>Fogyatékkal élő személyek, csoportok képzési igényeinek felmérése érdekvédelmi szervezeteik és szakértők bevonásával. (kölsönös tanulás)</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Intézményi férőhelyfejlesztés, keresztmetszet bővítés, ellátási szükséglet szerinti gondozási formák bevezetésének állapot felmérése</p> <p>Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	
<p>Fokozottabb média szereplések biztosítása, a társ. szemléletformálás, érzékenyítés érdekében.</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Tanyán kistelepülésen élők ellátásának hatékonyabbá tétele. (Kistelepülések esetében kunszállási példa, bevezetése, nagyobb településen szolgáltatások integrációjának vizsgálata, ill. kunszállási példa alkalmazhatóságának vizsgálata) Eszközei: GPS pontok kialakítása, elérhetőség megszervezése, helyi ismeretekkel rendelkező segítőkkel történő együttműködés javítása. Jelzőrendszeres segítség, fejlesztése.</p> <p>Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló</p>	

	települési önkormányzatok	
Döntéshozók bevonása a fogyatékosokat ellátó intézmények programjaiba. Határidő: 2015. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fogyatékkal élő személyek, csoportok képzésének megszervezése a felmért igények alapján érdekvédelmi szervezeteik és szakértők bevonásával. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	
	Oktatási rendszerből kikerülő fiatal fogyatékos személyek védő munkahelyi foglalkoztatásának biztosítása.(különböző foglalkoztatási formákban). Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	
	Önkéntesek, támogatók bevonása a fogyatékos személyek érdekében végzett munkába. pl. helyi vállalkozások közül a rendelkezésre álló adatok szerint senki nem alkalmaz fogyatékkal élőszemélyt: foglalkoztatás támogatása. Fogyatékos emberek alkalmazása közintézményekben is. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	

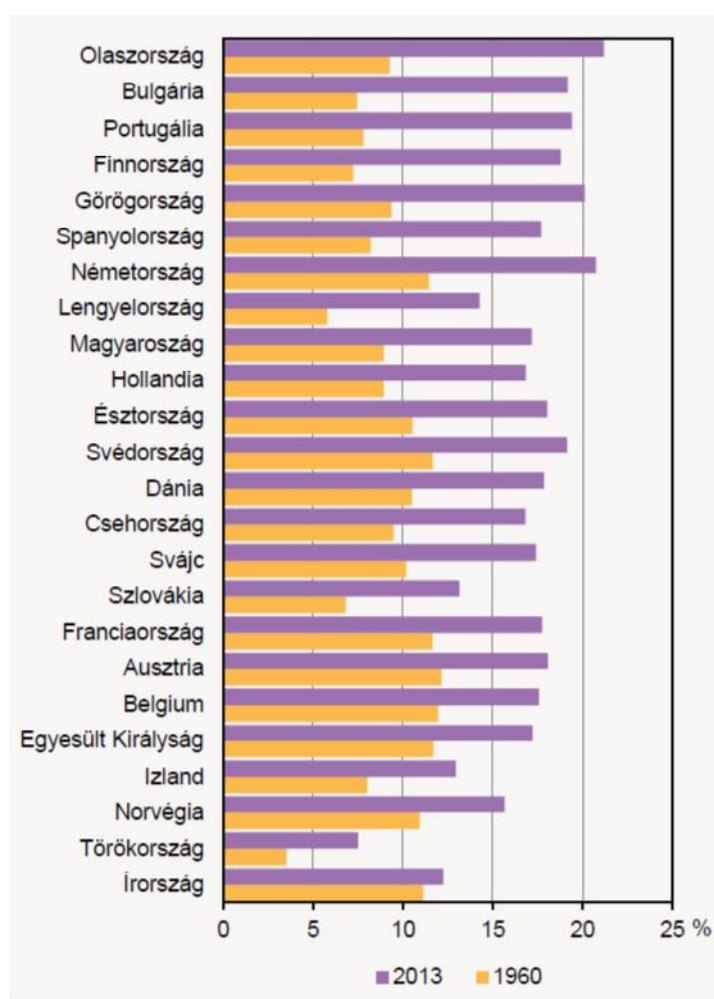

Jó gyakorlatként a Kunszállási Normában foglaltak továbbgondolása javasolt. (lásd Függelék)

6.6 Idősek

6.6.1 Az idősek helyzete, esélyegyenlősége-szakértői elemzés

A WHO szerint 2000 és 2050 között a világ 60 év feletti népességének aránya 11-ről 22%-ra, lélekszámuk 605 milliőről 2 milliárdra nő. Az emelkedés az alacsony és közepes jövedelmű országokban lesz a legdrámaibb, 2050-re az idősek 80%-a ezekben az országokban fog élni. A 80 évesek és az a fölöttiek száma 2050-re négyszeresére nő.

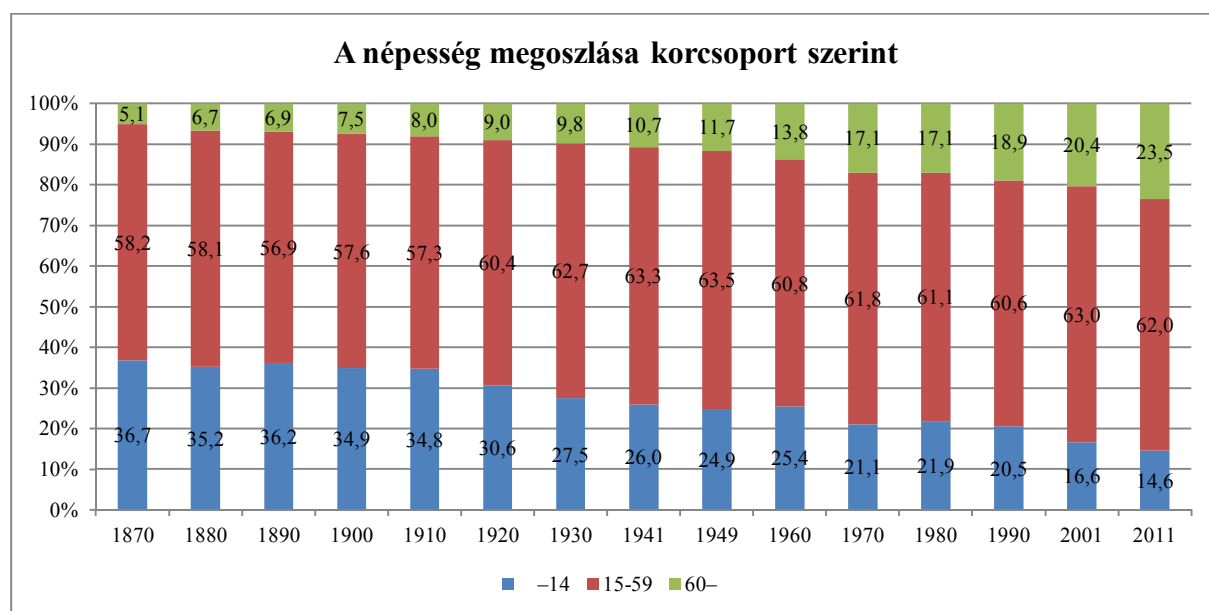

(KSH adatok alapján – 1. ábra)

Magyarország népességéből a 65 éves és idősebbek száma 2014. január 1-jén közel 1 millió 732 ezer volt, a népesség 17,5%-a. A társadalom aktív tagjaira háruló eltartási teher a háború óta gyakorlatilag nem változott, mivel az idősek egyre gyarapodó számát a 15 év alatti fiatalok számának hasonló arányú csökkenése kíséri. A 2012-ben született magyarok

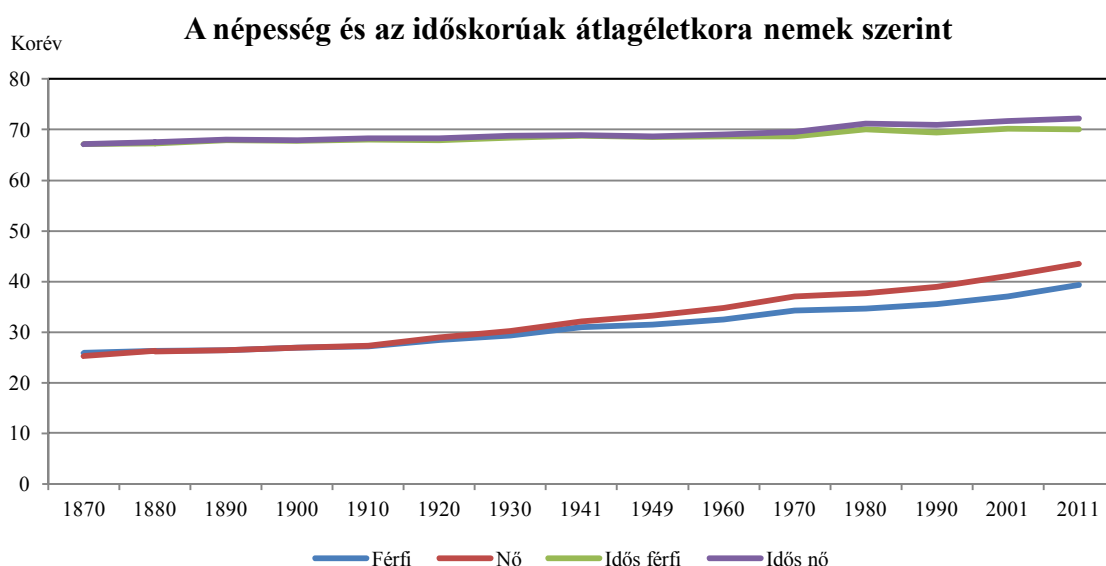
átlagosan 75 éves élettartamra számíthatnak, közel négy évvel többre, mint az ezredfordulón, és közel 14 évvel többre, mint az 1950-es évek elején.

Az élettartam hosszabbodásával a modern társadalmakban, így Magyarországon is egyre több az idős ember. Számuk és népességben belüli arányuk növekedése általános jelenség, aminek következtében egyre nagyobb teher nehezedik a társadalomra.

(KSH adatok alapján – 2. ábra)

A 60 év feletti népesség átlagéletkora nő az idő előrehaladtával. Az időskorúak átlagéletkora 2001-ben és 2011-ben is 71 év. Ennek oka, hogy az időskorú népességben belül a legidősebbek mellett a 60–64 éves korcsoport aránya is emelkedett.

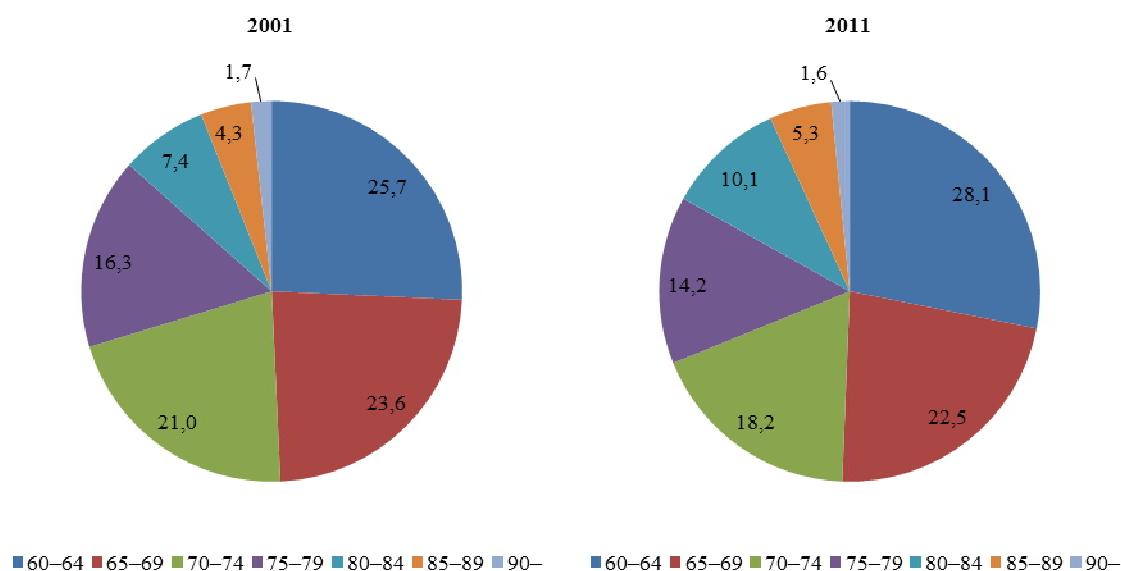

(KSH adatok alapján – 3. ábra)

A várható átlagos élettartam azt fejezi ki, hogy a különböző életkorúak az adott év halandósági viszonyai mellett még hány évi élettartamra számíthatnak. A Központi

Statisztikai Hivatal számításai szerint 2011-ben a 60, a 70 és a 80 éves férfiak is átlagosan rövidebb élettartamra számíthattak, mint a nők.

Az időskorú népesség megoszlása korcsoportok szerint

(KSH adatok alapján – 4. ábra)

A 2001 és 2011 között eltelt tíz év alatt az időskorú népesség négy korcsoportjában volt növekedés. Egyrészt a legidősebbek, a 80–84 évesek, a 85–89 évesek és a 90 év feletti (1931 előtt születettek), másrészt a legfiatalabbak, a 60–64 évesek (1947–1951 között születettek) aránya növekedett.

Az időskorú népesség megoszlása nemek szerint

Korcsoport, éves	2001				2011			
	Férfi	Nő	Összesen	Ezer férfira jutó nő	Férfi	Nő	Összesen	Ezer férfira jutó nő
60-64	42,9	57,1	100,0	1 330	44,9	55,1	122,2	1 229
65-69	41,3	58,7	100,0	1 422	42,4	57,6	106,7	1 357
70-74	38,6	61,4	100,0	1 593	38,4	61,6	96,9	1 602
75-79	35,0	65,0	100,0	1 856	34,9	65,1	97,7	1 863
80-84	32,1	67,9	100,0	2 114	31,4	68,6	151,9	2 185
85-89	29,1	70,9	100,0	2 433	26,9	73,1	137,1	2 711
90+	26,7	73,3	100,0	2 739	24,8	75,2	117,5	3 039
Összesen	38,7	61,3	100,0	1 587	39,1	60,9	100,0	1 559

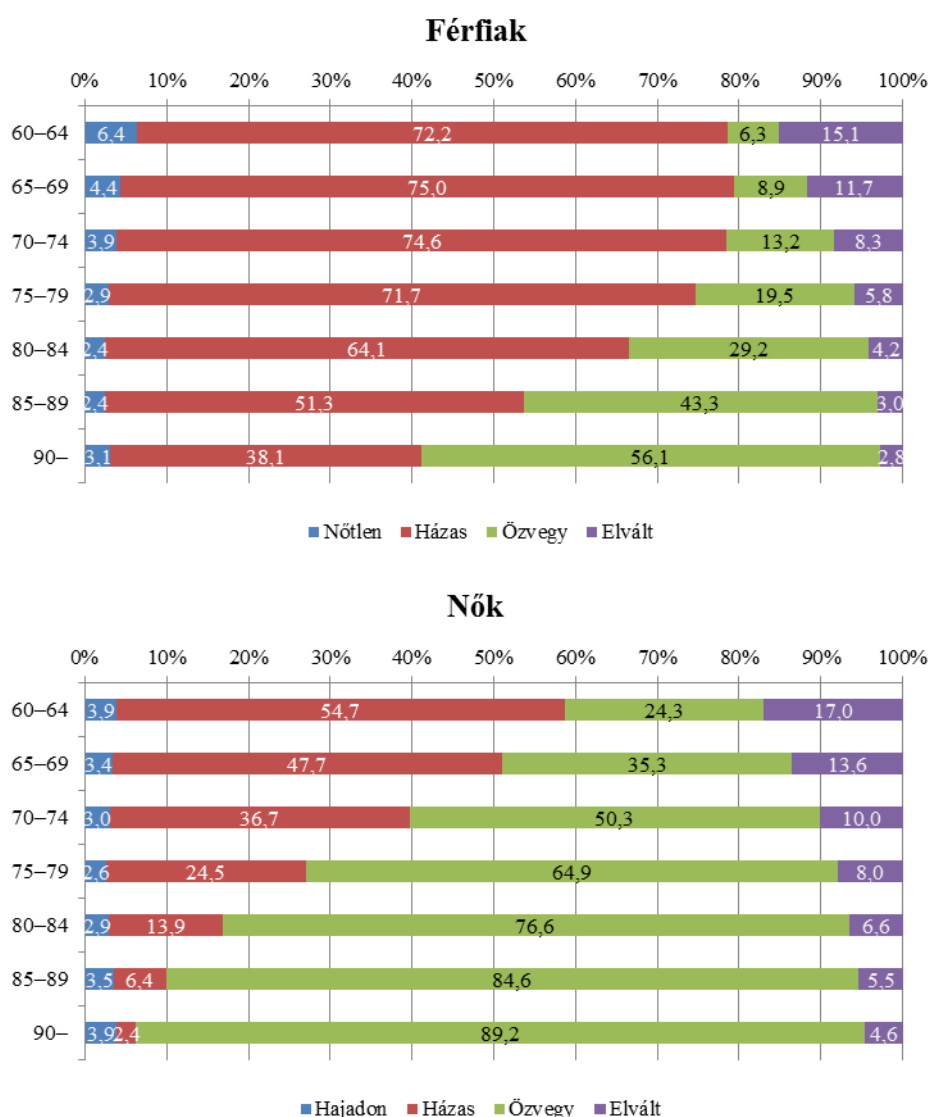
(KSH adatok alapján – 1. táblázat)

2001 és 2011 között a teljes népességben az időskorú nők aránya 3,3 az időskorú férfiak aránya 2,7 százalékponttal nőtt. Az időskorúakon belül a nők aránya 61,3%-ról 60,9%-ra csökkent, amit a 60–64 és a 65–69 évesek korcsoportjában bekövetkezett mérséklődés okozott. A többi korcsoportban emelkedett a nők aránya. 2001-ben ezer időskorú férfira 1587 nő jutott, 2011-ben 1559 volt a mutató értéke.

A női többlet a legidősebb korcsoportban a legnagyobb. Az elmúlt tíz évben a 80 év feletti korcsoportokban nőtt a nők aránya.

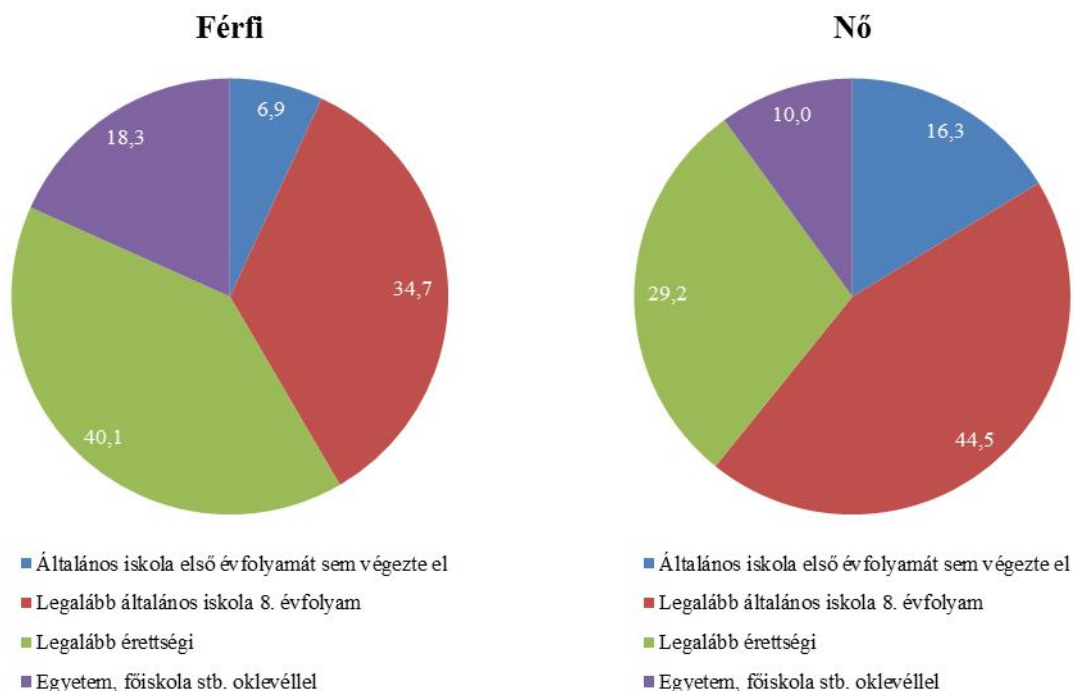
Az időskorú népességben belül a nők aránya 61% volt, a teljes népességben belül 52,5%. Ezer időskorú férfira 1559 időskorú nő jutott 2011-ben. A női többlet a kor előrehaladtával növekszik. A legnépesebb 60–64 éves korcsoport az idős férfiak harmadát, a nők negyedét teszi ki. Míg a 60–64 évesek száma több mint 650 ezer fő, addig a 90 év felettek 42 ezren voltak 2011-ben. Az időskorúak közel fele, 1 millió 154 ezer fő 70 év feletti, a 80 év felettek száma megközelíti a 400 ezret.

Az időskorú férfiak és nők megoszlása családi állapot szerint, 2011

(KSH adatok alapján – 6. ábra)

A családi állapot tekintetében nemek szerint is lényegesek a különbségek. A nőknél a házas családi állapotúak aránya a 60–64 évesek körében a legmagasabb, és az életkor emelkedésével csökken. A 60 év feletti férfiak körében a 90 év feletti kivételével minden korcsoportban a házasok aránya a legmagasabb, és csak 75 év fölött csökken látványosan. Az özvegyek aránya a nőknél már a 60–64 éves korcsoportban is jelentős, és az életkor emelkedésével folyamatosan nő. Az időskorú férfiaknál az özvegyek részaránya az életkor emelkedésével 6,3%-ról 56,1%-ra nő, de még így is alacsonyabb, mint a nők esetében. Az özvegyek aránya a férfiaknál csak a 90 év feletti korcsoportban haladja meg a házasok arányát. Az időskorú férfiakat inkább a házas, az időskorú nőket inkább az özvegy családi állapot jellemzi. Ez azzal magyarázható, hogy a nők tovább élnek, illetve a férfiak körében gyakoribb az újránházasság. Míg ezer özvegy és elvált időskorú férfira 6 házasságkötés jutott 2011-ben, addig a

nők esetében a mutató értéke 0,7 volt.

(KSH adatok alapján – 7. ábra)

Az időskorú férfiak magasabb végzettségűek, mint az időskorú nők. Az általános iskolát be nem fejezők, illetve a csak azt elvégzők a nők körében jóval többen vannak. A középfokú és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya viszont a férfiak között a magasabb. A jelentős számú, 85 év feletti nőnek több mint fele az általános iskolát sem fejezte be, felsőfokú végzettséggel pedig csak kis hányaduk rendelkezik (4,2%). A 85 év feletti férfiaknál ugyanakkor 28% nem fejezte be az általános iskolát, a diplomával rendelkezők aránya viszont meghaladja a 17%-ot.

A 60 év feletti gazdaságilag nem aktív népesség megoszlása gazdasági aktivitási státus szerint, 2011

Korcsoport, éves	Születési év	Inaktív kereső együtt	Inaktív keresőkön belül				Eltartott	Gazdaságilag nem aktív népesség együtt
			saját jogú öregségi nyugdíjas, járadékos	rokkantsági nyugdíjas, baleseti járadékos	hozzátartozói jogú nyugdíjas, járadékos	egyéb inaktív kereső		
60	1951	97,0	66,4	26,1	0,8	3,6	3,0	100,0
61	1950	97,4	70,1	23,3	0,9	3,0	2,6	100,0
62–64	1947-1949	99,3	85,2	12,2	1,0	1,0	0,7	100,0
65–69	1942-1946	99,4	90,4	6,7	1,5	0,7	0,6	100,0
70–74	1937-1941	99,6	91,4	4,4	3,1	0,7	0,4	100,0
75–79	1932-1936	99,6	90,7	3,1	5,1	0,7	0,4	100,0
80–84	1927-1931	99,6	87,8	2,4	8,7	0,7	0,4	100,0
85–89	1922-1926	99,6	83,7	2,0	13,1	0,8	0,4	100,0
90-	1921 előtt	99,6	78,6	1,7	18,3	1,0	0,4	100,0
Összesen		99,3	86,8	7,5	4,0	1,0	0,7	100,0

(KSH adatok alapján – 2. táblázat)

Az időskorúak nagy többsége – közel 2 millió 152 ezer ember – a gazdaságilag nem aktív kategóriájába tartozott 2011-ben. Ahogy az előzőekből is következik a gazdaságilag nem aktív aránya a 60 és a 61 évesek évjáratában a legalacsonyabb, és ez a kor emelkedésével egyre nő. A 60 év feletti gazdaságilag nem aktív között minden korcsoportban az inaktív keresők vannak többségben. Az inaktív keresőkön belül a saját jogú öregségi nyugdíjasok aránya a 74 évesek csoportjáig nőtt, majd a 75 év feletti korcsoportokban csökkent. Mivel az idősebb korcsoportokban több a nő, náluk megemelkedik a hozzátartozói jogú nyugdíjasok aránya, a 90 év felettieknek már 18%-a részesül ebben az ellátásban. A rokkantnyugdíjban részesülők, illetve az egyéb inaktív keresők aránya viszont a 60 és 61 évesek között a legmagasabb, és a kor emelkedésével arányuk egyre csökken.

A népesség megoszlása vallási és felekezeti hovatartozás szerint, 2011

Korcsoport	Katolikus	Református	Evangélikus	Más vallású	Vallási közösséghez, felekezethez tartozik együtt	Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik, ateista	Nem kívánt válaszolni	Összesen
–59	35,5	10,5	1,8	2,0	49,8	20,9	29,3	100,0
60–	50,2	15,3	3,2	1,6	70,3	9,4	20,3	100,0
Ebből:								
60–64	46,0	13,5	2,7	1,6	63,8	12,6	23,6	100,0
65–69	48,9	14,9	3,1	1,5	68,4	10,1	21,5	100,0
70–74	52,0	16,4	3,4	1,5	73,3	8,0	18,7	100,0
75–79	53,6	16,9	3,5	1,5	75,5	7,2	17,2	100,0
80–84	54,2	16,6	3,8	1,5	76,0	6,7	17,3	100,0
85–89	53,8	16,8	4,0	1,9	76,4	5,7	17,9	100,0
90-	53,1	15,8	4,3	2,3	75,6	5,3	19,1	100,0
Összesen	39,0	11,6	2,2	1,9	54,7	18,2	27,2	100,0

(KSH adatok alapján – 3. táblázat)

A felekezetek korösszetételét tekintve a történelmi egyházakra jellemző az időskorúak magasabb aránya.

Tartós betegek száma és aránya a válaszolókon belül, 2011

Korcsoport	Időskorúak száma	Válaszolóok száma	Ebből: tartós betegek	
			fő	%
60–64	653 991	505 014	214 639	42,5
65–69	522 971	409 222	195 972	47,9
70–74	423 844	338 401	181 761	53,7
75-79	331 073	265 723	156 219	58,8
80-84	234 215	185 831	110 342	59,4
85-89	122 589	94 926	55 215	58,2
90-	42 428	32 146	17 357	54,0
Összesen	2 331 111	1 831 263	931 505	50,9

(KSH adatok alapján – 4. táblázat)

A 2011. évi népszámlálás alkalmával 1 millió 650 ezer ember, a népesség 16,6%-a vallotta magát tartósan betegnek Magyarországon. Az időskorúaknak nagyobb aránya (40%), több mint 900 ezer ember volt tartósan beteg. Arányuk magasabb az időskorú nők, mint az időskorú férfiak között. A tartósan betegek aránya az életkor emelkedésével növekvő tendenciát mutat egészen 85 éves korig, az ennél idősebbek között arányuk csökken.

Az időskorú tartós betegek harmadát a betegség a mindennapi életben, több mint negyedét a közlekedésben, több mint tizedét az önellátásban (pl. öltözködés) akadályozza. Az életkor növekedésével az akadályozottság is egyre gyakrabban fordul elő.

A magánháztartásban, az intézeti háztartásban élő és a hajléktalan népesség megoszlása korcsoport szerint, 2011

Korcsoport, éves	Család- háztartásban élő	Nem család- háztartásban élő	Magán- háztartásban élő együtt	Intézeti háztartásban élő és hajléktalan	(%)
					Összesen
–59	87,3	10,4	97,7	2,3	100,0
60–	63,1	34,2	97,3	2,7	100,0
Ebből:					
60–64	75,2	23,6	98,8	1,2	100,0
65–69	70,3	28,4	98,7	1,3	100,0
70–74	63,0	35,1	98,1	1,9	100,0
75-79	54,0	42,8	96,8	3,2	100,0
80-84	44,9	49,4	94,3	5,7	100,0
85-89	37,6	53,0	90,6	9,4	100,0
90-	34,6	51,7	86,2	13,8	100,0
Összesen	81,6	15,9	97,5	2,4	100,0

(KSH adatok alapján – 5. táblázat)

2011-ben több mint 8 millió ember, a lakosság 82%-a élt családháztartásban Magyarországon. Míg a 60 év alattiak esetében ez az arány meghaladja a 87%-ot, addig az időskorú népességnek csak 63%-a élt ebben a háztartási formában. Nem családháztartásban a 60 év alatti lakosság 10, az időskorúak 34%-a élt, többségük egyedülálló. Az időskorúak körében az idősebb korcsoportok felé haladva csökken a családháztartásban élők és növekszik az intézetben élők, illetve a 80–89 éves korcsoportig a nem családháztartásban élők aránya: míg a 60–64 évesek 75%-a, addig a 90 év felettieknek csak a 34%-a él családháztartásban. Az időskorú férfiak magasabb aránya élt családháztartásban, mint az időskorú nők.

Az időskorúak által lakott lakások lakóinak megoszlása a lakás szobaszáma szerint, 2011

(%)

Komfortfokozat	Csak időskorúak által lakott lakások lakói		Időskorúak által is lakott lakások lakói	Időskorúak által lakott lakások lakói összesen	Népesség összesen
	együtt	ezen belül egyedülálló			
Összkomfortos	54,4	46,5	64,0	60,2	64,3
Komfortos	37,7	41,8	29,2	32,5	28,6
Félkomfortos	3,1	4,1	2,5	2,7	2,6
Komfort nélküli	4,5	7,0	3,9	4,2	4,2
Szükség- és egyéb lakás	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(KSH adatok alapján – 6. táblázat)

Az időskorúak körében az életkor emelkedésével az összkomfortos lakásban lakók aránya csökken, a félkomfortos és annál alacsonyabb komfortfokozatú lakásokban lakók aránya nő. A legidősebb korcsoportok élnek a legmagasabb arányban nem komfortos lakásokban.

Általános jellemzők: Az öregedés egy élettani folyamat, amelyet nagyban befolyásol a saját magunkhoz illetve a környezetünkhöz való biológiai, pszichológiai valamint a szociális viszonyulás.

A **WHO** (World Health Organization = Egészségügyi Világszervezet) az **időskor szakaszolását** az alábbiakban állapítja meg:

- 50-60 év közötti időszakot az „áthajlás” korának nevezi,
- 60-75 év időintervallumot az „idősödés korának” hívja,
- a 75-90 év közötti időszakra az „időskor” terminust használja,
- míg a 90-100 év közötti emberek az „agg” korúakhoz tartoznak,
- végül a 100 év feletti korra a „matuzsálemi kor” jelzöt fogadja el. (Prof. Dr. Iván László)

Európában 2020-ban fog először előfordulni, hogy a 60 évesnél idősebb népesség száma meghaladja a 25 évnél fiatalabb népesség számát. 1960 óta átlagosan nyolc évvel nőtt az emberek várható élettartama. Tény, hogy az EU-ban ma megszülető gyermekek várható élettartama a lányok esetében átlagosan 82 év, a fiúk esetében pedig 77 év. A megnövekedett várható élettartam mellett a termékenységi arányszám csökkenése figyelhető meg: az előrejelzések szerint 2060 -ra egy nőre 1,7 gyermek fog jutni. Ezek a demográfiai eltolódások hatással lesznek az államháztartásra, ami a nyugdíjak, az egészségügy és a tartós gondozás kiadásait, valamint az egyéb, életkorral kapcsolatos költségeket illeti. Állandó lakosok aránya a 65 év feletti lakosokkal

Település neve	Állandó lakosok összesen	Összes nyugdíjas	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak száma	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma
Ágasegyháza	1985	557	214	343
Ballószög	3418	715	279	436
Felsőlajos	942	206	81	125
Fülöpjakab	1145	272	118	154
Izsák	4620	458	293	165
Jakabszállás	2591	743	302	441
Kecskemét	112203	29232	11371	17861

Kerekegyháza	6509	1661	623	1038
Kunbaracs	649	188	78	110
Kunszállás	1696	471	163	308
Ladánybene	1722	459	193	266
Lajosmizse	11243	3053	1198	1855
Nyárlőrinc	2300	690	277	413
Orgovány	3376	919	358	561
Városföld	2241	554	229	325
Összesen	156640	39720	15484	24236

(Települések adatait tartalmazó indikátorok és a 2011-es KSH adatok alapján – 7. táblázat)

A fenti táblázat a településeken élő állandó lakosok számát mutatja és a nyugdíjasok számát, valamint a táblázat két oszlopa a nemenkénti megbontást tartalmazza.

év	Állandó lakosok száma																
	Állandó lakosok száma	0-14 éves nők	0-14 éves férfiak	0-14 éves összesen	15-17 éves nők	15-17 éves férfiak	15-17 éves összesen	18-59 éves nők	18-59 éves férfiak	18-59 éves összesen	60-64 éves nők	60-64 éves férfiak	60-64 éves összesen	65 év feletti nők	65 év feletti férfiak	65 év feletti összesen	Összesen
Ágasegyháza	1985	148	138	286	33	28	61	568	625	1193	66	61	127	209	109	318	1985
Ballószög	3418	314	306	620	62	98	130	1041	1085	2128	77	69	146	261	133	394	3418
Felsőlajos	942	70	73	143	17	17	34	289	318	607	23	26	49	86	23	109	942
Fülöpjakab	1145	72	98	170	29	31	60	303	380	683	38	24	62	102	68	170	1145
Izsák	4620	409	411	820	114	98	212	1410	1511	2921	103	106	209	293	165	458	4620
Jakabszállás	2591	207	183	390	82	94	176	708	676	1384	82	87	169	176	296	472	2591
Kecskemét	112203	8302	8589	16891	1757	1839	3596	34647	33215	67862	3929	3046	6975	10599	6280	16879	112203
Kerekegyháza	6509	549	569	1118	109	103	212	1856	1976	3832	223	194	417	596	334	930	6509

Kunbaracs	649	46	40	86	13	8	21	165	221	386	23	15	38	71	47	118	649
Kunszállás	1696	120	113	233	34	43	77	492	525	1017	60	45	105	180	84	264	1696
Ladánybene	1722	118	155	273	30	40	73	475	541	1016	63	65	128	137	95	232	1722
Lajosmizse	11243	861	1001	1862	181	201	382	2912	3601	6513	363	307	670	1160	656	1816	11243
Nyárlőrinc	2300	179	165	344	77	79	156	635	629	1264	67	89	156	144	236	380	2300
Orgovány	3376	257	257	514	64	62	126	948	984	1932	107	80	187	401	216	617	3376
Városföld	2241	167	141	308	37	39	76	674	724	1398	56	69	125	212	122	334	2241
Összesen	156640	11433	11891	23324	2480	2607	5060	45780	45706	91488	5131	4107	11938	14307	8332	22639	156640

(Települések indikátor táblázatai alapján 2011. – 8. táblázat)

Települések állandó lakosok számát láthatjuk korcsoportonkénti megoszlás szerint. Táblázatban jól látható, hogy magasabb az idősek, azaz a 60 év felettek száma a fiatalokéhoz képest (0-14 éves).

Év	Állandó lakosok száma	Összes nyugdíjas	nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak száma	nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)	Nappali ellátásban részesülők száma	idősokorúak járadékában részesülők száma	Számítógépet használni tudók száma (20 főt megkérdve)
Ágasegyháza	1985	557	215	342	340	104,60%	30	7	6
Ballószög	3418	728	279	449	394	63,5	5	5	-
Felsőlajos	942	207	85	122	136	95,1	-	1	-
Fülöpjakab	1145	276	121	155	170	131,6	-	1	-
Izsák	4620	967	416	551	458	55,9	-	14	-
Jakabszállás	2591	755	314	441	380	111,4	22	15	-
Kecskemét	112203	29539	11599	17940	16629	98,4	588	84	-
Kerekegyháza	6509	1658	628	1030	922	83,5	41	12	-

Kunbaracs	649	187	78	109	118	137,2	-	2	-
Kunszállás	1696	475	165	310	263	113,2	-	3	-
Ladánybene	1722	471	199	272	232	85	-	5	-
Lajosmizse	11243	3137	1215	1922	1815	97,5	33	43	-
Nyárlőrinc	2300	698	283	415	112	111,8	-	6	-
Orgovány	3376	934	359	575	617	120	18	39	4
Városföld	2241	246	227	19	327	108,3	-	2	-
Összesen	156640	40835	16183	24652	22118	103,6	737	239	10

(A népesség száma a KSH 2011-es adatai alapján vannak)

A táblázat adataiból kitűnik, hogy minden településen a lakosság számához viszonyítva magas az időskorúak aránya.

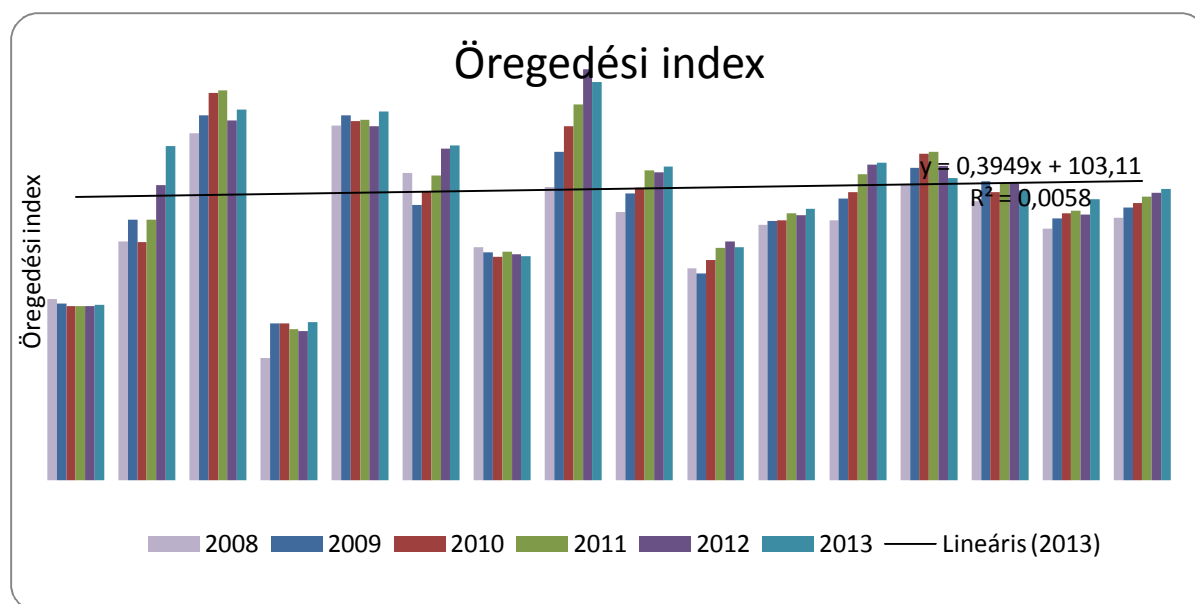
A férfiak és nők vizsgálatánál az országos átlaghoz hasonlóan minden településen a nők vannak többségben.

A településeken élő lakosság elöregedő tendenciát mutat, nagy az elvándorlás, egyre kevesebb gyermek születik, magas a nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők aránya. Minden településen a nyugdíjas korú lakosság körében figyelhető meg, hogy a nők száma jelentősen meghaladja a férfiakét, ahogyan ez országsszerte és világszerte megmutatkozik. Jellemzően az időskorú népességben magas az alacsony jövedelmi helyzetben lévők száma, a nyugdíjak alacsony összegűek, gyakran előfordul, hogy a házaspárok közül csak a férj részesül ellátásban, mert a feleség háztartásbeli volt, a gyerekeket nevelte, esetleg bejelentetlen napszámba dolgozott, így nem szerzett szolgálati időt. A szolgálati idővel nem rendelkező idősök számára lehetőség van időskorúak járadékát igényelni. Sajnos van, aki ebből is kimarad, mert ha a házastárs jövedelme meghaladja a törvényben meghatározott határt, akkor már nem kaphatja meg, ellátás nélkül marad. Az időskorúak jövedelmi helyzetét egyre súlyosbítják a magas rezsi költségek, és romló egészségi állapotuk miatti kiadások.

Az **öregedési index** az időskorú népességnek (65–X éves) a gyermekkorú népességhez (0–14 éves) viszonyított arányát fejezi ki. Másként: 100 fő 14 év alatti lakosra jutó 65 év feletti lakos száma. A népesség korösszetétele változásának és az elöregedés folyamatának legfontosabb indikátora, amelynek a demográfiai jövő szempontjából van kiemelt jelentősége.

Öregedési index (Forrás: TeIR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	változás %
Ágasegyháza	110,5	111,6	114,4	104,6	110,5	106,5	-3,6
Ballószög	66,2	64,6	63,6	63,5	63,6	64	-3,3
Felsőlajos	87,2	95,2	87,1	95,1	107,7	122,1	-40,0
Fülöpháza	126,7	133,3	141,5	142,4	131,4	135,3	-6,8
Helvécia	44,6	57,3	57,2	55,2	54,5	57,7	-29,4
Fülöpjakab	129,5	133,4	131,3	131,6	129,4	134,7	-4,0
Jakabszállás	112,2	100,5	105,5	111,4	121,2	122,2	-8,9
Kerekegyháza	85,2	83,2	81,6	83,5	82,5	81,8	-4,0
Kunbaracs	107,2	120	129,3	137,2	150,1	145,4	-35,6
Kunszállás	98,1	104,7	106,9	113,2	112,4	114,5	-16,7
Ladánybene	77,3	75,6	80,5	85	87,2	85,2	-10,2
Lajosmizse	93,4	94,6	95	97,5	96,9	99,2	-6,2
Nyárlőrinc	94,9	102,8	105,2	111,8	115,4	115,9	-22,1
Orgovány	108,2	114,1	119,3	120	114,8	110,4	-2,0
Városföld	102	109,2	105,2	108,3	108,4	106	-3,9
Kecskemét	91,8	95,7	97,6	98,4	97,1	102,7	-11,8
Átlag	95,9	99,7	101,3	103,6	105,1	106,4	-13

Bács-Kiskun megye járásai közül, arányaiban a legtöbb gyermek, és a legkevesebb idős a Kecskeméti járásban él.

A Kecskeméti Járási települései közül arányaiban a legtöbb gyermek, és a legkevesebb idős Helvécia, Ballószög, Kerekegyháza, Ladánybene, él. 2008 és 2013 között legnagyobb mértékben Felsőlajos, Kunbaracs, Helvécia, Nyárlőrinc településeken növekedett az idősök, és csökkent a gyermekek száma. Megállapítható, hogy a Kecskeméti Járásban a 0-14 éves

korú gyermekek száma a vizsgált időszakban (2008-2013) minden településen csökkent, és a 65 év felettiek száma emelkedett.

Időskorúak szociális ellátása a településeken

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 86 §- a rendelkezik, hogy minden településen kötelezően biztosítani kell alapszolgáltatásokat, így étkeztetést, házi segítségnyújtást, 3000 főnél több lakos esetén időskorúak részére nappali ellátást.

Bács-Kiskun megyében jelenleg a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatás nem fedi le a megye teljes területét. A kisebb települések ellátási szerződést kötnek egy földrajzi közelségben levő szolgáltatóval, ilyenformán a hozzáférés biztosított: azonban sok esetben az önkormányzatnak semmiféle információja sincs arról, valójában hány személy részesül ellátásban.

A programban résztvevő 11 településen biztosítottak az időskorúak részére kötelezően előírt feladatok, (étkezés, házi segítségnyújtás) időskorúak részére nappali ellátást csak azok az önkormányzatok tartanak fenn, ahol a lakosság száma indokolja. Minden településen időskorúakból álló önszerveződő csoportok jöttek létre, az önkormányzatok a civil szervezeteket segítik, támogatják, részükre ingyenesen biztosítanak helyiségeket, ahol hetente, kéthetente tartják meg összejöveteleiket.

Egészségügyi ellátás: Házi orvosi alapellátás minden településen található, azonban az egészségügyi szakellátáshoz való hozzájutás nehezített. Néhányan jelezték, hogy a település gépjárművel beszállítják az időseket Kecskemétre, Kiskunfélegyházára, vérvételre és egyéb szakorvosi vizsgálatokra. Azonban ez a segítség nem jellemző minden településre.

Informatikai képzést: Több településen tartottak idősök részére képzéseket, azonban a számítógépet használni tudókra vonatkozó adatok nem értékelhetők, feltételezhető, hogy többen szereztek jártasságot ezen a területen. A reprezentatív felmérés, 20 fő megkérdezésével történt, mely erről a korosztályról, ebben a témakörben nem adott megfelelő tájékoztatást. Azonban igényként érzékelhető a települések részéről ezen a területen a fejlesztés, felzárkóztatás vágya.

Idősök hátrányos megkülönböztetése: Szinte minden település jelezte, hogy jellemző az idősök hátrányos megkülönböztetése a diszkriminatív szemlélet a lakosság körében, ez Kecskeméten sokkal jobban érzékelhető, a nagyobb népességszámból adódóan is.

Bűncselekmények: Nagy probléma minden településen, hogy gyakoriak az idősök ellen elkövetett bűncselekmények száma, főleg azokon a helyeken ahol az idősök külterületen, tanyákon élnek. Jellemzően magas az egyedül élők aránya.

Idősök munkaerő piaci helyzete: Általános képet mutat, hogy az idősök szinte teljes egészében kiszorultak a munkaerő piacról.

A feltárt problémák indokolják a járási szinten történő esélyegyenlőségi közös stratégia kidolgozását. A települések egymást támogatva, segítve a jó módszerek, a jó gyakorlat átadásával eredmények elérése válik lehetővé.

Egészségi állapotában a szociális tényezők jelentős szerepet játszanak. Azok, akik társadalmi kapcsolataikat fenntartják akár házastársukkal, barátaikkal, akár érdeklődési körük révén, kimutathatóan kevesebb egészségügyi problémával küzdenek. Azok az idősek például, akik házasságban élnek, jobb egészségi állapotban vannak, mint azok, akik egyedül élnek. A nem egyedülálló időskorúak kisebb arányban kerülnek kórházba vagy idősek otthonába, mint a magányosak. Az időskorúak egészségi állapotában az iskolázottságnak is szerepe van. **Időskorúak esetében gyakran előfordul, hogy egyidejűleg több, egymásra is bizonyos mértékig ható betegségben szenvednek.** Például a depresszió a demencia fokozásához, a fertőzés pedig a cukorbetegség rosszabbodásához vezethet. Az idősek hajlamosak eltitkolni kisebb problémáikat is, és csak azok súlyosbodásakor fordulnak orvoshoz. Az időskorúak betegségeihez pszichés tényezők is társulnak, vagy komplikálhatják azokat. Az idősek, ha betegség következtében ideiglenesen vagy véglegesen elveszítik önállóságukat, vagy öreg barátaik, szeretteik halálát élik meg, lehangoltta válhatnak. Pozitív gondolkodású, reális, kellő önbizalommal és kedélyével meghatározó, példamutató tagja családjának, közösségének. Tapasztalatait, meglévő képességét és erejét, önállósága megtartásával gyakorolja még késői időskorban is. Egészségesebb és kifejezetten boldogabb, harmonikusabb öregséget ér meg, úgynevezett sikeresen öregedő ember lesz.

Javaslatok

A járási idősügyi esélyegyenlőségi program működésének elengedhetetlen feltétele minden településen egy Idősügyi Referens foglalkoztatása, aki kellően elkötelezett a program megvalósítása iránt, felelős koordinátora és irányítója a koncepciónak, valamint emberileg és szakmailag alkalmas a feladat ellátására.

Programcélhoz kapcsolódó általános feladatok: program egységes arculatának, megjelenésének kidolgozása. Tudatos, rendszerbe foglalt kommunikáció kialakítása, melynek biztosítása folyamatosan. Települések helyi újságjában, tévében, honlapon.

Az egységes kommunikációfeladata: az idősek informálása az elérhető szolgáltatásokról, azok feltételeiről, részükre biztosított juttatásokról, programokról.

Társadalom figyelmének felkeltése: az idős korhoz kapcsolódó negatív sztereotípiák eloszlatása. Idős emberek értékeinek, tudásának, bölcsességének méltatása.

Szükséges lenne egy átfogó felmérés, kutatás:

- a településeken élő idős emberek valós szükségleteit
- a szociális ellátó rendszer lehetőségeinek ismeretét, azzal való elégedettséget, tájékozódási forrásait,

- igényeiket ellátásuk megszervezéséhez,
- valamint kulturális és szabadidős igényeiket

6.6.2 Beazonosított problémák a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján (2013.)

Esélyegyenlőségi célcsoport:		IDŐSEK
Ssz.:	Beazonosított probléma (2013.) a települési önkormányzatok képviselő-testületei által elfogadott intézkedési tervek alapján	Települések, amelyeken a probléma beazonosításra került
1.	Nincs biztosítva a tevékeny idősor, alacsony az informatikai jártasság, a hasznos szabadidő megszervezése	Ágasegyháza Ballószög Nyárlőrinc Orgovány Városföld
2.	Közszolgáltatásokhoz nem megfelelő hozzáférés	Ágasegyháza
3.	Közösségi közlekedés részben akadályozott	Ágasegyháza
4.	Sok az idősek ellen elkövetett bűncselekmény	Ágasegyháza Ballószög Helvécia Ladánybene Orgovány
5.	A nyugdíjban és nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma jóval meghaladja a férfiak számát	Ballószög
6.	Az alacsony nyugdíjjal rendelkezők megélhetési problémái	Felsőlajos Lajosmizse
7.	Egyedül élő, hozzátartozó nélküli, főleg külterületeken élő idősek elmagányosodása	Fülöpjakab Helvécia Kunbaracs Kunszállás Ladánybene Orgovány

8.	Alacsony foglalkoztatottság, hátrányos munkaerő-piaci helyzet.	Kecskemét Ladánybene
9.	Az idősek szociális ellátottsága és egészségügyi alapellátása tovább javítandó.	Kecskemét
10.	Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége	Kerekegyháza Ladánybene
11.	Súlyos betegségek, pszichés zavarok	Kerekegyháza
12.	Szociális ellátások megszervezése	Nyárlőrinc

6.7 Megoldási javaslatok

6.7.1 Összefoglaló tábla

Idősek	
	rövid és hosszútávú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	<p>Idősek társadalmon belüli tekintélye, értéke alapjaiban változott meg. Az idősek aránya növekszik, egyre több az egyedül élő idős ember. A generációk közötti szakadék egyre jelentősebb. Jellemző az elszigetelődés, elmagányosodás. Az idősek könnyebben válnak áldozattá, veszélyeztetettebbek és kiszolgáltatottabbak. Az idősek körében jellemzően gyakrabban fordulnak elő egészségügyi problémák, jellemző a polimorbiditás. Munkaerő-piaci problémák vannak, szinte semmilyen munkalehetőség nincs számukra.</p> <p>Többgenerációs családok megszűntek. Szociális és egészségügyi ellátási nehézségek, kevés az intézményi férőhely. Szociális ellátás szolgáltatásai fizetősek, csak a fizikális szükségletek megfizetésére van pénze az idősnek, a lelki gondozásra legalább olyan nagy szükség lenne. Külterületen élőkhez nem jut el a segítség, gépjármű hiánya, az itt élők helyzetének igényének felmérése.</p>
Célok - általánosan:	Az idősek biztonságának, ellátásának, elégedettségének megteremtése, társadalmi hasznosságuk érzésének erősítése, az idősek teljes körű integrációja a társadalomba.

<p>Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Közös programok szervezése pl. Mama mesél programok, diákoknak tanulásban segítség nyújtása, felzárkóztatásuk elősegítése, kórházi önkéntes munka, betegek lelki gondozása. • Minél több idős bevonása a helyi nyugdíjas klub tevékenységébe. • Bűnmegelőzési programok szervezése, szórólapok, plakátok közzététele, figyelemfelhívás céljából • Célzott szűrővizsgálatok szervezése • Médiában az idők bemutatása, több pozitív szerepkör, életút interjúk, méltatás • Programokról, rendezvényekről képes híryanag megjelentetése a médiákban • Régi mesterségek, népszokások idők általi felelevenítése, bemutatása iskolákban, nagy mesél, KRESSZ oktatás • Idők aktív részvétele a társadalom életében, érdeklődésük felkeltése az aktuális politikai események, technikai, kulturális változások iránt.
<p>Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Képzések szervezése az idők számára a közbiztonságról, bűnmegelőzésről, számítógép mobil telefon, televízió használatára tanítás • Önkéntes segítők bevonása, idők látogatása, előzetesen képzésük megszervezése • Lakóközösségek összefogásának erősítése • Jelzőrendszer kiterjesztése, ingyenessé tételének törvényi javaslat előkészítése • Őket érintő törvényi változtatások előtt véleményük kikérése, szükségleteik felmérése, ne passzív részesei legyenek a változásoknak, hanem jogaikat, érdekeiket, véleményüket érvényesítsék, érvényesíthessék. Érdekképviseletük megerősítése. • Idők feltérképezése, helyzetük, igényük felmérése, szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő esélyének megteremtése, folyamatos tájékoztatás. • Gépjárműpark fejlesztése, külterületen élő idők ellátása érdekében.
<p>Célok hosszútávon (2016 szeptember 1.-2020. augusztus 31-ig)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kvalifikált szakemberek bevonása az ellátórendszerbe • szakápolási ellátások elérhetővé tétele a házi gondozók közreműködésével, szakemberek képzése. • Házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségének alanyi jogon, térítés nélküli igénybevétele lehetsége, fokozott védelem megszervezése • Geriátriai kórházakra, orvosi rendelőkre lenne szükség, ellátásuk nagyobb figyelmet, szakszerűséget igényel. Hospis házak létrehozása, méltó halál, haldoklás biztosítása. • Óvó-védő hálózatok létrehozása a gyermek védőnői szolgálatokhoz hasonlóan.
<p>Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:</p>	<p>Különböző szolgáltatásokat igénybe vevők számának felmérése</p> <p>Rendezvények alkalmi, és a résztvevők nyilvántartása. Elégedettségük felmérése.</p>

Megvalósítási kockázatok:	Minden időshöz nem jut el a szolgáltatásokról, rendezvényekről az információ.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	<p>Érintett csoport folyamatos tájékoztatása jogairól, képviselőikről, szolgáltatásokról. Időseket ellátó családok részére önszervező csoportok létrehozása, ahol a hasonló helyzetben lévőkől kaphatnak segítséget, tanácsot.</p> <p>Társadalom minden rétegének felvilágosítása, tájékoztatása, képzése, az idős korral járó testi-lelki egészségi elváltozásokról, az élet, a kor előrehaladásának természetes velejárójának, következményének kell tekinteni az elváltozásokat.</p> <p>A munkában civil és önkormányzati intézmények egyaránt részt vennének.</p>
A JEP-ben foglalt akcióterv végrehajtásához szükséges erőforrások: (anyagi, emberi, szervezési, stb.)	<p>Pályázati lehetőségek</p> <p>A feladatellátásban érintett szervezetek együttműködése</p>

6.7.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Idősek		
<p>Szakmai Fórumok szervezése, rendszeres együttműködés intézményekkel, szervezetekkel, egyházakkal.</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek</p>	<p>Idősek feltérképezése, igényeik, tudásuk felmérése.</p> <p>Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Időseket érintő törvényi változások elfogadása, alkalmazása, családpolitikai támogatások bevezetése.</p> <p>Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>

<p>Idősek helyzetének komplex kezelése, tudás, tapasztalat megosztása, információ áramlás elősegítése, kommunikáció elősegítése.</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek</p>	<p>Tájékoztatás jogaikról, lehetőségeikről.</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Szociális alapszolgáltatások alanyi jogon, térítés nélküli igénybevétele. (házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás)</p> <p>Határidő: 2020. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
<p>Önkéntes segítők érdeklődésének felkeltése.</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek</p>	<p>Társadalom erőforrásainak mozgósítása, idősek segítése és megbecsülésük érdekében. Önkéntes segítők képzése, bevonásuk látogatásba, lelki gondozásra, hozzátartozó hiányának enyhítésére.</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Központi költségvetésből alacsony nyugdíjak emelése.</p> <p>Határidő: 2018. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
<p>Különböző közös programok szervezése oktatási intézményekkel, Nagy Mesél, Életút beszámoló, közös KRESZ oktatás stb. a két generáció egymás kölcsönös elfogadása érdekében</p> <p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek</p>	<p>Új családpolitikai irányzatok, kidolgozása. Többgenerációs családok egyesítését ösztönző támogatások kidolgozása, pl. szoc. pol. támogatás nyújtása lakásvásárláshoz ahol idős él a családban (a gyermekekhez hasonlóan)</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>Idősek folyamatos közszereplése, oktatási intézményekkel rendszeres együttműködés, közös programok rendezvények szervezése.</p> <p>Határidő: 2018. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
<p>Idősek aktivitásának, érdeklődésének felkeltése folyamatosan. Életút interjúk, érintettek megkérdezése helyzetükről, és jobbá tételéről.</p>	<p>Idősekben rejlő értékek, tudás folyamatos bemutatása, nagyobb nyilvánosság előtti közszereplés, oktatási intézményekkel közös programok, régi</p>	<p>Idősek Óvó- Védő hálózatának kidolgozása, létrehozása, a gyermek védőnői szolgálathoz hasonlóan. Folyamatos szakmaközi</p>

<p>Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek</p>	<p>mesterségek, hagyományok felelevenítése, Nagy Mesél program, közös KRESZ oktatás, Sport napok, közös ünnepek, stb.</p> <p>Időseket érintő törvényi változások előkészítése helyzetük, ellátásuk jobbá tétele érdekében, előzetesen társadalmi kommunikáció.</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	<p>együttműködés.</p> <p>Határidő: 2020. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>
	<p>Nyugdíj emelés reformjának előkészítése, a létminimum alatt élő idősök megsegítése érdekében.</p>	
	<p>Idősök egészségügyi ellátásának reformja, Geriátriai kórházak, Hospis Házak tervének kidolgozása.</p> <p>Határidő: 2016. december 31.</p> <p>Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok</p>	

7 Tervezett intézkedések

Problémafeltárás és tervezett intézkedések

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
1.	Munkanélküliség, elhelyezkedési gondok a foglalkoztatáshoz jutás és a foglalkoztatásban való megmaradás, munkajövedelem hiánya	<ul style="list-style-type: none"> - A szükségletek, az erőforrások és a prioritások ismeretében cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása. - Részmunkaidős foglalkoztatások bevezetésének szorgalmazása - Nagy foglalkoztatóknál (min.30 fő foglalkoztatott) a rugalmas munkaidő-beosztás támogatása. - Munkahelyek megtartásának segítése - Védőmunkahelyek és távmunka lehetőségének megteremtése. - Oktatási rendszerből kikerülő fiatal fogyatékos személyek védő munkahelyi foglalkoztatásának biztosítása.(különböző foglalkoztatási formákban). - Önkéntesek, támogatók bevonása a fogyatékos személyek érdekében végzett munkában. pl. helyi vállalkozások közül a 						
			x	x		x	x	x

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
		<p>rendelkezésre álló adatok szerint senki nem alkalmaz fogyatékkal élő személyt: foglalkoztatás támogatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fogyatékos emberek alkalmazása közintézményekben is. - Idősekben lévő gyakorlati tudás, tapasztalat hasznosítása védett munkahelyek kialakítása a településeken piacképes, egyszerűen előállítható termékek gyártásával 						
2.	Hivatalos ügyek intézésének nehézségei	Az alapellátások (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás) feladatkörének kiszélesítése	x	x		x	x	x
3.	A hátrányos helyzet sok esetben több generáción keresztül öröklődik	Szakmai fórum létrehozása, tudás- és információ megosztás a célcsoportra vonatkozóan, networking.	x	x				
4.	A szervezett szűrővizsgálatokon, alacsony a résztvevők száma, a lakosság rossz egészségügyi állapota	<ul style="list-style-type: none"> - Fogyatékosági típusnak megfelelően szakemberek képzése, felkészítése a szűrővizsgálatok elvégzésére. - Egyenlő esélyű egészségügyi, szociális ellátáshoz való hozzáférés javítása. 	x	x		x		x

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
		- Célzott szűrővizsgálatok szervezése						
5.	Tájékoztatás hiánya	<ul style="list-style-type: none"> - A mélyszegénységben élő emberek tájékoztatása a rendelkezésükre álló lehetőségekről. - Továbbképzésekről, gyermek-elhelyezési lehetőségekről tájékoztatás nyújtása az érintettek részére - Pénzbeli, természetbeni ellátások igénybevételéről tájékoztatás 		x	x	x	x	x
6.	Internetes szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya, nyomtatványok elektronikus kitöltésének támogatása, nyomtatványok körének bővítése	Képzések szervezése (pl. számítógép használata, Mindentudás Egyeteme, mobiltelefon és egyéb elektronikus eszközök kezelése, stb.)	x	x		x	x	x
7.	Aluliskolázottság, korlátozott továbbtanulási	Speciális oktatás a túlkoros vagy a rendszeres iskolába járás alól felmentett gyerekek számára	x	x	x		x	x

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
	lehetőségek							
8.	Előítélet	<ul style="list-style-type: none"> - Szemléletformáló elméleti előadások. - Egymás megismerését, elfogadását elősegítő közös programok. 	x	x	x		x	x
9.	Külterületen, tanyán élők életminőségének javítása	<ul style="list-style-type: none"> - Gyermekek intézménybe való juttatása helyi szinten felmerülő igények szerint - A tanyán élő gyerekek nevelésének aktív és folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekjóléti szolgálatok megerősítése - Külterületi földutak állagmegóvása, karbantartása, fejlesztése - Tájékoztatás pályázati lehetőségekről - Tanyán kistelepülésen élők ellátásának hatékonyabbá tétele. (Kistelepülések esetében kunszállási példa, bevezetése, nagyobb településen szolgáltatások integrációjának vizsgálata, ill. kunszállási norma alkalmazhatóságának vizsgálata) Eszközei: GPS pontok kialakítása, elérhetőség megszervezése, helyi ismeretekkel rendelkező segítőkkel történő 	x	x	x	x	x	x

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
		<p>együtműködés javítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jelzőrendszeres segítség, fejlesztése. 						
10.	Étkeztetéshez, napi egyszeri meleg ételhez történő hozzáférés biztosítása	A hét minden napján a gyerekek napi egyszeri meleg étellel történő ellátásának biztosítása, általános jelleggel			x			
11.	Adatok, nyilvántartási rendszerek, szükségletek ismeretének hiánya	<ul style="list-style-type: none"> - Szakmai fórum létrehozása, tudás- és információ megosztás a célcsoportra vonatkozóan, networking. - A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése (szociális térkép), szükségleteinek felmérése, a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása. - A gyermekszegénységgel érintett gyerekek számának pontos felmérése, körülményeik megismerése, a feladatba bevonható szervezetek és személyek meghatározása - Annak vizsgálata, hogy a megvalósítás igényel-e jogszabály-módosítást és melyek ezek 			x		x	x

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
		<p>a jogszabályok.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intézményeken keresztül adatgyűjtés - Felmérés készítése az óvodai, bölcsődei plusz igényekről. - Munkaerő piaci igényfelmérés a szükséges képzésekről 						
12.	Hasznos, szabadidős tevékenység hiánya, közösségi élet fejlesztése, elmagányosodás	<ul style="list-style-type: none"> - Közösségi házak létrehozása és működtetése - Önálló életvitel kialakításának segítség - Közösségi szolgáltató házak létrehozása - Sérültek tájékoztatása széles körben, illetve szállításuk, kíséretük megszervezése. - Lakóközösségek összefogásának erősítése (pl. szomszédok önszolgálat mozgalma) - Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kiterjesztése, ingyenessé tétele - Közösségi programok szervezése (pl. színházlátogatás, fürdőlátogatás, kirándulás, stb.) 		x		x		x

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
13.	Gyermekek nyári elhelyezésének, felügyeletének biztosítása	A valós igények felmérését követően az gyermekintézmények építése, fejlesztése			x			
14.	Intézményi férőhelyek számának és kihasználtságának emelése	<ul style="list-style-type: none"> - A probléma kezeléséhez igénybe vehető helyi lehetőségek felmérése (üres intézményi férőhelyek száma, a férőhelybővítés lehetőségének felmérése) - Az engedélyhez kötött tevékenységek (férőhelybővítés stb.) vonatkozásában az engedélyezés kezdeményezése, az engedélyek beszerzése - Felkészítés a jövőre, szakemberek által. Lakóotthonok, átmeneti intézmények létrehozása. - Intézményi férőhelyfejlesztés, keresztmetszet bővítés, ellátási szükséglet szerinti gondozási formák bevezetésének helyzete (állapot felmérés) 			x	x	x	x
15.	A vendégmunkások családjában élő gyermekek helyzetének	Az alapellátások (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás) feladatkörének kiszélesítés, lehetőségek biztosítása a problémák feltárására			x			

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
	javítása							
16.	A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi nehézségei, a család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztettség megemelkedése	<ul style="list-style-type: none"> - Szülők képzése, támogató tájékoztatás nyújtása az életvitel megváltoztatására vonatkozóan védőnők és gyermekvédelmi szakemberek bevonásával - Motiváció kialakítása, szemléletformálás, előadások gyermekeknek, érintett felnőtteknek - Az alapellátások (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás) feladatkörének kiszélesítés, lehetőségek biztosítása a problémák feltárására - Fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatásának megszervezése. 	x	x	x		x	
17.	A gyermekszegénység, a gyermekes családokat érintő szegénység jelenléte.	<ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek megfelelő intézményi ellátásának biztosítása az ellátásokhoz való hozzájutás segítése napi egyszeri meleg étel biztosítása a hét minden napján a sajátos nevelési igényű gyerekek, de különösen a fogyatékos gyerekek napközbeni intézményi ellátásának kiterjesztése a rendszeres oktatás alól felmentett vagy túlkoros 	x	x	x		x	

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
		gyerekek képzésének, a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezése - A gyermekszegénységgel érintett gyerekek számának pontos felmérése, körülményeik megismerése, a probléma kezeléséhez igénybe vehető helyi lehetőségek felmérése (üres intézményi férőhelyek száma, a férőhelybővítés lehetőségének felmérése), a feladatba bevonható szervezetek és személyek meghatározása						
18.	Közintézmények, kereskedelmi egységek, közutak akadálymentesítése, közlekedési nehézségek	- Akadálymentesítés anyagi feltételeinek megteremtése, támogatása - Támogató Szolgálatok működésének kiterjesztése. - Mozgáskorlátozottak részére kialakított busz, mely a programokra történő eljutást, valamint szolgáltatásokhoz való hozzáférést teszi lehetővé a különböző fogyatékossgal élők számára. Pl.: orvoshoz, szakorvoshoz, uszodába szállítás, kísérés. - Pozitív diszkrimináció elősegítése. pl. akadálymentesítés teljes körű megvalósítása (infó-kommunikációs is)				X		X
19.	Szakemberhiány,	- Felkészítés a jövőre, szakemberek által. Lakóotthonok, átmeneti intézmények létrehozása.			X	X		X

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
	szakemberek felkészítése	<p>Szükséges a szociális és az egészségügyi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ágazat munkavállalóinak autizmus specifikus érzékenyítése. - Kvalifikált szakemberek alkalmazása - Rendszeres kommunikáció, együttműködés és átjárhatóság a különböző szervezetek között - Otthonokban ellátó személyzet létszámának növelése 						
20.	Áldozattá válás	<ul style="list-style-type: none"> - Az alapellátások (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás) feladatkörének kiszélesítése, lehetőségek biztosítása a problémák feltárására - Bűnmegelőzési programok szervezése - Folyamatos figyelemfelhívás (pl. szórólap, tájékoztató plakát, stb.) <p>jogaik megismertetése, érvényesítésének segítése</p>				X	X	
21.	Nyugdíjas nők száma jóval meghaladja a férfiak számát.	<p>Önkéntesek bevonása</p> <p>házi segítségnyújtás létszámának bővítése. a szolgáltatást igénylők térítés nélküli igénybevételeinek lehetősége</p>				X		

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
22.	Az alacsony nyugdíjjal rendelkezők megélhetése	Létminimum alatt élők nyugdíjának emelése				x		
23.	Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége	<ul style="list-style-type: none"> - Önkéntesek bevonása, fiatalok és idősek egymás iránti felelősségének erősítése - Közösségi életbe bevonás - Közös programok szervezése (pl. Mama mesél, diákok felzárkóztatásának elősegítése, kórházi önkéntes munka, stb.) - Idősek is tegyenek azért, hogy a társadalom elfogadóbb legyen velük szemben, képezzék magukat, a bennük rejlő tudás érték bemutatása. <p>átélt történelmi eseményekről előadások tartása, ezáltal életük megismerése</p>				x		
24.	Közszolgáltatások-hoz való hozzáférés	<ul style="list-style-type: none"> - Intézmények, civil szervezetek jobb együttműködése, ellátás megszervezése. Autista ellátás fejlesztése. - Felnőtt autisták nappali ellátását szolgáló intézmény fenntartását végző szervezettel történő hosszú távú megállapodás megkötése, vagy ilyen típusú intézmény létrehozása, az autizmus specifikus ellátás biztosítása. - Fogyatékosok nappali ellátásának járási szintű koordinálása. 						

Ssz.:	Problémák megnevezése	Tervezett intézkedések	Célcsoportok					
			Romák	Mélyszegénységben élők	Gyermekek	Idősek	Nők	Fogyatékosok
		<p>Szemléletformálás, szellemi akadálymentesítés, pl. fogyatékos személy helyett döntő család</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elhatározásából a szolgáltatást a rászoruló nem veszi igénybe. Minden ilyen esetben annak feltárása fontos, hogy a szolgáltatás és a szolgáltatást igénylő milyen okból nem tudott egymással segítő kapcsolatba kerülni? - Fogyatékos személyek számára ápolást, gondozást nyújtó intézmény, fogyatékos személyek otthona, rehabilitációs intézmények, fogyatékos személyek gondozóháza, lakóotthon a településen nincs, ezért együttműködési szerződések kötése szükséges nagyobb településekkel. 						